

Concepte grafice: Dana DUMITRESCU

Editor: Senni DUMITRESCU

© Anastasia 2004

Ser. Parinade Galene 13, etajul 2 (Bucuresti)
tel./fax. 2108549-2114745

ISBN 973-682-972-6

LUMINĂTORII LUMII

SEĂNTUL GRICORIE PALAMA

Omilii

volume I

Apărat cu binecuvântarea și curătenia înaintașilor
I P S Nicolae CORNEANU,
Mitropolitul Banatului

Cu o introducere de
Părințele GALERIU

Traducere din limba greacă de
Dr. Constantin DANIEL
revizuită de
Laura PĂTRAȘCU

prezentat de
Răzvan CODRESCU

368442

8-CU 1A81

Cuvânt de suflet

Sfântul Grigorie Palama (1296-1359) este unul dintre cei mai de seamă teologi ai perioadei post-patristice, ale cărui veji, gândire și scrieri stau nu numai la baza spiritualității răsăritene, ci a celei creștine în general. Once credincios, în strădaniile sale duhovnicești, este doritor să-și însușească tot ce se poate în legătură cu Sf. Grigorie Palama. Astfel prezentându-se astăzi, volumul *Veji și învățături Sfântului Grigorie Palama*, aparținând părintelui profesor Dumitru Stăniloae și tipărit în anul 1938, e considerat un adevărat eveniment. La sfârșit autorul a încheiat traducerea unor scrieri ale Sfântului. Lor le-a adăugat ulterior câteva „cuvinte” incluse în volumul 7 al *Filocaliei* (București, 1977). I-a rămas însă neîmplinită dorința de a edita opera palamită în întregul ei. Iată însă că în zilele noastre, o parte a acestei opere vede lumina tipăriturii în traducerea lui Constantin Daniel, și anume primele 20 din cele 63 de omilii păstrate.

Omiliile ce au rămas de la Sf. Grigorie Palama au fost până acum doar parțial traduse din greacă în română (Olimp N. Căciula, D. Belu, Eugen Mo-

ranu, Visanion Balșu, Ciprian Stăraș¹) și au apărut în reviste precum „Studiile teologice”, București, „Glasul Bisericii” București, „Revista teologică”, Sibiu, „Mitropolia Olteniei”, Craiova; „Telegraful român”, Sibiu. Acum apar pentru prima oară în volum, cu perspectiva unei ediții integrale. Lec-tura lor va îmbogăți, suntem siguri, pe oricine care le va parcurge și aprofunda.

Traducerea după originalul grecesc aparține lui Constantin Daniel, prea curînd plecat dintre noi². Împătimii iubitor al culturii și spiritualității orientale (vezi lucrarea *Orientul mirabilu*, 1976), a dat pe românește studii și traduceri din literatura ebraică, aramaică, asiro-babiloniană, feniciană, arabilă, persană și indiană.

Ceea ce nu s-a știut pînă acum e că a tradus mult și din grecește, scrieri care însă au rămas în manuscris, multe dintre ele nedefinite. Printr-un intermediar me-a dîruit înainte cu câțiva ani de a-mi trimite volume dactilografiate cuprinzînd urmărirea operei Sfîntului Chiril al Ierusalimului – care voi vedea și ele lumina tiparului în curînd.

Vărunta românească a omilor palamiei, care ne se îmbră acum, ne poate convinge totuși numai

de buna cunoaștere a limbii grecești, ci și de simțul literar al traducătorului. În plus faptul că a ales din bogata operă palamiei tocmai traducerea omi-lilor demonstrează adîncă lui presuare, pe care în mod sigur o va transmite și cititorului de astăzi. Complemente Laurei Pîrșacu și selecția datorită lui Răzvan Codrescu, anexele cuprinzînd biogra-fia și bibliografia Sfîntului Origene Palama, adau-gă un plus reușit acestui volum al ediției de față.

N-aș putea încheia însă aceste cîteva cuvînte de sufler fără să-mi asupra marelui meiu al E-di-rului „Anastasia” – impus și condus de maestrul Sorin Dumărescu – care, pe lîngă multele cărți de clipituri cu care ne-a îmbogățit sufletește pe toți, ne oferă acum o nouă soneră aparținînd nu unui autor carecure, ci sfîntului lui megali al glîndim și spiritualității noastre, care a făcut epocă în viața Bisericii universale.

† NICOLAE

Mitropolitul Banatului

¹ În AIS și Omega au apărut și două traduceri din franceză (Claude Haguen, Vlad Manșu).

² S-a mînat la cele regnate chiar în ziua imediat urmîtoare în-dreptul traduceri celor 60 de volume palamiei.

Sfântul Grigorie Palama și Tradiția răsăriteană

Sfântului Grigorie Palama i-am adus și noi, românii, cinstirea cuvenită. Precum este cunoscut, Părintele și Profesorul nostru Dumitru Stăniloae a consacrat o mare parte din lucrul său intelectual-duhovnicesc studiului vieții și operei marelui Părinte și Teolog, atât în Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama (Sibiu, 1938), cât și în volumul 7 din corpul Filocaliei în limba română (București, 1977).

Dar aceeași drepție cinstire fu și de Sfântul Grigorie Palama a arlat-o la noi și însemnea studențescă. De curând, în pragul anului 2000, a fost zidită în stema Universității Politehnice o biserică purtând numele Sfântului Grigorie Palama, ce a fost sfințită laolaltă de Sanctitatea Sa Bartholomeu I, Patriarhul Bisericii Ecumenice, și de Prea Feceria Sa Părințele Patriarh Teoctist. Cu adevărat, bucurie în har!

Dar dacă teologia sistematică a Sfântului Grigorie și-a aflat în Părintele Stăniloae – teolog de vocație – un vrednic tâlmăcitor și un adânc tălmăcitor, acum un medic de vocație, doctorul pahuțu Con-

starein Daniel, împărțindu-se smeri din Teologia Pastorală a marelui Teolog al Harului, ne oferă traducerea Omidelor sale în limba română.

Se cuvine adus măcar un modest omagiu acestui medic drept-credincios. Religios prin fire. Constatăm Daniel era preocupat de lăsaia Religiozității Adăptat la sursele spiritualității orientale, el era în același timp, un creștin ortodox practicant. Ne-am cunoscut în comunitatea aceluiași dihovalnic, la care ne spovedeam și pe care ne face o deosebită bucurie să-l evocăm pe nume. Preotul Gheorghe Roșca. Născută într-o asemenea comunitate, prietenia noastră a rădă și o sacră transpunere: cea din Sfântul Grigore Palama. Învățând limba greacă din venerabile pentru Tradiția creștină răsăriteană, Dr. Daniel traducea, prin anii 80, omili din Sfântul Chiril al Alexandriei. Un pelerinaj personal întreprins în 1986 în Grecia și Israel, până la Muntele Sinai, mi-a oferit prilejul să-mi agonisesc pe de-a rândul opera omiletică a Sfântului Grigorie Palama. Neîmpăcat cu textele din colecția Meghe. I am căutat la Salonic pe Profesorul P. Hristou, celebrul patrolog, realizator al unei noi ediții cu text paralel (paleo și neo-grecesc) a Părinților greci, și am dobândit cele trei volume (9, 10, 11) de Omide un volum oferindu-mi-l chiar Profesorul Hristou, un altul Librăriei, iar pe cel de-al

treilea plănuindu-l personal cu 1000 de drahme. Așa am venit în jură cu Omidele Sfântului Grigorie Palama, o mângâiere neîrăită. M-am gândit îndată la Dr. Daniel, oferindu-i vol. 9- eruzias, încă de la primele traduceri, acesta distingea între Sfântul Chiril al Alexandriei și Sfântul Grigorie Palama. Metropoliul Tesaloniceului, notând „E aștepta, ea o adăugre de har...”, fără a lăsa să cadă în vreun fel pe Sfântul Chiril. Așa lucra, cu spirituală pașune, și adesea își făcea timp să treacă pe la casa mea parohială, ușor accesibilă, de tip rusic, lăsând mereu câte un set de traduceri ca moștenire, cu speranța zilei în care vor vedea lumina tiparului. Și astăzi că așa a fost!

Că de viu și de fresc s-a rălădit astăzi Sfântul Grigorie Palama în inima spiritualității Ortodoxiei românești! Era și mai înainte pomenit în Biserici, în Duminica a doua a Postului Mare. Chiar înainte de a fi cunoscut mai profund, era subit și venerat, potrivea tipului bisneceș. Dar de teologia și viziunea lui de „chemare la îndumnezeire”, ca teolog al harului, am luat cunoștință, în românește, prin lucrările deja menționate ale Părintelui Șănuțoiu.

Acum vine la rând un prim volum de Omide ale acestui mare Sfânt răsăritean din perioada post-patristică. Editura Anastasia ne-a solicitat o introducere. Răspunzând acestei solicitări, am găsit fo-

louilor să prezentăm o schiță principală a teologiei palamite: cu un accent deosebit asupra virtuților ca lucrări ale harului divin și, în parte, asupra modului cum Sfântul Grigorie aplică pastoral, ca ierarh, predica sa în slujirea credincioșilor ortodocși de atunci și de astăzi.

În această introducere la *Omisiile Sfântului Grigorie Palama*, se cade să străvum mai întâi în orizontul viziunii marelui Teolog asupra iconomiei creării omului din hăi, „după chipul și asemănarea Noastră” (*Facerea I*, 26). Îi evocăm împreună cu Biserica, solemn, ca „propovăduitoare al harului – organ dumnezeiesc al Teologiei – veritabil al Luminii celei necreate” (*Trăd*).

Ni se comunică în asemenea stiluri sacre, precum s-a și fi cut cunoscută la acei dumnezeiesci Părinți, unitatea conglăsurătoare între Ortodoxie, gândirea și viața lui. Un fapt de adâncă însemnătate din biografia ne arată că încă din tinerețe „o avea mereu în fața ochilor spiritului pe Fecioară și singa neîntreruptă clare ea „Luminează-mi întruineul, luminează-mi întruineul”. După doi ani, s se scrie: o dată Sfântul Evaghielul Ioan, asigurându-l din partea Marelui Domnului „că îl va ajuta și lumina totdeauna” (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, ed. a doua, Scripta, București, 1993, p. 11).

În această comuniune sacră, străvând privirea lui până la contemplare spre realitatea necreată a Dumnezeui, și acasă real dumnezeu în adevărul tematic al Revelației divine, prin care creștinii drept mărturisesc între cele două realități ale existenței cea fundamentală, necreată, absolută, eternă, deci Dumnezeu cel Necreat, dar Creator, și realitatea creată – lumea, operă a lui Dumnezeu. În același timp, însă, în învățătura lui – moștenire spiritual-credințară a întregii Tradiții răsăritene – este zădărnici afirmată legătura, unirea sfântă prin care Providența Divină poartă de grijă, surte liber creația, împărțându-le făpturilor dreptul, de la Sine pe măsura ființei, sensul, lumina, iubirea. Fața lui Dumnezeu strălucește purtarea asupra lor, astfel încât Dumnezeu și lumea, opera Sa creată, precum și unirea harică între necreat și creat, în lumină și iubire, se glăduie prouator împreună.

Este aceeași origina-invenție între Realitatea divină, necreată dar creatoare, și realitatea creată a lumii, dar pălăniță real la Creatorul și divin – în veci, însă, în condiția ei de creatură. Aici își află rădăcina deosebită și dialogul, cunoașterea și menirea, sfârșitul și deslășuirea, acordul autentic între Dumnezeu și făptură și, se înțelege, între Revelație și istorie. Cu sensul unei asemenea acord se deschide *Tomul aghioritic*, sinteză a cugetării Sfântu-

lui Ongone Palapa, dar semnală ca mîltune comună de Părinți așonji de același cnez cu el. Într-un asemenea orizont citim: „Dogmele ce se găseau așlîji și sunt cunoscute îndobîcite tuturor au fost taine ale Legii date prin Moise, mai înainte văzute numai de prooroci în Duh. Iar bunălăpse filădune sfînjilor pentru veacul viitor sunt taine ale vieșurii evanghelice, date și arătate mai înainte celor ce s-au învrednicit să le vadă în Duh, și accesorii cu mîsură, ca o arvună” (*Filocala*, vol. 7, p. 412). Căile de viață se dezvăluie, într-un orizont din viitor, taina și sensul istoriei. Într-adevăr, profeții, vizionarii în Duh, călăuzeau pe credincioșii Vechiului Testament spre viitor spre taina venirii, a întrupării Fiului lui Dumnezeu în lume. În același Duh, Sfînjilor din Noul Testament, prin plîmrea tainei lui Hristos, li se descoperă „ca o arvună, semeiurile vieșurii evanghelice, filădun-du-se astfel și ei profeții al veacului învieri. Într-o asemenea, ceată erau și sîmăpse, monăli așonji, și totmai prin lumina divină necreată – cea mai presus de isone, dar și iluminănd isona – pe care o contemplant, ei călăuzeau (și călăuzesc lumea), împreună cu toți cei deopotrivă osîrdușon, spre vîrsta hărbatului deslăvîrjit în Hristos (*Esesen* 4, 13).

Pe acest fond teologic și iconomic, Tomul aghionic precizează: „Proorociilor le-a fost cunos-

cută întocmai, încă înainte de plîmrea vremei. Treimea înerei ipostatică a Dumnezeirii neslăbite de rajunea unității. Care S-a arătat pămîntului întreg mai pe urmă”, deci prin plenitudinea Revelației în Isus Hristos. Și adaugă: „Una”, căp s-au lepădat, de dragul vieșii evanghelice, de avuția bunurilor, de slava oamenilor, „ocupăndu-se prin liniștire, și prin rugăciune curată ajungînd mai presus de ei înșși, și prin unirea tainică cea mai presus de minte cu Dumnezeu îndolîndu-se în El, au cunoscut cele mai presus de minte”.

Această înălțare, împlinire a adevărilor creștinoap „mai presus de ei înșși”, prin care e posibilă o cunoaștere și o vieșure „mai presus de minte”, pune în lumină lîmpede, totodată, și marea noastră de a fi creați, deci „adup de la nefință la fință”, și, în același timp, de a ne împlîniți cu harul mai presus de firea noastră creată, cu harul dumnezeiesc și îndumnezeitor.

Onginea în Dumnezeu a harului ce ni se împărțilește este totmai silănușoarea și adîncă înemeiere a întregii învîștîturi a Sîmăului Ongone, în conștința că numai printr-un asemenea dar, de obârșie dumnezeiescă, adică necreată, se dobîndește – subliniem o dată mai mult – și cunoaștința adevărată, și împărțileșea, și sfînjirea și îndumnezeirea noastră.

Harul se comunică treptat fiptunilor într-un
surg continuu, ca pe scara văzută de Paterarul la-
cov: „o scară sprinsă pe pământ, iar cu vârful
atingea cerul” (Facerea 28, 12). Într-o aserme-
nea, vizuie, Sfântul Grigorie tâlcuiește: „Așfel, la
Facere, s-a zădit întâi un lucru dintre fipturi, după
cel dinale altul, după acesta urgia altul, iar după
toate omul. Acesta s-a învrednic de alia curie și
griă din partea lui Dumnezeu, încă toată lumea
aceasta văzută a fost făcută înainte de el, pentru
el, iar împărția cerurilor a fost glătită îndată după
înțemeierea lumii, tot pentru el (Maiei 25, 34).
Înainte de el” Observa și Părințele Stăniloae că
omul „trebuie să privească spre ea de la începutu-
rile existenței sale” (Filocalia, vol. 7, pp. 436-
437). Se înțelege că această contemplare era posi-
bilă prin zădrea particulei, încă a lui Adam, pe
care Palama o cugăte zicând: „Dai și sfai a pre-
mers despre cel ce a fost plămni de mîna lui
Dumnezeu și după Chipul lui Dumnezeu și n-a
prima totul din mîna acestei lumii supuse singu-
rilor precum celelalte viețuitoare, ci numai trupul,
iar sufletul din oile mai presus de lume, mai bine-
zis, de la Dumnezeu însuși, prin suflare năgrăit.
Acesta, pentru că este ceva mare și mînos și în-
trece totul și privește totul și cămurește toate, iar
pe de altă parte, îl cunoaște pe Dumnezeu și-L

poate primi pe El prin esteneală nevoitoare și
prin har”

Îndesetă în această analiză și înțelegere pro-
fundă Sfântul Grigorie suiează existențele la lo-
cul timpului și chemarea lor. Biblic și patristic cugă-
tînd, cum „toate prin Dumnezeu-Cuvîntul s-au
făcut” (Ioan 1, 3), toate fipturile descoperă „voia
dumnezeiești și împărțiri și daruri dumnezeiești
ale bunăli și prorocești: lucrare de fință și viață
făclioare” (Filocalia, vol. 7, p. 486). Din acest dar
divin fipturile cresc, se înmulțesc și sunt supuse
procesiilor

Mai direct vorbind, omul încă în Adam primește
în vasul creat al sufletului însuflarea harului ne-
creat. În acest sens, Paterarul Calist, urmînd și el
Părinților înainte, va tălci că „în harul Duhului
de viață făclioi s-a făcut Adam om deslăvîrți
spre suflet viu” și plînzînd adînc în alcătuirea
noastră duhovnicească, vede cum „harul se face
cu adevărat suflet sufletului care viețuiește cum
trebuie să viețuiești sufletul cuvîntului, rațional și
de Chip dumnezeiesc” (Filocalia, vol. 8, Bucu-
rești, 1979 p. 240).

Dai cum să înțelegem și mai concret, în viul vie-
rii această participare și prezență a harului? Sfîn-
tul Grigorie pentru a-l face tot mai vădit, îl îndîp-
jează în sirinți în scrierea lor excepțională. Așa,

spre pildă, în cei trei Apostoli – Petru, Iacov și Ioan – care împreună văd, cu ochi trupești, pe Muntele Tabor, Lumina cea neînserată, în Pavel care, învățat de ea și înșurubându-i-se vederea, nu putea îndura covârșirea strălucirii în Ștefan, care privește de la pământ la cer și cu trupul (cf. *Filocalia*, vol. 7, pp. 397-398), și, de asemenea, în alți sfinți pe care îi căutăm între aceștia pe „Antonie care se nevoia cu lingura, mai bine ze toți sfinții, adică toți cei cumpănați cu inima, cum poate afla cel ce vesește din cuvintele lor puse în sens sau din veștile lor”, adăugând „Ba eu aș spune, că nici proorocii și nici patriarhii n-au rămas fără să guste din această lumină” (*Filocalia*, vol. 7, p. 356).

Evidențându-se însă o asemenea participare a Sfinților s-a ajuns uneori ca, în pronunțate probleme teologice a „energiilor necreate” la Sfântul Grigorie Palama și la ceilalți Pătriști Răsăriteni să se vadă în această împărtășire a harului dumnezeiesc un privilegiu divin aproape exclusiv.

De aici și faptul că tema energiilor necreate a fost abordată mai ales la marile întruinași și în marile dispute teologice rămânând întruinași, întruinași de mare exigență și subtilitate, strălucind adesea de înțelegerea sufletelor credincioase simple.

Dar a nu se omite că, pentru Sfântul Grigorie, ca și pentru întreaga mărturie teologică a Bisericii,

harul este tezaurul divin împărtășit într-un chip deosebit, unic, însă în Adam, apoi reînnoit în Hristos „din puterea Duhului care ne vine prin sfințita naștere a noastră din nou – de sus, și se împărtășește în chip negru în cei boiești. Prin aceea, cei ce «nu din sânge, nici din voină bărbătească, nici din voința trupului – ci din Dumnezeu s-au născut» (Ioan 1, 13) – ca niște copii de curând născuți, «poi ajunge la măsura plinătății lui Hristos» (Efeseni 4, 13)” (*Filocalia*, vol. 7, p. 381) și observă Palama că harul dintru început ne este dat, întruinași arată că „nici la început nu urcă firea de la ea, însăși” (*Filocalia*, vol. 7, p. 382). Harul e de la început și pentru toți. Drept care și zice Apostolul: „Dumnezeu vesește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința Adevărului să vină.” (1 Timotei 2, 4) Iar în voința lui Dumnezeu, în care stă și însuși faptul creator, se află și darurile, și legea, și poruncile dumnezeiești, și toată virtuțea.

Sfântul Grigorie evocă, spre pildă, din darurile Duhului Sfânt înfăptuite de Isus: „... duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul științei și al tăriei, duhul cunoștinței și al bune-credințe și duhul temeri de Dumnezeu” (Isaia 11, 2-3), care sunt ca „șapte ochi ai Domnului care privesc peste toți pământului.” (cf. *Filocalia*, vol. 7, p. 274) Acestea, o dată cu bogăția virtuților, începutul înțelepciunii și cele-

lalte – bărbăta îndrăzneala, drepătea, bunătatea, iubirea, pacea, poruncile – alcătuiesc toate o zestre divină a sufletului, conștientul lui – o zestre necreată, dumnezeiască, netrecătoare, prin care cum cugeță Sfântul Andrei Criticatul, „în dumnezeiescul car al virtuților suindu-se île, cu postul fiind luminat s-a urcat spre înălțimea cerului” (Tricod – canon). Aceste daruri mențin sufletul, îl susțin, îl fac viu și-l înnoiesc mereu. Și sporind în putere îl duc spre desăvârșire, și numai ele darurile, virtuțile dau sens și viață sufletului. Nu mai acestea! Fapt de noi, cei născuți în timp, teologhisește Tomul aghioritic după Sfântul Maxim: „Toate cele nemuritoare și însăși nemurirea, toate cele viu și însăși viața, toate cele sfinite și însăși sfîrșenia, toate cele virtuozase și însăși virtutea, toate cele bune și însăși bunătatea – n-au început să existe în timp. Căci n-a fost vreodată cînd n-a fost virtute, bunătate, sfîrșenie și nemurire. Toate câte se contemplă ființial în jurul lui Dumnezeu sunt lucrări ale lui Dumnezeu, dar nu începute în timp, căci orice virtute este fără de început, neavînd vremea, mai bătrînă decît ea, ca una ce-L are pe Dumnezeu din veac”. Ele sunt puterea noi și înnoitoare – harul lui Dumnezeu este energie divină, creatoare și re-creatoare – și ele se dăruiesc fără să se împușneze, înnoind și întinse-

rind existența. Făpturile aduse de la neexistență se pot învechi în timp. De aceea, mai adînc grînd, păcatul nu e numai o alienare, o îmbolnăvire a ființei, ci și o stagnare, oprire în loc – atunci cînd nu mai lucrezi în dubul virtuților. De aceea Sfântul Marcu Ascetul a numit trei unghi care ucid sufletul: usurea, nepunja și leneș/înrîndăvia. Acestea provoacă învechirea, stricăciunea și moartea.

Tălcuind căderea lui Adam, vizuă și ea o învechire a ființei noastre, Sfântul Grigorie Palama explică luminos înnoirea harului însușit de Mîntuitorul Iisus Hristos ucenicilor în ziua învierii: „Zidrea e nouă iarță, cînd se împărătește de Duhul din lipsa Căruia s-a învechi. Căci trebuie să concureze cu nouitatea de la început înnoirea și conștinbuja de acum. Căci a scos iarță la vîntul Chipul, întru că Cel ce a suflat nu e Alina decît Cel ce-a suflat la început, ci Însuși Acela prin Care s-a dat însoflarea atunci (în Adam) o dată cu sufletul, acum în suflet”, în Apostoli, în ziua învierii (Filocalia, vol. 7, p. 389).

În acest act din ziua învierii, cu limpezime harică, teratrul ortodox arată că se descoperă deplin minia omului, taina creării lui „după Chip”, prin care Însuși Chipul Plămînela creșce – Hristos – și Se revelează în Trup și înnoiește strălucitor Chipul. „De luminare și strălucire fiind pănaș și Adam

înainte de cădere”, Palama arată că „omul dintru început nu se afla gol, ca nimel ce era îmbrăcat într-un veșmânt de adevărată slavă”. Și adâncește tălcuind biblic „Acesta înimare și acest har dumnezeiesc le numește și marele Pavel, «locuința noastră cea cerească» zicând «De aceea suspinăm în acest trup, dorind să ne îmbrăcăm în locuința noastră cea din ceruri, că doar vom fi glorioși îmbrăcați – iar nu goi» (II Corinteni 5, 2-3)”

Otr locuința noastră cea din ceruri se află în ierua „Chipului”, în „Sfătuș cel mai înainte de veacuri” al Sfintei Treimi, este, precum contemplase și Sfântul Grigorie de Nyssa, revelat în Cortul văzului de Moise, „cortul nematerial – care e mai presus și mai înainte de toate și le cuprinde pe toate. Cortul în care s-au creat și se unesc toate cele văzute și nevăzute, Cortul care – luând trup – îl va pune pe Acesta pentru noi, și care – fiind Arhiteru înainte de veac, pe urmă se va folosi de Sine ca de un templu pentru noi” (Filocalia, vol. 7, pp. 335-336). În Hristos se revelează astfel Cortul, însuși Chipul arătat, văzut, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu Care „trup S-a făcut”, „plin de har și de adevăr”. Prin El și în El – modelul cel necreat, dar coborât și unit cu făptura Sa – spunându-ne „... pildă am dat vouă – ca precum Eu am făcut vouă,

și voi să faceți” – dobândim într-adevăr cunoașterea lui Dumnezeu harizmată nouă.

În virtuți în locuirea lor în făptuirea lor împreună cu rugăciunea, cuvântul Evangheliei și Sfintele Taine, este împărăția Luminii. De observat profund, virtuțile, la Palama, încheieși cele teologice – credința, nădejdea, dragostea –, la deevăluie puterea și menirea lor autentică, de legătură, de comunare cu Dumnezeu. „Eu numesc credință – zice el – nu mărturisirea binecredincioasă, ci întărirea neclintită pe ea și pe cele făgăduite de Dumnezeu”. Pentru el, „credința este căruia puteri evanghelice, vază apostolică, dreptatea lui Avraam, din credință începe și la ea sfârșește toată dreptatea și din ea va fi viaa tot dreptul (cf. Romani 1, 17). Cel ce o necredință va cădea din bunăvoința dumnezeiască. Căci «fără de credință nu este cu putință a plăcea lui Dumnezeu» (Evrei 11, 6)”, în credință el contemplă și „apostolul celor nădăduite – al tuturor celor făgăduite nouă de la Dumnezeu” (Filocalia, vol. 7, pp. 316-318).

Și, de la sine înțeles, rubrica de Dumnezeu, care ni s-a descoperit deslășurată în Hristos, în El – Chip al rubinei supreme pe care Palama o evocă, „O, cine ar putea lăuda, Cuvinte al lui Dumnezeu, Unle-Născut, puterea prezenței Tale pe Pământ? Nici se aprinde nicodată perfecțiunii Tău dămine-

zeiesc prin foc sîrîl și pămîntesc. Căci e un foc sîrîl și cereș de alt mod, pămîntu prin transmiterea focului netîns pe care au venit să-l arînce pe pămînt (Luca 12, 49), ca pe un ocean nemîrginit, prin iubirea Ta de oameni" (Filocalia, vol. 7, p. 399). Dar, iubirea care se împîrteșie de focul pe care Moise l-a văzut în Rug (Ieremia 3, 2) și prin care Iisus a fost răpit de pe pămînt (IV Regi 2, 11), e focul pe care l-a văzut și ceaia apostolilor Tăm porînd din Duhul Tău și de care Pavel a fost învăluit cu lumina și pîngoniorul a fost preschimbă în ucenic (vezi Fapte 9, 3 și urm.). El este puterea învierii și lucrarea nemurii, lumina sufletelor sfînte și susținerea tuturor puterilor raționale" (Filocalia, vol. 7, p. 399).

Acest foc al harului e viața însăși a virtuților, e prezența lui Dumnezeu. Umînd Pînîșilor de mai înainte, îndosebî: Sfințulu Maxim, consensît în verșu vocați de a fi moștenitor al împîrteșiei lui Dumnezeu, moștenire care „este înaromîntarea prin har a bunătăților pe care le are El prin fire" (Filocalia, vol. 7, p. 400).

Și e de sesizat aici, tot după Sfințulu Maxim, o înțelegere unică a virtuților ca și a rașunilor din lucruri. Pentru Sfințulu și Marele Mărturisitor, „feliunile verșu și rașunile lucrurilor sînt chipurile bunurilor dumnezeiești. Diferențele felur de verșu

sînt ca un fel de trup al lui Dumnezeu, iar rașunile curîngîșiei în duh ca un fel de suflet. Prin acestea omul se îndumnezeiește" (Filocalia, vol. 3, Ed. Hania, București, 1994 p. 76, Răspunsuri către Tufan XIXII).

Pînțele Sălniloe, comenșînd această lezi a Sfințulu Maxim, definește exemplar darul lor sublim: „Virtuțile sînt formele umane ale însușilor rașuni divine" (Sfințulu Maxim Mărturisitorul Ambigua, București, 1983, p. 32). Ele sînt real revelatoare. Nu trebuie în nici un chip să omitem că Sfințulu Gorgore Palama, ca și Sfințulu Maxim, cuprîndînd în viziunea lor, integral, feliptura și condiți umană, și „puterile rașonale" evocate mai sus își pămîntăză menirea lor. El le vede, pe drept cuvînt, ca „puen naturale, create", dar care își așă – pe temeiul Revelașiei supranaturale – o împlinire autentică, integrală, în lumina harului. Lumină la puterea lor firească, Palama încurîngășă că și feliptura elîndor, „cei ce prin curîngîșia felipturilor [decî porînd din lume și lumina ei creată] au curîngîșia [în felul lor] pe Dumnezeu, au dedus rașonal că nu au un alt Dumnezeu decî pe feliptorul acestor lumi". E și aici o arume curîngîșia a lui Dumnezeu. Se știe că în disputa cu apuseanul Verlaam, formă în spîntul rașonalist al Scolastion, Palama, feliptur și consecvent feliptur și cu darul și

valoarea răsună, în hotarele ei posibile pentru cunoaștere, deschide însă privirea și spre infinitul Adevărului accesibil harului necreat atotcuprinzător, deschis ochiului credinței, ochi al unei vederi prin Revelație, „mai presus de raie” (D. Stăndone).

Și lumina cea fără de umbră a harului s-a revelat Palama răspunde energic lui Varlaam „Dumnezeu S-a arătat în trup [. . .] și legea harului s-a descoperit marginilor pământului, când «am luat Duhul lui Dumnezeu»” (I Corinteni 3, 13) (. . .), când «vem «mințea lui Hristos»” (I Corinteni 3, 16) și ochi duhovnicești”, nu tăim doar „sub sihale acestei lumi ca învelișoare [. . .], noi care «acceptăm cei noi și pătrâm noi poartă făgăduinței»” (II Petru 2, 13; Apocalipsa 21, 1), noi vom înțelege și nu vom slăvi pe Dumnezeu (. . .) numai din lumea aceasta veche și schimbătoare” nu mai e doar „cunoștința lui Dumnezeu din faptem”, când „s-a arătat viața care era la Tatăl și S-a arătat nouă” (I Ioan 1, 2), și ne-a vestit nouă că «Dumnezeu este lumină și nici un întunec nu se află întru El» (I Ioan 1, 5) iar pe cei ce au crezut în S-a făcut fi ai luminii (Efeseni 5, 8)” (Filocalia, vol. 7 pp. 322-324). Cu asemenea terori, și forță, și vigoare duhovnicească, teologul harului înalță convingerea, cu această Lumină suntem împărțiți credincioșii harului, cu Lumina lui Hristos, Dumnezeu, Cel ce S-a smerit pe

Sebe, și de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară întrupându-Se, „chop de rob luând, S-a făcut pe Sine asemenea cu chipul smeritului nostru trup, ca să ne facă pe noi asemenea chipului slavei Sale” (Liturgia Sfântului Vasile cel Mare)

Sfântul Gregorie Palama, inspirat, contemplă în om, în lucrarea lui ca rod al energiei necreate divine, înălțarea Chipului Treimii în om. E momentul să precizăm aici cum cocontemplă și teologhește pe Palama despre Dumnezeu „Tre lucruri sunt în Dumnezeu: simț, lucrarea și ipostasul dumnezeiesc al Treimii” și explică mai departe „Cei ce se învrednicește să se unească cu Dumnezeu făcându-se un Duh cu El (așa zice Marele Pavel «Cel ce se lipește de Domnul este un Duh cu El» – I Corinteni 6, 17) [. . .], nu se unesc după simț. Căci roși cuvântilor de Dumnezeu mărunțesc că Dumnezeu nu Se poate împărți după simț, nu unirea după ipostas e proprie numai Cuvântului Dumnezeu-Orbului. Rămâne deci că cei ce se învrednesc să se unească cu Dumnezeu, se unesc după lucrare” iar aceasta se face și „se numește lucrarea necreată a Duhului”, cum s-a zis prin proroc, „nu că «noi vărsăm Duhul Meu», ci «din Duhul Meu peste cei credincioși»” (Iod 3, 1)”, și așa aceștia în lucrare dumnezeiască, „s-au făcut chipuri vii ale lui Hristos și mai degrabă una cu El,

după har" (*Filocalia*, vol. 7, p. 476). În harul necreat se împărește, prin creație, chipul nostru creat după chipul veșnicului Fiul al lui Dumnezeu și nu se împăreștește „bunătatea și înțelepciunea lui Dumnezeu” într-o asemenea măsură fără de măsură a harului după Sf. Maxim Mărturisitorul. „Pentru că ceea ce este El, Dumnezeu, prin fașă, să ajungă și zidirea, prin împărțire...” (*Filocalia*, vol. 2, Ed. Humanitas, București 1996, p. 107, „Capete despre dragoste”, 25). Chipul va – revelând icoana Treimii – icoana iubirii supreme prin și în Chipul lui Hristos.

Chipul lui Dumnezeu în om poartă astfel, închipuit prin har, pecetea Treimii. Palama zugrăvește, după Tradiția Bisericii, icoana sufletului omenească oglindind Treimea, având de la Dumnezeu minie, cuvînt și duh, astfel spus „minie înțeleașoare – cuvîntătoare și duhovnicească” (*Filocalia*, vol. 7, p. 450).

O asemenea zestre – „frumusețe firească” – Sfîntul Gergorie o numește cu artă „podoabă treimică și mai presus de lume a sufletului” (*Filocalia*, vol. 7, p. 450). Cu darurile ei, cu puterea de a crea și înțelege, de a trăi unită prin cuvînt și a da esenței viață în duh, omul își afirmă chipul și își împlinește asemănarea.

Dar împlinirea e posibilă numai în darul inefabil al Lumii divine. Revenind la *Totul aghioric* în conștința și vocația omului de a fi „după Chipul lui Dumnezeu” în lume, se implică în orice act autentic întru lumină. Palama explică analitic: „Minie percepe (prinde) o lumină, simțea alba. Simțea percepe (prinde) lumina supusă simțurilor, care are în lucrurile supuse simțurilor ca supuse simțurilor. Iar lumina minie este cunoștința aștinătoare în înțelesuri. Prin aceasta vederea și minie au percep (prind) aceeași lumină, dar numai cînd vreme lucrează fiecare după firea sa și în cele după fire (creaște). Însă, cînd se împărtășește de un har și de o putere duhovnicească mai presus de fire, cei în vrednicie văd și cu simțea, și cu minie cele mai presus de toată simțea și de toată minie, ca să spunem ca marele Gergorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, într-un fel cum numai Dumnezeu are și cei ce lucrează asemenea” (*Totul aghioric* în *Filocalia*, vol. 7, p. 421).

Cu alte cuvinte, participăm distinct la trei lumi, primele două ne vin de la cele împărțite lume create: 1) „Lumina supusă simțurilor” adică lumina fizică, pentru care Dumnezeu ne-a dat și zidă ochiul trupesc, și 2) „Lumina” sau „cunoștința aștinătoare în înțelesuri”, adică rațiunile, rațiunile, chipurile lucrurilor, darurile lor pentru care Dumne-

zeu ne-a dăruit și zidit ochiul minții. Dar dacă, pentru comunicarea și comuniunea cu această lume creată, dobândim lumina și ochi spre cunoașterea celor create, Dumnezeu ne împărtășește și din lumina Lui, se înțelege necreată, spre a-L înțelege în har și pe El, pe Creator. E aici o logică de nedîmăul Palama ne învață că, pe lângă cei doi ochi limbași la creștin, „scotocesc și sfîntia noastră, credință, ca fiind un alt fel de vedere, a spusu, mai presus de toate simțurile și de toate înțelegerile, ca una ce întrece toate puterile înțelegătoare ale sufletului nostru [...], toate lucrările simțurilor și ale minții [...], o vedere mai presus de toate înțelegerea”. Însă „credința noastră este o vedere mai presus de mină” (Filocalia, vol. 7, pp. 316-317). E „vederea credinței”, cum o numește și Părințele Sfîntioasă. Credința este ochiul harului, ochiul luminii divine. În acest act al cunoașterii, comunicării, Palama va rosti nelăcomat temerari din Vechiul și Noul Testament – după o expresie a lui „din Prooroci, Apostoli și Părinți”. Pentru a-L cunoaște, Dumnezeu ne împărtășește Lumină din propria Lui Lumină, și ne dă ochi pentru această Lumină – ochiul credinței. Psalmistul proclamase acel cuvînt pe care în marea doxologie îl psalmodiem și noi: „Că la Tine este izvorul vieții, într-o lumină. Tu vom vedea lumină”.

Nu mai în unitatea acestor trei lumini, cele două create în strălucirea celei necreate, cunoaștem adevărul în plinătatea lui. Lumina divină strălumează privirea noastră asupra creației. „Căci înaintarea ei merge la nesfârșit – gîstește Palama – ca și a răpirii în descoperire. Căci altceva este iluminarea, altceva vederea clară a luminii și altceva vederea lucrurilor în lumină, în care și cele de departe vin sub ochi și cele viitoare se arată ca existînd” (Filocalia, vol. 7, p. 310). Într-o asemenea viziune, și unul dintre urmașii isihazi, Patriarhul Cabai, contemplant hanc existența în înăleguții – Creator și Operă: „Mă văd umplut de Sfînta Lumină din inimă, prin darul lui Dumnezeu, ca un sfîșitac nestins al Duhului, dacă se poate spune așa. Și așa sunt introdus în rapunile făpturilor, și văd toate rapunile tuturor unire într-o singură Rapune iurică, și toate ale Scripturii le văd sfîșind în acea Rapune. Rapunea aceea e Sfîntul cel mare al lui Dumnezeu (Isaia 6, 1)” (Filocalia, vol. 8, pp. 292-293).

Aceasta este înțelegerea autentică, deplină și adevărată a lumii în unitatea sacră a celor trei lumini. Lipsă de Lumina divină, vîzualul secular lumina și pierde atributele fundamentale. Mătură unui om de gîndă contemporan arestă faptul, lucid și tragic: „Epistemologia contemporană și a

arătă limuzele ei mai ales în incapacitatea de a fonda o eucă. Și, de asemenea, nu gîmja e aceea care va aduce în răspuns problemei sensului” (Jean-Pierre Lonchamp, *Science et croyance*, Ed. Desclée de Brouwer Paris, 1992, p. 9).

Șpiritual și psihologic, se iese înțelegerea, cum e posibil o asemenea fracțiune în măsura existenței noastre, cum e posibil o asemenea orbire a ochiului credinței? Să povești lumea firii, sens firii în bîrbie firii, iubirea plămîntescă a Creașorului ei?

Se impun cu certitudine, cu necesitate, cele două lumini – sensibilă și inteligibilă. Căre nu le respectă, nașii primei ei, cade în foc. În aplă, de la înălțime, se prăbușește.

Lumina divină e dăruia libertății al credinței, al nădărdii, al diagnosticului al Creașorului. În libertate „te înalță sau coboară în raport cu ce adon”. Și o dată cu omul, e implicat și creașia, ecologia ei. Aceasta este unul dintre mesajele teologice lui Palama adresate conștiinței seculare moderne.

Dar o dată cu societatea, cu lumea modernă și tragismul ei, Sfîntul Gregorie Palama adresează și lumii creștine un mesaj: cum anume trebuie ființa teologia și care e răspunderea ei față de criza secularizării de azi. Teologia adevărată nu pornește de jos, spre a le cucui pe cele de sus, ci pornește de sus, spre a le transfigura pe cele de jos, tot

așa cum omul nu se îndumnezeiește mai înainte ca Dumnezeu să Se fi în-omenit, covîrșind dreptatea prin iubire. Este ceea ce observă, adînc, după mai bine de jase veacuri, în ampla sa lucrare *Croix, invitation à la foi catholique pour les femmes et les hommes du XXIe siècle*, și cunoscutul teolog catolic Bernard Sesboué, analizînd tema fundamentală a Sacramentului Crucii „Interpretarea valorii mîlînuitoare a Crucii a cunoscut mutații diferite de a lungul veacurilor. Ea a fost orientată, dacă se poate vorbi astfel, de sus în jos (*de haut en bas*) în Biserica veche, mai înainte de a se risîrta de jos în sus (*de bas en haut*) în al doilea mileniu” (Ed. Droguet & Ardant, Paris, 1999, p. 289).

Analizînd această mutație, autorul arată cum, în primul mileniu al unității creștine, Crucea are mai înaltă o valoare de revelație a iubirii lui Dumnezeu privită în credință, devine o manifestare (epifanie) a lui Dumnezeu. Ea este Lumina care izbucnește în întințire (*La croix, regardée dans la foi, devient une manifestation (epiphanie) de Dieu. Elle est la lumière qui surgit dans les ténèbres*). Ea ne implică cu Dumnezeu; El ne adoptă ca fiu ai Său și ne îndumnezeiește, comunicîndu-ne propria Lui viață.

După această prezentare a teologiei Crucii din primul mileniu creștin, Sesboué trece la al doilea

mileniu – de după Schismă (1054) „În timpurile moderne – observă el – mișcarea s-a inversat: devenind orientată de jos în sus. Preocuparea majoră nu mai era de a și ce făcea Dumnezeu pentru om, ci ce trebuia omul să facă el însuși pentru a reveni la prezența (amoro?) lui Dumnezeu. Cum nici unul dintre oameni nu era în stare să aducă ceea ce era prețios de Dumnezeu, Iisus a venit să ofere ceea ce era de lipsă pentru a restabili dreptatea care fusese grav încălcată de oameni. Răsturnarea a avut loc în Evul Mediu, dar epoca modernă e cea care a insistat în mod tot mai primejdios asupra unui fel de «pact sacrificial»: Dumnezeu nu putea acorda iertare omului înainte să nu i Se facă o dreptate deplină prin jefia de sânge a Fiului Său. Prin urmare, un fel de amestec scandalos. Dumnezeu ar fi pus un fel de condiție prealabilă pentru iertarea omului. Cel mai nevinovat, Fiii Său iubiți, trebuia să plătească pentru pălășoși, în locul lor. Această interpretare trimite la ideea răzbunătoare a lui Dumnezeu Care, pentru a-Și asigura propria dreptate, cade în nedreptatea cea mai gravă. (*Dieu qui, pour assurer Sa propre justice, tombe dans l'injustice la plus grave*)” (p. 290).

Știm că toate deșina între teologia apuseană și teologia răsăriteană s-a pusă fundamental tocmai pe această temă: a harului, a energiei divine ne-

crește, a Luminii de sus, de la „Părințele Luminilor” (Iacov 1, 17). În și prin această Lumină se poate reacheza fundamentul Teologiei „de sus în jos”. Apare aici de înțelegere, până la o vizuire comună, în spiritul tradiției adevărate a Bisericii, analiza teologică a Sacrificiului Crucii. În primul mileniu creștin, la binecunoscutul teolog erezii Bernard Sesbout:

Căi de adânc revelații și izdori de unitate e astăzi mesajul Sfântului Ierarh al Tesalonicului!

Și dacă această primă parte a introducerii la Omilele Sfântului Grigorie Palama are un caracter mai mult dogmatic, dar și orientat pastoral, nădărdum, cu ajutorul lui Dumnezeu, ca în introducerea la cel de-al doilea volum să aflăm asupra caracterului precumpănitor practic, altfel spus asupra puterii unui asemenea crâm – mărturie a experienței Luminii divine, adresată deopotrivă lumii creștine de atunci și de astăzi.

Părințele Galeriu

Notă asupra ediției

Potrivit informațiilor pe care am reușit să le adunăm, din cele 63 de omili păstrate de la Sfântul Grigorie Palama¹, cel puțin 17 au mai fost traduse până astăzi în limba română, de pe la începutul anilor '70 încoace, fie direct din greaca bizantină, fie prin intermediar neogrecesc sau occidental, ele au apărut în diferite periodice religioase (*Mitropolia Ardealului, Glasul Bisericii, Studii teologice, Revista teologică, Mitropolia Olteniei, Telegraful român, Teologie și viață, Alfa & Omega*), sub semnături diverse (în ordine alfabetică: Visan Ion Băluș, D. Belu, Olimp N. Cioacă, Claudiu Hăganu, Vlad Managu, Eugen Moșanu, Ciprian Sireza). Contribuțiile cele mai însemnate, atât cantitativ cât și calitativ, au fost de departe cele ale părintelui Eugen Moșanu (ale căror versiuni, lucrute în cea mai mare parte după ediția Panaghiotis K. Hntou, ar merita adunate într-un volum antologic).

Prin ediția de față, omiletica palamită apare în românește pentru prima oară în volum, în tradu-

¹ *Patrologia Graeca* a lui J. P. Migne (vol. 151) include 43 de omile. Ediția din 1863 a lui S. Oikonomos le adaugă alte 20.

oarea, mediu și integrală a regresiunii dr. Constantin Daniel, efectuată în anul '80, după originalul grecesc.

Prima volum al ediției² cuprinde 20 de omili, păstrată cu numerotarea deja înșirăpănită de cele mai bune ediții antenore.³ Structura omiliilor (or dină și numerotarea paragrafelor) o reproduce pe cea a celei mai recente ediții complete (cea a lui P. Hnsou, pe care a urmat-o cu precădere și traducătorul), deși de diferență de cea din P. O. (deși textul corespunde în mare). În ediția completă în 11 volume a operei Sfântului Grigore Palama reînviat de reputatul teolog grec (profesor la Facultatea de Teologie a Universității din Thessalonice), omiliile ocupă volumele 9-11, volumul de față acoperind integral conținutul volumului 9 din ediția respectivă.⁴

Numai 6 dintre cele 20 de omili cuprinse aici au mai apărut în traduceri românești: 1 (D. Belu, Eugen Moraru), 8 (Eugen Moraru), 11 (Eugen

Moraru), 14 (Ciprian Sireza), 16 (Eugen Moraru) și 18 (Ciprian Sireza).⁵ Confruntarea versiunii C. Daniel cu aceste puține versiuni românești antenore a fost foarte utilă editorilor.

Noile de subsoale ale prezentei ediții românești nu foarte numeroase – aparțin traducătorului (chiar dacă au suferit unele adăosuri sau clarificări editoriale – mergând în câteva rânduri până la reformularea lor). Tot ce figurează între paranteze drept este intervenție lămuritoare a traducătorului sau a editorilor, venind în sprijinul cititorului fără acces la original sau mai puțin familiarizat cu discursul teologic.

Trăim în secolul al XXI-lea – parte prin strălucirea traducătorului, parte prin cea a editorilor – sunt mai numeroase decât în edițiile vechi (chiar dacă în câteva cazuri locurile n-au putut fi identificate). Căutările biblice (inegal înținse de către traducător după versiuni mai vechi, dar uneori chiar reînviat sau aproximate din memorie) au fost date aici după textul ediției 1982 aprobate de Sfântul

² Celelalte două volume aparțin pentru 2001 și 2002, alături de omiliile și cuprind și o serie de paragrafe a întregii ediții.

³ Titlurile mai multe sau mai puțin diferite de la un editor la altul (și chiar de la un traducător la altul) au fost foarte complicate și adeseori au fost de a reflecta într-un fel fidel conținutul omiliilor și al textelor grecești.

⁴ Grigoriu sau Palama, *Operele lui Grigore Palama complete*, 9: *Omiliile (A-E)*, ed. a doua Thessalonice: 1985. Celelalte două volume de greco au apărut în 1983 (10) și 1986 (11).

⁵ Omiliile 14 (La Buna Vestire) și 18 (La Duminică, *Marțenie*) au apărut de câțiva și în versiunea C. Daniel în Ziua și, respectiv, *Puncte cardinale*, ca traduceri mediate de ediții în pregătire. În pagina cuprind a celorlalte Zile sau mai apărut de asemenea fragmente din omilia 15 (La Duminică, *Marțenie*).

⁶ Au fost versiunile de mai sus și parantezele sau altele la textul biblic.

tul Sinodul, cu excepția locurilor neconcordanțe cu Septuaginta, pe care le-am versatului de fiecare dată, oferind traducerea exactă a textului citat de Filarea după Septuaginta.

Din nefericire, versiunea C. Daniel n-a apucat să fie revizuită și definitivată de autor¹. Ea ni s-a transmis în scrierea sa de mână (pe alocuri destul de greu descriptibilă, atât din punctul de vedere al scrierii, cât și a gândurilor), numai primele cinci omile fiind dactilografiate de (sau sub supravegherea) traducătorului (care nu pare totuși a le fi revizuit efectiv).

C. Daniel însuși își notează adeseori îndoielile asupra soluțiilor adoptate provizoriu, omile sau li-tilă în suspensie (cu trimitere la textul grecesc) anunțând locuri mai dificile, iar uneori „tare”, poate din oboseală și neatenție, pasaje întregi. Munca sa, deși nedeslășită, a fost de-a dreptul uimică și nu lipsită de migală, amănând indirect nevederea sau superficialitatea generațiilor mai noi. Ca și în orientalismul, medicul C. Daniel episcop, în materie de filologie clasică și teologie, un „amator” superior, capabil să umbrească mulți „profesioniști” medieni sau științi. Dincolo de nedeslășirile sa,

traducerea sa vîldește o bună familiarizare cu limbajul teologic și bisericesc, precum și, în ansamblu, o bună înțelegere a originalului².

Se înțelege că din această traducere nu lipsesc locurile obscure (cu mențurarea că unele dintre ele perpetuează obscuritatea textului grecesc). Aceste locuri – pe care ne-am străduit să le reducem la minimum – au dat cel mai mult de furcă editorilor, neputînd fi complet eliminate fără retraducerea efectivă a textului și amănarea, uneori, de a edita. Cu noi nu ne-am propus refacerea versiunii C. Daniel, ci doar o „diortizare” a ei în anumite limite³. În așteptarea unei noi versiuni mai bune, de care s-ar aștepta să se încredințeze specialiștii mai tineri și, poate, mai avizați. Traducerile marilor opere de cultură și spiritualitate sunt perpetuu perfectibile, iar versiunile succesive sunt treptat necesare spre cea mai bună echivalență posibilă. Urmăriți au înlocuirea de limbi și din împlinire, și din neîmplinire înaintărilor. Traducerea C. Daniel

¹ Sî. Gorgone Filarea este un omier deosebit de solid fără grandilocvență, păstrînd perfect o înțelegere exactă a termenilor. Fără exagerări și încredințări subiective, originalul grecesc nu pot fi reduse ca stare de neci o traducere modernă (fără nici o de versu rila parafraze neapăsătoare, cum este cea din ediția P. Hristov), ci doar aproximare.

² Cu o atenție deosebită pentru pasajele cu conținut dogmatic.

³ Vîldește ca Simeonul Daniel (decedat și ea mare timp) nu a născut, la încheierea contractului de editare (1996) – că doctorul Daniel a murit chiar o zi după ce încheiasă traducerea „bună” a corpurilor vechilor psalme.

(ca și înțelegerea noștrii editoriale) nu poate fi judecată fără a se ține seama de acest fapt.

În vederea publicării, rânduia clasicistă Laura Părașcu a revizuit integral versiunea C. Daniel în paralel cu textul original, nu pentru a o refăce, ci doar pentru a o întregi și limpezi pe alocuri. Segmentele iluziv nerezolvate de C. Daniel au primit astfel o soluție: iar pasarele omise au fost adăugate și reamplasate la locul lor. Același Laura Părașcu a făcut confirmarea citatelor și a materialelor biblice, a supravegheat culegerea textului și a operat o primă corectură a lui (prin confirmare cu manuscrisul).

În silabarea finală, pe care am considerat-o necesară în aceste condiții, am respectat nota aihazantă (impusă aproape de la sine de chiar vechimea și caracterul textului) pe care C. Daniel – deși cu inconsecvențe sau ezitări – a simțit că trebuie să o dea traduceri. Am căutat eliminarea neologismelor sindente sau lesne substituibile unonimic prin apelul la fondul vechi al limbii, dar numai acolo unde lucrul a fost cu primă și fără sacrificarea exactității și clarității textului. În micile expoziții de cosmologie (ex. 6, 7-9), fiziologie (ex. 12, 4) sau antropologie (ex. 17, 3 și urm.), conștient de nădja antică și cea medievală – ca și în anumite pasaje de precizune filosofico-teologice, am mers bunăoară, chisi până la unificarea unor termeni

tehnici impuși de convenții¹⁰. Am uităm o mică relativă unificare stilistică și terminologică: am eliminat unele repetiții sau redundanțe (cu și pe cele cu răsunat stilistic – *variano, amplificatio etc.* – impuse de original) am îndreptat scăpările de ordine gramatical (oarecum fatale unei redacții „la prima mână”) am refăcut topica unor fraze prea greoaie sau prea confuze, am completat punctuația (uneori total ignorată de traducătorii, fie din ezitare, fie din grabă) și am modificat ortografia conform normelor în vigoare. Pentru numele biblice, am respectat formele încetățenite uzului în limba română. Acolo unde traducerea nefinisată ne-a obligat la intervenții mai substanțiale, am reconfirmat varianta finală cu textul grecesc, pentru a ne asigura, cu sprijin autonim, că ne-am păstrat în limitele lui.

Am inclus, la sfârșitul volumului, o scurtă notă bio-bibliografică despre Sfântul Onghon Palama și o bibliografie referențială la ze (fără pretenții de exhaustivitate), ambele compilate de Laura Părașcu. Ne-am ținut, desigur, în toate fazele procesului editorial, de lipsa de instrumente de lucru din România, pe care sperăm să o fi depășit înalt

¹⁰ Uneori scrierile au fost îndreptate doar între paranteze drept pentru aplicarea, cititorului nodului cu limba română veche (ale căror particularități expresive sunt, alinașim, mult mai bogate decât se credea în teologie).

cu decență¹⁷. Rămânem receptivi la orice observații sau sugestii avizate în vederea unei eventuale reeditări îmbunătățite.

Nu putem încheia fără a aduce mulțumiri tuturor celor care, într-un fel sau altul, și-au arătat bunăvoința și sprijinul față de acest act editorial. Însălă Prea Sfințitului Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului (care nu a preocupat să dea achiziție sau binecuvântare acestei ediții, însoțind-o și cu un mișcător „Cuvânt de suferință”), Părintelui Profesor Constantin Galanu (care a găsit vreme să redacteze, cu harul său inepuizabil, ample introducere introductoare, punând în lumină esența teologiei palamite ca sinteză generală a întregii Tradiții mistice și dogmatice a Răsăritului ortodox)¹⁸, Doamnei Alexandra Koropiotou (care a sponsorizat, cu pioasă generozitate, acest prim volum al editurii, aducând un serviciu neprețuit culturii ortodoxe românești), Doamnei Anca Crivăț-Vasile (care ne-a ajutat, cu competența sa filologică, la înțelegerea unor pasaje problematice, precum și la definirea unor note explicative), Domnului Teodor Baconsky (fo-

tul director al Editurii Anastasia¹⁹, ce a mijlocit la vremea respectivă încheierea contractului de editare) și – *last but not least* – răbdătoare ediție tehnică²⁰.

Îndatorat mulțumiri se cuvin, pentru interesul și sprijinul acordate acestei cărți, și următorilor te-rarhi ai Bisericii Ortodoxe Române (pe care-i enum-erăm aici în ordine alfabetică): P S Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, P S Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, P S Catan, Episcopul Dunării de Jos, P S Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, P S Gherasim, Episcopul Râmnicului, P S Ioachim, Episcopul Hușilor, P S Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, P S Nicolae, Mitropolitul Banatului, P S Nefon, Arhiepiscopul Târgoveștii, P S Timotei, Episcopul Aradului, Ienopoliei și Hălmeagului.

Și o ultimă precizare: volumul de față inaugu-rează o nouă colecție a Editurii Anastasia, „Lumi-nări Lumii”, marcând astfel un jubileu și propu-nându-și să ofere, în anul următor, în ediții de-putate și versiuni românești medite câteva dintre reperele monumentale ale gândirii și spiritualității creștine din primele două milenii.

RC

¹⁷ C. Daniel însuși s-a aflat în situația de a lucra, de exemplu, cu modelul discursiv poeziei lui Dante, deși el însuși prezintă greșeli de modelare.

¹⁸ O a doua parte a studiului realizat de Părintele Galanu – referitoare cu precizie la corpul lui Orsolyó – va apărea în foarte veltu-mul al doilea.

¹⁹ Actualizăm: arhiepiscopul al României pe lângă Sfântul Șezan.

²⁰ Așa zicea și Editura Anastasia – că și călăii din cadrul însem-natelor Media Pro Image.

OMILII

(1 - 20)

ale SFÂNTULUI GRIGORIE PALAMA,
Arhiepiscopul Thessaloncului

Despre pacea obștească*

1. Cu toți suntem frați, ca una ce aparținem unui singur Stăpân și Ziditor, pe Care de aceea L-am și călăuzit drept Tatăl al nostru comun. Iar această frăție ne este comună pentru că o împărtășim și cu firea cea necuvântătoare, și cu cea vorbitoare. Noi însă suntem frați una cu alți și pentru că ne tragem cu toți din Adam, ca singuri zămisliti după chipul lui Dumnezeu, iar aceasta ne este comun nouă și tuturor neamurilor. Noi toți suntem una atunci frați și ca una ce, înălțându-ne dintr-o obște, locuim în aceeași lume. Iar mai preșus de toate (suntem frați) ca una ce ne îmbogățim având drept marelă obștească.

* Sfântul Grigorie Palama nu a fost primul mediu după alegerea sa (mai 1347) ca arhiepiscop al Thessaloniceului (despre 1 se presupune călocășele mănăstirii care puseseră stăpânire pe cetate). Sfântul s-a născut la Monastira Achei, pe care de puțin timp îl cucerise Ștefan Ducea Cezara, a fost albitărit în toamna anului 1350 de către Ioan Cantacuzino, iar Sf. Grigorie Palama a fost primul de călător mănăstire. De îndată ce a sosit în cetate, a întâlnit alături de Dumnezeu rugămintea pentru pace și, în ziua a treia după sosirea sa, a albitura și slujbă, au prietării sămăntina a roșii semăna așezată, având ca subiect pacea firească ce se cade să-măntuiască toată lumea.

între evlavie Sfânta Biserici a cîrîi obîrşe şi pîrîre este Hristos, Fiul cel adevărat al lui Dumnezeu Care fiindu-ne nu doar Dumnezeu ci şi frate a în-cuvîntat să fie şi Tatăl al nostru. Şi nu numai aceea, ci şi cap, adunându-ne într-un trup pe noi toţi şi făcîndu-ne să fim mădulare una altora şi Lui însuşi.

2 După indicarea Sa cea de a treia zi din morţi, văzută fiind de femeile ce au venit la mormînt, a grăit Domnul „Duceţi-vă şi vestiţi fraţilor Mei, ca să meargă în Galileea, şi acolo Mă vor vedea” [Matei 28, 10]. Vedeţi cum găseşte de cuvîntat ca frate al nostru să Se numească? De aceea şi Apostolul spune cu privire la El „Căci, într-adevăr, nu a luat firea îngerilor, ci sîmînta lui Avraam a luat. Pentru aceea, dăruia era iarăşi toate să se asemene fraţilor” [Eвреi 2, 16-17]. Întruclă Hristos este şi Tatăl al nostru, născîndu-ne pe noi prin Sfântul Botez şi prin harul cel dumnezeiesc, de aceea pe proprii necnici îi numeşte copii Săi şi le făgăduieşte că nu i va lăsa pe ei orfani atunci cînd se duce la pămîntea cea mîlăntuitoare. De aceea găseşte iarăşi Apostolul „Deci, de vreme ce prunci s-au făcut pîstăşi sîngelui şi trupului, în acelaşi fel şi El S-a împînăşit de acestea, ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are săpămîntea morţii, adică pe diavolul” [Eвреi 2, 14]. Iar cum că noi toţi suntem un trup într-u Hristos, ne-a încredinţat Pavel spunînd „Jas voi surup trupul lui Hristos şi mădulare (fiecare) în parte.” [I Corinteni 12, 27]. Aşa precum – într-adevăr – trupul este unul singur,

dar mădulare are multe, iar toate mădularele unui trup, deşi sunt multe, un singur trup sunt, tot aşa este şi Hristos. Căci într-un Duh noi toţi ca un singur trup am fost botezaţi.

3 Aşadar, fraţilor, una este baza naşterii celei din nou şi dumnezeieşti, una credinţa, una rădăcina, unul Dumnezeu peste toţi şi pentru toţi şi în toţi. Care ne adună într-însul prin dumnezeiască iubire, făcîndu-ne mădulare ale Sale şi mădulare una altora. Dar a venit, pe neaşteptate, din lucrarea celui viclean, una reciprocă a unora faţă de alţii, alungînd dragostea dintre noi, şi nu numai o dată, ci de multe ori, pînăuzîndu-ne [în suflare], a nemice unirea noastră prin dragoste a unora faţă de alţii şi [a multora] faţă de Dumnezeu. Şi nu numai că a despărţit unele de altele mădularele cele comune ale cetăţii, dar a adus-o în stare de nepuinţă, făcînd părţile să se vrăjămăşească între ele, ceea ce a dus la răzvrătiri launtrice şi tulburări şi zvîrcoliri înăi leac, făcînd pe cei de acelaşi neam să fie potrivnici, dînd cetăţi noastre chipul unui oraş cuprins de vrăjmaş, îngăduind să se scoale ea împotriva ei înseşi, să şi învîrtească curse neşti şi cu une să se lupte, aşa înclă, ca să mare a acestor nefecate răzvrătiri, să se prefacă în cea de neînţeleas chiar pentru ea însăşi.

4 Căci una eameti, outrescînd cetatea, iar unele cele din case răsturnîndu-le sau refăcîndu-le, cu multă fune şi pas cu pas urmînd apoi pe săpămînt acelor case, îi ucidau fără milă şi în chip uman. Nu

locuiau ei aceeași cetate? Cine erau cei împotriva cărora se sălăruia asta de mare fune nebanească și stingere și poartare și năvală? Nu erau care din ce locuiau același oraș, la unison chiar aceluși din partea cărora acesta s-a bucurat de multe bunuri? O, ce paumal! Vai, ce mare nenorocire! Cetatea se sălăborește cu sine, se împrumută cu ea însăși, cu ale ei picioare pe ai săi îi orgonește, cu propriile-i mâini se distruge, cu propriile-i glasuri se trufiește, căci cei putei nici și erau mari ei și au ghemuit de frică și s-au făcut mici, iar omul de rând și cel harn s-au făcut stăpâni. Oare cu cine este mai rea acea boală abătută asupra-ne decât boala acelor slăbănogi arătați în Evanghelie, și pe cât e mai rea și mai dăunătoare nelegiuirea decât răgăzul și pacea?

5. Dar nu fiți măhnosi și supărați auzind acestea, căci nu ca să vă fac murșii le spun în fișa voastră, ci ca să recunoașteți boala, acum, când sunteți înțelepți și vă înțelegeți de ea, veți căuta pricina ei, de pe urma căreia și căzuți în ea, și veți dan leacul, și degrabă îi veți câștiga și îi veți plăti, căci Dumnezeu este Cel ce dă și leacul, înălțându-vă pe voi cu acesta, așa cum și cu slăbănogi acesta a făcut odinioară, căci nu numai că i-a vindecat pe ei, dar le-a dăruit și putere, astfel încât să meargă fără poștărie, îndelung făcând pașii în care alcea.

6. Dar care era pricina suferinței acelor slăbănogi vindecați? Căci ei au fost doi: unul la Ierusalim, așezat lângă fântâna din Siloam, iar altul la Capernaum,

care era a purtai de patru oameni. Deci care era pricina bolii acestora? Păcatul. Și faptul acesta Domnul însuși L-a arătat, fiindcă unuia îi spune: „văzând credința sa, înainte de vindecarea trupască. „Fiule, și te iartă pe păcatul tău” [Matei 9, 2], iar celuilalt, aflându-l după vindecare, i-a spus: „Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuești, ca să nu-ți fie ceva mai rău” [Ioan 5, 14]. Așadar precum pe aceștia doi păcătul făcându-l, alungându-l se sălăruia, i-a făcut neputincioși, astfel și la noi păcatul obștește, alungând diagostea, și naivonici să ne fim dușmani unu altora, iar din care altă pricină veți fi nimici care legătură dintre voi și unirea cu Dumnezeu, adică dragostea, dacă nu din eșecul vostru cel subțir de păcat? „Iar din pricina omului și sîrădelești, iubirea multora se va răci” [Matei 24, 12], spune Domnul în Evanghelia, căci dacă dragostea s-a răcit întru totul, haoul și punarea de grîi a lui Dumnezeu este cu neputință a mai dăruia.

7. Și pentru ca să vă îndrăgiiți vouă printr-o pildă pătimirea aceasta, suferința fiecăruia se asemănă cu o candelă, care are drept undelemn făcerea de bine și diagostea în loc de fegulă, deasupra cărora este așezat, în loc de lumină, haoul dumnezeiescului Duh. Într-adevăr, dacă undelemnul acesta, adică făcerea de bine, lipsește, atunci diagostea, care sălăghește în suferință în loc de fegulă, în chip silu, se stinge, astfel că lumina purtării de grîi și haoul lui Dumnezeu se îndeplinează de oamenii care fug de

virtute și alungă dragostea. Iar tulburarea unora față de celălalt li se va întâmpla și lor, căci Dumnezeu va întoarce fața Sa de la ei – El, căre Care David grăisește „Când învoca Tu fața, ei se vor tulbura” (Psalm 103, 29). Astfel, din pricina păcatului, o răzvrătire launtrică și o învâlmășeală tulbură ni se întâmplă nouă, adăugându-se tot felul de slăbici, și intrând începătorul răutăți în căpeteniile răscălei și în răscălap, îi prefăce în fiare sălbatice și – ca să nu lungim vorba – orînduiește să capete firea și caracterul demonilor toți aceia în care el se sălăsluiește. Și, în felul acesta, cel ce dintru început este uogitor și pazimitor de oameni îi face pe om uogag de oameni și vîlmag al diavolului de viață Hristos și cu alți mai mulți dușman regilor care domnesc pe pămînt sau Tăvălu celui după Duh și Păstorului și învățătorului nămintui nemădînd ascultare.

8. Învăcep-vîl dară acum la calea Evangheliei lui Hristos și pre-vîl cu rîne de ea, pentru ca buna înțelegere dintre voi să fie veșnică și necurmată, și pentru ca să Se întoarcă iar către voi Domnul și în voi să Se sălăsluiască, cu pacea și cu harul Duhului celui dumnezeiesc. Slăbînogul acela de la Ierusalim a călău spre fîrîna Siloamului, cea de bolnavi vindecătoare, mîi voi nu sunteți cu totul departe de Biserica lui Hristos, cea de pace distolată. Dar așa precum acel slăbînog nu avea un om care să-l ajute să pucească spre darul ce venea din acea fîrîna, tot astfel mîi voi nu ați avut nici un păstor care să

veșească păcat și să adune mădularele năprie, să le strîngă la un loc și să izgonească boala pricinată de ură și vîlmă starea cea rea din trupul Bisericii lui Hristos.

9. Iată însă că acum noi am venit și suntem împreună cu voi întru Hristos, pentru Hristos venim noi în solie, ca și cum El, prin noi, îndemni v-ar da vouă împăcag-vîl cu Dumnezeu. Recunoașteți înrudinea dintre voi, nu numai după suflet, ci și după trup, pucească de la strămoși voștri. Aduceți-vă aminte de zălele cele bune ale pînă și de cîte buntăți v-ați bucurat prin ea, de care acum sunteți lipsiți cu totul. Nu cugețați la rău, nici nu năzuiați să faceți rău în schimbul răului, ci cu binele biruiți răul. Îmbrițăgag-vîl cu dragoste unii pe alții, ca să vă agorosiți dragostea la Dumnezeu și să vă arătați voi învîl dragostea față de El. Fîndcă nu este cu pumîni să sălă dragostea față de Dumnezeu cei care nu-i subesc pe frații lor, nici să capete unii ca aceștia primăviele harului și purlini de grăd din panea lui Dumnezeu.

10. Ascultag-mă pe mine, fraților, care vin la voi și care vî binevestesc pacea înainte de toate și pentru tot, după porunca Domnului, și fiți lucrători ai pînă împreună cu mine, iubindu-vă unii pe alții, chiar dacă unul are vreo plîngere împotriva celuilalt, așa precum și Hristos ne-a iubit pe noi, astfel încât să fiți voi fi ai pînă, adică fi ai lui Dumnezeu. Fîndcă El este pacea voastră, Cel ce a fîcut din cele două un singur, și a dîrnat zidul despărțitor

dinire ele, și a făcut să înceteze vrămăgia prin Crucea Sa. Căci El a grăit către ucenicii Său, și prin ei către noi, că de vom intra într-o cetate sau într-o locuință, să vestim acolo mai întâi pacea. Iar dacă locuitorii evangheliei Sale este păcătoși și prin ea S-a pogorât, apăsând cerurile spre pământ. De aceea și David a grăit mai dinainte despre El, „Răsărit va în zilele Lui dreapta și mulțimea păcătoșilor” (Psalm 71, 7). Și în alt psalm iarăși spune despre El, „Căci va grăi pace peste poporul Său și peste curvia Său și peste cei ce-și întorc inimile spre Dânsul” (Psalm 84, 9).

11. Dar și omul căruia de înșen pentru nașterea Sa arăta că El a venit la noi aducând pacea. Slavă într-o cetate de sus la Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoare” (Luc 2, 14). Și El, implorându-și menirea mănuitoare, a lăsat pacea ca moștenire apropiatilor Săi, grăind către dânsii, „Pacea Mea v-o dau vouă, pacea Mea v-o las vouă” (Ioan 14, 27). Și iarăși zice, „Trăiți în pace cu voi înșivă și cu toți” și „Întru aceasta vor cuncea toți că sunteți ucenici Mei, dacă veți avea dragoste una față de alți” (Ioan 13, 35). Iar în ultima rugăciune pe care ne-a dat-o nouă, când S-a înălțat la Tatăl Său, stăruiește asupra dragostei unora față de alții, căci spune, „Dă lor ca toți să fie una” (Ioan 17, 21).

12. Apoi să nu cădem din rugăciunea lăsată nouă de Părinte și să nu lepădăm moștenirea Tatălui nostru cel ceresc, nici peceia sau semnul înrudin

cu El, ca nu cumva să lepădăm și înfierea și binecuvântarea și ucenicia față de Dânsul, și ca să nu cădem, pierzând viața filială, nici să fim lepădați de la fiu. Măcar duhovnicesc și să auzim de la însuși Tatăl Domnului oșpețului, „Nu vă cunoaște pe voi, îndepărtat-vă de Mine voi, pneumați ai uni și ai dușmăni și ai smarelilor”. Că El, ca să nu plăgem noi aceasta, a trimis pacea Sa în toată lumea, prin sfântii Săi ucenici și apostoli.

13. Din această promisiune și acțiune (ucenici și apostoli), în cuvintele și în sensurile lor, au apărut pacea înainte de toate cuvintele, spunând la început, „Har vouă și pace de la Dumnezeu”. Pacea aceasta și noi, ca urmași ai sfântii lor, venim să v-o aducem și vouă acum grăindu-vă împreună cu Pavel, „Căutând pacea cu toți și sfârșirea, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul” (Efes 12, 14). Iar dacă, fără de pacea cu toți, nimeni nu va vedea pe Dumnezeu, atunci cel care nu are pace nici măcar cu conștiința sa cum va vedea oare pe Dumnezeu în viața sa? Cum să nu audă el atunci cuvântul acela, „Să nu mai fie pe pământ cei fără de lege și să nu mai vadă slava Celui Preaînalt” (Isa 26, 10). Fie ca nimeni dintre noi să nu audă glasul acestui rău prevestitor și împăcat și sfânt laolaltă, prin pace și dragoste și bună înțelegere, într-unul singur, să avem în mijlocul nostru pe însuși Domnul Iisus Hristos, după filialitatea cea plăcută a Sa, care ne upurează greutatea vieții de aici. Căci El ne hără-

zește la vremea cuceririi viața veșnică și slava și împărăția.

14. De care fie ca noi toți să avem parte prin harul și iubirea de oameni a Domnului și Dumnezeuului nostru Iisus Hristos, de pace dăruitorul. Căruia l se cuvine slava, puterea, onoria și închinăciunea, dum-preună cu Tatăl Său cel fără de început și cu Duhul Sfânt cel de viață făcător, acum și pururea, și în veci vecilor. Amin.

Omilia 2

La parabola evanghelică a vameșului și fanseului

1. Izvoditorul a toată răutatea, cel ce lasă nă-coacește răul, este în stare să zdroască dintru înce-puț, prin desăvârșire și necredință, chiar semelele virtuții așezate în suflet, de asemenea, este în stare să strice zidurile înălțate ale casei virtuții, prin deli-sare și nepăsare. Ba mai mult: el poate dăruia, prin mândrie și nechipăzire, acoperșul deis clădirii al fapteiilor celor bune. Dar opri-vă, nu vă înfricoșați! Căci este mai născător în fapte bune cel cuernic și virtutea are îndesul de multă stăne pentru a se împotrivi răului, ca una ce se îmbogățește de Sus cu darurile și cu legământul Actului Care are putere peste toate și Care dăruiește tăine, prin bunătatea Sa, tuturor celor ce înfrățesc virtutea, astfel încât să rămână nu numai nezdronconată virtutea de relele unelui de multe feluri pregătite de către cel porv-nic, dar să și poată seula și întoarce pe cei ce au că-zut în prăpastia relelor, ca apoi să-i aducă în chip lesăscios la Dumnezeu, prin poclăng și umereie.

2. Pădă și înfrățare îndesulțitoare a acestora es-te că vameșul (din parabola evanghelică) fiind soțin-

gător de dădă și pește ecilindu-și viața caarecum în
 străfundul păcarului, s-a făcut pârtaș numai prin cu-
 vântul celui ce viețuise în virtute și aceasta în scurt
 timp. El este astfel ușurat și se înalță și caduți peste
 toată răutatea, fiind trecut în cesta celor drepte, in-
 drept și de către Împăratul Judecătorilor cel nemuritor.
 Și chiar dacă fariseul s-a fost oslând prin cuvânt,
 totuși el fiind fariseu și socotindu-se pe sine că este
 cineva, dar nefiind drept cu adevărat, grăbește cu in-
 dișneală puzderie de vorbe, dintre care nu puțin
 au rămas mânia lui Dumnezeu.

3 De ce care smerenia înălță spre culmea drep-
 tăți, iar buna plăcere despre sine îl coboară pe om
 spre adâncul păcărului? Pentru că cel ce socotește că
 el este cineva mare, și aceasta chiar înaintea lui Dum-
 nezeu, este pârtaș pe bună dreptate de către Dum-
 nezeu, ca unul ce crede că nu are nevoie de ajutorul
 Lui, iar cel ce se socotește pe sine că este un nimic, și
 de aceea caută la îndurările cele de Sus, are parte și
 dobândește pe deoparte îndurarea și ajutorul și harul
 de la Dumnezeu. Căci să scrii "Domnul să împo-
 năvă celor mândri, dar harul Său celor smerți".

4 Și arătând aceasta printr-o pildă, Domnul spu-
 ne: „Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage
 unul fariseu și celălalt vameș” (Luca 18, 10). Vădind
 Domnul să înfigeșe, în chip împiedec, câștigul ce se
 dobândește din smerenie și paguba ce se pricinuește
 prin mândrie. El împarte în două pe cei ce se du-
 ceau la Templu, sau mai curând pe cei ce se urcau

la el, către aceea se îndreptau către Templul lui Dum-
 nezeu spre a se ruga. Ori aceasta este firea rugăciu-
 nii: ea înalță pe om de pe pământ la cer și, vedând
 deasupra a tot ce este cereș și nume și înălțime și
 vrednicie, îl înfigează pe acest om lui Dumnezeu.
 Celui ce se află mai presus toate. Dar era Templul
 acela din vechime așezat deasupra orașului, pe o
 colină, de pe care, pe vremuri, moaștea numesc le-
 rusalmul iar David, văzând pe îngerul cel aducător
 de moaște cu sabia scoasă din teacă împotriva ce-
 lălți, se urcase el pe acea înălțime, construse acolo
 un jertfelnic și aducând pe el jertfă lui Dumnezeu,
 îndepărtase molima. Acesta a fost și chip al înălțării
 mântuirii și duhovnicești din rugăciunea cea
 sfântă și al îspășirii prin rugăciune (căci toate aceș-
 tea erau pilde pentru mântuirea noastră) și, dacă
 vezi, și chip al acestei Sfinte Biserici a noastră: care
 cu adevărat se află așezată pe înălțime, fiind ea un
 loc înțeles și mai presus de lume, în care, pentru
 mântuirea întregii lumi și pentru înțepuncherea
 morții și pentru îndepărtarea vieții celei fără de
 moarte, se aduce jertfă nesângeroasă și mare și cu
 adevărat bine primită de Dumnezeu.

5. Din această pricină, Domnul nu a spus că doi
 oameni s-au dus la Templu, ci că ei „s-au urcat” la
 Templu. Dar sari acum și dintr-acea care, venind
 la Sfânta Biserică, nu se înalță, ci mai degrabă co-
 boară și răstărnă Biserica, cea care închipuiește
 cerul, aceeași sunt cei care vin la Biserică pentru a

se înalță și a sta la iacale una cu alți om pentru a face negușione, vânzând și cumpărând, de fapt, ei se aseamănă una dând mărfa, alți dând cunvine, sau în schimbul lor cele ce le sunt pe măsură. Pe aceeași Domnul s-a dat cândva afară din Templu acela, cu totul, grădind căine ei „Casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi o faceți peșteră de tâlhari” (Matei 21, 13). Și astfel El a avântat afară vorbărea aceea la a lor ca pe una care nu se înalță deloc spre Templu, cu toate că ei vin acolo în fiecare zi.

6. Farașul și vameșul s-au urcat la Templu având amândoi un singur scop: acela de a se închina, chiar dacă farașul s-a coborât pe sine după drumul său, fiind stăru în jos de felul rugăciunii sale. Căci scopul urcării lor spre Templu era același (de aceea s-au urcat ei la Templu: să se roage) dar chipul (ruga lor) a fost oarebi. Unul zădărnici și smerit s-a urcat la Templu, învățând de la Proorocul psalmist că „amă înfăptuit și smerit Dumnezeu nu o va urga” (Psalm 50, 18). Întru cât și Proorocul spune despre el însuși, deplin cunoscând aceasta din propriile încercări „Umili am fost și m-am abilitat” (Psalm 114, 6). Și ce să spun eu despre Prooroc? Căci Dumnezeul Proorocilor, făcându-Se asemenea nouă pentru noi, S-a asemănat pe Sine precum spune Apostolul, de aceea și Dumnezeu L-a înălțat pe El. Farașul însă, îngâmfaându-se întru multă făclă, s-a înălțat pe sine, cu gândul de a se arăta drept, și aceasta înșurarea lui Dumnezeu, făclă de Care toată dreptatea noastră este ca

o zădărnici pângărită. Pentru că [farașul] nu a auzit pe Domnul spunând „Toată inima smerită este urcătoare înaintea Domnului” (Psalm 16, 5) și „Domnul alină împotriva celor mădări” [vezi Isaa 2, 12] sau „Vai de cei care sunt înțelepți în ochii lor și prăpădu după gândurile lor” (Isaa 5, 21).

7. Nu numai fetea și năvrau li desprăveau pe ei, fiind atât de oarebi, dar și chipul rugăciunii. Pentru că rugăciunea nu este numai o cerere, ci și o mulțumire. Astfel, unul dintre cei care avea să se roage s-a urcat spre Templu cel dumnezeiesc slăvind pe Dumnezeu și mulțumindu-i Lui pentru cele pe care le căpătase de la Dumnezeu, iar celălalt spre a cere pe cele pe care nu le dobândise încă, din care făcea parte venirea plăcilor și înosebițarea pentru cei ce păcătoresc în fiecare ceas. Căci făcându-se făclă de noi și implință cu amenele făclă de Dumnezeu nu se numește rugăciune, ci legăminte și acest lucru l-a demăru cel ce a spus: „Faceți făclădușe și le impliniți Domnului Dumnezeului vostru” (Psalm 75, 11) ca și cel ce zice „Mai bine să nu făclădușei decât să nu implinești ce ai făclăduș” (Ecclesiastul 5, 4).

8. Dar acel lucru îndoi al chipului rugăciunii are de asemenea, pentru cei ce nu sunt vrednici și cu luare aminte două feluri de a fi. Deoarece credința și înfrângerea inimii fac după amiprea faptelor rebele ca rugăciunea pentru venirea plăcilor să fie cu folos pe când deznădăderes și învinșagarea inimii o fac să nu abă urmări iar smerenia face ca mulțume-

rea, pentru cele pe care le-am dobândit de la Dumnezeu să fie bine primită, ca și lipsa de răsvîrire a acelor care nu au (bunul de la Dumnezeu). Însă îngâmfarea, pentru aceste bunuri nu este bine primită de Dumnezeu, fiindcă o astfel de fală înstăurește și aceste virtuți ar fi fost câștigate prin strădăniță și prin înțelepciune proprie, așa cum nu este bine primită nici osândirea celor ce nu posedă încă aceste virtuți. Fărăsul suferința de amîndouă aceste păcate și este dovada faptului acesta de el însuși și de propinde tale cuvinte. Căci surînda-se la Templu ca să mulțumească, nu ca să ceară, el arăstrea în chip necugetat și nefericit îngâmfarea și osândirea cu mulțumirea pe care o aduce lui Dumnezeu. Căci tot [Evanghelia] că mînd el se ruga în sine cu aceste cuvinte: „Dumnezeule, Îp mulțumesc că nu sunt precum ceilalți oameni, răpitori, nedrepti adulteri” [Luca 18, 11].

Și felul cum sta fărăsul nu arăta o atitudine de rob, ci vădea o îngâmfare lipsită de rușine și de contrariu celui ce din interior nu avea îndrăzneală nici ochi să-și arde spre cer. Cu adevărat fărăsul se ruga către sine fiindcă rugăciunea sa nu s-a înălțat către Dumnezeu, chiar dacă el cunoștea pe Acela Care stă pe Meruvim și cercetează adîncurile adîncurilor. Rugăciunea sa era în felul acesta: „Mulțumesc Ție”, și nu s-a adăugat: că mi-ai dăruit mine, mulțumindu-Te de mine, izbăvirea de mîrejele celui viclean, fiind eu nevoins pentru ai sta împotriva. Pentru că, fragil este o faptă viclească pentru su-

fietul nostru să fie prins în lațurile vicleșugului și cadă în năvoadele păcatului și să aibă puterea să scape, izbăvindu-se prin pocălnie. De aceea, trebuia noastră suferință osîndită de gura cea de Sus și adeseori estenuindu-ne puțin sau chiar de loc, rămăneam mai presus de multe și mari pătimiri, fiind ușurat cu dragoste, din propria nevoinței noastre. Deci se cuvine ca noi să cunoaștem darul, și să ne smerim dinaintea Celui ce ne l-a dat și în nici un chip să nu ne simim.

10. Fărăsul a spus: „Îp mulțumesc Ție” Dumnezeu, nu fiindcă am câștigat un ajutor de la Tine, ci „pentru că eu nu sunt precum ceilalți oameni”, ca și cum ar fi avut de la el, din sine și din blămurul lui, puterea de a nu fi răpitor, desfrînat sau nedrept, decât într-adevăr nu era el astfel. Căci fărăsul nu l-a scutrit la el însuși, ca grînd despre sine să se arate drept prin sine, ci mai degrabă privea la toți ceilalți decât la sine, și pe toți – o, ce prostie nebunească! – îi disprețuia astfel, pentru ca să socotească drept și înțelept doar pe unul singur, adică pe sine: „nu sunt eu – zice el – precum ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca acei vamezi”. Ce nebunie s-ar putea spune despre fărăsul și dacă tot, în afara de mine, sunt nedrept și răpitori, cine mai stă sub răpire și rău? Și ce este cu acest vamez și cu osbiria lui pomereacă? Oare nu este și el unul din mulțimea tuturor celorlalți, și nu este el oare cuprins, ca să spun așa, în osîndirea pe care tu le-o aduci tuturor?

Sau i se cuvenea lui o pedeapsă îndoaie întrucât era judecat de ochii tăi farisei, chiar dacă sîrsei de parte de el? De alfel tu știi că el era neleguit întrucât îl cunoștea că era vameș, dar că era desfrînat – de unde știi? Sau este același lucru a fi neleguit și a acoperi cu oclă pe un nevinovat, de vreme ce vameșul este nedrept față de alții? Nu este deloc așa, ci celui vameș smeri în cugetul său și îndurînd osîndrea sa suferă, și aducîndu-și înnoviptura înaintea lui Dumnezeu deodată cu ruga sa pe bună dreptate i va lăsa desparte osînda pentru retele pe care le făcuse. Iar tu [fariseule] vei fi osîndu pe drept, căci tu condamnă cu semeție pe acel vameș și pe toți oamenii, și dintr-o țop năuș pe sine singur te socotești drept: „Nu sunt eu precum ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulenți”.

11. Aceste cuvinte înfăpșează disprețul față de Dumnezeu și față de toți oamenii, iar pe deasupra atît și amăgirea de sine. Căci fariseul, în chip lămurit, disprețuește de-a valma pe toți oamenii, iar oprirea sa de la făptuile cele rele o măturărie ca fiind datorită puterii sale și nu celor a lui Dumnezeu. Căci chiar dacă fariseul mulțamește lui Dumnezeu, el chiar prin aceasta îi socotește pe toți oamenii, în afară de el, ca fiind necumplit și neleguit și răpitori, ca și cum nimic, în afară de el, nu ar fi vrednic să-și înfăpșeze virtuțile lui Dumnezeu. Însă, dacă toți ceilalți oameni ar fi fost astfel, trebuia ca bunurile fariseului același să fie răpiti și refuți de către

toți ceilalți. Dar nu se vîdește prin nimic că t-ai fi întru plin așfel. Căci fariseul adaugă „postesc de două ori pe săptămîină, dau zecuiuală din toate către clipeș”. El nu spune că dă zecuiuală din către clipeș, ci din către clipeș, prin aceasta înțelegîndu-se sporirea întru una a propriei averi. Așadar el, posedînd pe cele pe care le-a clipeșat cîndva, fără nici o predică a dobîndi și le-a adăugat lor pe cele pe care a putut să le mai ia pînă-n ceasul acela, cum atunci în afară de el, toți răpitori și ficeau neleguim? Așfel, viclenia se acuză pe sine însăși și își învinșează cursul. Așa, de-a pururi, necunosca are amestec cu nevoișma mîngii!

12. Așadar fariseul pune înainte zecuiuala din averea sa spre a-și scoate în evidență dreptatea. Căci cum să fie răpitori ai celor ce aparțin străinilor cel ce dă zecuiuală din cele proprii? El pomeneste postul drept măturărie a înțelepciunii lui, pentru că postul este aducător de curățire. Fie așa, deci tu, fariseule, ești înțelept și drept și plin de minie, și ai cugetul cumpănat și curățat, și nici o virtute nu-ți lipsește. Dar dacă rule ai de la tine înșuși, și nu de la Dumnezeu, atunci de ce minș și te prefaci că înșuși o rugăcune, de ce te mai sui la Templu și de ce spui degrabă că fi mulțamești lui Dumnezeu? Dacă le ai de la Dumnezeu, luîndu-le de la El, atunci nu le-ai lăsa ca să te lauzi și să te fîlești, ci ca să fii tu spre zădrea celorlalți întru slava Celui ce ți le-a dat. Așadar se cuvenea cu adevîrat să te bucuri cu smerenie și să

mulțumesc și Celui ce și le-a dat, și celor prin care le-a luat. Pentru că lumina nu o ia când ea pentru ea, ci pentru cei ce o privesc. Fânseul numește simbolele nu ziua a șaptea, ci împlinirea săptămânii de zile, din care el poartă două zile și se fâlește, ignorând că aceste posturi sunt virtuți omenești, dar semnifica este o faptă diavolească. De aceea ea face ne folositoare aceste fapte bune și le trage în jos ca o povară chiar atunci când acestea sunt adevărate, dar înite atunci când sunt mincinoase și de ne-credință.

13. Așadar fânseul roșea suflet de cuvinte. „Iar vameșul stătea departe și nu voia nici ochii să-l nădece către cer” (Luca 18, 13). Băgăi de seamă că de mare este smerenia și credința și învinuarea de sine a lui. Nu vedeți voi cum rușinea cea adâncă a cugetului și a simțului lui împreună cu străpungerea inimii se amestecă în rugăciunea vameșului acestuia? Fânseul simțea la Templu ca și se roage pentru mărirea plăcușelor sale. A adus cu sine bune mijlocii la Dumnezeu, adică credința care nu rușinează, osândirea de sine care nu poate fi învinovățită străpungerea inimii care nu poate fi dopreșită și smerenia care înalță. Și a legat de rugăciunea lui și luarea aminte la cele mai bune fapte. Căci spune [Evanghelia] că acel vameș stătea departe. Nu spune „stând”, ca despre fânseul și spune că „stătea”, arătând prin aceasta că în timpul mult erau îndelungat al pedenie, laolaltă cu căvna ru-

găciuni și a cuvintelor de pocăință pentru că vameșul nu adăuga nimic, nici nu sugota la nimeni și lua aminte numai la sine și la Dumnezeu, înroșându-se în sine și înșulând doar cererea alături din puține cuvinte, care este chipul cel mai de folos al rugăciunii.

14. Evanghelia spune: „Iar vameșul stătea departe și nu voia nici ochii să-l nădece către cer”. Această pedenie era în același timp și stare și supunere, fiind nu numai atitudine unui simplu rob, ci și pacea a unui condamnat. Iar această atitudine vâdege un suflet scăpat de plăcușă dar încă departe de Dumnezeu, prin aceea că nu are încă îndrăzneală față de El prin fapte (bune), încă nădăduște să se apropie de Dumnezeu, prin încetarea faptelor rele și prin năzuința sa spre bine. Astfel vameșul stătea departe și nu voia nici ochii să-l nădece spre cer, arătând prin puterea și înfăptuirea sa pedepsa de sine și mărirea pe care și-o aducea singur. Pentru că el se socotea nevrednic și de Cer, și de Templu de pe pământ. Și cum stătea la ușa Templului, nu cușea nici să-l nădece privirea spre cer, cu alți mai mult către Dumnezeu cerului, dar lovindu-l peșul din prona întronat stăgieri, și-a înfăptuit pe sine ca fiind vrednic acum de lovitură, și cuprins de o stă de grea remușcare, el ofta mult și des, apăsându-și capul în jos ca un osândit se numea pe sine plăcușă și căvna cu credință rugăciune, zicând: „Dumnezeule, fi milosiv mie, plăcușă” Căci el a dat crezare cuvintelor

Cela ce a spus „Încearcă-vă către Mine, și atunci Mă voi întoarce și Eu către voi” [Zaharia 1, 3], și a crezut Protocoului care a mărturisit „Zis-am: «Măntuiți-voi fărădelegea mea, Domnului» și Tu ai isbit neleguimea păcatului meu” [Psalm 31, 6].

15 Ce s-a petrecut cu ei după aceasta? „Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela. Fundul onoare se înalță pe sine și se umple, iar cel ce se umple pe sine se va înălța” [Luci 18, 14]. Căci fipt este că diavolul are drept bun al său furiile trufiei și drept răstăp a sa proprie slava de sine, de aceea înălțându-se și trage în jos orice virtute omenească, îndată ce în ea s-a smeresc mândria deșănă. Dimpotrivă, smerenia înalță pe Dumnezeu este o virtute a înțelegerii bune și biruit orice răstăp omenească, îndată ce este umărit de omul care greșit. Fundul smerenia este că un dar al înălțării la Dumnezeu, al înălțării spre acei nori care vor avea să-i poarte la Dumnezeu pe cei ce vor fi împreună cu Dumnezeu în vesunile cele fără de sfârșit, cum a precizat Apostolul, spunând: „Vom fi răpiți în nori ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa purtăm vom fi cu Domnul” [1 Tesaloniceni 4, 17]. Asămăntoare lucruri sunt norul și înșirarea, căci acestea din urmă este simărit din poezii și ea sloboade izvoarele lacrimilor din ochi, înălțându-se pe cei vrednici de la fapte nevrednice, îi înalță și apoi îi apropie slăvindu-i de Dumnezeu, după ce au fost îndreptat

prin hai, prin bunăstarea cea cuprinsătoare a milostiviei voine a lui Dumnezeu.

16 Ce iată că vameșul care mai întâi răpise cu videnie bunurile ce aparțineau altora, iar pe urmă se lepădase de răstăp, fără însă să se socotească drept, a fost făcut drept, iar fariseul, care nu răpise cele ce aparțineau altora și drept se socotea pe sine, a fost osândit. Cei care se jn deparie, dar se fereșc a dobândi cele ce aparțin altora, cuterând pentru acestia a se socoti drept pe ei înșii, ce vor pătimi ei oare?

17 Dar să-i lăsam pe aceștia, întrucât și Domnul îi lasă, ca pe unii ce nu pot fi convinge prin cuvinte. Însă uneori și noi, când ne-am smerit și am înălțat rugăciuni, poate am socoti și am crezut că am dobândit dreptatea vameșului. Dar nu este așa, fiindcă se cuvine să luăm aminte la acest fapt, anume că vameșul a fost disprețuit fiind de către fariseu și după ce a pus în viață păcatului, apoi el însuși disprețuindu-se pe sine s-a osândit, și nu numai că nu l-a contrazis pe fariseu, ci l-a și dat dreptate împotriva sa însuși.

18 Așadar și tu însuși, atunci când îți părăsești mărșul, lepădându-te de el, să nu te întâlnești și să găsești împotriva celui ce te disprețuiește și te osândesc [din pricina păcatului tău], ci osândește-te pe tine însuși deopotrivă cu el, ca unul ce chiar ești în felul acela, și prin îndurarea rugăciunii să cauș scăpare doar către ispășirea cea de la Dumnezeu, cunoscând că ești măntuit fiind vameș. Fundul

mult afenă, că ei sunt păcătoși, și-o spuneri și noi, ba poate așa și credem, dar desprețul este cel ce pune inima la încercare. Așa precum murele Pavel este departe de inuția fanteșilor cu toate că scrie căre acei conțineri care vorbeau în felurite limbi (I Corințeni 14, 18) „Mulțumesc Dumnezeului meu că vorbesc în limbi mai mult decât voi toți” (ca să pună frâu acelor care se făceau față de cei ce nu dobândiseră acest har, și aceste cuvinte le scrie cel ce în altă parte spune că el este plăcut pentru toți), tot așa sunt spuse și cuvintele vameșului: deci se cade a fi atenți în cuvinte adevărate vameșului, iar nu să se socoată cineva îndrăgășit în felul fanteșului aceluia. Fundcă se cuvine să ne apropiem de cuvintele vameșului și de schimbarea prin lepădarea de fațete rele, ba încă trebuie să ne apropiem prelăsind starea suferințelor și străpungerea inimii și sărăcia ochiului. De altfel și David a arătat că se cuvine ca prin fațetele sale cel vinovat să se sporească pe sine păcătoș înaintea lui Dumnezeu și, călându-se, să cuprindă el că defăimarea și disprețul arătate lui de alții sunt drept și vrednice de îndura. Pentru că David – după păcatul lui, auzind cuvinte rele de la Șimei (II Regi 16, 10), a grăit către cei ce voiau să-l apere: „Cășap-l pe el să mă bleșeme, fundcă Domnul l-a spus lui să-l bleșeme pe David”, arătând David că aceasta se petrecea din îngăduința și porunca lui Dumnezeu, pentru păcatul lui David săvârșit față de Domnul, cu

toate că atunci David se lupta cu o nenorocire mare și grozavă, căci Abesalom se răscoală împotriva lui.

19. Într-adevăr părăsind Ierusalimul fără voia sa, cu o durere greu de suferit, a ajuns în fuga lui la poalele Muntelui Măslinilor, unde l-a așteptat pe Șimei spunându-i înăi nenorocirea, căci acesta aruncă cu pietre și îl ocără fără cruțare și fără rușine: îl bleșema și îl numea pe el om sângeros și neleguist: ea și cum s-ar fi vădit omnia și sacalegul cu privire la Bașeba și la Uri. coplegându-l pe rege cu injuri. Apoi roșind Șimei grele murături, nu numai o dată sau de două ori, și aruncând el cu pietre și cu vorbe înăi mai abuzare decât pietrele: a plecat. Și s-a dus – zice Scriptura – regele împreună cu toți oamenii lui, dar Șimei mergea pe coasta muntelui, ocărând și aruncând cu pietre și cu jărniță în regele David. Că regele nu era lipsit de oameni care să-l împiedice de Șimei. Fundcă Abșai, strategul, nemaisuferind aceasta, a grăit către David: „Pentru ce acest cline leșnat bleșemăți pe domnul meu, rege? Mă duc să-l dau espul” (II Regi 16, 9). Regele însă l-a opri pe el și pe toți slugăreii săi, grăindu-le lor: „Lăsați-l să bleșeme, poate va căuta Domnul la umirea lui și-mi va răsplăti eu bine pentru acest bleșem al lui” (II Regi 16, 12).

* David l-a trimis pe Uri Mareșul într-o misiune periculoasă (în care pierzarea aceluia era sigură): cu scopul de a-l lua sepa (pe Bașeba, fiica lui Eliam) ceea ce s-a și întâmplat.

20. Ceea ce stăruie să se slăvească și să se împlini cu fața se vedește și prin pilda cea despre varșej și despic fărșeu, ca înfăptuire de totdeauna a drepților. Căci acela ce se socotește pe sine supus cu adevarat pedepsei oricărui vecher, cum să nu îndure cu vitejie nu numai ocara, dar și paguba și boala și, precum se spune, toată nenorocirea și vătămarea? Iar cel ce are o ață de mare răbdare, ca unul datornic și obligat să dea socotală în felul acesta, este izbăvit de o pedeapsă cumplită, necumartă și de nelinduit ca aceea, primind o osândă mai ușoară și vremelnică, ce are un sfârșit, iar uneori de nenorocirile care se împlinesc acum (este izbăvit) prin bunăvoința pe care Dumnezeu o adaugă răbdării Sale și care și la începutul ei din aceste suferințe. De aceea cineva dintre cei pedepsiți de către Dumnezeu a grân „îndura-voi milna Domnului, căci am păcătuit împotriva Lui” (Mihail 7, 9).

21. Fie că noi noi să nu fim nimic și sau de tot eluzat sub osânda lui Dumnezeu, ci să fim pedepsiți cu milă, nu cu mânie Domnului, iar la sfârșit, după cuvântul Psalmistului, să fim îndreptați prin harul și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia l se cuvine slava, puterea, onoarea și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel fiuș de început și cu Duhul Său cel de viață sfântă, acum și pururea și în veșii vecilor. Amin.

Omul 3

La parabola evanghelică a fiului risipitor

1. Proorocul, căminând cetatea Ierusalimului, a grăit: „Va fi dată foamea pe pământ, nu foamea de pline și nu sete de apă, ci de auzul cuvintelor Domnului” (Amos 8, 11). Foamea este lipsa și totodată dorința hranei neapăsate trebuincioase. Dar există ceva mai rău și mai cumplit decât foamea aceea, anume atunci când cineva are lipsă de cele neapăsate trebuincioase miniumi, rămânând totuși neapăsător față de acestea, nenorocire, fiind noi o dorință de a se mânca. Căci cel ce flămânzește și are lipsă colindă încoace și-ncoala căminând o bucată de pâne, iar dacă dă peste o piță mușcată sau dacă își face rost de o plantă de mei, sau de o rută de țirție, sau de altceva din acest fel de bucate dintre cele mai reține, el se bucură tot atât de mult pe cât se înfrimase mai înainte că nu le găsește. Iar cel ce are foame duhovnicească, adică lipsa și totodată dorința bucatelor duhovnicești, acela rădăcește și caută pe cel care de la Dumnezeu harisma învățării, și dacă îl află, bucurat se bucură cu pânea vieții cea din suflet. Acesta este esențialul de mântuire, pe care este cu

neputință a nu-l afla ori ce-l caută până la sfârșit „Că oricine cere sa, și cel ce caută găsește, și celui care bate i se va deschide” (Luca 11, 10), după spusa lui Hristos.

2. Dar există una oareși care, lăsându-și mintea să rămânească vreme îndelungă, au pierdut înșel și dorința de a se hrăni, iar de aceea nu-și dau seama nici de păgubirea pe care o suferă. Și cu toare că îl au pe Cel ce îi învață, nu suferă nici măcar auzirea învățării. Iar neavându-L, nu-L caută pe Cel în măsuri să-l învețe, petrecând o viață cu mulți mai păcătoasă decât fiul înșelului. Acela, deși era îndepărtat și lipsa de hrană obștească, de tatăl și de sora pătrul său, s-a înțeles cuprins de o foamă puternică, astfel că, înțelegându-și și simțindu-și lipsa, s-a porcât și învora înapoi, a căutat și a găsit iarăși hrana cea dumnezeiască și prescurată, și într-asta s-a desfășurat prin poartă de harurile cele dumnezeiești în el cu dispreț a urât avușile.

3. Este mai bine să luăm de la început și să lămurim limpede pentru evlavia voastră această pildă evanghelică a Domnului, căci și astăzi este obiceiul ca ea să se citească în Biserici.

4. „Un om – zice Domnul – avea doi fi” (Luca 15, 11). Domnul, în pildă, Se numește pe Sine „om”, și nu este deloc lucru de mirare. Căci dacă El S-a făcut om cu adevărat, pentru mântuirea noastră, ce este de mirare dacă Se înfățișează pe Sine ca om, pentru foloșul nostru, Cel ce este punerea apărării al sufie-

tului și al trupului nostru. El, Creatorul și Stăpânul amândurora, El, Cel ce a arătat chiar și înainte de a ne na noi fapte ale dragostei și ale nemuriciei Sale purtări de grijă?

5. El ne-a pregătit nouă mai dinamic moștenirea veșnică a împărăției, așa precum El însuși spune înclă de la începutul lumii. Înaintea noastră și pentru noi a făcut pe îngeri, ca să fie înșel (spre slujire), precum spune Pavel, pentru ca să moștenească mântuirea om ce aveau să vină. Înaintea noastră și pentru noi a desfășurat cerul peste toată lumea văzută, ca un fel de cort pentru toș deopotrivă, pe care nu l-a înălțat nouă în viața aceasta trecătoare. Această lumă aceeași este de-a purun – mișcătoare, și mulț mișcătoare, și nemurică. Este pe de o parte, nemurică, ca să nu se schimbe și să aducă similitudine celor ce locuiesc în ea. Și, pe de altă parte, este mult mișcătoare, întrucât, mișcat de forțe egale, ea înșel pe sine se tre în loc, lu lumea este de-a purun mișcătoare în sine înșel și purtând laolaltă mulțimea aștrilor în deplină ordine, pentru ca și noi să învățăm vreme melnică vieți noastre și să ne bucurăm de toare cele ce sunt în ea, între altele și de cele ce sunt deasupra capului nostru. Pentru noi și înaintea noastră a făcut El pe marte luminilor care stăpânește ziua și pe cel mai mic, care stăpânește noaptea. Și El pe acestea și pe celelalte astre le-a așezat pe firmament, ca mișcându-se împreună cu el și în opoziție cu el a potolindu-se în felurite chipuri, să fie

peoru noi ca rugă semne [măsur] ale ceasurilor și ale anilor. Pe acestea nimeni nu le cere cu tot dinadinsul, nici firea cea cugețitoare, care este mai presus de simțuri, nici firea veșuitoarelor necuvântătoare, care trăiesc după simțuri. Apădar, astrele ne-au înlesnit nouă ca prin simțuri să ne bucurăm de frumusețea celor văzute, ca și de folosirea lor, iar prin cugețare dar cu mijlocirea simțurilor, minca să ne fie înțelesă cu semne de acest fel.

6. Pentru noi și înaintea noastră a așezat Dumnezeu temelile pământului, a înălțat marea, a răspândi din belșug peste ea vîlăduhul, iar deasupra acestuia a făcut să strălucă cu negrăită înțelepciunea firea focului, ca să aprindă nemărginirea înconștientă de răcoala celor de jos și ca să răsplătească stîlpîn, în loc pe nemărginirea sa proprie. Chiar dacă veșuitoarele cele necuvântătoare sunt rânduite spre a fi de folos dăimului [carnenilor], acestea au existat totuși înaintea noastră, în vederea slujirii oamenilor, așa precum cântă David în Psalmi [103, 14].

7. Apădar, Cel ce ne-a plămut pe noi a rânduit înțelega lumii pentru înțelegerea trupului nostru înainte chiar de făcerea noastră din neființă. Oai pentru împunătăgirea născuților și pentru călăuzirea spre virtute, ce a făcut omul Stîlpînul cel de bine iubitor? El a plămut în înțelegerea ei însăși lumea aceasta ce începe sub simțuri, ca pe un fel de oglindă a celor mai presus de lume, pentru ca, prin contemplare și vedere duhovnicească în ea, să avușim

la cele mai presus de lume ca [și cînd ne-am uita] pe o scară minunată. Ne-a hărăzit o lege înmăscată [naturată], ca pe un hotar nedrept și ca pe un judecător ce nu poate fi înșelat și ca pe un învățător ce nu se lasă tiria în greșeli, aceasta fiind conștința proprie existentă în fiecare om. Dacă am fi stîlpîn în noi înșine de firească înțelegere, nu am avea nevoie de alți învățători pentru a pricepe ce este bine. Dacă s-ar învedea cugețul nostru să plerindă de a binelea dincolo de simțuri, atunci [un înțelegător cum] „cele nevăzute ale lui Dumnezeu sînt văd de la făcerea lumii, înțelegîndu-se din făpturi”, precum zice Apostolul [Romani 1, 20].

8. Dumnezeu a deschis apădar, prin firea. Să și prin făptura creată, școala virtuților, așezîndu-i. El pe îngeri ca păzitori, indicînd Plîngeri și Prooroci spre călăuzire, arătînd semne și minuni care duc la credință, dîndu-ne nouă Legea cea scrisă, care ne arată, altuun de firea cugețitoare, să învățăm noștrul înțelegi zidiri. În cele din urmă, pentru că noi nu am luat seama, disprețuindu-le pe toate (o, călăi nepăsare din partea noastră și călăi minime și putare de grație din partea Celui ce ne-a așezat pe noi cu asupra de măsură!), El S-a dat pe Sine pentru noi, golîndu-Se de greseli și dămnezării în vremea celor din urmă și, iulind El firea noastră și făcîndu-Se om asemenea nouă, ni S-a descoperit ca învățător al nostru. Și El însuși ne-a învățat pe noi despre minimele iubiri ale de oameni, înfrîngînd aceasta cu

faptă și cu cuvântul, călăuzându-i spre asemănarea într-o complicitate pe cei ce-L urmează și totodată îndepărtându-i de gândul cel neacomplător.

9. După ce S-a făcut răbdător foarte de către fruntași precum și de către păstori de turme și de către cei stăpâni pe bunurile lor, dar nu în aceeași măsură și de către cei de-un sânge și de-o rudenie cu El, iar dintr-o accepție mai mult de către părinți pentru copiii lor (?). Și a vădit prin accepția din urmă iubirea Sa de oameni, înăspărându-Se pe Sine ca om și ca Tatăl al noștrii, al tuturor. Fundul, pentru noi El S-a făcut om, iar prin botezul cel dumnezeiesc, ca și prin harul dumnezeiescesc al Duh Care sălășluiește în El, ne-a născut pe noi din nou.

10. Deci spune Scriptura că „un om avea doi fiu” Chipul eugeniilor împarte în două firea [omenească]: cea una unguată, iar deosebirea între virtuți și păcate merge pe cei mulți în două feluri. Căci și noi uneori spunem că sunți doi cei ce este unul după apostol, atunci când vădește două feluri exorbitate de a se purta, și tot astfel spunem despre mai mulți că sunt unul singur atunci când sunt de acord unul cu altul. „Și a zis cel mai tânăr dintr-o casă lui său.” Pe bună dreptate cel mai tânăr, căci tatăl aducând o cerere interesată și lipsită de minie. Dar chiar păcatul eugenic de el, dând naștere apostaziei este și el mai tânăr, căci reprezintă o descoperire mai târzie, făcută prin reșea noastră alege-re. Pe când virtutea este mai înaintă născută, fiind din veghere

în Dumnezeu, iar în sufletul nostru aflându-se dintr-o început rânduială prin harul cel dumnezeiesc.

11. Și venind fiul cel mai tânăr spune Scriptura, „a grăi către tatăl său: „Dă-mi partea ce mi se cuvine din averi!” (Luca 15, 12) Vai, ce nestăruință! Nu s-a căzut în genunchi, nu s-a rugat implorându-l, ci a grăi pur și simplu acestea. Ba mai mult: el cere [partea sa] ca pe o datorie de la Cel ce dă har tuturor oamenilor. Dă-mi partea din avere care mi se cuvine mie după lege, partea mea cea după dreptate. Și care este legea și de unde reiese din lege că este drept ca părinți să fie datori copiilor lor? Cu mai degrabă împotrivă, copiii sunt datori părinților lor, chiar rânduind fiu vădind aceasta. Întruchidă copiii de la părinți lor își au existența. Dar și această este dovadă a unei răsădii de dintr-o necăprie!

12. Așadar, ce face Cel ce trimite ploaie și peste cei drești, și peste cei nedrești și Care face să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni? El le împarte – spune pilda – lor averea. Lui? Își dă seama că omul acela și părințele lor este lipsit de nevoi și trebuințe? Căci [de nu ar fi fost lipsit de nevoi] nu ar fi împărțit doar în două și două acestor doi feciori [roșii-averii sa], ci ar fi păstrat pentru Sine a treia parte din avere. Dar omul acela, fiind însuși Dumnezeu, așa precum spune David Proorocul, nu are nevoie de cele bune și de faptele sale noastre, ci a împărțit doar acestor doi feciori întreaga avere, spune pilda, adică lumea întreagă a împărțit-o. Căci, așa precum firea

cea una este împărțită prin cugetul felurie, tot așa lumea această, care e una, se împarte prin feluria ei folositoare. De fapt, unul spune către Dumnezeu: „Toată ziua, înaint-am către Tine mâinile mele” [Psalm 87, 10] și „De fapt, eu pe zi Te-am lăudat” [Psalm 118, 164] și „Am strigat la cea nepotrivită către Tine” [loc biblic neidentificat] și „Am nădărdun în cuvintele Tale” [Psalm 118, 42] și „În zon de zi am udat pe top păcătoșii pământului” [loc neidentificat], adică am curățat toate pofele trupului ce stănesc desfătarea plămășă. Iar cel ce-și petrece ziua cu vin, îmbându-se pe unde e roșu de chef, își petrece apoi toată noaptea în fapte nevrednice și neleguine și se grăbește să aliviezească viciul său acutiv, sau face unelun pe față și jafun și plânun necurte. Oare nu au împărțit acești oameni noaptea cea una și sora de cel unul, iar înainte de acestea propna lor fire, căci aveau să o folosească potrivit și în dezbinare una cu alți? Dar Dumnezeu împarte tuturor, în chip nepărtinitor, întreaga Sa zidire. Iăzind ea fiecare s-o folosească după cum îi este vora.

13. Spune Evanghelia: „Și nu după multe zile, adunând toate, fii cel mai tânăr s-a dus într-o pară depărtată.” [Luca 15, 13]. Cum de nu a plecat îndată, ci după nu multe sau după puține zile a plecat el? Diavolul cel mășcat, care este unelșoc, nu l-a supus în același timp și păcatului, și vieții după voința sa, ci cu început și în chip viclean l-a abătut [de la faptele cele bune], șoptindu-ne nouă și grăind: „Și

tu, trăind după voința, iar nu punând de grijă și cercetând Biserica lui Dumnezeu, nici aplecându-ți urechea la învățitorul Bisericii, vei putea să vezi și să cunoști în une dăuna ta, fără să te îndepărtezi de bine.” Când este desplăni careva de cea cea sfârșit a celor ce cântă în Biserici și de ascultarea sfîșilor învățitor, atunci el este dus departe și de punerea de grijă a lui Dumnezeu, fiind plătun faptelor sale celor rele. Căci Dumnezeu se află pretutindeni, dar unul singur stă departe de bine. Cîl în care, prin plăca, svingem departe de Dumnezeu și îl plătim, căci „Nu vor sta calcășii de lege în preama ochilor Tăi” [Psalm 5, 5].

14. Întărîndu-se astfel feciorul cel mai tânăr și călătorend el într-o pară depărtată, „acolo – spune Evanghelia – s-a născut averea, trăind în desfătări” [Luca 15, 13]. Dar în ce chip a născut el averea sa? Înainte de toate, munișă este averea și bogăția noastră după fire. Căci vreme plăm nemurte în noi de prindente și obiceiurile care duc la munișă, li avem pe Dumnezeu înmăi munișă cea dintă și cea de Sus, împreună stălișor cu noi. Dacă deschidem poarta pentru paumi, de îndată munișă se raspește, călătorend în noi ceasul în jurul celor trupești și plămăștept, în jurul plăcilor de multe feluri și în jurul gândurilor plămășă cu privire la acestea. Cugetarea dreptă este bogăția munișă, care stăruind în ea, o face să deosebească ce este mai bine de ce este mai rău, până când munișă îndăp va călășă stăruie în

porunci și în tainele credinței [simboluri] dând ascultare Tatălui celui de Sus. Dacă mintea se așteaptă și dreapta cugetare se trezește în desfrânare și în nesăbuiță, relele împărțindu-se între acestea două.

15. Lucrul acesta, pop al-îl vezi la toată virtutea noastră și la toată puterea, care ne sunt adevăratu bogăție, spre care apăsându-se răul cel de multe feluri, degrabă o trezește. Căci însuși mintea își îndreaptă dorința sa și năvălește către Dumnezeu cel Unul și cu adevărat nu, singurul Care este bun, singurul pe Care se cade să-L dorim, singurul Care este neamă de vreo suferință și îndoveditor a toată bucuria. Dar când mintea se lenește, puterea suferințelor pentru dragostea cea adevărată cade și e răpinită de la Cel ce trebuie dorit cu adevărat, fiind răstăiat în desfrânare de feliurile spre ale vieții, iar de aici năpăd spre pofta de mâncare ce nu sunt trebuincioase, iar de acolo spre poftea unor lucruri fără nici un folos, iar pe de altă parte mintea este trasă înapoi spre dorrea slavei deșarte și întruieitoare. Și astfel e făcută gândin năfenotul om, înceli împovărat de feliurile și numeroasele griji cu privire la acestea, nu mai poartă cu bucurie nici mică soare și nu mai respiră cu mulțumire nici mică aerul, care sunt o bogăție de obște, dată tuturor deopotrivă.

16. Însuși cugetul nostru, intrucât nu se lespădă și nu stă departe de Dumnezeu, înălțând mâna pe care o nutrim blăntinc față de diavol, folosindu-se

de viteja sufletei în lupta cu patimile cele rele împotriva sălășurilor intinsecului și duhurilor răutăți. Dacă mintea nu ar da ascultare poruncilor cu care Dumnezeu o înarmază, ea s-ar învârti cu cei ce îi sunt aproape, s-ar umple de fume nebunescă împotriva celor de un neam și de un soi cu ea, s-ar face fiară sălbatică împotriva celor ce nu ar fi de acord cu poftele ei cele necugetate. Și via, omul ar deveni ucigaș de oameni, făcându-se asemenea nu numai doborâșilor lipsiți de cugetare, ci chiar vârcoșilor celor rădăcinate și veninoase, devenind scorpion, șarpe, odrasla a viperelor cel ce a fost orînduit să fie pentru fiul lui Dumnezeu. Vezi cum a rupt omul și a pierdut averea lui? Spune Evanghelistul: „Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă” (Luca 15, 14). Dar el, ea unul ce era născut înclă nu s-a gândit la înviorarea sa, drept care, „ducându-se, s-a alipit el de unul din locușorii acelei țări, și aceea l-a trimis la țările sale, să păzească porci” (Luca 15, 15).

17. Cine sunt care locuiesc și clipeștenile țării aceleia îndepărtate de Dumnezeu? Fără îndoială, și într-un tot sunt demoni, dintre care fiul cel neprișor s-a așezat la o clipeșenie desfrână și un mai mare al vameșilor, un mare tâlhar și un începător de răscălaș. Căci viața porcescă lasă să se înțeleagă prezența tuturor patimilor, din pricina necurățeniei celor mai mari cu putință, iar cei ce se bălăcesc totogolindu-se

în mocirla petunilor lor, sunt porci. Și fiul cel mic, fiindu-le lor înainteașilor, ca unul ce-î întrecia pe toți prin viața sa, molegă și pîlmașă, nu a putut să se sature cu rogoavele pe care le mâncau porcii, ceea ce va să spună că nu mai spongea să se sature de pofiele sale.

18 Cum oare fuge trupului nu mai era îndesturat ca să stăvescă pofielor celui neînfrînat? Auzul și argintul, dacă ajung la un iubitor de aur și de argint, sporesc pofia și cîmpia de ele, și cu cîți s-ar scurge mai mult aur și argint, cu atîți ar fi mai pofit și ceiui. Aproape că lumea înurează nu ar fi de ajuns unui singur iubitor de putere și unui singur lacom de avere. Întrucît sunt mulți cei de acest fel, iar lumea este una singură, cum ar fi cu puțință oare ca vreunul dintre aceștia să aște stăvirea pofitii sale? Astfel și acela, lepădându-se de Dumnezeu, nu putea să se sature. Căci, spune Evanghelia, nimeni nu-î dădea să se sature (vezi Luca 15, 16). Cine n-ar fi putut da să se sature? Dumnezeu era departe de el. Dumnezeu cu Care și prin vederea Căruia ajunge lesne să se sature cel care-L contemplit, după cuvîntul acela „Sătura-mă-voi cînd se va aștea stăva. Tă” (Psalm 16 15). Diavolul însă nu voia să aducă stăvirea patimilor celor mîrgăve, întrucît stăvirea de cele schimbătoare și departe preschimbă îndeebte legătura cu ele. Pe bună dreptate, nimeni nu i-a dat lui [Fiului neștor] să se sature.

19 Cu greu, așadar, și-a revenit la dreapta judecată acela care se îndepărtase de tatăl său, dar înțelegînd [în cele din urmă] până la ce răsună a mîrgăviei apăsese, a plîns în sine, spunînd: „Căp argay ai tatălui meu sunt îndestulaj de pâine, iar eu pier aici de foame!” (Luca 15, 17). Cine sunt oare argay? Sunt aceia care, prin osenelile poclîngi și prin smerenie, au dobîndit mîntuirea drepti răsplăt. Iar fi sunt aceia care s-au supus poruncilor Lui, prin iubirea lor față de Dînsul, precum însuși Domnul a zis „Cel ce are poruncile Mele și le păzesc acela este care Mă iubesc” (Ioan 14 21).

20 Feciorul cel mai tânăr, călînd de la vrednicia de fiu și îndepărtîndu-se de patria sa cea sfîntă, și foamea fiind lăsată și-a venit în fire, cunoscîndu-se pe sine, și s-a smerit, spunîndu-și în cele din urmă „Scutîndu-mă mă voi duce la tatăl meu și îi voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea tăi” (Luca 15, 18). Am spus la început, în chip foarte nimeni, că tatăl acela este Dumnezeu. Dar cum ar fi păcătuit fără de cer fiul acela care s-a lepădat de tatăl său, dacă Tatăl său n-ar fi fost cerese? Căci fiul mai mic spune „am greșit la cer”, ceea ce va să zică, am păcătuit față de sfinți care sunt în cer și a căror cerare se află în ceruri „și înaintea ta”. Care împreună cu sfinți Tău locuiești în cer. Și grăiește, de asemenea, „Nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău, fi-mă ca pe unul din argay tăi” (Luca 15, 19). Înțelept cum se curve de macinea stîm tale de acum, el

spune „fă-mă”: căci un om nu uță de la sine treptele virtuții, dacă nu este înălțat și făt voința sa. Și mai spune Evanghelia: „Și, scriându-se a venit la tatăl său. Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său.” Cum (se înțelege aceasta, că) venea și era încă departe de el, din care pricină tatăl său, milostivindu-se de el, l-a reșit în întâmpinare? Fie că omul ce se clește din suferință, prin năzuința sa cea bună și prin lepădarea de păcat ajunge la Dumnezeu. Așadar în căutarea de obiceiul cel rău și de preiudeciile sale, el este încă departe de Dumnezeu și are nevoie de mult sprijin și de multă îndurare de Sus spre a ajunge el să se măntuie.

21. De aceea și Tatăl milostivilor coborând l-a întâmpina și îmbrășșându-l l-a sărutat, și a poruncit slujitorilor Săi, adică preșbiterilor, să-l înveșmănteze în haina Sa cea mai bună, adică în vrednicia de sin, pe care o îmbrăcase și mai înainte prin Săracul Borez, și să pună mel în degetul lui, adică în partea activă a înfășurării sale, care se vîdește prin orălnă, să-l așeze peoștea virtuții lucrătoare, zălog al moperării virtuții, apoi să-l pună și în călăuză în picioarele sale. (Adică înălțându-l) cu peza dumnezeiască și cu siguranța care să-l dea lui putere să calce peste țepși și peste scorpioni și peste toate penele vîșmagului. Apoi a dat poruncă să se aducă vijelii cel înșălțat să-l înșinghe și să-l ofere spre mîncare. Dar vijelul acela este Domnul însuși, Care Se umine din tana dumnezeirii și din înșingă tronul cel de sine, așezat

peste toate, arătându-Se pe pămînt ca om, și a vijel este țara pentru noi, plăcitor și este țara ca vijel înșinghe adică oferindu-ni-se nouă ca pămînt, spre hrană.

22. Dumnezeu dimpreună cu sfîrș Său Se bucură și Se desfășă întru acestea, căci, unind preocupările noastre omenești cu cea mai mare rubie de oameni cu puterul, spune: „Veni să mîncăm și să ne înșurăm!” Dar fiul cel mai mare se aprinde de mînie: Iarîp se cade a cîștiga la tuden care se înșin de mînie pentru chemarea neamurilor plăine: adică la acți învîșșion și fance scandabuz și Domnul îi premește pe plăcitor și mîncîncă la masă înșurăm cu ei. Dacă vrei să înțelegi aceasta și despre cel drept, ce este care de mare dacă cel drept nu cunoaște bogăția bunășii lui Dumnezeu, care covîșșește toate mințile? Totuși de aceea este el mîngîșșat de clare Părințele înșur și învîșș cele curvenne, spunîndu-ni-se lui: „În todeauna ești cu mine” și înșurîndu-ni-te bucuria cea neșchimbătoare. Trebuie să te bucuri și să te veselești, căci frațele tîn acesta mort era și a învîșș pierdut era și s-a afășș” [vezi Luca 15, 31-32], mort era prin păcat și a trăit din nou prin poclîmp, pierdut era prin înșur și a fost afășș în Dumnezeu. Iar o dată afășș, s-a înșur cerul de bucurie, după cum este scris: „Că așa și în cer va fi mai multă bucurie pentru noi plăcitor care se poclîșște.” [Luca 15, 7]

23. Care este pricina din care, mai cu seamă, s-a născut fiul cel mai mare? El spune: „... mie națională nu mi-a dat un sed, ca să mă veselesc împreună cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care p-a mănca averea cu desfănatele, au înjunghiat pentru el vâșul cel îngrășat. [Luca 15, 29-30] Așa de man și de însemnate sunt hanșelele pe care nu le hărăzește nouă Dumnezeu, încât și ingerii s-au doni să privească cu lăcră aminte la cele dăruite nouă prin însemnarea Sa, precum spune fruntașul Apostolilor Petru: De acesta și cei drepți au născut ca chiar înainte de vreme să meargă la Hristos, așa precum și Avraam a vrut să vadă zăna Lui. Dar Hristos nu a venit atunci, iar când a venit, El nu a venit ca să cheme la pocăință pe cei drepți, ci pe cei păcătoși și mai presus de acestea, a venit anume spre a fi răstignit El, Cel ce a ridicat păcatul lumii. „Iar unde s-a înmulțit păcatul, a crescut harul” [Romani 5, 20].

24. Când cei drepți s-au dus învinși, Dumnezeu nu le dă lor nici măcar unul dintre iezii, adică dintre plăcătoși, iar faptul acesta se vedește din multe, și mai cu seamă din pilda sfârșitului și fenomenului „Carpor”. Căci acesta nu numai că nu a dat ascultare unor oameni răi, ce spuneau că nu li se cade să tră-

iască acelor necredincioși care schimbă căile Domnului cele drepte, dar el a simțit pe sine mâna dumnezeiască și a sfârșit nespun de înfricoșătoare temerari care îi călăuzeau spre cunoașterea răbdării lui Dumnezeu celor de negrin și mai presus de munte, care temerari îl îndemneau nu numai să nu se scoale împotriva, ci chiar să se roage pentru cei ce-i părăsesc viața în răstigniri, întrucât Dumnezeu le oferă și acelor o vreme de pocăință. Iar Dumnezeul celor ce s-au pocăit. Pămintele milostivilor, ca să arate marea Lui dăruire față de cei ce s-au întors către El prin căință. În acest chip a însemnat această pildă [a fiului născut].

25. Să ne apucăm și noi apăsător, fragilor, de lucrarea pocăinței, ferindu-ne de cel rău și de turările lui. Să stăm departe de parea și de rășcoavele care îi înăbușă pe ei, adică de paurile cele spurcate și de cele ce s-au legat de acestea. Să stăm departe de plăgura cea rea, adică de reșau nărușit. Să fugim noi din țara pășunilor, care sunt necredința, pofta nestăvurnă și neîmplinirea, unde e foamete mare de cele bune și pauri mai rele decât foamete. Să alergăm către Tatăl nestăvurn și Dăruitorul de viață, pe calea vieții prin vinul. Căci acolo îl vom afla pe El, în marea Lui iubire de oameni, legându-ne în înșăpănat și hărăzindu-ne nouă iertarea păcatelor noastre, venitul nestăvurn, arătarea moștenirii viitoare. Ca și fiul născut, care, precum am învățat de la Măntuitorul, până când a fost în țara pășunilor,

* Episcopul Carpor a fost mucenic în secolul al II-lea, pe vremea dinastiei lui Marcus Aurelius, împreună cu Papirus și cu Apollonia mucenici.

ehar dacă a chibzuit și a grăit cuvinte de pocăință, nu a dobândit nimic bun, ci numai părăsind acele fapte ale păcatului și degrabă venind către tatăl său a ajuns să capete ehar mai mult decât năldăria și a rămas mai înamie cu smerenia, înțelepci și drept, plătind în el neamul sfîrșitului harului dumnezeiesc.

26 Pe care [har] fie ca și noi voi să-l dobândim și să-l păstrăm neîmpușnat, astfel încît în vescul ce va să vie să ne bucurăm, împreună cu năpăstoriul cel mînișit, în Ierusalimul cel de Sus, marca celui ce trăiește. Biserica celor înălți născuți întru Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine totuși slava în veșt Amin

Omla 4

Despre a doua venire a lui Hristos

1 În Duminica trezorii Biserica a făcut pomenire despre neamul său, adică de oameni pe care Dumnezeu ne-o arată nouă, prin pilda năpăstoriului care a fost miluit. În Duminica de astăzi Biserica ne învață despre înfricoșătoarea judecată a lui Dumnezeu și despre cum să ne-o facem la rândul ei folositoare, urmînd cuvintele proorocilor. Căci spune Scriptura: „Mila și judecata: Tu vei căuta, Tă Doamne” [Psalm 100: 1], și încă: „O dă-i și grăie Dumnezeu, acasă două locuri am auzi, că puterea este a lui Dumnezeu și a Tă, Doamne, este mila, că Tu vei răsplăti fidele după faptele lui” [Psalm 61, 11]

2. Îndurarea și îndelunga răbdare preced judecata dumnezeiască, întrucît Dumnezeu posedă și cuprinde în Sine, mai presus de toate, întreaga virtute, fiind El în același timp și drept și milostiv, căci mila Sa nu se împotrivesc judecării Sale, după cuvîntul care să se zică: „Nu e bine ca la judecată să cauz la fața oamenilor” [Psalm 24: 23]. Dumnezeu a înălțat cu dreptate fidele lucrărilor lor, răsplătind vremea de față perenă milostivire, iar vremea

viitoare pentru răstăpăit. Și din această pricină harul Duhului Sfânt a orînduit cele slăvite în Sfînta Biserică în așa fel încît să cunoaștem noi că printru jertzare pentru păcatele noastre și să ne grăbim încă din această viață să dobîndim mîndruirea cea veșnică. Niciîndu-ne pe noi vrednici de dumnezeiasca iubire de oameni. Pentru că iudecata este lipsă de milă pentru cel ce nu se arată el însuși milosiv.

3. Cu privire la mîndruirea cea cu neputință de zugrăvit a lui Dumnezeu către noi, nu demult am vorbit pe îndelete, astăzi cuvîntul nostru va fi despre a doua venire a lui Hristos și despre iudecata cea înfricoșătoare ce se va face atunci, ca și despre cele împlinite în chip negrăit prin ea: „Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit...” [1 Corinteni 2: 9], care întrec și covîrșesc nu numai simțirea, ci și mintea și cugetarea omenească în sfera Duhului Sfânt. Căci Dumnezeu este Cel ce le ține pe toate și El are să judece întreg pămîntul. El, Cel ce ne învață pe noi despre acestea, coborînd totuși la puterea de înțelegere a celor învățați de El, prin cuvinte potrivite și pe măsura minții noastre. Pentru aceasta și tînetul, și dona, și înfrîngă, și tronul Său, și cele asemănătoare acestora, ne sunt dinaintea pomente și înfrîngătoare, deși noi așteptăm cerul noi și pămînt nou, după cele binevestite de El, căci cele existente acum sunt hărăzite schimbării.

4. Dacă fie și numai cele grăse și înfrîngătoare astfel cu pogorîmintă umplu și înunecă de groază sufletul

celor ce le ascultă cu luare aminte, cine va [putea] îndura atunci plăcerea acelor fapte? Ce fel trebuie să fim noi și cum se cade să cheurmăm sfîrșitul și cucerirea vieții noastre așteptînd venirea zilei Domnului? În care [zi], după spus dumnezeiescului Petru, „cerurile vor piin cu vîiet mare, stîlule arzînd se vor desface și pămîntul și lucrurile de pe el se vor mistui” [1 Petru 3, 10, vers p. 3, 12... cerurile, luînd foc se vor nimici, iar stîlule, aprinse se vor topi]. Mai înainte de acestea se va da însă în vîleag urgia cea grea a lui Anahin împotriva credinței, ca și înfrîngerea și ocîlne lui care dacă nu ar fi scumate, fiind îngăduite doar pentru puțină vreme nu s-ar mînuia nici un sup omeneșt, precum spune Domnul în Evanghelie [Matei 24, 22, Marcu 13, 20]. De aceea dă El poruncă celor apropiați, zicînd „Priveșteap dar în toată vremea rugîndu-vă ca să vi înălț și scîlpep de toate acestea care au să vi vină și să sup învînta Fiului Omului” [Luca 21, 36].

5. Așadar, toate acestea umplu [sufletul] de o groază cumplită, dar pe acea care își chehurește viața lor în necredință, în nedreptate, în neplăcere și în lipsă de grijă și arzenință lucruri încă și mai înfricoșătoare decît cele spuse mai sus așa precum însuși Domnul grăiește „Arunca vor plînge toate nemunle pămîntului...” [Matei 24, 30] iar prin „nemun ale pămîntului” se înțeleg acea care nu vor da ascultare Celui ce vine din cer, acea care nu-L cunosc și nu-L cheamă pe Tatăl cel ceresc, nici nu se

inalți la înrudirea cu El după asemănare: prin faptele silvicioase de ei. Și născăi ca o cursă și ca o mreașă va veni ziua aceea peste toți care stau în josișare pe fața întregului pământ, adică (peste) cei ce stăruie în ouă și în boți și în desfilări și în guri legate de viața lor (cea departă), fiind priviți ca în cure și dedași pe de-a-niregul înrămășilor amăgitoare ale amănunților, bogășiei, slăvei (de sine) și plăcerii. De fapt prin „fața pământului” se înțelege în chip învârlit pământica dulceașă a celor pământiești: iar prin faptul că se spune despre acei oameni că „stău” se arată răvna lor neprecupețită întru cele de jos. Iar prin asemenea cuvinte sunt puși în legătură cei ce plăcătuieste – fără să se pocăiuască în cele din urmă – cu oamenii cei neleguiți: așa precum și lașii a grăii mai durabile. „Vor aude în foc nelegușii și plăcătoria laolaltă, și nimic nu va putea să-i scingă” (Isaia 1, 31). Căci despre noi, cetățenii noștri este în aerul de unde și așteptăm Mîntuitor, pe Domnul Iisus Hristos, după cum spune Apostolul (vezi: Filipeni 3, 20), și „vor nu turnați din lumea aceasta”, a spus Mîntuitorul către ucenicii Săi (Iacov 15, 19), alții care zice încă: „Iar cînd vor începe să fie acestea, prindeți curaj și îndoași capetele voastre: pentru că răscumplăreața voastră se apropie” (Luca 21, 18).

6. Lăsați aminte cum cei ce trăiesc după poruncile lui Hristos se umplu de bucurie și negrăitului sloboznie pentru cele ce se petrec îndată după acestea, pe cînd cei ce trăiesc după trup se umplu de ruș-

ne, de suferință și de amărăciune. Precum și Pavel singă spunînd „ Dumnezeu ” va răsplăti fiecăruia după faptele lui: viașă veșnică celor buni, prin stăruință în fapți bune; caușă mînie, ermie și nestăruire: iar alăturiilor de ceată, care nu se supun adevărului, ci se supun nedreptății: mînie și fure. Necaz și strîmtoare peste sufletul omului om care silvicioșește răul.” (Romani 2, 6-9). Căci străduie, pe vremea lui Noe, cînd pămîntul se înmulțise și se răspîndise, cucerind aproape tot neamul omenesc, s-a iscat poezia de la Dumnezeu, nemîcînd totuși sufletea, iar pămîntul a fost numai singur omul cel drept, eu totuși familia sa, pentru a doua naștere a lumii. Și după aceasta încă Dumnezeu a stău în parte rău, totuși pămîntul, care creștuse nerădăcînia, înălțurînd prin foc pe sodomiei, înecînd eu totuși în mare pe ostașii lui Faraon, iar pe neamul cel prea semeș al iudeilor l-a iscat și l-a mîntuit prin foamă, prin răz-menșă: prin boi și prin pămînt amărîc.

7. Doctorul de obște al tuturor nu s-a folosit pentru neamul nostru de leacuri tari și grele: ci El ne-a hîrlit ca toate cele de folos spre înmăduire să ne fie nouă ca niște ierbură plăcută: fiindcă El a făcut să se ridice Plînșii, ne-a arătat Proorocii, a împlinit Minuni, ne-a dat o Lege și a trimis Îngerii, și întruclă chiar toate acestea s-au arătat slabe față de pomina cea neamului a răzămășii noastre. Însuși Dumnezeu Cuvîntul, apăsînd cerurile spre pămînt, a coborît la noi, aceea fiind marele leac spre înmăduirea ma-

ilor păcate. Și făcându-se El însuși totuși asemenea nouă, în afara de păcat, a născut păcatul în Sine, și înălțându-ne, a silvilel jupușă păcașului și pe stăpânion și pe împreună-lucrători păcatului s-a arătat ca păm de neomșe prin crucea Sa, iar prin moartea Sa s-a surpat pe cel ce avea stăpânirea morții (Evrei 2: 14)

8 Și precum în vremea lui Noe s-a născut înclindur în apă pe cei păcătoși, tot astfel mai târziu a copleșit păcatul prin dăpșarea Sa și prin harul Său, și S-a filcut pe Sine neomșor, ca o mîlădă și părălă a lumii celei veșnice și ca o părălă și mîlădăre a învins năldădute de noi în chip neomșor. Căci El a învins și a fost primu în ceruri. El i a trimis pe apostoli în totuși lumea locușă și El a scos la neală o cea, că nu pușin numeroasă de mîlădăre, a istoricilor puzdane de învâșion și a vîlă (lumi întregi) bise-nici ale celor curvoși, nelășind deoparte nimic din cele curenșe. Cu tui că a vîșut cum rîul iari și a crescut adă de mulț, prin alegerea noastră de bună-voie, siva mai deșrăbă a fost vîșut rîul înălțându-se într-aștă înclă curenșe în acea vreme se înclinau pămă la pămănt lu Anichnisi și acubau de el, părășind pe înșup adevărul Dumnezeu și pe Hîncioul Său cel adevărat. Care în curînd va coborî din ceruri, cu putere și cu slavă mulță, dar nemăvîlind înclă și iertare, ci pedepșind pe cei ce prin faptele lor cele viciene și-au adunat, în loc de slă curenșe, mânia lui Dumnezeu în chiar vremea mîlădăre

Sale. Și El i va lepăda dăndu-i focului pe cei neșup-moș și se tîmădușă, înălțându-i din rîndul celor sîlătoși, că pe neșup relădare putreză ur-mănd sî-i răscurșere, din mîșlocul celor păcătoși, pe cei ce sînt ai Lui și sî-i faci pe ei moștenion ai împărășiei cerurilor

9 Și Cel ce toate le stăpănește, îndăclă după spurcarea dlobăre a lui Anichnisi, va aduce neomșindulă și tulburare peșe toate, după cuvîntul acele roșă de căire Prooroc: „Eu voi curenșura cerul și pămăntul” (Aghai 2: 21). Agădat pe dăcl El aduce neomșindulă și tulburare în lume, și surpă murele cel mai înalț decă toate, și înclăde bolă cerului și amestecă pămăntul cu foc, și rikșoarnă totu de-a valma, jos neclănd, cum se spune, iemășle obșeqș ale pămăntului, iar sus – mulțimesa stălelor, că pe neșup fururi cu neșupășă de zugrăv, aruncîndu-le pe capetele celor care în chip idolăru se înclăclă rik-ulă, pentru că și prin ei, cei dăclă, sî se pedepș pe cei ce se înclă lu Anichnisi, căclăclă sî sî înșepăclă mîștea, pentru că ei au creșut în cel poșivnic că în Dumnezeu. Apoi, arătîndu-Se El cu slavă neșpăclă, la glasul unei trîmbășe leme de recunoșcut, pe top i aduce la vîșă printr-o suflare, precum altăclăclă pe strîmășul turor olăndundu-i dinăntea Lui, învîșăclă, pe top cei rîșopăclă de veacuri. Iar pe cei neșlegăclă, și nu îi va aduce la judecătăclă și nu îi va rēșcon vieducă de neclă un cuvînt. Căclăclă nu se vor șclă neșlegăclășpe șpe judecătăclă, precum este șens, ci șpe olăclăclă

10. Supuse vor fi judecării toate ale noastre, după glasul Evangheliei către astăzi [Matei 25, 31-46], care spune: „Când va veni Fiul Omului în slava Sa și toți îngerii Săi împreună cu El” [25, 31]. Căci în vremea celei dinlăuri veni a fost ascunsă slava dumnezeirii Sale de către trup pe care trup l-a luat de la noi și pentru noi acum este ascuns în cel, la Tatăl, împreună cu trupul cel asemenea cu Dumnezeu, atunci însă toată slava Sa va fi descoperită. Căci El Se va arăta plin de strălucire, de la Păstori până la Apus, străluminând totul cu razele dumnezeirii Lui, când înlimba cea obședată și de văluri făcătoare va răsună cu putere în tot locul și pe toate le va chema deodată către El. Iar pe îngerii i-a adus și prima dată, dar în ghip nevăzută, trimițându-le în frica zăului împotriva vătămașilor lui Dumnezeu; atunci însă pe față îi va aduce și nimic nu va trece sub tăcere, ci va învinui și va da chemurilor pe cei necredincioși.

11. Așadar, când va veni Fiul Omului întru slava Lui, și toți sfînșii îngerii cu El, spune Scriptura, „atunci va pedea pe tronul slavei Sale”. Căci și proorocul Daniel a văzut mai înainte și a grăit demult: „Am petri – zice el – plini când au fost așezate scaune, și S-a așezat Cel vechi de zile, – mi de mi li slujeau și minade de minade stăteau înaintea Lui”. Și astfel, pe nemeritul venea cineva ca Fiul Omului, și El a înaintat până la Cel vechi de zile și a fost dus în fața Lui. Și Lui l s-a dat stăpânirea, slava și împărăția, și toate popoarele, neamurile și limbile li

slujeau Lui.” [Daniel 7, 9-10, 13-14]. Potrivit cu aceasta, și Sfânta Evanghelie spune: „Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și li va despală pe una de alți, precum despală păstorul oile de capre” [Matei 25, 32]. Domnul numește „oi” pe cei drepți, ca pe unii ce sunt blânzi și cunosc și-L urmează pe El pe calea cea dreaptă, calea virtuților întru asemănarea Lui, întrucât și El a fost numit „Miel” de către înaintemergătorul și Botezătorul, care a spus: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce îndală păcatul lumii” [Ioan 1, 29]. Și El numește „capre” pe cei păcătoși pentru că sunt peste măsură de cotrețioși și fără rânduială și răstăcioși pe căminurile abrupte ale păcatului. Și pe cei dinlău spune EL, li va așeza de-a dreapta Sa, ca pe unii ce sunt lucrători de fapte bune, iar pe cei care nu sunt astfel li va așeza de-a stînga. „Atunci va spune Împăratul.”, zice Scriptura, și nu deslușește ce împărat și al cui este. Întrucât nu este altul decât El, căci chiar dacă acolo mulți sunt domni și regi, totuși unul singur este cu adevărat Domn, unul Împărat, unul Stăpân peste toate. Așadar, va spune atunci, către cei de la dreapta Sa, Cel ce singur este Împărat: „Veniți, binecuvîntați Tatăl Meu, și moștenați împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii” [Matei 25, 34].

12. Cu adevărat, întemeierea lumii dinu început aceasta avea în vedere și în acest scop venia aceea certată și a întocpitoare a Tatălui – potrivit căreia Îngerul Mareli Sfîș al Tatălui, nu numai du-

păi chipul ei și după asemănarea Sa proprie – l-a făcut pe om făptură vie – ca să poată cercetând să cuprindă mărimea împărăției celei cerești, fetea cea moștenită celei dumnezeiești, împlinirea binecuvântării Tatălui celui de Sus, prin Care toate s-au făcut, cele văzute și cele nevăzute, căci El nu a grăit numai despre lumea cea cunoscută prin simțuri, ci a spus fără tălhă despre „lumea” – adică cea cerească, că și pe cea pământească. Și nu doar atât, ci și golirea de slavă [chenoza] cea dumnezească și de negăsit, ordinea teandrică, patimile cele mântuitoare și tainele toate au fost mai dinainte rânduite în scopul acesta, în chip prea înțelept și prevăzător, pentru ea, tot cel ce strălucește prin ele, plin de credință, în vremea de acum, să audă de la Mântuitorul „Bine, dragi bunici și credincioși, peșe puțin ne fost credincioși, peșe multe ne voi pune întru bucuria domnului ălu” [Matei 25, 21]. Veni – zice El – să moștenim și lumea cea așomăcă și nechemărită și cerească, voi, cei ce v-ați folosit bine după căi socot, de lumea cea pământească și așomăcă și treacăre. „Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau, străin am fost și Mi-ați primit, gol am fost și Mi-ați îmbrăcat; bolnav am fost și Mi-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine” [Matei 25, 35].

13 Se cuvine să cercetăm acum din ce pricină s-a făcut așomărie numai de mătase și de ce, în virtutea acestei mătase, a dat El binecuvântarea și

moștenirea și împărăția. Dar nu numai de ea s-a amintit celor ce dau ascultare cu pricepere, înțeleg și mai sus El i-a numit pe cei ce o înfăptuiesc pe ea „oi” iar prin această denumire El a mărturisit asemănarea lor cu Dâzul și întreaga lor virtute, apoi că accepta, în toată chipa, auzi și așeză la moartea cea nespus de bună, după cum El însuși a fost adus spre junghiere și ca un miel fără de glas dinămea celui care îl tunde – așa nu și-a deschis gura Sa, precum stă scris [vezi *Faptele Apostoloror* 8, 32 – Isaia 53, 7].

14 Agadar Domnul laudă și cinstește binefăcerea celor ce sunt în felul acela, căci este de nebulă că această să fie pildă și rod al dragostei pentru că astfel cel ce va moșteni împărăția cea veșnică să se aște cu un cap mai presus de toate celelalte virtuți. Este ceea ce a așezat Domnul prin pilda celor zece fecioare [Matei 25 11], căci nu a intrat ogorăre la Marele cel dumnezeiesc, ci doar fecioarele împodobite – ceea ce nu s-ar fi putut fără erudi și înfrânare și multe și felurite lupte pentru virtute – iar pe deasupra ele gneau în cele două mâini candelile – adică mintea lor și cunoștința cea în ea veghetare, fiind această partea făpturică a sufletului, vădită prin mâini, care îl trage în sus și îl înălță și îl închină lui Dumnezeu, străluminându-i viața și umind-o cu strălucimile cele de sus. Este nevoie însă și de undeletin din belșug, ca să se fie îndestulător ardere candelilei iar undeletinul înseamnă dragostea, care este

încredințarea virtuților. Așa precum, dacă ai apesa temelile și ai ndica zidurile, dar n-ai pune deasupra acoperșul, ai face cu totul nefolositoare întreaga zidire, tot așa, dacă ai dobândi întreaga virtute, dar pe deasupra n-ai dobândi și dragostea, toate celelalte virtuți ar rămâne lipsite de preț și nefolositoare. Iar acoperșul casei nu poate fi ndicat fără să fie spornii și înălți de celelalte.

15. Prin unire, Domnul dăruiește moștenirea. Sa vorbim care au pus, peste celelalte virtuți, pecetea faptelor dragostei, și ei au așteptat către dragoste fie printr-o viață neplăcută, fie prin poclăngă. Dume accepta, eu îi numesc pe cei dintâi „fiți”, întrucât sunt pilanoni ai nașterii din nou celor tărcoi a lui Dumnezeu, pe celălți eu îi numesc „răimări”, ca una care, prin osenelile de multe feluri ale poclăngii și ale smereniei, au chemat înapoi harul ca pe o răsplătă a lor.

16. De aceea în Sfintele Evangheli, după ce mai întâi a slăuit în fel și chip ale judecării, le-a lămurit apoi și pe cele ale dragostei, ca una care sau împlinește, sau aduce înapoi virtuțile îngrate mai înainte. Dar cei drepți vor răspunde spundând: „Domnule, când Te-am văzut noi flămând și Ți-am dat să mănânci? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?” [Mat. 25: 37-39]. Vedep pe cei de-a dreapta că sunt numiți și cei drepți? Așa, dar mila lui Dumnezeu li se dă lor din pricina drep-

ți și cu dreptate. Vedep că și o altă virtute smerenă, mărturiește pentru cei drepți prin împlinearea dragostei, ca o înălțare de apărare înălțată la timpul covenit? Căci cei drepți înăstesc și încredinșază că sunt nevrednici de vestirea virtuților lor și de laudele aduse lor, ca una ce nu au făcut nimic bun, deși se mărturiește despre ei că nu au lăsat nesăvârșită nici una dintre faptele cele bune.

17. Din această pricină, socot eu, Domnul i-a deslegat pe aceștia să urmeze că sunt așa și să se înalțe ei prin smerenă și să capete de la El, pe bună dreptate, harul, pe care-l dăruiește din belșug celor smeriți. „Dumnezeu celor mândri le să împovăre, iar celor smeriți le dă har” [Iacov 4, 6; vezi și Ps. 3, 34]. Și El le vorbește acum: „Adevărata încredință ap făcut unuia dintr-aceștia frap al Mei, prea mic, Mei-Mu-ap făcut” [Mat. 25, 40]. Îl numește [pe om] „prea mic” din pricina slăbiciii și alipșurilor nu frate îl numește întrucât și El, după trup, slăbește astfel pe pămâni.

18. Acuză și vă bucurați, toți cei tineri slăbiți și nevoiași, căci sunteți frap după trup cu Dumnezeu! Și chiar dacă fără voi vă aflay în multe lipsuri, prin răbdarea și prin mulțămirea vouăre cu voi veș făceți binele. Ascultați voi, bogăților și mulți să vă dăruie slăbiți ca cea feneții, ca să vă faceți moștenitori și frap al lui Hristos și frap adevărati ai celor ce slăbesc de bună voie, căci și Acela de bună voie a slăbit pentru noi! Ascultați și gemet voi, care-i disprețuți pe

fragi voștri greu încercați, sau mai degrabă pe fragi lui Dumnezeu – și voi, care nu dați o parte din cele pe care le aveți din belșug celor ce sunt lipsiți de hrană, de acoperământ, de veșmânt, de îngrijire, cuvenită, nici nu cheltuiți prososul vostru pentru lipsa acestora! Sau mai curând să ascultăm și să gemem noi, căci și eu însuși, cel ce vă grăiesc vouă acestea, sunt învințit de conștiința mea că nu mă aflu cu deslăvuire în sfârșit și lipsă de pană. Căci în vreme ce mulți oameni suferă de frig și se abau în lipsă, eu sunt bine hrănit și înveșmântat. Mulțumiri sunt vrednice de plătă celor ce au comon mai mare decât nevoia lor zăcăci, plăzându-le cu grijă, sau ostentându-se să le sporească, acționa însă li se dăduse poruncă să înbească pe aproapele lor ca pe ei înșiși și să nu se considere pe ei înșiși nici ca plătă și plăvă. Căci oare ce altceva sunt auzul și urezina pe care le îndăgim mai mult decât pe fragi noștri?

19 Dar să ne întoarcem și să cucerim și să ne facem plăta, cu cele pe care le avem la împlinirea trebuințelor fragilor noștri aflați în nevoie. Și chiar dacă nu vom alege să cheltuiem toate ale noastre în chip iubitor de Dumnezeu, măcar să nu pierim la toate ale noastre în chip lipsă de înclinație, ci să slăvim ceea ce ne este de lipsă, smerindu-ne înaintea lui Dumnezeu și învrednicindu-ne de iertarea Sa cu iubirea Lui de oameni să împlinescă lipsa noastră, pentru că nu curva – să nu fie! – să auzim cuvintele aceleia nedonice: „Atunci – spune Scriptura – va

zice și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemații!” (Matei 25, 41). Ce cumpăte sunt aceste spuse! Duceți-vă departe de viața (cea veșnică), și răgoniți și lepădați de la toate desfătările (rauului) rămânând lipsiți de (dumnezeiasca) lumină!

20. Dar nu numai acestea, ci „Duceți-vă de la Mine, blestemații, în focul cel veșnic, care este găsit diavolului și ingerilor lui!” Așa precum cei de-a dreapta vor avea viață și o vor avea cu prososină, viață întemniind a fi împreună și aproape de Dumnezeu, iar cu prososină întemniind a peșece și ca fi și ca moștenitori ai împărăției Sale, tot astfel cei de-a stânga, nedobândind viața cea adevărată, din pricina îndepărtării lor de Dumnezeu, vor avea parte de via din belșug, fiind rănduiți alături de demoni și din focului pedepzitor!

21 Astfel este acel foc care cuprinde trupurile și partea cuceritoare din ele, dar nu și duhurile din trupuri (?) prin care ardere și focul nostru se va fi mistuit, după cum este scris: „...și săbale, aprinse, se vor topi!” (II Petru 3, 12) Câtă durere nu adăugă lipsa unei nădeghi izbăvitoare? Dar și focul acela este nostru. Și ce este apoi această putere care stăruie pe noi? Căci, spune Scriptura, este nu altă putere decât a acel foc ducându-l, pe cine se pare, tot mai departe de Dumnezeu, de aceea nu spune: „Îndepărtați-vă!”, ci spune: „Duceți-vă de la Mine, blestemații!”, căci voi v-ați alinați cu amputa de mână! blestemiile celor săraci. Și dacă săracii au răbdat și

suferei voi sumeri vrednici de bleamne. El apune-
duceți-vă la acasă, în focul ce a fost pregătit nu pen-
tru voi ci pentru diavol și pentru îngeri lui. Căci nu
este aceasta voia Măa cea dinău nu pentru aceasta
v-am creșt pe voi, nu pentru voi am făcut viața
focului, ci focul cel nestins a fost aprins mai înainte
pentru demonii cei năvălivi spre rău, dar de care v-aș
legat și voi, printr-o eugustare lipsei de poclăniș.
Așadar împreună-veșuirea voastră cu îngeri cei răi
este una de bună voie. „Căci rămânând am fost și nu
Mi-ap dat să mălinic, înăstăi am fost și nu Mi-ap
dat să beau, stăin am fost și nu Mi-ap printr gol, și
nu Mi-ap îmbrăcat, bolnav și în temniță și nu Mi-ap
cerceșat” [Matei 25, 42-43]. Așa precum fiaplei,
diagosea și faptele diagosei sunt plătirea virtuților
tot așa una și faptele unei, printr care lipsa de căldu-
ră sufletească și nelămplădirea cu alții a ceea ce es-
te al tău reprezintă plătirea pășăului; și așa precum
virtuțile se însoțesc cu rubia de oameni, tot astfel
relele se însoțesc cu una față de oameni, iar aceasta
va fi pentru mulți îndestulător temei de osândă.

22 Așadar vom să spun că nu este faptă mai
vrednică de a fi urâtă decât să răvnești la bogăția
(arginți) frașelui tău, dar vîd o faptă rea în care se
afăă o și mai mare pildă a unu față de oameni, căci
există unu care nu numai că nu are milă de cei de la
care primește belșug de bunuri, dar și acaparează
cele străine. S-ar cădea să înagă acești învîgături
din alungarea celor nemiloșuri, [luînd aminte] ce

vor dobîndi aceea, și ce vor păști ei și de ce osân-
dă cu neputință de îndura și de înțeles vor fi ei vred-
nici, și de ce nelegum să se lepede și prin care fap-
te ale poclăniș vor îndupleca pe Dumnezeu. Acest
înău vor fi alungat cînd voi zice unele ca acestea.
„Doamne, cînd Te-am văzut noi oare rămînînd
sau înșelai sau stăin sau bolnav, sau în temniță și
nu Ti-am spus?” [Matei 25, 44].

23. Priviți la cel mai mare tău cu putință, mîl-
dru, care este legat de lipsa de complămire, așa
precum smerenia este unel cu complămirea. Cei
drepti după dai pricină faceri de bine, se smeresc
mai puțin și nu se socot pe ei înșii drepti. Ceilalți,
cei mîldri, dacă sunt muștrai pentru lipsa lor de
milosivire de către Cel ce nu minie nu se smeri-
nează la probarele Lui smerindu-se ci grăiesc îm-
potrivă și se așază pe ei înșii ca fiind drepti. De
aceia vor și zice: „Adevărat zic vouă, întruclă nu aj
făcut unu dintre acești pricină mică [fră și Mă], noi
Mă nu Mi-ap făcut” [Matei 23, 45]. Și astfel vor
merge aceea – spune Scriptura – la osîndă veșni-
că, iar drepti la viață de veșnică” [Matei 23, 46].

24. Să ne milosivim de noi înșine, fiapilor prin
milosivirea față de frașii noștri, să dobîndim com-
plămirea prin complămire, să facem binele ca să
cîștigăm binele. Căci ceea ce primim în schimb este
asemenea cu ceea ce dăm, facerea de bine subrea
de oameni, diagosea, milosivirea și complămirea
nefiind egale prin vrednicia și măsura învîgătării lor

căci tu dai din cele pe care omul le are: și în măsura în care omul poate să săvârșescă fapte bune, dai tu promite în schimb din comorile cele dumnezeiești și neîmplinșate răspus mai mult: și viața de veci, și acele binefăcări care numai la Dumnezeu se află și sunt cu putință. „Cele ce ochii n-au văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit” [I Corinteni 2: 9].

25. Să ne grăbim, așadar, să dobândim bogăția bunătății Sale: să ne agonisim cu puțin arginț moștenirea cea veșnică: să ne temem de a fi nemilostivi cu cei nevoiași, ca nu cumva să fim osândiți noi însuși la nemilostivirea de apoi, și să nu ne temem că vom ajunge săraci dacăi vom da de pomani: căci prin această ne vom face vrednici de cununile lui Hristos. „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, ca să moștenim împărăția.” Să ne temem și să săvârșim toate cele de trebuință, spre a nu rămâne în afară de dragostea lui Dumnezeu din pricina nemilostivirii noastre. „Căci cel ce nu rușinează pe fratele său, pe care îl vede, cum va rușina el – spune Evanghelistul [parafrază la Ioan 3: 12] – pe Dumnezeu, pe Care nu îl vede?” iar cel ce nu rușinează pe Dumnezeu, cum se va uni cu Dumnezeu? Cel ce nu este unit cu El, acela se va îndepărta de Dumnezeu: și cel ce se îndepărtează de Dumnezeu, acela va cădea cu totul în gheena.

26. Dar noi vom arăta faptele dragostei către frații noștri cei dintru Hristos, milostivindu-ne de cei să-

raci, intercedându-i spre bine pe cei săraci, oncari, ar fi chipul răscării sau sărăcii lor, făcând dreptate celor nedreptăți, întărind-u-i pe cei ce zac în slăbiciune, fie că plătesc această din pricina vătărilor trupului și a bolilor, fie că plătesc din pricina duhurilor rele celor nevăzute și a pășimilor celor de ocară: să cerșim pe cei inchizi în temniță, să ierbăm celor ce ne greșesc nouă și să ne scriem uni altora, dacă vreunul are vreo plângere împotriva cuiva, așa cum și Hristos ne-a scria nouă. Și îndeobște în tot chipul și cu toate faptele și cuvintele noastre, căre le-am putea avea, să arătăm dragoste uni către alți, ca să ne învrednicim noi de dragostea lui Dumnezeu și să fim binecuvântați de către El și să moștenim împărăția cea veșnică și cerească, făgăduită nouă și pentru noi până de la întemierea lumii.

27. Pe care fie ca noi toți să o dobândim prin harul și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia l se cuvine, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, toată cinstea și slava în vechi veștitor. Amin.

La întâmpinarea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos

1. Cu soți avem înainte de venirea lui Hristos blestemul acela strămoșesc și osînda obștească, care de la strămoșul nostru dinău s-a revărsat peste soți, blestem pui din rîdăcina neamului nostru și moștenii de firea din noi, fiecare om prin faptele pe care le săvîrșește el însuși, lip surse fie osîndă, fie laudă din partea lui Dumnezeu în persoana sa proprie, dar omul nu poate să facă nimic față de acest blestem obștesc și față de această moștenire păcătoasă dată lui și prin el tuturor celor din el scoborîtori.

2. Dar a venit Hristos, eliberatorul firei noastre. Cel Care a prefăcut blestemul obștesc în obștească binecuvîntare și Care, luînd firea noastră cea vinovată din Fecioară fără de păcat, a înnoș-o în sîntatul Său, renușind ea păcătul la sîmînta cea veche și vîldîndu-se prin El ea nevinovată și dreaptă, astfel înălțî și ea născut din El după Duh, apoi tot neamul [omenesc] rămîn în afară de acel blestem și de acea osîndă. Ce înseamnă aceasta? Căre nu a dat El o parte din harul Său fiecărei din persoanele noastre, și care nu a primit fiecare de la El iertarea

greșelilor proprii întrucât El nu a luat de la noi cutare ipostas, ci însăși firea noastră, pe care a înnoit-o unindu-Șe cu ea în propriul Său ipostas? Și oare în ce chip Cel Care vrea ca toți să se mântuiască pentru toți apăsând cerurile, S-a pogorât și ne-a vădat prin fapte și prin cuvinte și prin pămîntele Sale, înveșgăndu-ne cu mîntuirea, înveșgîndu-Șe apoi înșiși în ceruri și înălțîndu-Și acolo pe toți cîmp au crezut în El? Așadar nu numai pentru firea omenească (în general), cea împîlîșită de El cu noi într-o unire de nedespărțire a hărăzi El izbăvirea deplină, ci și pentru fiecare dintre cei ce cred în El. Aflăm aceasta și n-a pregetat în lucrarea Sa și prin El însuși ne-a împăcat cu Tatăl și ne-a învins pe fiecare dintre noi spre ascultare, vedecînd pe deplin toată neascultarea noastră.

3. Din aceste princi, așadar, El a cîntîndu și dumnezeiescul Botez a mîntornici legi mîntuitoare a venit tuturor poartîndu și Șe-a dat chiar trupul și sîngele Său. Căci nu îngurî firea, ci și persoana firelor, darare credincioși care promisc botezul și înălțat poartînd poruncilor dumnezeiești se cuminecă și cu pămîntea cea sfîntoare, și cu potîrî. Prin umare prin aceste fapte Hristos ne-a dat nouă îndreptărire în persoana Sa și ne-a adus la ascultarea poruncilor Tatălui celui Prin Înalt la firea pe care El luat-o de la noi, a înnoit-o, a sfîngit-o, a îndreptărit-o și a înălțat-o Tatălui ascultătoare întru toate. Una cu firea noastră după ipostas Hristos a făptuit și a pămînt în

ea. Printre aceste fapte se numără și în carea – pe care o prăznuim astăzi – la sanctuarul cel vechi, spre curățire și întâmpinarea de către Simion cel de Dumnezeu născut, și mărturisirea Anei, care ea le-gații de Templu pe viață (Luca 2, 22-38).

4. După nașterea din Fecioară a Mîntuitorului și după tăierea împrejur în cea de a opta zi, cînd s-au împlinit zilele curățirei lor după Legea lui Moise, așa precum spune evanghelistul Luca, „L-au adus pe Franc la Ierusalim, ca să-L pună înaintea Domnului, așa precum este scris în Legea Domnului.” El a fost tăiat împrejur după Lege, a fost înălțat poartîndu ceter scris în Legea Domnului, și tot după Legea Domnului a fost adus ca jertfă.

5. Vedem cum Săpîmîl și Făclătorul Legii ascultă neabilul de Lege? Ce se împlinesc oare prin acesteia? Hristos a făcut ca firea noastră să fie în toate ascultătoare Tatălui a simădund-o de neascultarea noastră și blestemul din ea l-a prefăcut în binecuvîntare. Căci așa precum în Adam se afla întreaga noastră fire, tot așa și în Hristos. Și așa precum, prin Adam cel pămîntesc, noi toți din pămînt ne tragem și în pămînt ne întorcem, și în ad vă, vom fi aruncap tot astfel și prin Adam cel ceresc după cuvîntul Apostolului, toți vom fi chemați în cer și ne vom învedruia de slava și de harul cel de sus. Acum însă, spune el, este acuzată viața noastră cu Hristos în Dumnezeu, în chip ianic iar atunci cînd Se va arăta Hristos, la a doua Sa venire, atunci și voi, cu toți,

vă veți arăta întru slava Lui (vezi Coloseni 3 : 3) Toți, care? Cei căi au fost înfăși prin Hristos în Duhul Sfânt, și căi v-ați arătat că sunteți copii duhovnicești ai Lui prin faptele voastre.

6. Când s-au împlinit zilele curățării lor, ei L-au dus pe El și L-au înfășezat Domnului. Ei, care? Cuvîntul Legii se referă la părinți. Lui și la cei născuți din stîmpa lor, întrucît aveau nevoie de curățire. Cîtor și Psalmistul spune „Ierui firădelegi m-am zămislit și în pîcșare m-a născut mama mea” (Psalm 50, 6). Întrucît nu era vorba aici de părinți zămislitori, ci doar de o născătoare și această fecioară, și de o naștere a unui copil zămislit fără de stăruință, nu era deloc trebuință de curățire, dar avem și aici o faptă a ascultării, care a adus înapoi firea cea neascultătoare și pedepsită din pricina neascultării. Apoi, cînd s-au împlinit zilele curățirii lor, L-au adus pe El înaintea Domnului, și-L înfrîzească Domnului și și-L facă învedereat, întrucît era cel dintîi născut, așa precum este scris în Legea Domnului: „Să-Mă sfințești pe tot întru născut, pe tot cel ce se naște întru la fiii lui Israel . . . că este al Meu” (Levea 13, 2). „pe tot cel de parte bărbătească de la oameni, care se naște întru . . . să l închină Domnului” (Levea 13, 12).

7. Și de fapt Acesta singur este Cel ce deschide mîta mamei Sale, la ceasul zămislirii Lui, fiind purtat în pîntece fără de împreunare, numai prin eu-vîntul și vestirea cea de la Dumnezeu, pe care le-a primit în auzul său Fecioara, printr-un înger. Cum

se face atunci că se vorbește de tot cel de parte bărbătească mai întru născut? Așa precum mulți sunt numiți prooroci și ungi cu mină, căci Dumnezeu spune prin Psalmist „Nu vă atingeți de ungi Mei și nu violenți împotriva profeților Mei” (Psalm 104, 15), deși numai Unul este Hristos (Unul) și numai unul Proorocul acesta, tot așa se vorbește și aici de întru născut, căci Cel ce cu adevărat deschide mîta este Singurul Sfânt al lui Israel. Iar Scriptura mai spune că L-au dus pe El „să dea jertfă” precum s-a zis în Legea Domnului, o pereche de turturele sau două pui de porumb.”

8. Perechea de turturele închipuia înțelegerea părinților și stătea oarecum în legătură cu cei ungi prin legea călătoriei, pe cînd cei doi porumbei stăteau, ca una de bună seamă, lași de cunoștința călătoriei, închipuiau pe Fecioară și pe Cel născut din Fecioară, pînă la capătul pînănd feciorniciei. Să se se aminte la scrupulozitatea Legii cu privire la turturele a spus „pereche”, ca și cum ai da de înțeleși că sunt unite prin călătorie, dar eu privesc la porumbei și-a feni să spună astfel, fiindcă nu cunoșteau călătoriea nici cea care a dat naștere, nici Cel ce a fost născut. Dar Legea de multă vreme vestise despre zămislirea feciorniciei și proorocise toate (cîntec aveau să se împlinească), astfel că nașterea aceasta se afla scrisă mai dinainte. Cel născut în chip mirat, El însuși este adus acum la Templu, iar Duhul Sfânt a pregătut alpi porumbei tineri și alte turturele mai

potrivite. Cine erau care? Erău Simon și Ana, pe care i-am putea numi fie porumbești uniți, pentru că erau întru totul ca pruncii față de păcat, fie, pe drept cuvânt, turturele pentru adâncimea înțelepciunii lor.

9 Dar Simon, ca să parcurgem aici pe scurt cuvintele Evangheliilor, fiind un om drept și cucerit, venit mai dinainte de către Duhul Sfânt, iar acum tot de El îndemnat, s-a dus la Templu și L-a întâmpinat și L-a luat în brațele sale pe acest Prunc deopotrivă ceresc și pământesc, întâlnindu-l Lui, ca unui Dumnezeu, un om și o rugăciune și implorându-L să sloboadă în pace trupul său și a vesii tuturor acestei lumini minunătoare, apoi a spus că Acela a fost pus ca un semn, spre căderea celor ce nu cred și spre înălțarea celor ce cred întru Isus.

10. După aceea a vorbit cu Fecioara, Maica Pruncului, arătându-i că ea se va vădi mamă după fire prin durerea pricinuită de crucea Fiului său. Cel deopotrivă Dumnezeu și om, și subit va trece prin suferința ei, descoperind gândurile cu îndoi înțeles⁸ din multe inimi cu privire la El. Căci Simon a recunoscut-o lesne pe adevărata Maică a Pruncului cu îndoiți fire, din adâncă și durere și din marea ei compătimire pentru toate căile la va îndura Fiul ei.

11 Iar proorocea Ana, fecă lui Faneel, fiind văduvă în vârstă de 84 de ani, stăruind în posturi și rugăciuni, nepărăsind niciodată Templul și fiind mai cu seamă atunci inspirată de Duhul Sfânt, mulțumea lui Dumnezeu și binevestea izbăvirea ce va veni pentru cei care s-o primească, arătând ea că izbăvirea era chiar acel Prunc.

12 Duhul Sfânt, înmăglin înainte aceste turturele simbolice pentru întâmpinarea lui Hristos. Căci se urca la Templu, ne arătându cum se cuvine să fie cei ce-L primesc pe Hristos, cine și cum trebuie să fie cele ce și-au pierdut totuși, și cum să fie cei ce s-au lepădat de soțiile lor. Căci era văduvă această Ana a lui Faneel, dar și proorocești. Cum? Ca una ce lepădase grilele vieții pământești și nu se mai desprinsese de Templu, petrecându-și toate zilele și nopțile în priveghen și rugăciuni și cântări de psalmi și ducând o viață fără de păcat. De aceea, pe bună dreptate, ea lesne L-a recunoscut pe Domnul când a venit, ea una ce l se închina prin fața după cum spune și Psalmistul „Căntă-voi și voi merge, cu procepere, în cale fără de păcat. Când vei veni la mine?” [Psalm 100, 2].

13 Astfel se cade să fie aceia și aceia care au ales să trăiască apropiindu-se de viața feciorească, părăsind căsătoria prin căsătoria văduvie. Așadar, dacă depășești a doua căsătorie ca fiind cu totul lipsită de conștiință atunci îți te reabătu de hotărârea ta și apuci pe urmele celor care de la început și până

⁸ Cum îndoiți = „dublă”, „de două feluri” – este și persoana lui Hristos, deopotrivă divină și umană.

la sfârșit nu s-au clătoreni. Căci și Petru a avut soacrilă, dar n-a fost întrecut din pricina aceasta de Ioan cel fecior dinu, ci învățându-se prin faptele sale a fost statornic clipenitor a clipenitorilor de către Domnul viitor. Către o astfel de înălțime îl poartă răvna sa, care îl ridică de la trup la duh.

14 Tu însă, fi cu luare aminte: ca nu cumva, rămânându-te departe de clișionie ca de ceva la îndemâna viitorului, și respingând celibatul ca pe ceva anevoie de împlinit, să rădăcești și să cazi într-alcă, întrucât nu vei urma nici cele după lege, nici cele mai presus de lege, ci cele alături de lege. Dacă îi socotim vinovăți pe acei văduri ce se arată neînțelepți, și chiar dacă s-au clătoreni a doua oară în chip leguit, nu-i socotim întru totul fără de prihană (căci Pavel a spus că unii ca aceștia s-au lepădat de credința cea dintru), cu cât mai mult sunt vrednici de osândă cei care preferă clișionii leguine plăcinte neleguine, și totuși locuind cu soarele lor, nu se lepădă de desfrânare? De desfrânarea care a adus acel mare potop peste cei ce erau numai, la început, fiu lui Dumnezeu, iar sodomitilor le-a adus focul din cer, înăclăyilor înfrângerea din partea moaștilor și nouă, acum, acel măcel al unei mulțimi de oameni și, socot eu, înfrângerea din partea neamurilor (păgâne), ca și necazurile și nenorocurile de multe feluri, clătoreni și din afară.

15 Scriptura s-a numit fiu al lui Dumnezeu pe descendenții din Enoch, care, cel dintâi, și-a pus ră-

dejdea în chemarea numelui lui Dumnezeu. Acesta era fiu al lui Set, al cărui neam se deosebea de cel blestemat din pricina lui Cain și întru înțelepciune și a petrecut viața lui, și prin fiu lui Set, încă de atunci, a fost statornic lămurit, până când, după cum este scris, au văzut ei pe fecele oamenilor, adică pe cele din neamul lui Cain, și pentru că erau frumoase au fost biruiți de frumusețea lor cea desfrânată. Le-au ales pe ele din toate, și au învățat faptele lor, și s-au înmulțit stătura peste tot pământul și a venit poporul și pe toate le-a născut. Și dacă atunci Noe și fișii care erau înțelepți, nu s-ar fi aflat pe pământ (este lămurit că fiecare bărbat avea o femeie cu care s-a născut în corăbrie), nu ar fi rămas nici rădăcini, nici sămânță pentru a doua întemiere a lumii.

16 Luăți deci seama că, din pricina desfrânyilor pe vremea, s-a și pierdut lumea aceasta: dacă nu ar fi fost păstori de cei înțelepți. Cei ce nu sunt vrednici nici de lumea aceasta, de aici, întrucât ei o prefac în unchiune, cum să nu fie izgoniți și din veacul ce va să vină, fiind înăclăy focului gheenei, ca neam ce nu s-au împotrivit la vremea focului păntilor trupei, chiar dacă acum se grăbesc evadându-se să-l singă prin poclincă și să-i spele cu lacrimi vechile prihană? Și să nu fie trecut cu vederea nici faptul acesta: că dacă nu se vor grăbi să se împotrivască prin poclincă păntilor, ci vor urma plăcându, vor fi dați unor fapte ruginoase, încă mai rele și mai porcnice firi: acestea sunt odrasle ale poftii des-

frânate, arîngiud iucă de aer focul gheenei, intrucîi
îi poartă pe cei desfrînaş spre osînda cea veşnică.

17. Cine nu-i cunoaşte pe sodomîi şi alţi de ne-
leguna lor apîndere spre desfrîuare, şi cine nu ştie
de arîd de iudăia pioară de foc (inimă) asupra-le,
ea şi de pierzaua lor? Cu deosebî chiar o cetate lu-
treagă a suferi urmînte purtîrilor unui saugar om
desfrîuat, cum s-a împlîntat cu cetatea Sodom,
care a fost rîmicită în întregime de către fii lui Iacov,
pentru că Sodomii o răpise pe fata acestuia. Dina
[Facerea 34 - 1]. Dar, lîsînd la o parte pe cei de di-
nanie de darea Legi, însăşi Legea porunceşte să fie
ucisă cu pietre mireasa la care nu se află feciore: iar
pe fîca desfrînaşă a unui preot nu porunceşte oare
a o arde cu foc? Iar plata desfrînaşii nu opreşte oare
Legea să fie adîră ea prinsă în Templul Domni-
lui? Aiunci cînd israeliţi s-au dat desfrîului cu fete-
le moabitelor, au fost rîmiciţi cu sabia, fiind în număr
de douăzeci şi trei de mii de bărbai, într-o singură
zi. De aceea marele Pavel grîieşte către noi: „Nici si-
ne desfrînaş cum s-au desfrînaş unii dintre ei, şi au
cîlărit iur-o zi douăzeci şi trei de mii” [I Corinteni
10, 8]. Acestea sunt pedepsele de dinainte de darea
Legi, şi din vremea Legi, şi prin Lege ale desfrînaşii.

18. De ce am fost osîndorî noi să ne rîngam
trupul vostru împreună cu păimile şi cu pofetele
noastre, ca iarăşi să cădem în acele fapte, prin care
mînia lui Dumnezeu se îndreaptă asupra filor ne-
credinşii? Noi, care am fost sîntur şi îndemnaş să

vedem în noi cele pîmînteşti – adică desfrîuarea,
ureturîgerea, pîrma cea rău pofîncare – şi nu ur-
măm sfatul ce ne s-a dat, nu ne vom teme oare de
nimic altceva decît de nenorocirile date de mînia
lui Dumnezeu, de cele ce vin de jos şi de cele ce vin
de sus, şi de împlinrea proorocîrilor celor amenin-
ţătoare şi veşnice? Nu ne vom ruşina oare de arăta-
rea cu trupul a Soarelui Dreptăţii, Hristos, şi nu ne
vom preumbla oare, în chip curvînos, ca la lunua
zilei? Nu ne vom înfîm oare de pedepsele şi opre-
ţile şi sfaturile Lui, pentru că El spune: „Nu ştiu,
oare, că voi sunteţ templul lui Dumnezeu şi că Du-
hul lui Dumnezeu locuieşte în voi? De va şinca ci-
neva templul lui Dumnezeu, îl va şinca Dumnezeu
pe el” [I Corinteni 3 - 16]. Şi iarăşi spune: „Iar faptele
trupului sunt cunoscute şi ele sunt: adîrter des-
frînare, necurîţare şi cele asemenea acestora, pe
care vi le spun dinainte, precum dinainte v-am şi
spus, că cei ce fac unele ca acestea nu vor moşteni
împărăţia lui Dumnezeu” [Galateni 5 - 19]. Şi încă
zice: „Căci aceasta s-o ştiu bine, că nici un desfrî-
nat sau neură sau lăcom de avere, care este un
închîmîtor la idoli, nu are moştenire în împărăţia lui
Hristos şi a lui Dumnezeu” [Efeseni 5, 5]. Şi mai spu-
ne, de asemenea: „Căci voia lui Dumnezeu aceasta
este: sfîrşirea voastră să vă fîrîp de desfrînare, căci
Dumnezeu nu ne-a chemat la necurîţare, ci la sfîrşi-
re. De aceea cel ce dispreţuieşte acestea, nu dis-

prejucă un om - ci pe Dumnezeu, Care va da pe Duhul Său cel Sfânt" (I Tesaloniceni 4, 3)

19 Și cine ar putea să adune glăsurile apostolilor și protoctilor cu privire la această palmă? Apostolul ce le poruncește oare celor înțelepți și celor numiți printru mădularele lui Hristos? „M-am scos în epistolă să nu vă amestec cu desfrânări" (I Corinteni 5, 9). Iar întrucât acesta nu s-a îndreptat de la sine, Apostolul le ține: „Să nu vă amestec cu vremea care, numindu-se frate, va fi desfrînă. Cu unul ca acesta nici să nu jodeți la masă" (I Corinteni 5, 11). Deci iată că cel ce se alvilepe în desfrânare este pericu Bilenii inimăciune obicească, pe care cu toți se cade să o dăm la o parte și să o alungim. Înșuși Pavel l-a lăsat sauter pe desfrînăul din Corint și nu l-a dăruit dragostea, sa, nici nu l-a primit înăpoi pe el, plăt ce n-a ațut îndemul poclăni.

20. Poclăndu-se mănușește-p înșuși sufletul său omul, de celele alu de man de care plămenește acum și de care va plămi și în viitor, de îndemul său - cel din veacul ce va să vină și cel din veacul de acum. Căci neamul lui Isav a fost lepădat pentru că Isav era desfrînă și bășcoșor de cele sfinte, mî lui Roboam i s-a luat regăscă stăpăne mai cu seamă pentru că era rebun după femei, dep cel ce l-a născut pe el, Solomon - a muni fiul să suferă una ca aceasta, din pricina lui David care plângănd uoderea făcută odată, o cunșăpe îndăcșur cu tēmăre și cu celelalte fapte ale poclăni.

21. Feri-vă de desfrânare, frăpilor, a mai poru-că Apostolul, dacă Samson s-ar fi ținut departe de această palmă, nu ar fi ajuns el sub puterea măn-lor Dalles, care l-a luat, o dău cu pîrul capului și puterea, nici nu i s-ar fi cîșpat ochi și nici nu și-a fi urât viața în vrămăre cu cei de alt neam. Dacă ar fi fugit de această palmă, cei conduși de Moise, cî-petenașii lor și dădătorul lor de lege, nu ar fi jertfit lui Belphegor, nici nu ar fi mănăci jertfe de veșănare moare, nici nu ar fi păți cîte au plătit. Dacă Solomon se feria de această palmă, nu s-ar fi îndepănat de Dumnezeu, Care l-a hătăit să fie uns împărat și l-a dat înțelepciune, nici nu ar fi înălțat temple idolo.

22. Vedep, dar, că palma desfrânării îl duce pe om către fărădelege? Și nici frumusețea. Suzanne nu i-a fi amăgi pe judecătorei cei bălăni din Babilon, și n-a fi înșușii mai înșuși asupra lor, mî aceștia au fi scăpat de lovăurile piețelor dacă fugeau departe de fapta lor cea mărjăv și dacă n-ar fi privi-o de departe pe femeie - cu de-amănăntul, în cîșp desfrînă. Și nici Oloferm n-ar fi ajuns să fie scutit de cap, dacă mai înșu - potruvii celor sence - n-ar fi fost răpit ochul său de mândă ludăci, și dacă frumusețea ei n-a fi făcut prizonier sufletul lui. Căci de aceea spune și Iov „Făcusem legămăni cu ochii mei și asupra unei fecioare n-am îndăcș" (Iov 31, 1), cu alți mai mulți asupra unei femei nevrednice, fie ea desfrînă sau măntău.

23. Ajută, omule, ostenește-te fie în singurătatea cea plăcută lui Dumnezeu fie în cătărea cea dăruită de Dumnezeu. Bea apă din fântâniele tale, ca să vorbești mai deslușit acum, numai din fântâna ta să te adăpi cu înțelepciune: fânându-te și îndepărându-te într-un loc de bănușă cea vrednică de ună care este apa Șywuia: plăcuiul care se varsă în Acheron, care este plin de oirăvă aducătoare de moarte, avînd putere să nimicească și să piardă, căci face ca acei ce beau din el să fie prîbușiți în adîncurile iadului: ba chiar în cele mai de jos genuri ale lui Fugi și te ferește de murea de pe buzele cele desfidate, căci sunt aducătoare de moarte necurvoasă prin îndeplinirea de Dumnezeu, după cum grăiește și David: „Că miș, cei ce se depărtează de Tine vor pieri” (Psalm 72, 27)

24. Este de neapărată trebuință să ouăpim și să fim ouăpși și astfel să rămînem mereu fără de prihană, alungînd de la noi plăcile care ne înălțunt: căci suntem templu al lui Dumnezeu întru Duhul Sfînt și Duhul lui Dumnezeu locuiește în acel templu și ne ajută să dobîndim neprihănirea și înțelepciunea, să fugim de desfidare și de totă necurpă, pentru ca tot să ne bucurăm cu Marea cel neprihănit: veșind împreună cu El în precursurile cămînii ale nunții, căci Maria: Sa cea pururea Fecioasă: precursata, preneprihănită și preadlăta. L-a născut pe El în feciune, spre mîntuirea noastră. Și acum și pururea și în veacii vecilor Amin

Omita 6

Îndemn la post,
unde se vorbește pe scurt
și despre facerea lumii

I. Șarpele cel spinos și începător al răului este ascuțit în violență și peste măsură de priet și de mult unelului. El are mijloace prin care împiedică dintru început mîntuirea spre bine și fapta noastră cea bună, însă: dacă nu poate să împiedice începutul bunet noastre făpturi, cunoaște și alie predicun prin care o face nefolositoare în chui clipa săvîrșiri ei, iar dacă nu e în stare prin aceste mijloace ale sale să o facă nefolositoare, atunci o dău ce a fost săvîrșită: și tot alie violență și chipun prin care să o facă deapănă și să o arate fără de nici un cîștig, ba chiar mai degrabă păgubitoare pentru aceia care nu au aminte și nu veghează întru nevină. Astfel, el arată mai întău că este împovărătoare și anevoioasă împlinirea virtuților: gîndind precum să ne murește deznădăjde și neplăcere, ca și cum am avea de săvîrșit lucrări anevoioase și cu neputință de a fi duse la capăt, astfel că n-ar fi chip să împlinim cu fapta mîntuirea noastră cea bună. Pe deasupra: el dă neptere

și la neîncrederea în cele făgăduite – adică în răsplicile făcute de Dumnezeu celor ce se luptă să le dobândească!

2 Dar noi, fraților, prin bărbăția sufletului nostru, prin zelul și prin credința noastră, ne vom indica împotriva acestor curse, cugețind în mintea noastră că așa cum nici pământul nu dă roadele sale de mare folos fără de osteneală, la fel nici sufletul nu va dobândi dragostea de Dumnezeu și mântuirea sa fără de lupte duhovnicești. Și dacă în fapt se poate găsi un pământ care să nu fie potrivit pentru a fi lucrat, (în schimb) orice suflet cugețitor este bun și potrivit pentru virtute. Chiar dacă prin blestemul strămoșilor am fost odată și văgăuiți în suferință și în osîrzenie, nefiind eu puternic să scăpăm prin fugă de acestea, să împlinim noi înșine ceea ce trebuia să aducem lui Dumnezeu, de bunăvoie și în chip nerat, darul cel primar mai presus de voie*. Să le dăm pe cele vremelnice în schimbul celor statornice și dăruitoare și să primim în schimbul celor cumplite și împlinimelnică pe cele cu adevărat aducătoare de fenoare, folosindu-ne noi de o astfel de vremeală: că osîrzenală ca de un mijloc de a dobândi odihna veșii celor veșnice. Căci osîrzenindu-ne noi în lumea aceasta pentru virtute, vom dobândi neapăsătoare odihnă făgăduită în veacul ce va să fie. Pentru că este vred-

nic de prețuire Cel ce ne a dat făgăduința, fiind El totdeauna apăsător și degrabă sprijinitor al celor ce s-a gata de lupta pentru câștigarea virtuții, dacă Cel ce are putere peste toate di-avolilor acestora, oare oare se va afla lipsa de tărie și de folos?

3 Dar cugețind noi la acestea, să ne punem în slujba faptelor virtuții cu bucurie, căci acel duh rău pe care îl simțim nu este bine, dacă nu-l slăvești după cuviință. El se străduiește a ne convinge să nu slăvim lucrarea faptelor celei bune pentru scopul plăcut lui Dumnezeu, adică pentru lauda cea de la Dumnezeu, ci pentru a fi văzuți de oameni, astfel încât să rămână lipsă de cuvență răsplătă cea de la Dumnezeu și de cinstirea celor duhovnicești și cerești. Noi însă să arătăm că osîrzenala sa este zadarnică, cugețind pe de o parte la mîrmeala răsplicilor făcute celor ce veghează în chip plăcut lui Dumnezeu, iar pe de altă parte cugețind la dejențuirea celor plătite oamenilor, care nu se pot măsura cu mîrmeala darului ale a slăvi lui Dumnezeu, nici nu sunt vrednice de prețuit față de celei vălmășire și nemăsurate aducătorului oamenilor.

4 Dar și după această răbdare a noastră asupra acelui duh înșelător al răului, care sapă înăuntrul nostru înghimfarea, ca pe o prăpastie de pe urmă și peste gâtul de reș, străduindu-ne glîndim de mîndrie și îndemnându-ne să ne semeșim, ca și cum noi am fi dobândit virtutea, prin proptina noastră putere și destoinicie, noi să cugețim și să ne

* Virtutea este: dincolo de osîrzenala noastră, un dar al lui Dumnezeu.

amintim în toată clipa că Cel ce este Adevărul însuși spune: „Pătri de Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5) și astfel să alungăm departe felurile pretensi ale celui rău, îndeplinind binele și slăvirându-l cu sinceritate și după cuvânt, într-un total încredințat că, așa cum dobândind cineva mareașă de aur într-un ulcioș, fie că îl varsă pe acesta într-o mardine, fie că aruncă mardina în el, deopotrivă mareașă de aur se face nefolositoare și se pierde: tot așa este și cu vinetea: căci fie că o va respinge pe ea carova și o va lepăda de la el prin neplăcere, fie că o va acorda, ca el cu vrea slujire în amândouă cazurile o face de prisos și o risipește.

5 Și acestea le grăiesc cu evlavie voastră din prima vremei postului, pentru ca noi să plătim postul acesta neamestecă cu noi o faptă rea. Căci și în Evangheliile fanseului aceluia, cu toate că postea de două ori pe săptămână în toată vremea, postul nu s-a adus nici un folos. Căci el avea amestecată cu postul trufia și ostindirea aprosului. Dar nu înseamnă din această pricină că postul nu este folositor. Pentru că Moise și Iie și însuși Domnul au arătat că de mare este folosul lui, pentru că ce îl slăvărgește în chip plăcut lui Dumnezeu, și cum se cuvine să-l urmăm.

6 Fiindcă Moise, încă, a postit multe zile (dar trezise – rogu-vă – cugetul vostru și vă înălțay acum – fiind un bun priet – la surzurile lui Moise pe munte – căci Dumnezeu, pentru ca prin ele urcând pe

acest drum, să vă înălțay împreună cu Heristos. Căci Se ridică nu către un munte, ci către cel luându-ne împreună cu El). Așadar Moise a postit patruzeci de zile pe munte, și el L-a văzut pe Dumnezeu față către față, după cum este scris, iar nu în ghetoș, și a vorbit cu El, grăind multe, ca unul care ar sta de vorbă, cu prietenul său, a luat învâștun de la Dumnezeu și s-a învâștat pe toți cu privire la El, că El este de a purta Cel ce este și că nu se îndreaptă spre neștiință, ci pe toate cele ce nu există, le cheamă la existență, pe toate le înnoiește în existență și nu le lasă pradă neștiinței. El este Cel Care, la început, doar printr-un semn al Său și prin voința Lui, a scos din neștiință pe de-a-niregul și laolaltă, făptura care începe sub umbră. Căci spune Scriptura: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul” (Facerea I, 1). Dar El nu le-a făcut într-un total gol și fără toate cele dintr-o ele. Fiindcă uscatul era amestecat cu apă, fiecare din acestea, fiind pline de viață, și de viațitoare, și de verbun de tot soiul, iar cerul era plin de felurile lumii și focuri din care s-a făcut toată zidirea.

7. Prin umbră, așa a făcut Dumnezeu la început cerul și pământul, ca pe o matine alocuprinsă, care și care are putere să poarte întreaga zidire, contrazicându-i într-un total pe cei ce socot greș că matine în sine a existat de mai înainte. Apoi, lucrând El în chip măiestrit și împodobind lumea, a rânduit în șase zile, agăsarea proprie și ordinea potrivită fie-

căreia dintre cele ce erau ale Lui și umpleau lumea, separând pe fiecare doar prin porunca Sa și ca și cum ai fi scos din comon acustice a adus la vedere cele slănuie, despărțindu-le și aducându-le într-oaltă pe toate acestea. În chip armonios și înalt vegheitor, pe fiecare în vederea tuturor și pe toate în vederea fiecăreia. Și pământul cel nemărgit s-a răsfrânt înperis, ca unu centru, un cerc foarte sus așezat, și în chip iscutit foarte a legat cerul cel în vegnică mișcare prin cele ce se află la mijloc, pentru ca lumea să rămână și statornică, și mișcătoare, căci corpurile în vegnică și repede mișcare sunt așezate în cer, și ceea ce este nemărgit a primit în mod necesar locul din mijloc, având drept contragreutate pentru mișcarea sa nemărgirea, ca să nu se miște din loc, în felul unui cândru, sfere universului.

8. Desvârșitul Meșter (Dumnezeu) al marginilor întregului, așezând fiecarea dintre acestea o mare răsfrântă, le-a fixat și le-a pus în mișcare astfel încât pe drept cuvânt să numim „cosmos” [ordine armonios] acest întreg. La mijloc, între aceste margini a răspândit ceea ce aparține fiecăreia dintre ele, punând sus și răsfrânt să se miște împreună cu lumea superioară a universului, deodată și bine potrivite în toate vremea, pe toate cele ce sunt ușoare și active și schimbătoare, spre folosul celor cu care se află mai jos. Sunt cu altu mai sus față de ceruri, cu cât, adunate de jur-împrejur, să poată, pe de o parte, să îmblânzească mânia răcoasă de la marginile superioare,

care, și, pe de altă parte, să le și țină pe loc pe acestea, prin rotirea lor în sens contrar. Același ca să ne dea și nouă deosebinte cele foarte de folos ale cerurilor și mănăstirilor felurite în timpuri, precum și cunoașterea de către cei înțelepți a lui Dumnezeu. Care le-a zidit, le-a rânduit și le-a împodobi toate.

9. Pe unele, așadar, le-a așezat sus, în partea cea mai înălțată, ca să se prindă astfel ca într-un dan spre podoba lumea și să fie în fel și chip de folos. Iar pe altele le-a pus jos și în jurul cerurilor, acestea sunt cele ce posedă o greutate și o fire plătitoare, cele ce au fost făcute să existe și să piară, să fie despărțite și adunate din nou, și să sufere schimbare spre a dobândi folos. Dumnezeu le-a rânduit și pe ele, și răspunsu unei față de celelalte, astfel încât cu drept cuvânt întregul acesta să fie numit „cosmos”.

10. În felul acesta, mai întâi una dintre sfere a fost adusă la existență, și după cea dintr-alta, și după ea încă și alta, și așa în continuare, iar după toate a fost zidit omul, care s-a învrednicit de cinstea cea de la Dumnezeu și de marea Sa putere de griji, atât înainte de a fi zidit, cât și după învrednirea sa, astfel încât întreaga lume să încapă sub unghi, chiar înainte ca el să fie, pentru el a fost făcut. Și împărțea cerurilor, îndată după învrednirea lumii, pentru om a fost pregătit mai dinainte, fiind precedat de hotărârea lui Dumnezeu cu privire la el, căci a fost plăsmuit cu mâna lui Dumnezeu și după chipul lui Dumnezeu, ca să nu fie, precum celelalte vie-

putoare, alcătuit în întregime numai din acea materie din care a fost alcătuită toată lumea ce încapă sub umbra, ci numai trupul său se alcătui din materia aceea, iar sufletul său se alcătui din cele mai prețioase de lume, ba chiar de la însuși Dumnezeu, printr-o suflare negrinită precum ceva mărge și minunat, care înnece tot ce există, străjind peste tot și cărmuindu-le pe toate, putând să-L cunoască pe Dumnezeu, să-L primească și să-L adormască pe El aceasta fiind, mai cu seamă, o împlinire a marelui celui prea înalt și Ziditorului. Pentru om a creat El și raul drept sălăș fiind acesta zidit în chip deslăvirii de către Dumnezeu, ca să se bucure de prezența lui Dumnezeu și de vederea Sa față în față și ca să primească acolo sfârșit și poruncă de la Dumnezeu. Care a salvat prin postul cel cuvenit și potvin raului, cu gândul că, dacă va ține și va păzi postul, va dăruia veșnic fiulă mor și fiulă neazur.

11. Omul însă a ales – via lui – să ontească de bună voie, în locul poruncii a ceea ce și sfârșitului pe care-l primise unelires țarpelui izvoditor al rului, și, călând el postul care i se poruncise, a luat în schimbul vieții celei veșnice – moare – iar în schimbul sălășului în deslăuire necurată – multa pătimire și locul cel plin de nenorociri al păcătoșilor, fiind osândă acestuia și beznărilor acestuia. Și nu fi rimas fi-reă nouă omenească în străfundurile acelea subpămârene, pradă a celui țarpe care dinna început ne-a înțelut pe noi, dacă nu venea Hristos și, cu

postul făcând începuturi, n-ar fi put în cele din urmă capă sălășului alnece a celui țarpe, slobozându-ne pe noi și reînnoind viața noastră. Faptul acesta și Moise l a grăit mai dinainte: căci postind el aci pe munte a primit tablele Legii făcute de Dumnezeu, iar după aceea Legea sonă de degetul lui Dumnezeu pe cel de-al doilea rând de table. După aceste Legi a dat pe atunci învișituri poporului celui sfârșit și toate pedurile lui Hristos le-a schij și le-a scris mai dinainte cu fața, înfășpându-se el (Moise) ca eliberator și mînuitor al neamului lui Avraam precum Hristos a fost mai dăru pe tot neamul omenesc.

12. Ite a post și el patruzeci de zile și L-a văzut pe Dumnezeu pe munte nu în foc precum mai în-ula L-a văzut adunarea băștirilor lui Israel, căci prin postul cel plăcut lui Dumnezeu el a depășit vederea Acestuia în foc și a sîrșit pe Domnul în glasul unui vînt ușor care adia peste toate lui cînd a fost mai aproape de glasul Săpînului, el a zis „Duh este Dumnezeu și ori ce l se închină trebuie să l se închine în Duh și în adevăr” (Ioan 4: 24). Glasul acela preînchinea Adevărul și Vestrea acestuia plină la margine de lume, iar vîntul cel ușor preînchinea harul Duhului Sfînt.

13. Dar și lte a luat putere din vederea avută în vremea postului, ca să ungi cu mir sfînt un prooroc în locul său și să-l dea lui de două ori mai mult harul pe care el îl dobîndise, și ca să se înalțe în văzduh

de pe pământ, ceea ce era o vătălă preînchipuire a înălțării de mai târziu a lui Hristos de pe pământ la cei. Hristos El însuși a biruit cu putere pe sponsorul obștesc, posând în purtare și nemăcând puterea aceluia asupra omului, nu în cele din urmă, surpând ceea zicea sălăpărire, a eliberat firea noastră omenească și la ocolind pe acel tiran să fie jucine și lucru de rădăturii celor ce au vrut să trăiască după Evanghelia. Să și să împlinească cuvintele grăise mai înainte de către prooroci și El a peccatului prin faptele harul și adevărul celor preînchipuite de prooroci ca pilde.

14. Prinși la pînnoasele postului și de cliie și prin cliie și de căi de mai bunătăți ne-a învrednicit pe noi. Dar și din contrariul postului, care este lăcomia și necumpătarea, se poate vedea folosul postului. Pentru că în ultimele două săptămîni lăcomia (și mai cu seamă necumpătarea) a pus sălăpărire pe oameni și îndulci s-au prăstiat sălăburii și singurie și înclătări, și tumulturi, și călărește desfrînare, și dăruire în satenice și risale neapănate. Dar în săptămîna aceasta de acum postul a început și pe toate le-a schimbat în fapte mai vrednice de respect, izgonind gurile cele prea costitoare ale desfrînării și făcând să înceteze ostentarea pentru plănușele rămas fără lucrare. Postul ne-a schimbat pe noi, a dădîndu-ne către faptele poclător și convingându-ne să chivernisim pînă la capăt nu ceea hrană care se pierde, ci ceea hrană care dăruștie și-o viața cea veguță.

15. Unde sunt acum jertfirea viedor necuvîntătoare, și mășurile călării frîpse, și acșunile cu mîndreții de tot felul și ostentările buclărilor? Unde sunt cei ce sălăbat drumurile și spurcă vîzduhul cu glasurile lor pînălmite? Unde sunt cei ce bat tobele și cîntă din fluter în case și la ospete, și aplaudă în cor, și ca pe nape tobe și flutere își umfă, în chip ne-săpănit burile lor cu cele puse înainte la ospete? Unde sunt aceia ce își petrec zilele și nopțile în burchet unde sunt cei ce cercetează reșacurile, unde sunt cei ce se îmbue una pe alți la bepe și la sălăle ei cele ruginoase? Toate cele rele pînă acum și cele bune le înlocuiește pe acestea, cînd se statornicește postul. În locul călărețelor apușate, acum gurile înălță palmă în locul risetelor nedemne acum sălăpănesc ruginea și lucrurile cele aducătoare de mîntuire, în locul drumurilor celor lipsite de rost și a sălăcilor, acum pentru tot s-a statornicit un singur drum, cel către Sfînta Biserică a lui Hristos. Căci așa precum lăcomia pînăcelui face să răsară și să înflorească roșul cel de multe feluri al păcătoșilor, tot astfel postul este sălăcică a tuturor virtușilor și început al poruncilor lui Dumnezeu.

16. Cu adevărat, lipsa de înfînare este un plăc vechi și toideodul nou, chiar dacă nu este, în timp, înaintea postului ceea potrivit lui. Din pînă ne-înfrînării din noi a sălămoșilor noștri și din pînă ne-disprețurii de acolo a postului mai înță rădăndu, moartea a pînăns în lume și a răzînd plăcarea, ca-

re a adus după sine pedeapsa fiii noastre omenești, de la Adam și până la Hristos. Din pricina necumpătării care există în lumea noastră a celor din Adam seborbitori, și din pricina disprețuirii celor dintru înțelepțiori, a venit poporul peste tot pământul. Căci ce spune care, în acea vreme Dumnezeu către Noe? „Nu va rămâne Duhul Meu puterea în oamenii aceștia, pentru că ei sunt numai trup” [Facerea 6, 3]. Care este lumina și fapta celor trăien în trup? Oare nu lăcomia pântecelui și bejia și moliciunea și toate relele care izvorăsc din ele? Din pricina desfrânilor blestemate și a necumpătării celor din Sodoma, s-a coborât peste ei din cerun un foc mistitor. Căci așa spune Ieremieel proorocul despre nelegiuirea acelor, că s-au desfrânat fiind ei în belug de hărăi [Ieremieel 16-49]. Căci din desfrânarea acelor, și nevoind să recunoască fiii omenești, ei au căzut aluneclind spre împreunărie cele împotriva fiii. Oare ce i-a lipsit pe cei dintru născut al lui Isaac, adică pe Isav [Esau], care a fost primul născut dintr-o dintru născuți, de binecuvântarea tatălui său [vezi Facerea 27]? Oare nu desfrâarea cea nelăfrănată și hărăia cea fără de socotimă s-au făcut pricină a acestei lipsi de binecuvântare? De ce oare i-a ostind Dumnezeu la moarte pe fii prooului Eli și i-a luat pe acela în chip silnic, prin vestea morții fiiilor lui, făcându-l să-și sfârșiască astfel viața, ca unul ce nu le dăduse învățură a celor fii cu osteneala și luarea amerie cove-

nite? Oare nu este scoaterea cămănilor din căldân nelălocul ei și folosirea acestor cămăni – pricină a relelor [vezi 1 Regi 2, 12-17]? Dar și înțeg neamul evreilor, pe cind Moise porcea pe munie pentru ei, conștinuând aceștia a nu în desfrâare împotriva folosului lor, mănâcând ei și bând s-au apucat să joace – după cum este scrit – și popul acesta al lor era îndărăna la idoli, căci așa au ajuns ei la flunrea vâgelului [vezi Facerea 32].

17. Astfel, desfrâarea nu este numai pricină a păcatului, dar și a necredinței. Prin urmare, postul și cumpătarea sunt de folos nu numai pentru virtute, dar și pentru închinarea la Dumnezeu. Căci trebuie ca postul să se însoțiască de cumpătare, deoarece și siluirea cu bucurie simple împiedică durerea cea curățitoare, înmăsurarea suferințelor pentru Dumnezeu și acel simțământ sfășietor care lucrează poclănia cea fără de preget pentru dobândirea mântuirii, căci fără de o inimă înfrântă și zdrobită nu este cu putință să fi cuprins de adevărată poclănie. Scuturarea după porunca lui Dumnezeu a desfrâării, a somnului și a celor plăcute simțurilor zdrobește inima și ne face să ne căim de păcatele noastre.

18. După cum în Evanghelie bogatul acela care își zicea singur „Mărtică, bea și te vesalește” s-a făcut pe sine, nenorocitul, vrednic de focul cel veșnic și nevrednic de viața de acum la fel și noi fragiori, să ne spunem nouă însine alimenten, adică să ne înfrânăm, să postim, să veghem și ne strunim viața.

să ne smerim și să pășim din greu pentru mântuirea noastră, căci în felul acesta vom duce până la bun capăt în chip plăcut lui Dumnezeu, viața noastră de acum, făcându-ne noi astfel moștenitori ai veștii celei deslășuite și veșnice.

19 De care fie ca noi toți să avem parte, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia l se cuvine slavă, onoare și închinăciune, împreună cu Tatăl Său cel fără de început și cu Duhul Său cel Sfânt și de viață făcător, acum și pe veșnică și în veci veșilor. Amin.

Omul 7

Despre buna rânduală a postului

I Plăcută este ochilor noștri priveliștea mării luminate, răsfrângând pe învâdarea ei netulburată lumina scâlbâitoare a razelor soarelui în plină strălucire. Dar și mai deslășitor este să privești și să găsești despre Binecia, cea strâns unită după voința lui Dumnezeu, izbăvită de tulburări și luminată în chip tunc, de lumina cea dumnezească, deslășindu-și ample căile strălucirea de dincolo și învâdându-și în zua minile, ochii, urechile, precum și încreștarea ei cugetare. După ce harul Duhului Sfânt ne-a hărăzit astfel această vedere plăcută și a îngăduit ca voi toți să petreceți împreună noaptea și ziua în templul lui Dumnezeu, nelipindu-vă veștii din viața voastră la El, haideți acum să auzim, dădă putere pomului tunc, răstădă la cumpăna apelor Duhului Sfânt, și ca și voi prin rugăciunile voastre de dimineață, tot așa și noi, în măsura în care ne îngăduie timpul, să adăugăm învățătură de dimineață pe cea de seară, arătând mai limpede neșirile prin care vrăjmașul mântuirii noastre face ca nu numai postul dar și rugăciunea noastră să rămână în tot chipul fără de nici un folos.

2. Există, fraților, și alți slăvitori și bețe rea și vicleană, care nu vine nici din mâncăruri, nici din băuturi, nici din desfructarea preminții de acceșea, ci din mânia către aproaspele noastre și din ură față de ei, și din pînă de inimă a greșelilor sale și din toate răutățile ce se nasc astfel. Despre acestea și Moise în cântarea sa spune: „Vieul lor este venin de scorpeon și otrăv periculoasă de apădui” [Deuteronomul 32, 33]. Pentru acestea și prorocul Isaia zice: „Vai de cei ce se îmbuță fără de vin” [Isaia 20, 1], și iarși același proroc vestește: „Să nu postip cu lupie” [Isaia 58, 3]. Dar și către cei ce postesc în folul acesta, el spune, ca din partea Domnului: „Să-ți plece capul ca o iarnă și să se culce pe sac și în cenușă, care acesta se cheamă post, și plăcută Domnului?” [Isaia 58, 5] și „Cînd îndoaie mâinile voastre către Mine, Eu întorc ochii mei” [Isaia 1, 15].

3. Așadar, acceșii bețe a ură, pînă de căpătul a îndepărtării oamenilor de Dumnezeu, drăvolul ca-uit să o însușe tuturor celor ce se roagă și postesc, apoi trezește amintirea mîhnunilor și plîngerilor noastre, ne pune în mișcare gândurile spre aducerea aminte a răului și ascute limba noastră pentru vorbe haine și de ocară, prăgîndu-ne pe noi să fim astfel precum David îl desene pe cel ce se roagă în neacuvîntă: „Filiadelege toată ziua, nedreptate a vorbit limba ta, ca un linciu ascugi a filciu vicleag” [Psalm 51, 1], și el se roagă către Dumnezeu ca să fie izbăvit de acceșea, spunînd: „Scote-mă, Doam-

ne, de la omul viclean și de omul nedrept mă izbăvește, ascugi-mi limba lor ca a țigetei venin de apădui sub buzele lor” [Psalm 139, 1-3].

4. Dar noi, fraților, în vremea postului și a rugăciunii, să scoatem din suferința noastră – rogu-vă – ceea ce avem împotriva curii, fie că în adevăți și pe drept avem, fie că din socotim că avem și să fim cu toți oamenii evlavioși, să gândim mai mult una despre alții sub îndemnul dragostei și al faptelor celor bune, grîndu-ne de bine, cumpănind în noi înșine și cugețind la cele bune înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, pentru ca să postim noi cu postul cel aducător de laude și fîră de pînă. Iar cererile noastre către Dumnezeu, cele din vremea postului, să fie bine primite, și să-L numim pe El Tîna după hac, în chip cuvent, învrednicindu-ne astfel a-L grăi cu îndrăzneală: „Taci, uită-ne nouă greșelile noastre, precum și noi uităm greșelilor noștri”.

5. Dar iarși cugețarea din vremea rugăciunii să-văghe de noi și postul devine fîră de nici un folos pînă la curățirea celui ce unește împotriva suferințelor noastre, căci o astfel de cugețare semnează avînd acel fîrău [din parabola cu vameșul și fîrăuul, vers. în vol. de față, Omilia 2], deși poartă și se rugă și-a întors gol. Dar noi, știind că este necușat și nepriut la Domnul tot cel ce are mîna semneată, și știind prea bine că noi suntem dator lui Dumnezeu cu multe și cu mai daruri și că dăm înapoi prea puțin din ceea ce datorăm, să le facem utare pe cele dîruite nouă

inante, ca și cum ai fi o nemica toată și îndreptându-ne cu mîna spre cele vitoare, să posăm, să ne rugăm cu inimă zdrobită și cu sinceritate să ne învinuim pe noi înșine, ca să fie postul nostru curat și noi cu viedreie să stăm în fața lui Dumnezeu.

6 Exultă și un alt chip de victorie a celui în, care face ca osteneala noastră pentru post și rugăciune să fie fîc de cîmp pentru noi, îndemnându-ne să sîvîrșim și postul și rugăciunea mînaș de slava deșant și de sîmțimie. De aceea și Domnul vestește urîți în Evanghelie: spunînd: „Tu însă, cînd se rogi, stîi în cămara ta și închizînd ușa, roagă-te Tatălui tău. Care este în ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns îți va răsplăti pe” [Matei 6, 6].

7 Aceste cuvinte nu le spune Domnul ca pe o poruncă de a fi îndreptate adnările și rugăciunile și cîntările de psalmi: căci atunci nu ar fi spus proorocul alături al Psalmilor: „În mîlecul adnării Te voi lăuda” [Psalm 21, 24] și „Lăuda-Te voi între popoare, Doamne, cînta-voi Ție între neamuri” [Psalm 56, 12] și „Rugăciunile mele te voi face înaintea celor ce se tem de El” [Psalm 21, 29], și încă ne-a mai grăit nouă: „În adnări binecuvîntați pe Dumnezeu” [Psalmi 67, 27] și „Veni să ne închinăm și să cîntăm înaintea Lui și să plîngem înaintea Domnului, Căci de ne-a făcut pe noi” [Psalm 94, 6]. Dar și către alți mai sus așezat – despre care nu este timpul și locul să vorbim acum – își îndreaptă Domnul îndemnul la rugăciunea cea fîcînd cîntăm

sîngîn în casele noastre și în aşternuturile noastre, care întărește rugăciunea către Dumnezeu sîvîrșit în boala, așa cum rugăciunea cea lămură, fîcînd în mîntea, cîntărește pe cea sîvîrșit cu buzele. Fîcîndă acela ce ar voi să se roage numai atunci cînd se află în boala în Dumnezeu, neîngrijindu-se de loc de rugăciune acasă, sau pe diurni, sau în piețe, acela nu se roagă cu adevărat nici cînd și dinaintea altorului la Dumnezeu.

8 Acestea le arată și acela care, după ce spune: „Căta este mînta mea Dumnezeu!” adăugă: „Cînta-voi și voi lăuda slava Ta” [Psalm 56, 10], iar în altă parte: „De m-am adnă anume de Tine în aşternuturi mele, în dimineaș am cîntat la Tine” [Psalm 62, 7]. Dar ne învață și El: „Cînd postei, nu fîi urît ca sîmțimie, că mi-ți învolesc fețele: ca să se așeze oamenilor că poartă. Adevărat grăiesc veni, și au luat plata lor. Tu însă, cînd postești, unge capul tău și fîc ta o spăla, ca să nu te arăți oamenilor că poartă ci Tatăl tău care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti pe” [Matei 6, 16-18].

9 O, căi de mare pînăsemuță este iubirea Ta de oameni! Pînă aceste cuvinte însuși Domnul ne-a arătat îndrepta și căgăda care voi stăruia asupra Judecării de apoi, pentru că noi să cîntăm de noi o mîntă îndreptă și o roată mai fîcînd. Căci Domnul în va așeză atunci pe cei ce trăiesc după slava deșantă și nu după porunca Lui, spunînd, potrivit celor de mai sus: „Ai luat plata în viața voastră” precum a ze

și Avraam către acel bogat care ardea în focul mistuitor: „Au primit cele bune ale tale în viața ta” (Luca 16: 25). Iar celor ce caută spre El, în vremea în care se ostenesc pentru vinute, spune că le va răsplăti sub ochii tuturor, adică le va da în schimb, la arătarea Sa, această cuprinsătoare binecuvântare și mângâiere și desfrătare neamstocășii și veșnică. Cel Care vrea ca toți să se mântuiască și să vină la cunoștința adevărului vădește acum – precum spuneam – hotărârea cea neprihănită și netchimbătoare, arătând aici că nu sunt fi ai lui Dumnezeu decît aceia care disprețuiesc dăva omenească.

10 Cîm de aceea aduce El în față cvintul Sîm hoților asupra acestor soini de oameni, spunînd: „Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va da înapoi pe pe față”, pentru ca să-i arate El și să-i facă pe cei ce disprețuiesc omenească slavă, deșert, copii înfași și împreună moștenitori ai Sîm, iar pe aceia ce nu sînt astfel să-i lepede din vrednicia de fi ai Lui, dacă nu se pocăiesc. Cuvintele acestea le-a grăit Domnul pentru ca nu cumva cei ce se roagă și postesc să caute la părinții oamenilor, de la care nu este nici un folos, fiindcă alături, chiar îndurînd noi ostenela postului și a rugăciunii, rămînem lipsiți și scîrba de răsplăt. El spune să ne ungem capul și să ne spălăm fața, adică să nu ne folosim de pălăria cea nefolosică, nici să nu avem capul murdar și cu totuși uscat, ca și cum am părea că suferim aceasta din pricina postului încredinșat și din dispreț față de

trup, vîndînd astfel laude din partea oamenilor. Cîci aceștia le făceau fîrtaș, domd ei a fi văzup de oameni, și de aceea – pe bunul dreptate, au fost socotii desprîrți de Biserică la Hirsos, iar Domnul ne oprește întru totul să ne asemănăm lor.

11 Dacă se va numi cugetul (capuna), prin asemănare (analogie), cap al sufletului, ca unul ce este conducător, iar închipuirea (imaginea) chip al sufletului, în care se află sîm cel satornic al puterii (energiei) izvorîre din timpuri, este bine ca noi atunci cînd postim, să ne ungem capul cu untdelemn, adică să facem să fie cugetul nostru mîsliv iar fața noastră, adică închipuirea, să o spălăm de gândurile cele ruginoase și necurate, de mînie și de toată răutatea. Pentru că un astfel de post, împlîni ca atare, nu numai pășimale cele rele, ci disprețuim cu acestea și pe duhurile cele necurate, care sînt începătoare și pînătoare ale unor astfel de păcîm, le surghionește și le ruginează, așezîndu-i pe cei ce postesc la mînd cu îngere cei buni, încredindu-i către acei îngeri și orînduînd ca aceștia să fie păzitori ai acestora, degrabă ajutînd și împreună lucrînd.

12 În felul acesta, pe vremea alături de cei trei mnen din Babilon, împodobiți cu înfrînarea și cu postul, a fost văzut în mijlocul focului mesturii și un al patrulea, care era cu ei, păzîndu-i și purtîndu-le de grîă ca să rămîină iefer, de pară în chip menuriei să fi scîldat în rouă (Daniel 3, 25). Tot astfel,

dinamiza lui Daniel, care potea de multe zile, s-a înfășurat un inger care îi dădea sfaturi înțelepte și îi prevestea lui cele viitoare. Și în același timp, alături de el, un inger a adus de la o mare depărtare pe un prooroc [Avacum] care a scuturat vladușul și care a purtat hrana [lui Daniel] prin rugăciune și post astupându-se gura leilor [Daniel/Sol și bătăușul, 33]. Asemenea și nouă, care ne ostentăm și ne străduim în post trupesc și duhovnăcesc și în rugăciune, cu ajutorul și împreună luctarea ingerilor celor buni, văpșea de foc a poștei trupestă ne va fi toată de tot, iar mila ne va fi îmbătrânită precum cea a leilor, făcându-ne noi părtași la hrana cea preoțenească. Prin nădejdea bunurilor viitoare, prin credință și prin clarvederea cea duhovnăcească, ne vom învrednici noi să câlcăm în picioare șerpii și scorpionele și toată puterea vâlnășului.

13. Iar postul care nu este împlinit în acest fel și nu se slăvește în acest chip se înroșește și se însoțește mai degrabă cu ingeri cei răi, căci a lor este postura înșelătoare de minie, de uși și de trufie, ca și de împotrivirea față de Dumnezeu, pe când noi, ca uni ce suntem robi și slujitori ai binelui, stăm împotriva acestor inger răi, cum și spune Apostolul: „Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui ci împotriva înșelătorilor împotriva stăpânului, împotriva stăpânitorilor întinercului acestui veac, împotriva duhurilor răutăți, care sunt în văzduh” [Efeseni 6, 12]. Așadar pe scun împotrivirea nou-

ăii față de ei se împlinește prin post, dar noi cerem pentru paza noastră și plutoșă înțelepciunea, și corbul mlaștinii celei năntuioare și scutul credinței, precum și sabia cea prea îndesățătoare a Duhului Sfânt, adică cuvântul cel mlaștuitor dat nouă de Dumnezeu, ca să ne fie spre apărare. În felul acesta ne vom întrece în lupta cea bună, vom plăci credința cea tementă, vom songe toate săgețile de foc ale celui rău, vom dobândi cununa Lui cea veșnică și cerească, înfășșându-ne ca biruitori în toate, bucurându-ne de-a purta împreună cu ingeri din ceruri, întru Hristos, Domnul nostru.

14. Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel fiit de început și cu Duhul Său cel Preasfânt și de viață făcător acum și pururea și în veci vecilor. Amin.

Despre credință

I. Noi credem în Dumnezeu, dar – ceea ce este altceva – credem și în Dumnezeu în toate cele. Căci a crede în Dumnezeu înseamnă a cugeța că făgăduințele pe care ni le-a făcut sunt sigure și adevărate, iar a crede în Dumnezeu înseamnă a cugeța drept cu privire la El. Se cuvine deci ca noi să avem amîndouă aceste cugețiri și să amîndouă să le recunoaștem ca adevărate, fiind și purtându-ne în așa fel încît să dăm crezarea celor ce au siguranța clarvederii și să ne încredem dinplin în Dumnezeu, întru Care este credința noastră, și în felul acesta să fim socotiți drept înaintea Lui, ca unii ce-L suntem credincioși. Fundul spune Scriptura: „Și a crezut Avraam pe Domnul, și i s-a socotit aceasta ca dreptate” [Facerea 15, 6]. Dar cum a fost făcui drept Avraam cînd a crezut? El a primit de la Dumnezeu făgăduința pentru sămînța sa – care era Isaac – că vor fi binecuvîntați prin ea toate semînțele lui Israel. Apoi a primit poruncă de la Dumnezeu să jertfească pe Isaac, ce era încă fraged de vîrstă și prin care avea să fie adusă la împlinire făgăduința Lui. Iar tatăl nu a grăit nimic împotriva. Ba chiar s-a grăbit să-l

justifică pe copil cu propus să mănă, iar prin această jenă a lui socotea că făgăduința este sigură și fără greș

2. Vedea ce fel este credința care îndreptățește? Și nouă ne-a făgădui Hristos mântuirea vorți celei veșnice și a desfructu și a slavei și a împărăției, dar ne-a poruncit să trăim în călăuză, să postim, să veghem cu puțină chelnuță și stăruitor să fim în coastă clipa gata de moarte, să ne răstăgim pe noi înșine, cu paștele și cu poftele noastre. Așadar, de vom fi fără preget întru această și de vom crede în acea făgăduință a lui Dumnezeu, atunci cu adevărat vom fi crezut lui Dumnezeu, asemenea lui Avraam, iar aceasta ni se va apăta nouă ca dreptate

3. Și linăz aminte acum la urmarea celei arătate, căci învada de a-l aduce pe Isaac drept jenă a fost nu numai o mîlnune sigură și o înșirgare împede a credinței lui Avraam, dar s-a făcut și pricină a nașterii lui Hristos din zămăta lui, iar prin El s-au binecuvîntat într-adevăr toate semeniile pămîntului, împlîndu-se astfel făgăduința. Căci celui care l-a dat pentru Dumnezeu pe fiul său cel unul născut și adevărat, Dumnezeu l-a devenit oricum dator, prin jertfa aceluia și prin propna Sa făgăduință, să dea jenă la rîndul Lui pe Fiul Său cel Unul Născut și Adevărat. Tot astfel și pentru noi, cumpătarea și dreptatea și smerenia și răbdarea față de cei ce ne vatămă într-un fel sau altul și împîrțirea avușilor noastre după poruncile lui Dumnezeu, precum și

greaua cănănită a trupului în posturi și privegheri, pe scun răstăgirea patimilor și a poftelor noastre, sunt nu numai o dovadă că noi am crezut cu adevărat în făgăduințele lui Hristos, dar într-un fel îl fac pe Dumnezeu să ne dăruiască în schimb viața cea veșnică și fără de sfîșit, întru desfructu și slava împărăției

4. De aceea Hristos, călînd către ucenicii Săi, a spus: Fecioți cei slăniți cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor, fecioți cei ce plîng, fecioți cei milostivi, fecioți cei prigoniți pentru dreptate [vezi Matei 5, 3] și voi celor bogăți, voi celor ce rîd, voi celor imbușăți, voi vouă cînd totj cațerem vă vor vorbi de bine [vezi Luca 6, 24-26]. Prin urmare, acela care nu se aminte la feceriile înșiriate de Domnul și cașă spre cele pruite de El ca referență, cum care va căpăta crezare că este credincios Domnului? Căci spune El „Arată-mă credința ta din faptele tale” [vezi Iacov 2, 18] și „Cine care, întru voi, înțelept și princip? Să arate, din buna-i purtare, faptele lui” [Iacov 3, 13]

5. Din faptele noastre bune și din pătina poruncilor celor dumnezeiești se arată că, în adevăr, credem lui Dumnezeu, adică știm și cunoaștem că făgăduințele Sale către noi, ca și ameninșările Sale, sunt adevărate și întemeiate, chiar dacă nu s-au împlinit încă. De unde căpătăm noi oare dovada că avem o credință dreaptă în Dumnezeu, că adică gîndim și judecăm bine, în chip sigur și cugetat, cu privire la

El? Din laolaltă mântuirea cu pînăa noșă purtători de Dumnezeu. Așa cum faptul de a crede lui Dumnezeu în chip nemămurat îndumnezește împotrivire nu doar din partea pașmilor trupului și a mințelor celui rău, dar și din partea oamenilor cuprînși de pașma, care faimește și atingesc clare plăcerile cele deșerte, tot astfel faptul de a crede în chip drept în singurul Dumnezeu adevărat împlinște împotrivire nu numai din partea neștiinței noastre și a amăgilor diavolești, dar și din partea oamenilor neleguși, care-i strîlăc și pe alți în propria lor pierzare. Și un ajutor foarte mare al credinței ne este dat făcîndu-ne nu numai din partea lui Dumnezeu și din partea puterii de cunoaștere de care El ne-a învrednicit, ci și din partea înșelătorilor celor buni și cucerim și a oamenilor ce înțeleg după poruncile lui Dumnezeu.

6. Din această pricină și marca și înălțimea noastră duhovnicească. Biserica lui Hristos, căpătîndu-și viața în chip mai vădit și mai cuprinzător vestea deșapte cei ce au strălucit în credință și virtute, și au sfințit în preasfințitele sinoade dogmele cele dumnezeiești. Biserica îi mai dă de asemenea în viață pe apăsătorii neleguși, cu străduințele și cugeștile lor cele rele, pentru ca noi să ne întoarcem, îndepărtîndu-ne de la accepta, spre cugeștile cele după voința lui Dumnezeu, să credem într-un singur Dumnezeu. Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh, din Care și prin Care și întru Care toate s-au făcut. Cel ce este înainte de toți și peste toți și în toți și pretutundea. Cel

Unul în Treime și Treime în Unul, cugeștilă fîrî amestec și deosebită fîrî împărțire. Monadă mereu aceeași și Triadă atotputernică.

7. Tatăl cel fîrî de început și fîrî de sfîrșit, El singur este cauză și rădăcină a Dumnezeirii cunoscută în Fiul și în Duhul Sfînt, nu numai Ziditor, ci și unic Tatăl al singurului Fiu și unic Purcător al singurului Duh Sfînt, din veci și pe veci, în chip necurmat, unic Tatăl și unic Purcător.

8. Al Cărui unic Fiu este veșnic împreună cu El și cu El fîrî de început în timp. Dar nu este fîrî de (nici un) început, întrucît El are pe Tatăl ca născitor și rădăcină și izvot, din Care Fiul marinarie de toți veci S-a născut, netrupesc, fîrî de pașma, neîmpunat, născut, dar neîmpărțit, fiind Dumnezeu din Dumnezeu, El nu este altul în măsura în care este Dumnezeu, ci este altul în calitate de Fiul, din veci și pe veci fiind Fiul și pururea fiind neamestecat. El este Cuvîntul viu, lumină adevărată, înțelegătoare întrupată, cauză și început al tuturor celor ce vin la viață, întrucît toate prin El se fac. Fiul este Cel Care, la plîncea veacurilor, așa precum proorocii au grăit mai dinainte, S-a golit pe Sine de dăvi și S-a smerit, luînd pentru noi chip asemenea nouă, și a fost zălmis și s-a născut din Mama cea pururea Fecioară cu binevoirea Tatălui și cu împreună lucrarea Duhului Sfînt, și întrucît S-a făcut om cu adevărat, a devenit asemenea nouă în toate, în afară de păcat, rămînînd însă ceea ce era. Dumnezeu adevărat în-

rea Sa este o lucrare comună a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh.

10. Dumnezeu nu Se arată de-a dreptul în firea Sa, căci nimeni nici n-a văzut vreodată, nici n-a cunoscut firea lui Dumnezeu, ci L-a cunoscut pe El după har după puterea și lucrarea Sa, care aparțin deopotrivă Tatălui, Fiului și Sfântului Duh. Dar Acestora le aparțin în posesiașul propriu ființării. Și au lucrului nu numai firea nerevelată și presălată și neîmpărtășibilă, ci și harul, și puterea, și lucrarea, și strălucirea, și neînclășurarea, și împărțirea, și toate cele prin care Dumnezeu unește după har și-i face pe oameni pătâși cu sfîși îngen. Însă Dumnezeu, nici prin multele Lui puteri și lucrări, nici pentru descoperirea sponasunilor Sale, nu e mu puțin neîmpărțit și nu cade din templașica unuși Sale. Astfel că noi credem într-un singur Dumnezeu, într-o unușă Dumnezeu întreg, și așopteșic, și îi vestim cu glas tare pe cei ce au bineplăcut lui Dumnezeu într-o astfel de credință, dar îi lepădăm și ne ferim de cei ce nu cred astfel, că fie încep o eretice a lor proprie, fie urmează până la capăt pe cei ce au început-o. Lucrul acesta să-l cunoșțim, frășilor, că pămîle cele mărgave și învăștunle cele scemte sunt aduse unele de către altele, odnolite fiind ele din urarea de Dumnezeu a oamenilor.

11. Cum că prin necredință roșul cel de mult felun al păcărelor capătă loc să se ivească, ne-a învășat pe noi marele Pavel scriind cu privire la elin

[păștin] că „n-au încercat să așă pe Dumnezeu în cunoșțință” [Romani 1, 28] și „cunoșcînd pe Dumnezeu, nu L-au slăvit ca pe Dumnezeu, nici nu L-au mulțumit” [Romani 1, 21], drept care „și Dumnezeu n-a lăsat la mîntes lor ființă judecată, să facă cele ce nu se cuvine. Pînă fiind de toată nedreptatea, de desființare, de poșă și de toate de felul acesta” [Romani 1, 28-29]. Cum că prin plică necredință prinde chesă urăși și mîșă, este lucru vădit prin mulțimea celor ce din nenorocire au plămit această. Acel Solomon, buniceș, dîndu-se pe sine plăcențor trupeshi a alunecă în înclunarea la idoli, lereboam reșele, fiind buni peste măsuri de pămă putens, a scîrșit unincilor de aur. Trădătorul Iuda, bolind de urșire de arșinși, a cășut în uciderea lui Dumnezeu.

12. Prin urmare, și credința ființă de faptă fiind moartă și neșemencă, dar și faptele ființă de credință fiind deșarte și nefolositoare de aceea harul Duhului Sfîșii arșit, în vederea postului celui cușemec și a nevoinșei celor virtuose se leagă de veșirea pildunare a celor ce primesc ființă unincășă cuvîntul evlășier și de lepădarea celor ce nu au binevoit să-l pmeșșăș, pentru ca noi deșrăb să le împreunăm pe acestea două, adică să ne vădăm credința prin faptele noastre, iar folosul estențelor să l dobășăm prin credință.

13. Dar pămăle cele reșe și necredință cu numai ei sunt aduse unele prin altele, dar se și ascamășă între ele. Și ca să grășesc pe scurți ceva evlășiei voaș-

ire despre răscredinocii (heterodoci) ce s-au ivit printre noi, așa precum Adam a primit de la Dumnezeu îngăduința de a mânca din orice pom aliat în ra, dar nu s-au fost lui îndrăgurs toate acele roade, ci fiind ispiți și înduplecați de sfatul pravoscianului șarpe, a răluciat din singurul pom de care poruise poruncă să nu se atingă, tot astfel s-a îndupleț p cu noi, căci toate bunurile de la Dumnezeu, și toate darurile ce cu adevărat se cuvenea să fie numite bune, au fost ofenite spre împărțire de către Dumnezeu celor ce le vorau, după cuvântul celui ce a spus: „Toate câte Dumnezeu le are, le va avea și cel îndumnezeit prin har, în sfârș de idenitatea sa după ființă” (Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspuns către Teodor*, 22, P. G., 90, 320). Exuă una care învață că noi ne împărțim de înșp ființa cea mai presus de ființă a lui Dumnezeu, pretinzând că sunt în stare să ominească pe ea în chip potrivit prin înțeles propriu, așezuă însă fac înțocmai șarpelui celui nespus de rău, întrucât, așa precum acela tălcuește greșit și răscornă spusele lui Dumnezeu, la fel și ei mlatuiesc și răstălmăcesc cuvintele sfintilor. Dar noi, luând putere de la Domnul ca să călcăm peste șarpe și peste scorp și peste toate puterea vrăjmașului, strivim cu ușurință toată unelțerea sa și orice cursă înținată împotriva înțelției și a cucernicei vieșim. Noi apărem înaintea Lui ca biratori în toate, călând a dobândi astfel cununa cele cereș și nepăhănite

ale dreptății întru Hristos, Judecătorul cel nepăhănit și dăruitor al răsplăților

14. Cel Căruia i se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, despreună cu Tatăl Său cel făr de început și cu Preasfântul și bunul și de viață făcitorul Său Duh, acum și pururea și în vece vecilor Amin

Despre puterea postului și a rugăciunii

1. Scopul dogmelor dăruitezezeu al dragomei de nevoia [așeză] legare de acestea și al vedea duhovnicu este învățarea cea adevărată și dreaptă, care este în acord și în armonie cu Pînța noștră. Nu acesta este scopul virtuți și purtarei: ci este mai degrabă început al ei, care dacă nu s-ar îndrepta spre un scop corespunzător, ar fi aducător de o mare osîndă pentru cel ce o dobîndește. Căci Scriptura spune: „Iar sluga aceea care a pînă voia stîlpînului și nu s-a pregătit, noi n-a fiem după voia lui, va fi bîrîtul mult” [Luca 12, 47]. Astfel, nu sunt de ajuns pentru o cauză faptele virtuți, cunoașterea cu privire la ea și adevărul, ci scopul ei [suprem] este Binele.

2. Prin urmare, dacă noi privim la oameni care stăruiesc în faptele bune cunoscute de ei, adăunându-le la înștiințare și la cei buni care împlinesc virtutea prin lucrările lor, fără a gîci în ceea ce le este bine întru ei în suflete, nu am face caz și vorbire despre slăvirea celor drepte, despre înțelepciune despre cumpănare și despre celelalte de acei fel

Cine cu pie ce făcure dintre acestea este o faptă bună? și mai cu seamă viața cumpătată, pe care și încercările ne-au vădit-o mereu ca fiind foarte de folos și sufletelor și trupurilor noastre? Fiindcă cei mai mulți dintre cunșterii și această și o știu bine, dar pofta și mânia pun stăpânire pe cunoașterea lor cea bună. Apostolul spune: „Dar vîd în mîndărele mele o altă lege, luptîndu-se împotriva legii minții mele și făcîndu-mă rob legii păcatului, care este în mîndărele mele” (Romani 7, 23). Din această pricină, fraților, vă înștiințăm vouă, în chip necurmat, mîngîierea dată de Cuvîntului, ca și cum v-am dezvăluit printr-o dreaptă cugetare lucrarea Bineului întru-cît această lucrare duce la bun sfîrșit și cunoașterea acestor fapte. Fiindcă spune David: „Înțelegerea bună este tînușor celor ce o fac pe ea” (Psalmi 110, 10). Și încă mai spune: „Și dreptatea Lui spre fiu fiilor, spre cei ce păzesc legămîntul Lui și își aduc aminte de poruncile Lui, ca să le facă pe ele” (Psalmi 102, 18-19). Și tot așa spune Pavel: „Fiindcă nu cei ce aud legea sunt drepți la Dumnezeu, și cei ce împlineșc legea vor fi îndreptați” (Romani 2, 13). Iar Domnul grăiește și către unu, și către alții: „Cînd știi acestea, fîrîșii sunteți dacă le veți face” (Ioani 13, 17).

3 Să ne înținem fraților de binele pe care-l aduce postul și împlinirea înfrîntării, să dăm creștinilor temeinic bunele așezări sufletesti legate de acestea, să arătăm împede cîți de mari sînt roadele lor, cîți

după roade se cunoaște postul” (Luca 6, 44) și: „Cuvîine-se ca plugarul ce se ostenește să mînnănce el mai întâi din roade – înțelegi cele ce-ți grăiesc”. Și ce Apostolul (II Timotei 2, 6). Fiindcă, dintre celelalte virturi, fiecare curîșii fie sufletul, fie trupul, înfrumusețîndu-le pe ele – dar mai mult curîșii și înfrumusețîrîi cutare parte a sufletului decît a trupului astfel rugăciunea și cunoașterea curîșii și înfrumusețîrîi mîreia, blîndeșii – partea volîrîi a sufletului – iar înțelepciunea – donța și pofta. Postul și cumpătarea aduc înăltire trupului: veșteșc fîna mîrîi și a poșii, aduc vîdăduh debod și curîș pentru mîre și o fac ca și cum ar fi senină, o curîșesc pe ea de aburî nepîcîșii pricinîșii de mîlymîia mîncîrîrîi și de pîcîia zîvorîșii din acestea. Prin post și cumpătare, omul din afară se nînceșc, și pe cîți acesta se sîncă, pe alții omul dinlăuntru se în-noveșc, după cuvîntul Apostolului: Cîci se spune: „Pîntecele gras nu cîmîșleșc o mînie ascușă”. Așadar, pîntecele care a fost subțîșii prin post și înfrîmare, acela și mîniea nîcîșării o ascușc.

4 Astfel, tot ce este frumos și bun se face așcîș și se împlineșc prin acestea. Pentru că postul și cumpătarea sînt un îndoi zid de apărare, iar cei ce înțeleg între acestea se bucurî de multă pace. Întrucît se află înălțîntul Ierusalîmului: Cîci Ierusalîm se cîmîșleșc „pace”. Iar buclîrîul mare al cășcîrîi Babilonului porneșc la ușă împotriva zădului de apărare, și dacă nu-i glîșeșc pe cei dinlăuntru zidu-

rilor împotriva lui, se cu tăine mare le răstoarnă și le dăruiește, aducând, ca toți cugetători de cestiș, ispitele mâncărilor meșteșugie

5 Dacă cei ce sunt pe acele adim nu numai că doprețuesc mulțimea și felurile, mâncărilor, dar și plinea încă o frământă în mâini pentru nelăcomia lor, aceea prin înfrînare răstoarnă și conul lui Ma-dian. Tocmai despre așa ceva e plădătoare povestirea, cu privire la Ghedeon. Căci spune Scriptura: „o pâine rotundă de orz ce se rostogolea prin tabăra madianită” [Iudecton 7, 13] Pâinea de orz a celor ce erau la oaste cu Ghedeon închisura refuzărilor și cumpărarea hranei neapărai trebuincioase. Și, arungând la un cost, – spune Scriptura – a zburat în el așa de tare încât acesta a căzut și s-a răsturnat și s-a desfiat” [ibidem] Costul acela surpat de o bucată de pâine de orz va să însemne tocmai dorința iscată din beregă și din plăcere, a cărei neînțelepție este nimica de post și de o masă cumpărată. Daniel, cel plin de răvnă, nu numai că a nimicit pe balaur prin pâinea de orz, adică pe zeul celor ce se închină plătecelui ca unui dumnezeu, a căruia sălăpărie se învârt de la coapse la bunc, dar vreme de mai multe sălăpărie nepotând să mănânce pâine și nici să bea vin, a văzut stă de ciudate arătări și a primit purtarea de ignă a schingielului

6. Așa s-au petrecut lucrurile cu Daniel, iar poporul cel pofucios și nerecunoscător cel care spune: „Cine ne va hrăni cu carne?” Acum însă ze-

zeul nostru sârnege” [Numeri 11, 6], după ce au mâncat carne pilădă le-a ieșit pe nas, au fost loviți de o molimă cumplită. Căci spune Scriptura: „Se aprinsă mânia Domnului asupra poporului și a lovit Domnul poporul cu bătaie foarte mare” [Numeri 11, 33] Iar cele amănute și grăite în acel loc al Scripturii sunt o încununare a mâniei lui Dumnezeu împotriva acelor, deci și noi privind la ea, să fugim de lăcomia plătecelui, să îmbelșugăm înfrînarea, să stădăm în brațe acele zile de post, ca pe unele ce fac să fie aculțitor trupul de suflet și dau ușurică minții într-o cugetare, îndreptându-ne spre Dumnezeu. Lui Ioan, înaintemergătorul harului, s-a fost indelul de-a lungul vieții sale să se hrănească cu lăcuse și cu miere sălăpărie, iar Petru mânca doar măline în saremură, zarzavatur și legume ușoare. Ca să nu mai vorbim despre celelalte lui Pavel, care mănâncea despre el însuși că era „în foame și în sete, în posturi de multe ori” [II Corinteni 11, 27]

7. Tu, omorule, în toată viața ta, cu cele patruzeci de zile ca lungime a postului, iar aplicarea spre spus a scaterii ip, hotărâșce de fiecare dată postul din acea zi. Care înfrînarea de la hrană în acea vreme nu este ușoară aproape pentru toți și rândui să pe potină? Numai să fie și hrana potrivită, căci astfel postind cu cumpărare și hrănindu-te cu măsură, nu vei putea multă vreme pe cei ce nu se hră-

nesc". Abține-te de la carne și fuge de postul care ar aduce singlăciune, căci lucrurile stau dinpoinvă, slăbirea dănd naștere nouă curând la podagrit, durere de cap și alte boli pe cînd postulăria este mîncă a slăbici. Și pe cît se urcă [nu doar] cel desfătînd plăcătorește cu propriul său trup, dar și cel lăcom cu plăntetele se face vinovat trupului său slăbindu-i puterile și apăsîndu-l spre boală.

8. Întrucît lipsa de înfrînare se slăvește prin toate simptomele noastre, se cade să cunoaștem bine înfrînarea. Dacă pozezi în privința minciunii, dar ai privirea îndreptată spre desfrîul cîmbînt în cămăra suferința tău, spre ascundere și spre invidie, dacă porțezi să auzi defumări, și cîntăce deocheare, și gupolei mîngăie, și orice altă ispită vătămătoare a simțurilor noastre, ce folosăm noi de pe urma postului? Desigur, nici unul. Căci dacă fugi de un rău sau de plăcăm pe calea altor simțuri, nu faci decât altă strecon în sufletul tău prin altă chemare a simțurilor. Pentru că fiind cu toți alestăruș din suflet și trup, nu numai trupul, dar și sufletul are mai multe părți (sufletul însuși înfrîpîndu-se feluri, precum sunt mădulele trupului, adică forța de creștere, pofta, înscălbăciunea și răpunea), iar postul adevărat acesta este: cel ce, înmînzîndu-se asupra tuturor, curăță toate și-i vin-

decă pe toți. Pentru că este blîndă, și plină de iubire, fragilă, răbdătoare, suferința prin post, iar de aceea și Părinții noștri ne-au rănduit acest post în zilele cu pocăina.

9. Dacă noi, în chip nesăbuit, fugim de post, suferințele întru pedepsă, rîni și pînăluni ne vor cuprinde pe noi. Întrucît Hristos așteaptă cei ce nu pot fi vîndeași și va despărți și îi va da focului celui nescăpînat, spre veșnică osîndă. Căci, dacă aceia care n-au postat în noi au fost aruncați în viața aceeași, plină de multă suferință, tot așa și-n lumea de aici, dacă nu postăm și dacă nu idăm în înfrînare, după puterea ce-o avem, vom cădea în iadul acela, de neîndurată și nestînt.

10. Dar prorocirea spune: „Încearcă-vă voi, copiii cilazii de la credință.” [Ieremia 3: 14] Astfel, nu se află nici o lucrare ajustătoare mai bună [decît postul] pentru curățirea celor ce se întorc la Dumnezeu, așa cum putem învăța din întoarcerea la Dumnezeu a rătăcitorilor. Așa cum nu este nimic mai aducător de moarte decît lăcomia plăntecului. Și arată aceasta cel ce a grăit către fiul cel neascultător cînd aceasta s-a înapoiat la el: „Căci acest fiu al meu mon era și a învîrșit, pierdută era și s-a aflat” (Luca 15: 24). Pentru că dedîndu-se acela la o viață porcească și bucurîndu-se de tîna porcilor, el cu porcu a fost asemănat, lepădîndu-se de asemănarea cu Dumnezeu. După marele lov, (un astfel de om) nu se aseamîna numai cu vîele, ci și cu locu-

* Se citește încă în vremea Sfîntului Cristosie Părinții să se posteașcă peste zi și să se rănduie în chip răsturnat abia după apusul soarelui.

rie războie de unezeală și lipsite de simpre [Iov 40, 21-23] cu urba de baltă și cu ocolul trestelor în care sîi culca Levitanul cel mult minciunos pentru că se odihnește în locuri pline cu apă monștrul acesta. David, fiind lipsit de cele umede din pricina înfrînmii vieții tale, spune „Uscatu-mi-s-a viața ca un hîrb de lut și oasele mele ca vreascuri au ars” gennunchi mei s-au slăbit de post și trupul meu s-a schimbat prin lipsa untdelemnului” [Psalmi 21, 16, după Septuaginta]. De aceea și dinapă Celui Prea Înalt s-a învins asupra lui, și mulți s-au pînțat de gîit ca unuia de toată ireștia nimii și-o îndreptă spre El.

11. Pe acesta și noi iubim să-l urmăm și să nu ne lepădăm numai de viața cea petrecută într-o melicune și napil, dar și postul nostru și cîntarea noastră de psalmi și rugăciunea noastră, să le facem ca și cum Dumnezeu ar fi de față și ne-ar călăuzi cu ochiul Lui, pînd noi că noi postul, noi cîntarea de psalmi, noi rugăciunea nu ne pot mîntui prin ele însele, ci numai puterea lui Dumnezeu, înamica. Cîntarea se slăvește acestuia, în chipul acesta, ochi Domnului privind-ne ne vor sfîrși, apa precum soarele încălzește pe toate căile le luminează.

12. Acestea toate se fac dinavica lui Dumnezeu, cînd mintea este încoarsă cu hoșdărie și caută spre El, fie că postim, fie că psalmodim, fie că ne rugăm. Căci atunci cînd suntem în rugăciune și în cîntare de psalmi, uneori mintea se îndreaptă cu tăne către Dumnezeu, altele însă se risipește și se

arată șovăselnică. Trebuie să cugetăm atunci că nu ne-am închinat după cumință pe noi însuși lui Dumnezeu și că nu toate cele slăvite de noi au avut drept scop împlinirea legii Domnului. De aceea, în mîntuie în care cădem de la lucrările și faptele dreptilgi, în aceste răisuri nu putem să stîmăm dinamă ochilor lui Dumnezeu. Căci totuși este „Nu vor sta cîlcătoare de lege în prețama ochilor Tăi” [Psalmi 5, 5]. Toropi, chiar zîcînd noi rîm la pămînt să chemăm pe Domnul nostru, Cel ce poate să oblojească slăile noastre.

13. Prin urmare să nu slăbim, rogu-vă, posturile și rugăciunile și lacrimile, nici unul dintre chipurile în care îl chemăm pe El cu rugăciune fierbinte, plină cînd se va apropia de noi și ne va vindeca. Să arătăm și noi, prin fapte, că ne-am îmbogățit cu Marelui Hristos, iar dacă Acesta e plecat acum de la noi și stămur în ceruri, noi îl așteptăm plini de nădejde. Pentru că spune Domnul „Dar vor veni zile cînd zărele va fi luă de la ei și atunci vor posti” [Mare 9, 15]. Este astfel lucru vîdă că cei chemați de către Hristos se cade să petreacă toată viața lor în înfrîmare și post, cu bună nădejde așteptînd venirea Lui cea înfricoșătoare. Să postim neapîră în aceste zile și să ne pregătăm pe deplin așteptînd și zău cea de fiecare an a învătii lui Hristos pentru că fiind noi cuminți să slăvim în chip curat și palamile Lui, învednindu-ne de viața cea fencă și fîră de moar-

te pe care Domnul a dobândit-o pentru noi prin patimile Sale.

14. Pe care viață fie că noi toți să o câștigăm prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia l se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel Fără de început și cu Prea Sfântul și bunul și de viață făcitorul Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

Ora 10

La a doua duminică a Păresimilor, despre vindecarea slăbănogului

1. Voi începe prin a grăi asvătă evlaviei voastre cu înseși cuvintele Domnului, arătând mai cu seamă miezul celor venite prin Evanghelia de acum. „Poate și-a apropiat împărăția cerurilor” (Matei 3, 2). Și nu numai că s-a apropiat, ci chiar este în noi, după cum Domnul însuși a spus: „Căci tot împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luca 17, 21). Și nu numai că este în noi, dar nu pește multă vreme încă și mai împede ni se va înfriga nouă, biruind orice altă începătoare și putere și stăpânire și dăruind stăna cea nebirută și bogăția cea neîmpușcată și desfructarea cea neșchimbătoare și neplătitoare și fără de sfârșit, și slava și stăna, dar numai acelor ce au urmat porunca lui Dumnezeu, veghind mereu în chip plin al Lui.

2. Așadar, intru-că împărăția lui Dumnezeu s-a apropiat, și este în noi, și nu după multă vreme se va înfriga (deplin), să ne facem, prin fapte de poezie, pe noi înspe vrednici de ea. Să ne înfrânăm în toate, cumkând și lepădând năvanele și sugestiunile cele rele. Pentru că împărăția cerurilor se va cu sim-

ia era orașul Domnului, Capernaum. Făcând povestind el cele cu privire la slăbănog, spune „Și a venit Iisus în cetatea Sa” [Matei 9, 1]. După ce a fost botezat în Iordan de către Ioan și Duhul Sfânt din cer [în chip de porumbel] S-a pogorât peste El, tot de către Acela a fost adus în pustiu pentru ispire. Iar, după ce a biruit pe ispititor S-a întors și dănd roată așezărilor de lângă Iordan. Învăța El a fost mărturisit de multe ori de către Ioan, până când acesta a fost închis de către Irod. Anunci – așa cum spune Matei – Iisus „a plecat în Galileea. Și părăsind Nazaretul a venit de a locuit în Capernaum, lângă mare” [Matei 4, 12]. De aici a luat drumul pustiilor pentru a se ruga și, propovăduind în satele învecinate a venit iarăși înapoi la Capernaum. De aceea Matei evanghelistul o numește pe aceasta cetate a Lui, iar Marcu scrie că a mirat țărâșii în Capernaum pentru călăuză zile. „Și s-au auzit că este în casă și îndată s-au adunat mulți, înceli nu mai era loc, nici înaintea ușii” [Marcu 2, 1-2].

5 Și periclitând El acolo mai multă vreme a fost cunoscut mai bine, prin multe fapte și mineri man și cuvinte, din care pricină Îi doreau mulți. Prin urmare, dacă au auzit că a venit iarăși, cu toți s-au adunat. Căci, precum spune Luca, din toate cetățile erau cei veniți, pentru care se găseau și călături, și fantei și învățăminte ai Legii, și El le-a grăit lor cuvinte de mînuire. Căci aceasta era lucrarea Sa de căpetenie, pe care le-a lămurit-o, tălcuind-o în pilde. Căci

spune „Jept-a semăntătorul să semene sămânța sa” [Luca 8, 5], adică să semene cuvîntul învățămîntului său, iar despre Sine zice: „Am venit să chem pe pătrătoși la pocălnță” [Matei 9, 13], fiind chemarea Lui prin însuși cuvîntul învățămîntului Său. Aceasta și Pavel, tălcuind, a spus-o: „Prin urmare, credința este din auzire, iar auzirea prin cuvîntul lui Hristos” [Romani 10, 17].

6 A grăit așadar Domnul către toți: „Fieți oselbire și deslăvîrțiți” cuvîntul cel de pocălnță. Evanghelia mărească, vorbele vieții celei veșnice. Și toți au auzit dar nu toți au dat ascultare: pentru că noi toți ne înduplecăm să auzim și ne întărim să primim, dar nu toți suntem iubitori de viață. Căci noi toți avem obiceiul să dorim a cunoaște, în afară de altele și pe cele cu privire la mînuire, din care pricină cei mai mulți oameni nu numai că ascultă cu plăcere sfînta învățămînt, dar și doresc să judece pe deplin cuvintele rostite, astfel înceli fiecare cercetîndu-le cu grîi, să abli, potîrni cu mînuirea înțelegerii sale, temerun pentru propria părere. Dar este nevoie de înțelepciune și de voință cea bună spre a prefăce în faptă cuvintele acestea de mînuire, sau spre a culege din ele roada credinței celei folositoare. Cu aceste vîruri nu se gîlesc prea ușor, mai cu seamă la cei care se socotesc drepti pe ei înșiși și de la sine pricepuri, așa cum se socoteau farisei și călături iudeilor.

7. Din această pricină, rămînînd în casa aceea, ascultau cuvîntul Domnului și priveau la minunile

savârșite de El, dar hulcau mai degrabă decât lăudau binefacerea împlinită prin fapte și cuvinte. Și pe când Domnul roșea învâștarea Sa și iog (sau cei mai mulți) își plecau urechile spre a primi cuvintele harului ieșite din gura Lui, Evanghela spune: „Și uleiurile bărbăgi aduceau pe pat un om care era slăbănog și călătau să-l ducă îndărunt și să-l pună dinaintea Lui, dar neglând pe unde să-l ducă, din pricina mulțimii, s-au suit pe acoperș și prinse călăreții, lău lăsat cu parul în mijloc, înaintea lui leuș” [Luca 5, 18-19]. Este cu putință să credem că toate acestea s-au petrecut în virtutea credinței celor adunați acolo și că Domnul a dat vindecarea fiindcă a prețuit credința lor, dar eu cred că această tălcuire nu este îndreptățită. Căci Domnul, când a vindecat pe sluga sutaului, nu a cerut credință de la ea, cum nici de la sava caravanească sau de la fiica lui iudeu, fiind îndemulțitoare credința celor ce veniseră [și ceartă îndurare] pentru ele, căci dintre acestea una era moartă, una era reștat din morți iar una nici măcar nu era de față. Iată slăbănogul acela era de față și era stăpân pe rudenata lui, chiar dacă trupul îi era paralizat. Și de cînd acest slăbănog au fost convingi [cei ce l-au adus] să-l ia și să-l ridice pe acoperș și să-l scobească de acolo înaintea Domnului. Pentru că înscoponi nu au făcut aceasta fiind de voia slăbănogului, iar greaua lui suferință a împușcat și micșorat rușinea și judecata acestuia, ci mai degrabă stăvilele și piedicile din fața credinței lui.

8. Iubirea de slavă omenească ne îndepărta pe fânse de credința în Domnul, de aceea El le-a grăit lor: „Cum puteți voi să credeți, când primiți slavă una de la alți și dăva care vine de la uncul Dumnezeu nu o căutați?” [Ioan 5, 44]. Încep avușile și nărușile și grăile de lucrurile acestei vieți s-au îndepărtat pe alți de la înaintarea spre înlăuntru, dar pe unele ca acestea slăbănogirea trupului le-a înlăunrat oarecum și le-a nămăit din cugetările celui bolnav de paraliză. De unde se vede că boala este uneori mai bună pentru cei păcătoși decât sănătatea, pentru că îi ajută pe acesta să se mănușască, dăbind li-unnicile lor apăsări spre cele rele. Datona precunță de greșeli boala o plătește într-un fel prin suferință, făcându-i pe unii să primească mai înli slăbădurea sufletească, apoi și slăbădurea trupului, și mai cu seamă atunci când bolnavul, înțelegând că lovitura primă este o vindecare de la Dumnezeu, o înfrunță cu bărbăție și cade la pământ, cu credință, închinându-se înaintea lui Dumnezeu, și prin fapta pe căi îi stă în putere, cheamă vindecarea. Aceasta a făcut și slăbănogul prin fapte, precum și Domnul a vădit-o prin cuvintele și faptele Sale, chiar dacă fânse, neînțelegând acestea, au hult și au cărăit. Căci spune Evanghela: „fiindcă văzând leuș credința lor”, și pe bolnavul purtat, și pe cei ce-l scoborau prin acoperș, „a grăit către slăbănog: Fiule, scutite îți sunt păcatele” [Marcu 2, 5].

9 O, ce numire fetică! Slăbănogul a auzit cuvântul „fiule” și a fost înfuriat de către Tăcîl cel ceresc și, lîpindu-se de Dumnezeu cel fără de păcate, a deveni îndată și el lipsit de păcate prin iertarea păcatelor și ca să urmeze și primirea trupului, el primește mai înainte suferința mai înainte decît păcatul de la Cel ce cunoștea că, la început, suferința sa căzuse în capcanele păcatului și bolile trupului și moartea au urmat după dreapta judecată a Lui.

10 Dar învățămuri Legii auzind, zice Scriptura, au cugetat în sine lor „De ce grăiește hula Acesta? Cine poate să ierte păcatele decît Unul Dumnezeu?” [vezi Matei 9, 3 sau Marcu 2, 7]. Iar Domnul, ca Ziditor al tuturor, cunoștea și cugetările nevăzute din inimile călătorilor, căci El le grăi lor „Pentru ce cugetați rele în inimile voastre? Căci ce este mai ușor a zice Iertare sunt păcatele tale, sau a zice Scoală-te și umblă?” [Matei 9, 4-5]. Călătorilor li se părea că neputînd Domnul să vindece pe slăbănog, umbla să scape prin ceva nevăzut, adică prin iertarea păcatelor care nu era decît vorbă goală, astfel de cuvinte le grăia El ca un Slăpîn, cu putere de poruncă, dar ei înțeleg că era lucru ușor pentru oricine care ar voi să-l facă. De aceea Domnul le grăiește lor: „Dacă aș fi vrut să spun cuvinte noi, care nu au un temei în fapte, cu atât mai ușor m-ar fi fost să le spun pe acestea amănîndu-l fără vreă împlinire a faptelor, adică scutirea slăbănogului și iertarea păcatelor sale. Dar ca să știți voi că nu es-

te nelucurilor și fără urmări cuvîntul Meu, și că nu umblu să scap (prin vorbe) cu iertarea păcatelor acestuia pentru că aș fi, chipurile, neputincios să slăvesc vînderea bolii, știți că Eu am slobozirea dumnezeiască pe pămînt, ca Fiu de o singă cu Tăcîl cel ceresc, chiar dacă am luat înușegă firea voastră cea căzută din har”. Atunci El a grăi către slăbănog: „Tăcîl zic Scoală-te, ia patul tău și mergi la casa ta! Și îndată, îndcîndu-se înaintea lor, luînd patul pe care zicuse: s-a dus la casa sa, slăvind pe Dumnezeu” [Luca 5, 18-26].

11 Și cuvîntul și minunea aceasta se împlinește judecîndu cîlătorilor, chiar dacă există și o anumită poirvine. Căci într-adevăr, așa cum amăit ei, nu un om cu de la sine putere nu poate să ierte păcatele. Dar este o mincună a fariseilor și o afirmare smintită că Hristos nu-i decît un om, iar nu Dumnezeu cel Atoptuitornic, Cel pe Care nimieri nu L-a văzut, nici nu L-a auzit, iar acum S-a arătat, Dumnezeu și Om, avînd îndoină și firea Sa și lucrarea grînd asemenea nouă ca om, slăvîrîndu cele pe care le voiește cu cuvîntul și cu porunca Sa ca Dumnezeu, și încredințare ne-a dat prin faptele Sale întruclă, la început, toate - zice Psalmistul - „El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit” (Psalm 32, 9). De aceea și acum fapta a urmat îndată cuvîntului Său, căci îndată slăbănogul „îndcînd patul lui, a sept înaintea tuturor, încît s-au mirat mult cu toți”. Pentru că iertarea greșelilor, chiar de către oameni

supuși adeseori păcatului, se slăvește prin cuvânt, dar a izgoni o boală, și încă una atât de gravă, se face numai prin porunca și cuvântul lui Dumnezeu. Ceea ce și Evanghelistul dă să se înțeleagă spunând că s-au auzit mulți țop câmp au văzut această minune, slăvindu-L pe Dumnezeu, slăvitorul acestei fapte minunate și al altor lucruri slăvite și nemăsurate, al altor numiri nu se poate socoti. Și ziceau [țop cei ce fuseseră manșii și mamești] „Asemenea lucruri n-am văzut niciodată!” [Marcu 2, 12]

12. Dacă acei oameni, care au dat slavă cu cuvântul și, arătând că minunea era mai mare decât cele slăvite în trecut, au spus că niciodată nu mai văzuseră așa ceva, atunci noi, care nu mai putem să spunem aceasta, acum (câci am văzut multe alte minuni chiar cu mulți mai mari decât acesta, nu numai de la Hristos, ci și de la ucenici și urmași Săi slăviți doar prin chemarea numelui lui Hristos), apăsăm noi, fraților, vom aduce slavă Lui prin fapte, luând ca pildă pentru viața și minunea aceasta, în chip duhovnicesc. Deoarece fiecare om dintre cei legați de plăcen este slăbănog, zicând cu sufletul pe pământ veșchi de desfițare și cu trupul în pătrunșă odihnă. Dar atunci când este încredințat de îndemnul evanghelic, pocăindu-se, își brește plăcele sale și slăbănogirea pricinuită de aceeași suferință sa, fiind ridicat și adus la Domnul de către aceste patru puteri: cercetarea de sine, mănușirea păcatelor slăvite mai înainte, răgădurea pentru viitor de înce-

sură a faptelor rele și rugăciunea către Dumnezeu. Dar nu se poate apropia acesta de Dumnezeu, dacă nu se descoperă și nu se dezvelește acoperșul, aruncându-se la o parte olanele: chircșorul și toate celelalte. Iar acoperșul este în noi parea cugetătoare a suferinței, ca una ce să deasupra tuturor puterilor lucrătoare dinăuntrul nostru. Însăși cugetarea are multă părină așezată peste ea, prin legătura sa cu pămăntul și cu cele pămăntiești. Dar când legătura aceasta este nimicită și aruncată la pămănt de către cele patru puteri atătate, atunci putem ajunge la adevărata despovărire, adică să fim smenți cu adevărat și credincioși înaintea Domnului, cerșind și călăpătind de la El slăbădurea.

13. Când s-au petrecut aceste fapte de poșălmă? Atunci când s-a dus Iosif în cetatea Sa, adică după ce s-a venit cu trupul în lume, care este a Lui, ca una ce de El a fost zidită, așa precum spune și Evanghelistul despre El: „Întru ale Sale a venit, dar la Său nu L-au primit. Și celor câmp L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fi ai lui Dumnezeu” [Ioan 1, 11-12]. De aceea și cugetul slăbănog, plecându-se înaintea Lui cu credință, îndată a auzit de la El cuvântul „fiule” și a călăpat ertarea păcatelor și slăbădurea. Și nu numai aceasta, dar a primit pe deasupra, putere ca să ridice pământ în care sălăce și să-l poarte cu sine. Prin pat trebuie să se înțeleagă trupul în care este culcat și prin care

se împotnivește lucrurilor pilcării minții cea păcătoasă de pofele trupei;

14 După vindecare, mintea noastră cârmuiește trupul și-l poartă ca pe un supus al ei, vădind prin el roadele și lucrurile poeziei, astfel încât cei ce-l privesc să aducă slavă lui Dumnezeu, să vadă că acela ce ieri era vameș astăzi este Evanghelist, să vadă că acela ce ieri era prigonitor astăzi este Apostol, că tâlharul este cuvîntitor de Dumnezeu sau că acela ce te afla mai înainte alături de porci este acum din nou fiu al Tatălui cereșc, și cugețind în inima lor un-cușul și mergînd din slavă în slavă, să înamete astfel în fiecare zi spre mai bine. De aceea și Domnul grăiește către cei ce sînt ai Săii: „Așa să lumineze lumina vouătrî înuntru cîntenilor, încît să vedeți faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri [Matei 5, 16]. El spune aceasta porucînd nu doar să se arate ca atare, ci chiar să petrecă viața lor în chip plăcut lui Dumnezeu, căci așa precum lumina de la sine atrage ochii celor ce o privesc, tot așa viețuirea iubitoare de Dumnezeu atrage, împreună cu ochii, și cușul. Și iarăși precum pentru lumina soarelui nu vom lăuda vîzduhul care se împîrlăgește de strălucire, ci lăudăm soarele, care este adevăratul sîzor al lumii strălucitoare, iar chiar dacăl vom lăuda vîzduhul ca pe unul ce este luminat, cu alții mai mult vom lăuda soarele, tot așa și cu privire la omul care înfășurează prin faptele virtuții strălucirea Soarelui Dreptăți, căci un astfel

de om, îndată ce se arată, poartă spre slava cerească a Tatălui spre Soarele Dreptăți, Hristos.

15 Și ca să las eu acum virtuțile cele mari, atunci cînd împreună cu voi mă înfășez în Sfînta Beecel la Dumnezeu, întorcîndu-mă și vîzînd pe cei ce înalți, cu înțelegere și străpungere de inimă, cîntînd de slavă și rugăciuni către Dumnezeu, sau vîzînd pe cineva care face pe ascultă adînci în sine, îndulă mă las pradă numai azelei vederi dumnezeiești și mă umplu de bucurie și slăvesc pe cereșcul Părinte Hristos, Sîră de Care nimic nu se poate face dintre cele bune și prin Care toată lucrarea spurge la plînsare.

16 Iar acum îi vom înurea noi ceva pe cei care nu stau în sloare, nici nu cîntă psalm, ci, înălîndu-se unii cu alții, tulbură cușul nostru înălțat întru slăvire la Dumnezeu cu vorbăla lor lumescă, astfel încât nu numai că ei nu ascultă cuvintele cele sfînte și mîslure de Dumnezeu, dar îi împiedică și pe cei ce vor să le asculte! Rîdă cînd, voi azepta, veți ghiopăla cu amîndouă picioarele voătre, ar spune Iisus Tevrtentul [I Regi 18, 21], vînd voi în același timp să faceți și rugăciune, și bîrăla lumescă, dar, pe cît se pare, reîmplîndu-le nici pe una, nici pe cealaltă, și smîrîndu-vă întru amîndouă, mai degrabă vă aduceți prin ele vîrtămare? Rîdă cînd nu vă veți îndeplîra de cuvintele deșertăciuni și veți face din casa de rugăciune casă de negușione sau pîlei de împlîmire, tocmai acolo unde cuvintele vieți celei veșnice sunt grîtate și ascultate? Fîndcă

este ceruul de către noi cu nădejde fără încoajare via-
ța cea veșnică, iar ea este dată de către Dumnezeu
celor care o cer din tot sufletul și din tot cugetul, dar
nu este dată celor care, cum se spune, nici măcar
lăcaș nu și-o urmează încreștă [apoi a cere].

17 Faptele, acum jertfa noastră, către Dumnezeu
nu se mai face prin foc, ca pe vremea lui Moise, ci
se săvârșește prin cuvânt. Căci și atunci când
Dumnezeu primesc jertfa adusă prin foc, cei dimpre-
ună cu Coie s-au stăcutat împotriva lui Moise, adu-
când alt foc din afară, și au fost arși de tot de către
focul cel sfânt, care s-a repent cu putere, de la sine,
asupra lor [vezi Numeri 16, 32-35]. Deci să ne te-
mem și noi să nu aducem curva cuvinte străine la
altarul acesta duhovnicesc al lui Dumnezeu, vrem
să spun în biserică: fiindcă vom fi osîndiți la sfârșit
de către cuvintele cele dumnezeiești ce sunt în ea, și
ne vom face vrednici pe noi înșine, din această pri-
cină, de glaușul acela de temut și de osîndit. Da, să
ne temem, rogu-vă, și călă vreme suntem noi aici pe
această lume, înfrîngându-ne cu teamă înaintea lui
Dumnezeu, să-l aducem rugăciunea noastră; iar
când ieșim de aici, din lumea aceasta, vom fi noi
primenip într-o desăvârșire, nelăsându-ne bruiți de
pofa de câștiguri și mai cu seamă de câștiguri nele-
gale, fugind și păzindu-ne de jurăminte, și mai cu
seamă de cele înșelătoare: îndepărtându-ne de cu-
vintele cele firi de cuvântă, și cu alții mai mulți de
faptele cele rugătoare de ochi, de îngâmfași, de

toată călmarea [lumească], învățând și punând în
mișcare toată simțirea noastră printr-o minte plină
de înțelepciune dumnezească, purtând trupul nos-
tru și învățându-l cu bună socoteală și cu frică de Dum-
nezeu, fiind că să fim cuprinși și mînași de către
acesta spre cele lumesti și necuvenite: ci învățând și
cunoscînd noi, de la Pavel, că de vom trăi după
trup, avem să murim, iar dacă vom uita de duhul
locuitor în trupul nostru, vom trăi în veștii veștii [vezi Ro-
mani 8, 13].

18 Și acum să-i îndemnăm la slăvirea lui Dum-
nezeu pe toți care ne văd pe noi să recunoaștem
împede că această casă îi poartă pe Hristos în sine,
pe Cel ce «ia în brațe și le poruncește celor slăbi-
nogi cu sufletul să și înalțe amănute trupuri și pro-
pterea lor către El printr-o minte înduhovnicită și iu-
bitoare de Dumnezeu: ci să nu fie aduși și scoborîți
în chip lipsit de dreapta cugetare, și suflet să sursă
în acestă casă a noastră care ne aparține cu adevărat
– cea cerească, vrem să spun – și în cetatea cea de
sus, unde se află acum Hristos, Cel ce ne lasă pe noi
mormenți și este dăruitor al mormenilor noastre.

19 Căruia l se cuvine toată slava, puterea, cîr-
tea și închinăciunea, dimpreună cu Tatăl Său cel fi-
ră de început și cu Sfântul și bunul și de viață fîcî-
torul Său Duh, acum și pururea și în veștii veștii
Amin

La cinstita și de viață făcătoare Cruce

1. Crucea lui Hristos a fost propovăduită și închipuită mai dinainte de neamurile cele din vechime, și nimeni nu s-a apropiat vreodată de Dumnezeu fără puterea Crucii. Căci după aceea greșită dinții săvârșită în răul lui Dumnezeu prin călcarea poruncii cu privire la pom, păcatul s-a înmulțit, iar noi am fost supuși, înainte de moartea trupescă, morții celui sufletești, care este desplăcerea sufletului de Dumnezeu. Iar după călcarea poruncii, am trăit în plăci și în viața cea după trup, or păcatul „nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate. Iar cei ce sunt în carne nu pot să plăcă lui Dumnezeu” (Romani 8, 7-8).

2. Dacă – așa cum spune Apostolul – „trupul poartă împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului” (Galateni 5, 17), Dumnezeu fiind Duh, buni-tățile însăși și virtuțile, iar duhul nostru fiind după chipul și asemănarea Acesteia, și dacă duhul nostru prin păcat se face fără de folos, cum ar fi atunci cu putință să se înmouască cineva și să atingă preten cu Dumnezeu în Duh, câtă vreme nu se leagă de păcat și de viața cea după trup? Dar tocmai aceasta e-

ie crucea lui Hristos, lepădarea păcatului. De aceea și unul dintre Pînogi noștri purtător de Dumnezeu, întrebai fiind de către cineva dintre cei necredincioși dacă crede în Cel răstignit, a răspuns: „Da! În Cel ce a răstignit pășaul!” Pretenu ai lui Dumnezeu se află mulți, și înainte de Lege, și după darea Legii, când Crucea nu se arătase încă, iar despre acceptia Dumnezeu însuși a dat mărturie: Iar regele și proorocul David, mare prieten întru prieteni lui Dumnezeu din acea vreme, spune: „Iar eu am cântat foarte pe prieteni Tăi, Dumnezeule!” (Psalmi 138: 16) „Eu vă voi arăta cum au fost și cum au petrecut prieteni lui Dumnezeu înainte de venirea Crucii, dacă voi vă veți apleca urechea, ocazătoare de Dumnezeu și veți lua seama la cele ale Lui.”

3. Când încă nu apăruse omul păcatului, fiul neleguiri, vreau să spun antihristul, a zis Teologul cel rubi de Hristos: „Și acum, rubiilor este antihrist!” (I Ioan 2: 18) „Tot astfel și Crucea se află la cei de mai dinainte de noi, chiar dacă fărâșă se vedeau, aievea și deplin. Căci marele Pavel ne-a învățat pe noi, în chip destul de limpede, cum se află în noi antihristul chiar înainte de a se ivi, căci el spune: „Iată fărâșele și se lucrează în noi!” (I Tesaloniceni 2: 7) „Tot astfel și Crucea lui Hristos, chiar pe când nu se arătase ca atare, se găsea totuși în simț-moși noștri, căci încă de pe atunci taina ei se lucra într-înși.”

4. Și ca să-i las acum pe Abel și pe Set și pe Enos și pe Enoh, dar și pe Noe, adică pe toți cei ce pînă la Noe, sau puțin după el, au bineplăcut lui Dumnezeu, voi începe cu Avraam, care s-a făcut pînă la al multor neamuri – al iudeilor după trup, al nostru după credință. Dar ca să încep cu acest tată al nostru după duh și cu bunul lui început și cu prima lui dumnezeiască chemare, ce cuvinte s-a grăit acestuia Dumnezeu mai întâi? „Ieși din pămîntul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău, și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta. Eu” (Facerea 12: 1). Aceste cuvinte poartă în ele taina Crucii, și această taină fărâșă înconjură scrișul o Pavel, care, lăudându-se întru Crucea lui Hristos, zice: „... lumea este răstignită pentru mine.” (Galateni 6: 14) Pentru cel ce fuge din pămînt și și din lume fărâșă se mai înțarcă, pămînt și lumea cărui sunt uicite și desființate, taina aceasta este Crucea!

5. Dar către Avraam, care încă nu fugise de căldăra celor fărâș de Dumnezeu, Domnul a grăit: „Ieși din pămîntul tău și vino în pămîntul” nu pe care ți-l voi da pe, ci „pe care ți-l voi arăta pe”, ca și cum prin aceasta ar fi înțeles un alt pămînt, duhovnicesc. Ce spune cel dintâi cuvînt al lui Dumnezeu către Moise, după acesta fugise din Egipt și se ruse pe munte? „Scoate-te încălțămîntele din picioarele tale.” (Ieșirea 3: 5). Aceasta este încă o taină a Crucii, care urmează de aproape celei dintâi, căci spune Dumnezeu, dacă ai ieși din pămîntul Egiptului și ai pî-

rișan slujirea lui Faraon și au disprețuit numirea de fiu al fetei lui Faraon, și pe cînt stăteau în puterea sa a fost turpat și a încetat să mai existe lumea aceasta a slujirii cetei rele și violente, e totuși de încredințat că la acestea tu să mai adaugi ceva. Ce anume? Să desfaci înclîștrările pocioarelor tale, adică să lepede ei veșmintele de piele pe care le îmbrăcaseră în care luera păcatul și care îl despărțeau de pămîntul cel sfînt. Așadar „a scoate înclîștrîmintea din pocioare” este totuna cu a spune: nu mai trîi după trup și în păcat, ci să fie lepădat și uciș vîia cea potrivnică lui Dumnezeu și cugătarea cea după trup. Astfel înclîștarea „altă lege, luptîndu-se împotriva legii minții mele și făcîndu-mă rob legii pîcavului, care este în mădularile mele” [Romani 7, 23] să nu mai sălășluiească și să nu mai lucreze, ci să fie dată morții (morficizată) prin puterea vederii lui Dumnezeu. Oare nu aceasta este Crucea? Căci Crucea este iarăși – ca să grăim noi precum dumnezeiescul Pavel – să „pînă la moarte” împreună cu patimile și cu poftile” [Galateni 5, 24].

6. Dumnezeu spune: „Scoate-ți înclîștrîmintea din pocioarele tale, că locul pe care calci este pămînt sfînt”, iar cuvîntul acesta îi dezvăluie lui Moise sfîrșitul care va veni pe pămînt prin Cruce, cea după arătarea Domnului și Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Făcînd atunci Moise a văzut mai dinainte vîntoarea vînturii a lui Hristos prin contemplarea acelei priveliști pline de măreție a ru-

gului neart din mijlocul făcîntilor. Astfel înclîștarea duhovnicească în Dumnezeu este tîna a Crucii, înclîștarea însă însemnă decît tîna cea dinlăuntru. Căci sunt două tîne și pe acestea ne le arată înclîștarea marele Pavel și Pîrîngi noștri. Căci cel dinlăuntru nu spune doar că „lumea pentru mine s-a răstăgînit”, dar adaugă: „și eu m-am răstăgănit pentru lume”. Iar Sfîntul Pîrîngi ne poruncește să nu ne grăbim să ne înclîștrăm pe cruce înaintea Crucii, întrucît sunt într-adevăr două înclîștrări și tîne deosebite ale Crucii.

7. Tîna cea dinlăuntru a Crucii să în fugă de lume, în despărțirea de ruda după trup – decît ele împiedică evlavia și viața cea pe poartă ei – și în deprinderea cea trupească, despre care Pavel spune că este și ea de carecure folos [vezi 1 Timotei 4, 8], această tîna arată că lumea și păcatul sunt răstăgănit pentru noi cînd fugim de ele. Iar cea dinlăuntru a Crucii ne arată că suntem răstăgănit pentru lume și pentru patimile ei, cînd acestea fug de noi. Și este cu neputință ca ele să fugă întru totul, sau să nu mai lucreze în noi, dacă noi nu ne naștem întru vederea duhovnicească a lui Dumnezeu. Pentru că, atunci cînd noi învîrșim și ajungem prin lucrare la vederea duhovnicească, și înfrumusețăm și înnoim pe omul nostru cel dinlăuntru, căutînd cu osîndă cîmpoarea cea dumnezeiască ascunsă în noi și privind cu multă luare aminte la împărîșia lui Dumnezeu cea dinlăuntru, atunci noi suntem răstăgănit pentru lume și pentru patimi. Prin această nevință

a gândului se scîlă o fierbințeală în inima noastră, care alungă rețetele cugetării ca pe niște muște, însuflind pace duhovnicească și mângăiere în suflul și aducînd stîmpă în trup, după cuvîntul a celui care spune: „Înfiertămintu-s-a inima mea înăuntrul meu și în cugetul meu se va aprinde foc” [Psalm 38, 4]. Și aceasta este ceea ce unul dintre Părinții noștri punîndu-l de Dumnezeu ne-a învățat grînd: „Căte nept-te cu toată osîrduia, ca să te faci în prețuirea lui Dumnezeu, și să biruiști patimile cele din afară!” [vezi *Apodigmele lui Năchfor*, 3]. Pe deasupra, și marele Pavel ne-a îndemnat pe noi: „În Duhul să umblăm și să nu împlinim pofta trupului” [Galaten 5, 16]. De aceea și în alții parte ne dă el poruncă, spunînd: „Stați deci tari, avînd mijlocul vostru înțins cu adevărul” [Efeseni 6, 14], cîci vederea duhovnicească înțeleg și chivernisește în noi puterea domniei, alungînd poftile trupului. Marele Petru ne arată nouă în chip destul de limpede care este „mijlocul” și care este „adevărul”, spunînd: „Pentru aceea, încredințînd mijloacele cugetului vostru, trezindu-vă, nădărdup desăvîrșiri în harul care vi se va da vouă, la arătarea lui Iisus Hristos” [I Petru 1, 13].

8. Întrucît este cu neputință ca patimile cele rele și lumea păcătoasă să fugă de la noi întru totul și să nu mai lucreze nicăieri în inima noastră, dacă n-am ajuns la vederea duhovnicească a lui Dumnezeu, de aceea și această vedere duhovnicească este uimică a

Crucei, care-i răstignește pentru lume pe cei ce s-au făcut vrednici de ea. Deci apa și vederea de către Moise a rugului care ardea și nu se mistuia era o învățătură a Crucii, țîmă mai mare și mai desăvîrșită decît cea a lui Avraam. Dar care Moise a fost învățat [înțeles] în țîmă mai deplină a Crucii, iar Avraam nu? Cum ar putea avea aceasta vreun tălci? Lui Avraam nu i s-a arătat totul de la prima chemare, dar mai tîrziu, după aceiași chemare a sa, el a primit o a doua, o a treia și încă multe altele – chiar dacă acum nu este vremea să vorbim despre toate acestea.

9. Eu vă voi aminti vouă de vederea cea minunată a lui Dumnezeu de care s-a învrednicit Avraam, cînd el a văzut în chip limpede pe Dumnezeu cel Unul în trei ipostasuri, deși încă nu fusese arătat și vestit așfel. Apoi Domnul S-a arătat iarăși lui Avraam la stăruința Mamvri. Atunci, indicîndu-și ochii săi, a privit și tatăl, trei Oameni stăteau înaintea lui, și cum l-a văzut a alergat din pragul cortului său în închinarea lor. [Facerea 18, 1-2 și urm.]. Tatăl că pe Dumnezeu cel Unul el l-a văzut în trei. Căci, se spune: Domnul S-a arătat lui, și tatăl că trei Oameni erau acolo, deci alergînd el în închinarea acestora tres îndată grîiește ca Unuia singur, spunînd: „Doamne, de am aflat har înaintea Ta, nu trece cu vederea pe slugașul Tău” – iar cei trei ca Unul singur i-au grîit, căci se înțeleg că i-au zis lui Avraam: „Unde este Sara, soția ta? Mă vei însoțire la tine în vremea aceasta de acum, și va avea un fiu

Sara, femeia ta" Auzind aceasta, Sara a rîs: „Şi a spus Domnul: De ce a rîs Sara, nevasta ta?". Jată un singur Dumnezeu în trei ipostasuri, şi trei ipostasuri fiind un singur Domn, căci zice Scriptura: „Şi a spus Domnul".

10. Aşadar astfel lucrea tana Crucii în Avraam. Iar Isaac era chip al Celui ce a fost băut în cune pe ea, fiindcă a fost ascultător de tatăl său, ca şi Hristos, până la moarte, iar berbecul dat în schimbul lui L-a preinchipuit pe Mielul lui Dumnezeu dar ca să fie iertat pentru noi, iar iufiul de care berbecul era legat cuprîndea tana chipului Crucii, de aceea se şi numea acel iufi Şabat: ceea ce înseamnă „iufiul iertării", apa cum şi Crucea este lemnul mîntuirii. Şi în Iacov, fiul lui Isaac, se află preinchipuirea tana Crucii, pentru că s-au înmulţi turmele sale prin lemn şi prin apă [vezi Facerea 30], lemnul acela preinchipuiind lemnul Crucii, iar apa aceea preinchipuiind botezul cel dumnezeiesc, care cuprînde în el tana Crucii. „Căci într-o moarte lui Hristos ne-am botezat", spune Apostolul [Romani 6, 3]. „Căci şi Hristos a înmulţi turmele cele cuprîtoare prin lemn şi prin apă, adică prin Cruce şi Botez.

11. Însă Iacov, şi prin închinarea la vîrfurile tînguii sale [Facerea 47, 31], şi prin binecuvîntarea de la fiii săi [Facerea 41, 9-20] şi prin punerea crucii a mîinilor sale, a arătat încă şi mai împede chipul Crucii. Şi de la început şi până la sfîrşit fiind el ascultător faţă de părinţii săi, din această pricină a fost

rubu şi binecuvîntat: dar tot din această pricină era el udit de către Isav. Şi astfel, îndurînd cu bărbăţie totă ispta, a avut, de la lungul întregii lui vieţi, lucrătoare tana Crucii. De aceea şi Dumnezeu a spus: „Pe Iacov l-am îndrăgit, dar pe Isav l-am urît" [vezi Maleahi 1, 1-2]. Ceva de acest fel s-a petrecut şi cu noi, fraţilor. Căci cel ce se supune ascultînd de porîncă şi după trup şi după duh, potrivit porîncii apostolice: „Copei ascultăţi pe părinţi voştri" [Efeseni 6, 1], acela este rubu şi de Domnul: ca unul ce s-a asemînat în felul acesta cu Fiul cel preasub al lui Dumnezeu. Iar cel ce refuză să înţeleagă, călcînd porîncă, este urît şi de Dumnezeu, ca unul ce rămîne străin de asemănarea cu Fiul Său cel preasub. Şi faptul acesta a arătat înţeleptul Solomon că nu se referă doar la Iacov şi la Isav, ci-a priveşte pe toţi oamenii: „Fui înţelept ascultînd de învăşiiurii tatălui său, iar cel batjocoritor nici de mustare" [Pilde 13, 1].

12. Dar Iacov, fiul ascultîrii, nu a dobîndit oare tana cea mai înaltă a Crucii, vreau să spun, vederea dumnezeiască potrivit căreia omul este răstignit cu deslăşire, mînuind păcatului şi trăind vrăşug? Şi de altfel el însuşi aduce mănuire pentru sine şi despre vederea duhovnicească, şi despre mîntuire: „Am văzut pe Dumnezeu în faţă şi mîntuit a fost sufletul meu" [Facerea 32, 30]. Unde sînt cei care urmează încă flecăreţile fără normă ale oamenilor cu fumă, res ce s-au arătat în vremurile noastre? Să

audi ei că Iacov a văzut faţa lui Dumnezeu, şi nu numai că nu s-a luat viaţa, ci, precum el însuşi spune, a fost şi mântuit în răspărul curvântului lui Dumnezeu „... că nu poate vedea omul faţa Mea şi să trăiască” (Ieşirea 33, 20). Care sunt doi Dumnezeu, unul a Căruia faţă se arată vedea sfînjilor şi altul a Căruia faţă este mai presus de orice vedere? Departe de noi asemenea blasfemii! Dar faţa lui Dumnezeu cea văzută este lucrarea harului dumnezeiesc ce se descoperă celor vrednici la faţa lui Dumnezeu cea nicodată văzută este ceea ce se numeşte firea dumnezească, altfel mai presus de orice înfăptuire şi vedere. Căci nimeni n-a răbdat până la cele mai din urmă zile lui Dumnezeu, după cum este scris (Ieremia 23, 18) şi nimeni n-a văzut, nici nu poate să vadă firea lui Dumnezeu (I Timotee 6, 16). Astfel, vederea duhovnicească a lui Dumnezeu şi ţara cea dumnezeiască a Crucii nu numai că izgonesc din suflet patimile cele rele şi demonii care le însuflă, dar şi învăţătorilor greie, ca şi celor ce le suspn, le arată vinovăţia, îndepărtându-le din ochii Sfintei Biserică a lui Hristos, în care nu s-a hărăzit nouă acum să prînzăm şi să înfăptuim în chip lămpede harul şi lucrarea dumnezeiască a Crucii de dinaintea Crucii în pătrunjă negri.

13. Apa precum la Avraam a lucrat ţara Crucii, iar fiul său Isaac era el însuşi chip al Celui mai tîrziu răstignit, tot astfel în viaţa înveşugă a lui Iacov ţara Crucii a lucrat – iar Iosif, fiul lui Iacov, a fost el însuşi

misticii preînchipuire a Curvîntului divino-uman. Ce avea să fie răstignit? Căci şi el a fost adus prin zăvrie să fie ucis de cei ce se înrudeau cu el după trup, pentru care şi la care a fost trimis de către tatăl său, precum şi Hristos mai tîrziu, şi chiar dacă Iosif nu a fost ucis, ci doar vîndut, nu-i nimic de mirare, căci nici Isaac nu a fost jertfit. Dar ei nu erau adevărul ci numai preînchipuirea a adevărului ce avea să vină. Dacă trebuie să vedem în acoperă mama îndoul – prin cele două fin – a lui Iosif, aducerea lor spre jertfă a descoperit mai dinainte patima cea după trup a Dumnezeului-Om, iar lipsa lor de pătimire deplină – neîmbulăţarea [imposibilitatea] Dumnezeei. Lucrul acesta poate fi înţeles şi la Iacov şi Avraam. Chiar dacă au fost ispitii ei au ieşit totuşi birători, ceea ce să împedă scris şi despre Hristos. Dintre cei patru care au vestit tucetăria înainte de darea Legii, doi, Avraam şi Iacov, aveau lucrătoare în viaţa lor ţara Crucii, iar ceilalţi doi, Iacov şi Iosif, au vestit mai dinainte în chip nemutat, această ţară.

14. Dar care cel dinia care a primit Legea de la Dumnezeu şi a dat-o altora, Moise – nu a fost izbăvit el înaschi prin lemn şi prin apă înainte de a fi dat Legea, cînd a fost pînă la apelor Năului, lepădat într-un coş? Dar n-a izbăvit el care poporul lui Israel prin lemn şi prin apă [vezi Ieşirea 14 – 16], arătînd mai dinainte prin lemn – Crucea, iar prin apă – dumnezeiescul Botez? Astfel şi Pavel, de tîrziu vîşătorul, spune desigur: „Şi tot, într-o Moise, au fost

botezați în noi și în mare” [I Corinteni 10, 2] Și el mărunțește că Moise, chiar înainte de mare și de toaig, a îndurât, de bună voie, crucea lui Hristos, „sezonând că botezarea pentru Hristos este mai mare bogăție decât comorile Egiptului” [Evrei 11, 26] Iar ceea ce numesc cei nebuni botezarea lui Hristos, aceasta este Crucea. Drept care Pavel spune uirgă, cu privire la Hristos, că „a suferit Crucea, n-a pătut seama de ocară ei” [Evrei 12, 2] Că Moise, chip și înaintaș al Său, a vestit mai dehanie cu toată lămpezimea și chipul Crucii, și mântuirea ce avea să vină prin ea. Căci Moise, purtând toaigul drept, și-a înans milană pe el, înfăptuindu-se astfel pe sine ca o cruce pe toaig, și așăduindu-se el în felul acesta, deplin l-a pus pe fugă pe Amalec [vezi Ieremia 17, 9-12] Dar și purtând țapele de așamă de-a curmezișul, ca semn, a indicat mai presus de toate chipul Crucii și a poruncit iudeilor celor mușcari de șerpi să privească la el ca la un izbăvitor al lor, cămăduindu-i astfel de mușcăturile șerpilor [vezi Numeri 21, 8-9]

15. Nu voi avea vreme să istorisesc aici despre Iosua și despre cei ce după el, de la Judecitor la David și celalți, s-au învrednicit de taina Crucii, cum au stăvilit apele, au oprit soarele, au dăruit cerșile celor necredincioși, s-au arătat puternici la războaie, au câștigat taberele vrăjmașilor, au scăpat de tăgăturile sabiei, au simțit puterea forului, au rupt boturile leilor, au cucerit pe regi, câștigându-și oasii

le-au prefăcut în cenușă, au sculat morți, au legat enușul prin cunții și iurări și-au slobozit, au făcut redirecționări care erau stricte, drept care Pavel a spus că pe aceasta credința le-a împlinit, fiind credința o putere mântuitoare și de acesta toate sunt cu putință celui care crede [vezi Evrei 11, 32-40] Ceva de acest fel este și Crucea lui Hristos pentru cei ce cred, după spusa lui Pavel „Căci cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie, iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu” [I Corinteni 1, 18]

16. Dar să-i lăsați la o parte pe cei de dinaintea Legii și pe cei de sub Lege, căci n-a grăit care însuși Domnul, prin care toate s-au făcut și sunt, încă înainte de Cruce „Cel ce nu-și crucea și nu-Mă umbrăză Moie nu este vrednic de Mine” [Matei 10, 38]? Vedeți dar cum, chiar înainte ca El să fi fost purtat pe Cruce, aceasta însemna deja mântuirea? Totuși, când deslușe a grăit Domnul mai înainte uceniciiilor Său despre plămirea și moartea Lui pe Cruce, avându-L Petru, nu a tăbăcit aceasta, ci, fiind că El avea deplină slobozenie, L-a rugat spunând „Fie-Ți milă de Tine, să nu Ți se îndeplinească Ție aceasta” [Matei 16, 22], atunci Domnul l-a certat ca pe unul care sugera omenește și nu dumnezeiește. Cămiând mulțimea, împreună cu ucenicii Lui, Le-a spus lor „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și crucea și să-Mă urmeze Mie. Că cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine își

va pierde sufletul pentru Mine îl va afla" (Matei 16: 24-25)

17. Așadar El a chemat mulțimea dimpreună cu ucenicii Săi și a mărunțit atunci pe deplin, vesundu-le lor aceste mărețe și mai presus de fire, și cu adevărat dumnezeiești, iar nu omenești planuri, pentru a arăta că cere acesea nu numai de la ucenici Săi aleși, ci de la tot omul care crede în El, iar a urma lui Hristos înseamnă a intra pe urma Evangheliei Sale dând pildă de totă virtute și cuceritoare. Căi despre îndemnul de a-L urma și de a se lepăda de sine, ridicând crucea, acesta înseamnă a nu se cruța de moarte, într-o bănuțură, pentru virtute și pentru adevărul învățăturilor celor dumnezeiești. Chiar dacă este mic și mai presus de fire a se le pilda cineva de sine și a se da disprețului și morții, nu este totuși de necrezut căci [nici] împărăși pământului n-ar îngădui vreodată să fie urmași la război de oameni ce n-ar fi gata să moară pentru ei. Ce este atunci de mirare în faptul că Împărații cerurilor, venind să locuască pe pământ după cum făgăduise pentru a da piept cu obștescul vrăjmaș al neamului omenească, își caută însoțitori potrivici pentru aceasta? Dar împărăși pământului nu-i pot învia pe cei ce și-au părăsit viața pentru ei. Căci ce ar putea cere să mai primească un mort de la aceștia? Ba mai mult, chiar și împărăși dacă au murit pentru un jef cuceritor își pun nădejdea în Domnul. Astfel,

Domnul îi răsplătește cu viață veșnică pe cei ce se primejduesc că să-L urmeze

18. Și dacă împărăși pământului își caută însoțitori gata să moară la moarte pentru ei, tot că Domnul S-a dat pe Sine însuși morții pentru noi sfătuindu-ne să fim gata de moarte nu pentru El, ci pentru noi înșine, și ne arată într-adevăr că este vorba despre noi înșine, când adăugă: „Căci cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va sculpa” (Marcu 8: 35). Ce înseamnă acest cuvânt: cel ce ar vrea să-și răbăvească sufletul, acela și-l va pierde, iar cel ce și-l va pierde, acela și-l va răbăvi? Fieea omului este îndoaie: omul cel din afară, vreau să spun trupul, și omul cel dinăuntru, adică sufletul. Deci, când omul cel din afară se dă pe sine morții el și-l pierde sufletul pe care-l avea [în trup]. Căci cel ce și-a pierdut astfel sufletul pentru Hristos și pentru Evanghelie, acela într-o totă și cu adevărat și-l va mălina, elipilind prin el viața cerească și veșnică, purtătoare spre înviere, făcându-se cerească și veșnică și după trup. Iar cel ce și-a subiețit viața sa, și nu este gata să și-o piardă, din pricina îndrăgirii acestui veac vremelnic și a tot ce și-a de el, și va pierde sufletul său, lipindu-l de viața cea adevărată, și se va pierde - via! - și pe sine încredințându-și sufletul oștindei celei veșnice. Și prea milosul Sfântul, ca și cum ar plânge pentru sufletul acela arătând mânia nerăbdătoare sale, spune: „Căci cei-

folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-ți pierde suferința? Sau ce ai putea să dea omul, în schimb, pentru suferința sa?" [Marcu 8, 36-37] Nimic altceva decât pe cele care-n veacul de acum sunt socotite de cîștig și plăcute foarte, și pe care el le-a preferat unei morți mîntuitoare. Dar care ce-ar putea afla el de dat, în veacul acesta, în schimbul apei-vei în Duh cu care lumea întreagă nu se poate atenua?

19. Prin urmare, fraților, dacă un singur om ar putea să dobîndescă lumea întreagă, aceasta nu ar fi de nimeni folos, dacă ar fi lipsit de suferința sa. Cu cât mai cumpăt este când cineva, putînd să dobîndescă din lumea aceasta o parte est de mare, ajunge să-și părăsească suferința prin patima și plectarea călîre ei, în loc să aleagă el a se umple de chipul și de înțelepciunea Crucii, urmîndu-L pe Cel ce este dăruitor de viață. Căci Crucea este chipul ce se cade omului, și înțelesul [scînzării] acestui chip.

20. Văm înfățișa în cele de mai dinainte înțelesul și țara acestui chip, deslușii tălcuindu-le evlaviei voastre. Dar mai degrabă Pavel le-a tălcuit pe toate acestea pentru noi. Căci Pavel socotea, întru lauda Crucii, că el nimic nu găsea decât pe Iisus Hristos, și încă pe Iisus cel răscălit. Ce spune deci Pavel? Crucea înseamnă tălăgirea trupului, cu patimile și cu poftile sale. Credeți care că el spune aceasta numai cu privire la viața cea după simțuri și la patimile cele de sub pînătee? Cum de scrie el atunci Conținu-

lor „Cîtă vreme este înaintea voi prîmă și oară și dezbrîcînd, nu sunteți, care, trupești și nu după firea omenească umblați?” [I Corinteni 3, 3]. Astfel înaintea cel ce îndrăgește slava sau banii, sau cel nu ce vrea să-și împlinească decît voința sa, năzînd să scîde de urtor din orice înfruntare, este om trupeș și trăiește după trup. Din care prîmă se înveci și gîlăciile, precum spune și Iacov, frațele Domnului. „De unde vin războaiele și certurile dintre voi? Care, nu de aici, din poftile voastre ce se lupă în mădularele voastre?” [Iacov 4, 1]. Astfel, a-ți tălăgi trupul, cu patimile și poftile sale, aceasta înseamnă și că omul să nu tălăghească nimic din ceea ce este neplăcut lui Dumnezeu. Și chiar dacă trupul ne năge în jos și ne slăbește, cuvine-se ca fiecare dintre noi să se tălăduască să-l ridice la înălțimea Crucii. Ce vrem eu să spun? Venind pe pînănt, Domnul și-a părăsit viața în slăbici, și nu numai că și-a dus viața astfel, ci a și propovăduit, spunînd „Așadar, oricine dintre voi care nu se lasă pînă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu” [Luca 14, 33].

21. Dar rogu-vă, fraților, ca nimeni să nu se tulbure auzindu-mă propovăduind cu tălăgirea voastră bună și bineplăcută și deslăvirea a lui Dumnezeu nici nimeni să nu se mălănească socotind că poruncile Sale sunt anevoie de împlini, și mai întîi să ougele la aceea că împărțita aerurilor se ia cu simț și că numai cei alinați se învrednesc de ea, și să dea ascultare lui Petru, fruntașul apostolilor lui Hristos

când zice „Că și Hinosi a plămă pentru voi, lăsându-vă pildă, ca să plăgi pe urmele Lui.” [1 Petru 2, 21] Apoi să se escape și la faptul acesta, că aflând fiecare – cu adevărat, că datorază Lui Dumnezeu și nepunând să-l însoară totul, se cade să-l aducă Lui, cu smerenie, măcar atât cât poate și ascotește a fi bun de adus – iar pentru restul, care îi lipsește să se amenească iarăși înaintea Sa – ca prin această smerire să dobândească milostivirea și să acopere lipsa lui. Prin urmare, dacă cineva vede că pornea și cugețul său se apleacă spre bogăție și îmbuibare – să cunoască el că o astfel de judecată este trupească și înrobăie celor pornește – căci oriunde a fost prizonier pe cruce nu poate să se îndrepte spre astfel de feliuri. Drept care unul ca acela trebuie să-și grăie pe cruce gândul său, pentru ca, nemăclăzind de acolo – să nu se mai despartă de Hinosi cel răstignit pentru el.

22. Așadar, cum va învece acel om să și indice cugețul său la înălțimea Crucii? Nădărdind în Hinosi Avastepămintorul – să se lepede el de toată agorăria nelegănată, iar de va dobândi el clișag după dreptate, fără să fie prea mult aplecat spre el, să-l cheamă în clișag înțelept, făcându-le parte din el – pe cât cu putință – semenilor să afle în nevoie. Căci a renunța la propriul trup și a-l purta spre cruce după cum cere porunca – această n-o poți face decât cu sânt căminul al lui Dumnezeu, triind după Dumnezeu – nefiind și prea mult aplecat spre propriul trup, se slujească de acesta doar ca de un împre-

ună lucrător cu el pentru cele ce le sunt de trebuință, iar dacă li se ivește prilejul – ei sunt gata în orice clișă să renunțe la el. Oricum cine ar face astfel cu bunurile și bogățiile trupestă, chiar dacă n-ar putea face mai mult, s-ar purta bine și într-un fel plăcut lui Dumnezeu. Și încă, vede cineva în sine o cugețare desfrână, care se ridică în el – cu oarecare putere? Să știe atunci că încă nu s-a răstignit pe cruce. Atunci cum se va răstigni el oare? Să fugă de privirea iscoditoare a femeilor și de legăturile necurvenite cu acestea și de vorbirea cea upurată, să pună frâu tuturor acelor lucruri care hulnesc pămintul, să se lepede de căsoie, de beți, de lăcomie, plătecelu, de somnoroasă lenevie. Să amestece el înfrînarea năvălurilor cu smerenia cugețării, chemându-L pe Dumnezeu, cu marea zdrobă, împotriva pămintului lui, iar atunci zicând „Văzu-am pe cel necredincios făcându-se și înălțându-se precum cedru Libanului. Și am trecut și astăzi nu era, și am călăsat pe el și nu s-a aflat locul lui” [Psalm 36, 35-36].

23. Te tulbură iarăși cugețarea, slăvi deșarte? Tu ai-și aminte și sfatul Domnului din Evangheli cu privire la aceasta, în descuraj să nu escape să pari mai presus de ceilalți, ci folosește-și virtuțile în măsura în care le ai, într-ascuns – privind doar spre Dumnezeu și fiind văzut doar de către El, iar Tălăl tău, Cel ce vede într-ascuns, îți va răsplăti pe pe faptă. Iar dacă, chiar și după ce ai vădit tu împunștura vrăunei pămintu, se tulbură iarăși înălțunul tău gândul la ea, nu

se înfricoșă. Aceasta îi va mijloci pe primirea cununii, elici tulburându-se, ea nu se convinge, nici nu-și face lucrarea sa, ci este doar o mijlocare amorțită, înfrântă de lupta sa cea după Dumnezeu.

24. Acesta este cuvântul Crucii, și este așa nu doar la prooroci, înainte să fie împlinit, ci și acum, după ce s-a împlinit, Crucii rămânând o mare isovă, eu adevărul dumnezeiesc. De ce? Fundcă, (judecând) după aparențe, cel ce face prea puțin caz de sine însuși și se smerete în toate pare să-și strângă asupra-și umilința, cel care fuge de plăcenle rupeșu pare să-și strângă chin și suferență, cili despre cel care și distrugie bunurile, acela pare a fi el însuși priocil a strășeri sale, cind de fapt prin puterea lui Dumnezeu strășea aceasta și chinul și umilința dau naștere, aili în lumea de acum, cili și în cea viitoare, unei slave veșnice și unei bucurii de negrit și unei bogății ce nu poate fi cheliuntă. De aceea, număindu-i înare cei pierduți și chiar înare păgâni, pe cei ce nu cred acestea, nici nu-și arată credința lor prin fapte. Pavel spune „Însă noi propovăduim pe Hristos cel răstăguit pentru iudei sminteață”, prin necredința lor în palma cea mănușoare, iar „pentru neamuri, nebunie”, întruică ei nu cinstesc decile ceea ce este înecitor și nu cred în făgăduințele lui Dumnezeu, „dar pentru cei chemați, și iudei și elini pe Hristos puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu” (I Corinteni 1, 23-24).

25. Așadar aceasta este înțelepciunea lui Dumnezeu și puterea Lui, a birui prin slăbiciune, a se înălța prin smerențe, a fi bogat și a se îmbogăți prin strășeri. Nu numai înțelesul Crucii și taina sa, dar și chipul ei cel dumnezeiesc și vrednic de închinăciune peceie sfântă și preacinstă, dăduoare de sfirjene și împlințoare a bunurilor celor negrit și nemăsuru de mari puse la îndemâna neamului omeneșc de către Dumnezeu, care odieș blestemul și ostinda nimecund sindicaciunea și moartea, dând viață veșnică și binecuvântare, lemn de minunare aducător, scapătru împărlătesc, trofeu dumnezeiesc împotriva vrăy măyloz vâzup și nevăzup. Pe creșteri și înare spașele în deridare: elici ei n-au preeput cuvântul apostolic „Ca să puteți înțelege, împreună cu toți sfirji, care este lăymea și lungmea și înălțmea și adâncimeea” (Efeseni 3, 18). Într-adevăr, Crucia Mănușatorului arată toată economia venim Saie cu trupul la noi și cuprinde toată taina din ea, da, căci Crucia se întinde către toate marginele pământului, înbrăyșând cele de sus, cele de jos, cele dinprejur și cele de la mijloc. Aducând noi un smer care ar trebui să-l comăngă pe creșcu, dacă accepta ar fi arul desuță înțelepciune pentru a smiți și ei Crucia, ei se îndepănează de chipul împăratului slavei, pe Care însuși Domnul l-a numit înălțare și slavă a Sa, mai înainte de a fi fost înălțat pe el, cili vorbind despre venirea și arătarea Sa viitoare, El vesteșie semnul

acessa al Fiului Omului. Care vine cu putere și cu slavă multă [vezi Matei 24, 30]

26. Dar ei spun: „Prosti pe cruce, Hristos a murit și de acesta nu răbdăm să mai vedem chipul și temutul pe care a murit El” Iar zăpădul sens împotriva noastră din pricina neascultării cu privire la pom, neascultare slavărită când mâna strămoșului nostru dinlă s-a întins spre el, care pe ce a fost prins în cuie? Și cum care a fost el numit și pier, astfel încât noi să putem dobândi din nou binecuvântarea lui Dumnezeu? Cu ce care Hristos a despus și a izgonit pe deplin stăpânurile și puterile duhurilor răutăți, care uzurpaseră locul fiilor noastre din pricina lămurii neascultării? Și cu ce care Hristos, birându-le pe acestea, le-a dat de rușine, ca astfel să primim noi slobozenie? Cu ce care a fost surpat zidul cel despărțitor, iar vrăjmașii față de Dumnezeu a început și a pieri? Și prin ce care am fost împăcați cu Dumnezeu și am primit vesela cea bună a unei păci reînnoite cu El? Nu care pe Cruce și prin Cruce? Să ascultăm ce spune Apostolul către Efeseni: „Căci El este pacea noastră, El, Care a făcut din cele două – una, surpând peretele din mijloc al despărțirii ca, întru Sine, pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea, și să-i împăce cu Dumnezeu pe arătând, unip într-un trup prin Cruce, omorând prin ea vrăjmașii” [Efeseni 2, 14-16] Și către Coloseni: Iar pe voi, care erați morți, în străduțiile și în neîntinarea împreună a trupului vostru,

vi-a făcut via, împreună cu Sine, întărându-ne toate greșalele, zăpădind zăpădul ce era asupra noastră, care ne era potrivit cu rădăchile lui, și l-a luat din mijloc, prinzându-l pe cruce. Dezbricând (de putere) începătoare și stăpânurile, le-a dat de ocară în vizul tuturor, biruind asupra lor prin cruce” [Coloseni 2, 13-15]

27. Oare nu vom crește și noi nu ne vom folosi noi care de acest dumnezeiesc trofeu al obștei slobozeniei a neamului omenesc: trofeu a căruia templu, biruindu-l și rupându-l, vedându-i înfricțarea și zdrobirea, slăbindu-l și prăsimindu-l, scindează pe Hristos și dezvăluind lumii biruința Sa? Iar dacă Crucea ar fi să fie desprețuit, sub cuvânt că Hristos a suferit pe ea moarte, atunci nici moartea Sa n-ar fi vrednică de cinste și mănușioare. Cum se poate atunci – după cuvântul Apostolului – să fim noi binecuvântați în moartea Sa? Cum ne vom face care păcătoși întru Lui, dacă nu suntem înfrățitori în asemănarea cu moartea Sa? Și de altfel: dacă s-ar afla crucea care să se închine chipului Crucii ce nu ar avea înscris pe ea numele Săpânului, ar putea fi învinut, pe bună dreptate, că nu ar face ceea ce se cuvine, căci „întru numele lui Iisus Hristos tot genunchiul se va pleca, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt” [Filipeni 2, 10] Și întru cela Crucea poartă acest cume vrednic de în-

chinare, ce mare nesăbuiții ar fi să nu ne plecăm genunchiul în fața Crucii lui Hristos!

28. Dar noi, plecându-ne și inimile împreună cu genunchii noștri, ne vom închina altuia de Psalmistul și de Proorocul David la locul unde au stătut pînă la moarte Sale, și unde brațele i s-au înnoa, îmbrățișînd tatăl, și unde trupul începător al vieții a fost dat baș jocului pentru noi, și, închinându-ne și [Cruci] cu credință, să ne umplem noi de belșugul sfîrșitului revărsat din ea, să-l gustăm și să-l pînăm în inimile noastre. În felul acesta, la prealăuna venire pe ea să fie a Domnului și Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, văzîndu-l pe El întru slavă, să ne bucurăm și să dănuim, avînd noi parte de pederes cea de-a dreapta Sa, de auzirea preafecioarelui glas ce ne-a fost făgăduit și de primirea binecuvîntării Sale, întru slavă. Celui ce a fost răstignit cu trupul pentru noi, a Fiului lui Dumnezeu.

29. Căci, I se cuvine mîntirea, împreună cu Tatăl Său cel fîr de început și cu Preasfîntul și bunul și de viață făcătorul Său Duh, acum și pururea și în veșii vecilor Amin.

La Duminica a patra a Păresimilor, despre scoaterea demonilor

1. Adeseori și mai cu seamă în zilele acestor sfînte, am vorbit evlaviei voastre despre post și despre rugăciune, dar încă nu am spus urechilor și sufletelor voastre subnoare de Dumnezeu de ce daruri se vor învrednici cei ce-L iubesc pe Dumnezeu și ce bunuri de mult preț se vor da celor ce le cer, după cum se mărturisește și prin cuvîntul căii aze în Evanghelia Domnului. Ce spune aceasta? Un lucru mare și mai însemnat decît toate, precum se spune. Căci, în afară de altele, poate să dea putere deplină împotriva duhurilor rele, ca să fie ele izgonite și îndepărtate și să fie izbăviți cei blîndești de uneltile diavolilor. Căci ucenicii au grăit către Domnul cu privire la cel cuprins de duhurile rele, care era surd și mut, cum că ei n-au fost în stare să scoată răul sfînt, iar Domnul le-a spus lor: „Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decît cu rugăciune și cu post” [Marcu 9, 29].

2. Și poate că din această pricină, după rugăciunea cea de pe munte și arătarea din ea, a duminiciei lumii (Iumina saboneli a Schimbării la Față)

cobori de îndată în locul unde se afla cel stăpânit de demoni. Căci, spune Evanghelia (vezi *Mattei* 17, 1-9; *Marco* 9, 2-9; *Luca* 9, 28-36), luând pe ucenicii cei aleși de El S-a urcat pe munte ca să se roage și a strălucit fața Lui ca soarele. Și ochii s-au arătat, grăind cu El, Moise și Ilin - cei care mai mulți decât toți ceilalți oameni s-au nevoit în rugăciune și în post, și ei s-au arătat, prin vrea lor în timpul acelei rugăciuni iubirea reciprocă și deplina potrivire dintre rugăciune și post, astfel încât așa zicând, prin rugăciune postul a vorbit cu Domnul. Dacă glasul singelui nefecțuului Abel a singat din pământ către Domnul așa cum am aflat de la Moise că i s-a spus lui Cain, și dacă părțile trupului și mișcările lui toate, îndurând postul, vor singa și de către Domnul, Care va grăi cu cel ce postește prin rugăciune, acestea două [postul și rugăciunea] săvârșindu-se oarecum împreună, atunci, pe bună dreptate, Dumnezeu face mai primii postul orânduind în creier dreptilor pe cel ce a luat asupra sa această nevoiță. Căci, după ce în rugăciune a strălucit dumnezeiește fața Lui, scoborînd Domnul din munte S-a îndreptat către mulțime și către ucenici, unde a fost adus dinaintea Lui acel om stăpînit de demon - pentru că, așa cum a arătat El pe munte S-a făcut răsplăt pentru post și rugăciune, și nu numai o răsplăt mare, ci una mai presus de toate răsplățile (căci El a arătat că dumnezeiasca strălucire a fost o răsplăt a acestor osteneți). Dar scoborînd (de pe munte) El a arătat

că o răsplăt a acestora a fost și puterea asupra demonilor

3 Dar întrucât în ziua de astăzi a Păresimilor este rândul să se crească în baenici cele cu privire la această minune, să tălcuim și noi întregul cuvînt vestit mai sus de către Evanghelia. Căci spune Scriptura că venind laus la ucenici: „Să și la cei aflați împreună cu ei, și înrebându-i despre ce vorbeau (se stădeau) unul din mulțime, răspunzînd, a zis: „În vîlșionurile am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mur. Și orunde-l apucă, îl aruncă la pămînt și face spume la gură și scrișnege din dinți și înșepănege” (*Marco* 9, 17-18; pentru întregul episod, vezi *Mattei* 17, 14-21; *Marco* 9, 17-29; *Luca* 9, 38-42)

4 Dar cum de face spume la gură și scrișnege din dinți și înșepănege? Creierul celui demonizat, mai înțil și mai mult decât celelalte părți ale trupului său, trece prin încercări. Căci demonul se alegește ca de un vehicul de suflarea ce se află în creier, iar apoi dintr-acesta, ca dintr-o coajăne aflată pe un vîrf de munte, strîpănește înreg trupul lui cînd creierul pămînește o oarecare scurgere se dăboade de aici - care este în același timp flatulentă și catarsă la nervi și la mușchii trupului, astupînd seunile sufletului lăuare, și pricinuește prin aceasta un tumult și o izbucnire și o micare bruscă în toate părțile dăboade, mai cu seamă în filci, ca unele ce sînt mai aproape de partea cea mai înțil pămîntoasă. Mult li chid se adună mai cu seamă la gură, din pricina

multelor deschideri și a apropierei de creșter. Căci plămînul nu poate respira după fireasca rînduială din pricina rușinii dezordonate a mădularilor. Pe de altă parte, din pricina prisosului de lichid care se ridică deodată, fac spume la gură cei ce pămînesc de această mare. În felul acesta l-a făcut demonul (pe cel posedat) să spunere și să scrijitească din dinți, lovindu-i cu pumnii unii de alții și sălămuindu-i în chip nebunesc. După aceasta, el a rămas jăpăcit prin puterea lucrătoare a demonului. Căci așa cum din pricina căldurii aburii sunt mișcați, iar dacă dogărea soarelui este mai puternică, aburii se împănă și pier din pricina ei, tot așa și din pricina unelor demonului umezeala aridităților care dă pe din afară, chiar inelul de multă ființă, nu după mult timp se pierde, iar demonul acela se usucă.

5. Tatăl demonstăru-i li mai spune Domnul că le-a vorbit ucenicilor Săi, cerîndu-le să îl izgonească pe demon, dar aceia nu au putut. Iar Domnul a zis nu numai către ei, ci către toți cei de acolo: „O, neam necredincios, pînă cînd voi fi cu voi? Pînă cînd vă voi răbda pe voi?” [Marcu 9, 15]. Mie mi se pare că cei ce erau de față acolo dintr-o rudenie, agîtîndu-se de faptul că ucenicii nu putuseră să izgonească demonul, au căm pînă să hulească. Căci ce n-ar fi în stare să spună: profitînd de asemenea prilej, acei oameni care noi măcar atunci cînd se săvîrșesc minuni nu se leapădă de huli? Așadar, cunoscînd Domnul mormurele și ocările acelor oa-

mei, îi cerea și îi rugănea, nu numai prin cuvinte îndulci de slăsoase, dar și prin fapte și vorbe pline de iubire de oameni. Căci El poruncește spunînd „Aduceți-l la Mine!” [Marcu 9, 19], și ei l-au adus. Și vizitînd pe Domnul, demonul dîndu-și pe față înfraga răutate, l-a scușurat cu spasme pe băiat, iar acela s-a prăbușit, stîlîindu-se și spunemînd:

6. Domnul l-a întrebat pe tatăl băietului: „Cîil vreme este de cînd n-a venit aceasta?” [Marcu 9, 21]. Domnul a pus această întrebare din iubire de oameni, pentru credință și ca să-l facă pe acela să se ceartă cu deplină încredințare. Căci bietul om se afla așa de departe de credință, încît nu era în stare să se roage nici pentru izbăvirea copilului său. El nici pe ucenici nu l-a rugat propunîndu-se cu soată strălucire. Pentru că spune „Am zis ucenicilor Tăi să-l alunge [pe demon]”, dar el nu a călăuzit înaintea lor, nu l-a implorat, nu s-a rugat de ei. Și nici pe Domnul nu se arătă să-l ruga [cu adevărat]. De aceea Domnul l-a lăsat pe băiat să zăcă o vreme înaintea ochilor Tatălui său, ascodîndu-l pe acesta despre vremea pămîntului și dîndu-i prilej să-și întărească cererea sa. Tatăl răspunde că încă din copilărie pășise fața sa acestea și că adeseori demonul îl arunca în foc și în apă, cu gând ca să-l piardă, și adăugă: „De poți orva, spulă-ne, fiindu-Ți omîi de noi” [Marcu 9, 22].

7. Iată cît de mare era necredința celui bărbat! Căci cel care spune „De poți...”, arată totmai prin aceasta că nu crede puternic Lui. Și-i zice atunci

Domnul „De poji crede, toate sunt cu putință celui ce crede” [Marcu 9, 23]. Dar spune aceasta nu pentru că nu avea ștință de necredința aceluia, ci ca să-l îndemne mîcar la un drum de credință, arătînd în același timp, că și faptul de a nu fi putut uceri nici să scoală demonul avea dreptă pînă la tot necredința lui. Se cade a lua aminte la Evanghelia, căci acesta nu spune că Domnul a zis către tatăl băiatului „De poji să crezi ” [sic] întru căi aproape învîrtoșeasa. Domnul le cere credință celor ce caută tămăduire. Fiind El stîlpîn și oblăduitor al suferințelor, S-a străduit să le și vindecă pe acestea prin credință. Dar tatăl băiatului aceluia, cînd a auzi că vindecarea va însoți credința sa, a zis cu lacrimi „Cred, Doamne! Auzii necredinței mele” [Marcu 9, 24]. Să luăm aminte la înmîntarea cea bună a credinței lui. Fie căci nu numai că a crezut cu privire la tămăduirea băiatului, dar a crezut și că Domnul poate să înlăture înșelî necredința sa, de o va voi El. Cînd mulțimea a dat năvală la cuvintele acestea ale Sale, Domnul – zice Scriptura – a cerut duhul cel necurat, spunîndu-i „Duh mîr și surd (Eu) și poruncesc ție din el și să nu mai intri în el” [Marcu 9, 25].

8. Demonul acela se arată a fi foarte rău-voritor și peste măsură de nerăpînă. Fie căci tîna cerîndu și porunca de a nu mai intra (în băiat) vedește nerăpînarea demonului, căci ființă de aceasta, pe cît se pare, s-ar fi învîrtoș în el și după ce a fost ucerat. Demonul avea întru stălpînare asupra băiatului aceluia

fiind greu de smuls, iar pe deasupra, mut și surd, și întru căi nu era îndestulătoare firea băiatului pentru marea nebușe a demonului, băiatul a fost lăsat aproape fără simțire. Spune mai departe Scriptura: „Și rîcnind și zgudindu-l cu putere, duhul a ieșit iar copilul a rămas ca mort, în căi mîr ziceau că a murit” [Marcu 9, 26]. Căci pînă pe rîcnetul acela, el nu se contrazice cu faptul că demonul era mut. Căci vorbirea îndecabîr este semnul unei ougerări, pe cînd rîcnetul este un sunet ouercare. Demonul îl sloboade pe băiat, dar îl zguduie cu atîta putere în căi acesta rămîne ca mort, vîdindu-se anfel pe deplin răuităca aceluia demon. Domnul însă, luînd mîr na băiatului, l-a ndicat pe el și l-a pus pe picioare, arătînd prin aceasta puterea nemăsurată a lucrării Sale. Căci a lui de mîră era o lucrare în margine firii celei zădăre, dar s-l acula pe băiat, vindecă de tot răul, este o faptă a lucrării celei nevăzute și duminicești și de viață începătoare.

9. Cînd ucenicii L-au întrebat după aceea, de o parte „Potem ce noi n-am putut să-l ougerăm?”, Domnul a grîit către ei, deslușindu-le că acel neam de demoni „cu nimic nu poate ieși, decît numai cu rugăciune și cu post” [Marcu 9, 28-29]. Unu spun că rugăciunea aceasta și postul trebuie să se săvîrșească de către cel ce plîmbește. Înșă nu este așa. Căci cel ce se află sub puterea unui duh rău, și mai ales a unui duh atît de cumplit, este asuprit de acesta ca și cînd ar fi un mîdlar al lui. Cum ar putea deci așa

cineva să se roage și să pozească pentru sine în chip folositor?

10. Se pare că demonul acesta năpraznic era neînfrânat, căci el îl arunca uneori în foc pe cel pe care l-a cuprins (așa sunt de cumpăit demonii în răvna lor plănușă), iar alteori îl scufundă pe el în apă din partea lăcomiei diavoleșii, închipuind bejile cele fără de măsură și neșugul multelor petreceri luate. Căci și în cele de acest fel se află acest demon surd și mut, pentru că cel ce a căzut pradă nesdevirunțelor unui astfel de demon, acela nu suferă prea ușor să audă și să grăiască cele dumnezeiești. Însă cel ce nu are înfrățitonia în sine acest duh rău, fiind așins doar (din afară) de urzilele celui rău, când se îndacă spre a se înlocare către Domnul (întrucât posedă încă stăpânirea de sine), are nevoie de post și rugăciune, pentru ca prin post să trăiească în frica trupului și să înfrângă răscosele lui, iar prin rugăciune să potolească și să rezene îndovălele din sufletul său și cugetările cele aglătoare de patima, și astfel să se facă stăpîn pe sine și să pună capăt implinșor, înfrînând prin rugăciune și post satanica războare și toată unelirea. Când însă nu lucrează doar la îndemnul și ispitirea diavolului, ci îl are pe acesta, chiar în sine, atunci el nu mai suferă în chip omeneasc, nici nu mai poate prin sine și de la sine să facă ceva pentru propria înfrîmădare, iar ceea ce ar face el, dacă ar avea minșea slobodă, se face pentru el de către cei slobodi la mai mult, chiar Duhul cel Sfînt mijlocește

pentru izgonirea demonului, prin împlinșea unor lucrări foarte bune.

11. Dar să nu cerem noi să izgonim demonii chiar de-am avea putere să-i alungăm, căci aceasta la nimic nu ne va folosi, căci vreme ducem o viață lipsită de luare amine. Fundcă spune Scriptura: „Mulți înă vor zice în ziua aceea, Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău mi-nun multe am făcut? Și atunci voi mîrșuna lor. Nicodată nu v-am cunoscut pe voi. Depănaș-vă de la Mine cei ce lucrăți în înșeleșia.” (Matei 7 22-23). Așadar este mult mai folositor să ne grăbim să izgonim patima desfrînării și a mîrșei și a urii și a înșălmării, decît să dăm afară pe demoni. Pentru că nu este îndestulător să ne izbăvim noi doar de păcatul cel trupesc, ci este de trebuință să curățim lucrarea cea înșincă, din sufletul nostru. Căci din mîna noastră ies cugetările cele rele, curvile desfrînării: uciderile, furturile, necumpliările și cele asemene (acestea sunt cele ce-i dau omului ghes), și „oricine se uită la o femeie, pofînd-o, a și săvîrșit adulter cu ea în mîna lui” (Matei 5 28). Atunci când trupul se leneveșie, mai lesne e cu pînșii ca în minte să se împlinească păcatul, și când înfrîntul sufletului prin rugăciune și băgare de seamă și aducere amine a morții și a înșinării pentru Dumnezeu, este nimica asakul răului, atunci a parte și trupul la sfîrșire, dobîndind puterea de a pune capăt

potrivilor păcătoase. Și aceasta este ceea ce spune Domnul: căi une curăță partea din afară a potrivului, dar nu curăță și partea cea dinlăuntru a lui; ci voi faceți curată această parte dinlăuntru, și astfel tot potrivul va fi curat. Căci având tu totuși grâie ca partea ta cea dinlăuntru să fie lucrătoare pentru Dumnezeu, vei învinge astfel și patimile cele din afară. Căci dacă rădăcina este sfântă, și crengile sunt sfîșe, și dacă este sfîntă plămăda, și aluatul este sfînt. Fiindcă spune Pavel: „În Duhul și umblați și să nu împliniți pofta trupului” (Galateni 5, 16).

12. De aceea Hristos nu a îndulcit tăierea împrejur iudaică, ci a împlinit-o. Fiindcă El este Cel ce spune: „N-am venit să stănesc Legea, ci să o împlinesc” (Matei 5, 17). Așadar, cum a împlinit-o El? Tăierea împrejur ei a o pecete și un semn și o învățătură preînchipuătoare a tăierii împrejur a inimii tău năvălite, iar rudă, care nu se străduia spre a o dobândi, și care erau ocolști de către prooroci, ca unii ce nu aveau inimă tăiată împrejur, și-au făcut uschi. Căci ce cercetează adâncurile inimii, iar în cele din urmă au fost lepădați. Fiindcă omul privește la față, dar Dumnezeu se uită în inimă, și dacă aceasta este plină de cugetări înșelate și rele, acel om își procură singur îndepărtarea lui Dumnezeu de la el. De aceea uschi Apostolul ne îndeamnă să săvîșim rugăciunile noastre fără de minie și fără de jovărie (Ierusalim) [1 Timotei 2, 8 - vezi și Iacov 1, 6].

13. Domnul învățându-ne pe noi să ne străduim spre tăierea împrejur a inimii: fenește pe cei curăț cu inima, și pe cei săraci cu duhul, și arată fără înconșii că vederea lui Dumnezeu este răsplătă acestor curățeni, iar celor săraci [cu duhul] le făgăduiește împărăția cerurilor (Matei 5, 3), și numește săraci pe cei care mișcă în lipsuri și nevoiște. Însă nu-i fenește pur și simplu pe cei ce doar [material] viețuiesc în felul acestora, ci pe cei ce sunt așa cu duhul, adică pe cei ce, prin cele dinlăuntru lor, prin smerența inimii și prin alegerea cea bună, le rănduiesc astfel și pe cele din afară ale lor. Domnul nu oprește numai vederea, dar și mâna, și poruncește să venim din inimă celor ce ne greșesc nouă, căci Domnul nu va primi darul adus de noi, dacă mai înainte nu ne vom împăca degrabă [cu pătrul nostru] și nu ne vom lepăda de mâna noastră (vezi Matei 5, 24-25).

14. Tot așa și cu privire la palma desfătării. Căci se vedește palma, mișcarea dintr-o vedere iscoditoare și pofta izvoirii din aceasta într-o inimă îndulcită spre desfătă. Și în chip mai cuprinzător, cu privire la suferința acestei palme, dacă lumina din tine – adică mintea și cugetarea – se înnoiește sub galele năvălilor ale căpeteniilor beznei, cu alții mai mult înșelămintoul [din tine] – adică trupul și simțurile, care nu au prin firea lor strălucirea cugetului – cum ar putea da naștere adevărului și neplăcerii? Dacă este în tine o lumină curată, iar cugetările cele trupesti nu te umbresc, vei fi luminos cu tot sufletul tău, ca și

atunci când lumina se luminează cu strălucirea ei. Aceasta este slava împrejur a mamei în duh, prin care a împlinit Domnul slava împrejur cea trupască a Legii din vechime, date iudeilor ca să începuiască și să vestească această plinăie a slavei împrejur, și să poarte către ea. Dar întrucât vedea nu s-au nevoit să dobândească acest fel de slavă împrejur, precum spune Pavel, slava împrejur li s-a făcut lor nevăzută împrejur, fiind ei îndepărtați de la Dumnezeu. Care nu poartă la fața omului, adică la îndreptățirea celor învederate ale trupului, ci se uită în inimă, adică la porțile cele nevăzute și launtrice ale gândurilor noastre.

15. Deci roga-vă, fraților, să luăm și noi aminte și să ne curățim inimile noastre de toată închinăciunea, pentru ca nu cumva să ne pierdem împreună cu cei ce au fost osândiți. Dacă Legea grăbește prin Moise „Căci, dacă s-a adevărat cuvântul grăii prin înșel și orice călcarea de porunci și orice neascultare și-a primitu drepții răsplătire, cum vom scăpa noi, dacă vom fi nepăsători la astfel de mântuire care, luând obârșie din propovăduirea Domnului, ne-a fost adevărată de cei ce au ascultat-o împreună mărturisind și Dumnezeu cu semne și cu minuni și cu multe fapte de putere și cu darurile Duhului Sfânt, împărțite după a Sa voiață?” (Evrei 2, 2-4), atunci să ne înfricoșăm de Acela Care cercetează inimile și răsună și să-L înduplecăm spre noi pe Domnul dreptății pedepsitoare. Să stăruim în noi înșine: pacea, sfîn-

șenia, rugăciunea cea cu zdrobire de inimă, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul. Să rămânem, ne-povățuim în credința noastră, vederea aceea făgăduită celor curățiți cu mama, osănădu-ne în tot chipul să o dobândim pe ea, întru care este viața cea veșnică, frumusețea cea preacurată, bogăția cea ne-împușcată, desfășurarea cea necurmată, și slava, și împărțita.

16. De care fie ca noi toți să avem parte întru Hristos înșuși, împăratul cel veșnic. Căruia l se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel fără de început, și cu Preasfântul și bunul și de viață făcitorul Său Duh, în veacurile cele fără de sfârșit. Amin.

La a cincea Duminică a Păresimilor, despre milostivire

1. Sunt unele pârpi din mare care hrănesc monștri uriași, ce au înfăptuirea unor balene, iar corăbierii ce plutesc pe acolo așteaptă clopoșii de corăbii, pentru ca, spernați de zgomotul lor să fugă acești monștri. Însă și marea veghe noaptea hrănește monștri mulți și îndestul de feroși, vreau să spun pașunile cele rele și demonii încă și mai răi care le poartă de grijă. Navaghează pe marea aceasta, ca o corăbie Biserica lui Dumnezeu, și, în loc de clopoșii are pe învățătorii cei duhovnicești, ca să îndepărteze, prin sunetele cele sfinte ale învățării lor fiarele cele din eșuare. Aceasta închipuia și veșnicul lui Aaron, căci avea clopoșii frumoși sunând așternuți de el. Și aceasta era o vestire dumnezeiască, al cărei glas trebuia auzi în vremea când alunga Aaron lui Dumnezeu.

2. Noi însă, prefăcând lura în duh vom face să vă risune vouă acum în clip duhovnicească, și mai cu seamă în timpul postului, atunci când fiare văzute și nevăzute ne asaltează cu îndărănire. Fiarele văzute sunt lăcomia pântecelui și beghile și celelalte de acest fel, iar altele fiare înaruncate stau la pândă stăvărind

pară și îngâmfare și buna părere despre sine și făcătoria. Dar [scuimile] acestea sunt tunetul și scăpărea înaintea unor asemenea fiare, și paza temerăriei a celor ce se nevoiesc postind.

3 Așadar postul și neînfrânarea sunt potrivnice între ele: precum potrivnice sunt viața și moartea. Iar postul este o poruncă a vieții, și o vârstă în firea omenească întruclă obârșă și o trage din ea, dai fiind de către Dumnezeu în Adam, drept pază a vieții și a harului celui dumnezeiesc. Iar neînfrânarea este chip al morții trupului și a stăruirii, fiind dată de către diavol lui Adam în Eden, cu viclenie prin Eva, spre căderea de la viața de veci și spre instrăinarea de la harul cel dumnezeiesc. Fiindcă Dumnezeu nu a făcut moartea, nici nu se bucură de pierrea celor vii. Vrea cineva să găsească viață și har în Dumnezeu și de la Dumnezeu? Să fugă atunci de neînfrânarea, adversitate de moarte și să vină degrabă la postul cel dumnezeiesc și la cumpănare, ca să se întoarcă el însuși bucuria răului.

4 Moise, postind patruzeci de zile pe munte, s-a înălțat spre culmea vederi lui Dumnezeu și a primit tablele cușopet. Poporul iudeilor, tot, îmbălbându-se a aluneca către nelegnime, către suflări, topind sur un idol în chip de vișel, asemenea zeului Apis al egiptenilor, iar dacă Moise nu ar fi stă [rugător] înaintea lui Dumnezeu, milostivindu-se mai înainte din piatra uiderii celui fără de milă a celor de ascăpăneară, nu ar fi cruțat câmpii de pășuni pe ei [vezi Je-

gheia 32]. Așadar, dacă și noi avem trebuința de milostivirea lui Dumnezeu, să nu ne îmbălbăm cu vin, nici să nu ne îmbălbăm peste mizerii, căci de aici se trag derădă și nelegnirea. Văditul al lui Dumnezeu a fost și ille, dar mai înainte s-a curățit și el prin post. A dobândit și Daniel vederea lui Dumnezeu și arătarea unuia dintre arhangheli, înfăptuind ce s-a deslușit lui cele ce aveau să fie, dar mai întâi a năstos în post și nemănecare douăzeci de zile înuregi [Daniel 10, 2]. Iar al preotoc a fost voia de năstos, dar el a militat împotriva poruncii lui Dumnezeu. Cunoașterea cu voia pe lașul fiul lui Isaac, care din piatra lăcomiei pântecelui a pierdut și celelalte drepturi ale celor dintru născup, și binecuvântarea pântecelui. Să ne temem și noi ca nu cumva, dedându-ne la această lăcomie a pântecelui, să cădem de la binecuvântarea aceea făgăduită nouă și de la moștenirea Trăitului celui Pres Înalt. Și să vă amintim spre pildă de cei trei anen care, învrednicindu-se cu postul, au călcat în picioare, cu tălpile goale și nevătămate, focul de jăpăie care aprins în Babilon împotriva lor.

5 Dacă și noi ne vom esteri cu postul cel adevărat și vom călca în picioare stăruirea pămîntului și-l vom stinge și vom străbate nevătămașii captorilor în-cins ce va să fie, când focul va pune la încercare lucrarea fiecăruia dintre noi, ce va spune căre Domnului Dumnezeului proorocilor, Cel Care, înzind trupului nostru, s-a făcut om, arătându-ne nouă chipul biruinței împotriva diavolului, căci postind pe deplin

l-a biruit pe acela, deși diavolul îl îmboldise cu tot felul de ispite? Grăi-a Domnul către ucenicii Săi: „cu privire la demonul acela surd și mut: „Acesti neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post” (Marcu 9,29, vezi și Omilia 12).

6. Dar vii voi arăta acum vouă, fraților, care este postul cel plăcut lui Dumnezeu și adevărat. Pe aceasta se cuvine să-l cunoașteți, ca să nu aducem noi laudă postului celui trupeș în sine și pentru sine, ci să-l lăudăm ca lucrător pentru alte virtuți, de folos sufletului. Pentru că și dumnezeiescul Pavel spune că osteneala trupescă este de puțin folos (I Timotei 4, 8). De aceea și Plângă cei păcătoși de Dumnezeu, care grăiesc din cele trile de ei, nu îngăduie posturile prea îndelunguri, ci ei socotesc că este mai de cinste și mai bine primi a mânca o singură dată pe zi și a nu se sătura. Și pe acesta îl numesc post mântuitor și cumpănit, ceea ce spune și Sfânta Scriptură: „să nu fim îngelap de slăvirea plămectului și de plăcerea glăieiului”, ci să ne lepădăm de dorința de a mai mânca și alte bucate, ca să fie caritatea și calitatea hranei potrivite puterii și construcției celui hărnit, spre a se plăina, pe cât este cu putință, slăbiciunea sa. Căci, dacă se hrănește cu măsură cel slăbit din bucatele ce i se asigură înămă, și care să fie pe potrivă slăbiciunii sale, atunci fapta aceasta nu înăltură slăbiciunea lui. Cel slăbit nu va adăuga la bucatele neapăsate nebuincioase altele ce sunt foarte de prisos, ci el trebuie să caute hrana și nu trufia, potriv-

rea setei și cu beja, folosul cumpănit al hranei și nu lipsa de măsură, și neînfrânarea, și abuzul de hrană.

7. Agadași acesta este începutul postului celui adevărat și plăcut lui Dumnezeu, iar roșul pentru care a fost rinduit creștinilor și omnia de către ei este curățirea sufletului. Care este folosul lepădării de hrana trupească, dacă ești bun de cugetări și de pașă trupești? Care este folosul să te abzi de la vin și să fii chinat de sete, dacă chiar neînblăndu-te cu vin – după cuvântul celui ce spune: „Via de cei ce nu se îmbată cu vin” – ai sufletul tulburat de invidie și de mânie? Care este folosul să te înfănezi de la o masă plăcută și bogată, dar să ai sufletul lipsit de smerenie? Sau care este folosul să-ți ungi trupul cu untdelemn, dar să nu-ți smerești sufletul cu post, după cuvântul lui David? Care este folosul să fugi de marea împăcănă din multe mâncăruri, dar să avem mintea păgăbită prin glânduri și cugetări de parte, și să fim lipsiți de folosul rugăciunilor noastre către Dumnezeu?

8. Din această pricină este un post bun acela slăvăr și spre slăbiciunea potest, pentru smerea sufletului, pentru abateres umi, pentru stingerea mâniei, pentru piergerea jineri de marea a răului, pentru luarea curată a marea și a rugăciunii. Dacă ai de toate și ești avut, să dau tu din prisosul hranei tale pentru mângăierea celor lipsiți și nevoiași. De vei postu în felul acesta, nu numai că vei muni lumea cu Hristos, dar împreună cu El vei învia și vei împăcări în

veacul veacurilor. Căci vei avea aceeași fire cu El printr-un astfel de post, asemănându-te morți Lui, dar făcându-te părtaș și învierii Lui, spre moperirea vieții întru El. Cel ce postește, dacă este aprin, biruiește pe ispititor. Dacă nu este aprin înăuntru, păstrează pacea sufletului și a trupului său, dar, după Pavel, el își rănește trupul, chinându-l și supunându-l robiei [I Corinteni 9: 27], din teama ca nu cumva să fie nepus la încercare. Iar dacă Pavel se teme, nu se cuvine care ou aști mai mulți să ne înfricoșăm noi? Deci acela care postește supune robiei trupul său și face să fie încercat sufletul său. Iar cel ce îngreșă trupul său, care după puțin timp va fi nimic, nemăncînd ca să înlăcuască, ci mai degrabă trăind ca să mănînce, precum vepușoarele cele necuvîntătoare pregătite pentru junghiere, și acela care adaugă celor neapăsări trebuințosoase ceea ce posedă, sau acela care mănai de poftă își ajută trupul, sau pur și simplu îl dă robirii de plăcere cîmbînte în trupurile omenești, acela nu face nimic altceva decît să pregătească viermilor din pămînt o hrană mai îmbelugată. Așadar bine cîntă și David în *Psalm*: „Ce folos ai de sîngele meu, de mîi color în sinăciune?” (*Psalm* 29, 9)

9. Prin urmare, postind și hrănindu-te cu înfrînare, fîrî să pui deoparte pentru mîine ceea ce posedă azi, și precum Domnul sîrîcînd ne-a făcut pe noi bogăți, tot astfel și tu, entonare, sîmînzînd în chip neobișnuit, să sîmîni pe cel ce este sîmînd fîrî de voia sa. Așunci postul îți va fi ca un perumbel ce poartă o

ramură, de mîdin și care binevestește sufletului tău izbăvirea din poșop. Căci așa grîiește marele prooroc Isaia: „Dacă nu îndepărtezi din mijlocul tău asuprarea, amenințarea cu mîna și cuvîntul de călcare, dacă dai plînea la celui fîșîmînd și satuni sufletul amărît, lumina ta va rîsîni în întuneric și beznă ta va fi ca miezul zilei” (Isaia 58, 9-10). Dacă nu vrei să dai cele ce sînt ale tale, mîicor abghe-te să te cele sîrîne și să nu dobîndești lucruri care nu îți aparțin, rîpînd și sîrîngînd în chip porcivnic Legii de la cei sîrînci, că nu cumva să sîmîni că și se spune pe bunul dreptate, de către Prooroc: „Este oare acesta un post care ții place?” zice Domnul. „Să-ți plece capul ca și înțepie, oare acesta se cheamă post? Rîpîngi lîngurile nedreptăți, dezlegăși legăturile jugului, dași drumul celor asuprî și sîrîmîngi jugul lor. Așunci lumina ta va rîsîni ca zori și sîmîndurea ta se va grîbi. Dreptatea ta va merge înainte, iar în urma ta slava lui Dumnezeu” (precurtare după Isaia 58, 5-8)

10. Prin urmare, dacă nu vei da din ale tale celui sîrînc, deși ale tale îți posedă, cel puțin să nu le rîpîgi pe acestea de la cel sîrînc. Pentru că Sîlîpînul tuturor, Hristos, întîrînd foc pe cei puri de-a sîmînga Sa și pîrîlîndu-i blestemului, nu îi osîndește totuși pe aceștia ca răpitori, ci ca pe unii care deși sînt datornici, nu dau ce datorită. Așadar răpitori și cei nedrepti nu se vor înfîlga la judecată și nu-i vor sta înainte [Judecătorului] ci vor merge pe dată

la olandă foarte mare – ca unii se născuți, pe câi se pare n-au prea știut înțelesul lui Dumnezeu. Fiindcă spune Scriptura: „Cei ce mîlîncă pe poporul Meu ca pîinea, pe Domnul nu L-au chemat” (Psalm 13, 4). Cei bogat, cărora i-a rodit pîinea, și cei ce sînt în veghînă în porfă și în vîzon, vor fi olandi, pe bună dreptate – nu ca unii ce au nedreptăți pe sine, și ca unii care nu au împlinit celor săraci cele dobîndite. Pentru că cele adunate în vistierii sînt obștești – din hainarele flăcărilor lui Dumnezeu. Cum să nu fie hîrlăreji și nesăpoși cei ce acapătează cele obștești, chiar dacă nu este precum acela ce furtă cele ce sînt ale altora în chip vădit? Dacă ești dintr-o va, rîbda ca un slujitor al împăriei înfricoșătoare, cel de al doilea – vași – va fi supus unor pedepse mai cumplite și mai grele încă, și nici unul dintre ei nu va fi în stare să scape de acestea, de nu vor primi, în chip prosternere, pe cei săraci, de cel dintr-unu nu va administra bine, cele încredințate lui de către Dumnezeu, și de celălalt nu va cheltui bine cele adunate în chip vădit.

11. Marele Pavel, semed tesalonicienilor (ce sînt negreji stîlmași și noștri) – cu privire la rubii ca de frîp, spune: „Despre iubirea frîlășilor nu aveți trebuință să vă scriu, pentru că voi înșivă sunteți învățați de Dumnezeu ca să vă rubiți unul pe altul” (I Tesalonieni 4,9).

12. Domnul a grăit așadar către mine: „Dacă ai fi fiu al lui Avraam, ai face laptele lui Avraam” (Ioan

8, 39). Să ne temem și noi înfrînt de evălmîntul acestuia, care aici nu este grăit către noi, ci cu privire la zădărnici înfricoșătoare, care să nu se născă, și în care înrudirea se judecă din asemănarea celor sălăviri. Când toți cei care au îndrăgit sărăcia, pentru Hristos sau pe cei săraci, cei care au desprețuit slava, cei care au îndrăgit înfrînarea – cei care au fost nu doar ascultători ai poruncilor din Evanghelii, ci și împlinitori ai lor, acesta vor fi una, în chip minunat, căci spune Scriptura: „Și slavă pe care Tu Mi-ai dat-o le-am dat-o lor, ca să fie una – precum Noi una suntem” (Ioan 17, 22). Așadar, în chip limunat, sabia cea dreaptă judecătoare a Duhului va despărți pe fiu de tatăl său și pe frate de mama sa, și va face să fie separat cei care ce nu sînt asemănători prin purtările și năvârurile lor. Dar, dacă acolo va fi așa, cu alții mai mulți va fi așa, unde cel ce pe toate le preia spune: „Nu vă cunoaște pe voi” grăind către cei ce nu se asemănă cu El prin virtute. Pentru că ei nu se învrednicesc pe câi se pare, de chipul Celui cereș. Ei nu se fac milosivi precum este Tatăl tuturor, ei nu pun laolalt cele ce le aparțin cu cei săraci și săraci, precum Acela Care dă tuturor în dar bunătățile Sale. Ei nu s-au făcut binefăcitori celor apropiat lor, nici nu s-au făcut pe ei îndepărtat de ei, prin facerea de bine – să le devină apropiat și, din pricina acestei deosebiri. Cel bun nici nu îi cunoaște, nici nu locuiește în cei asemenea lor. Dacă Acela este așa, la fel sînt și cei ce viețuiesc așei poimă cu El.

tar cei care împărtășesc cu El acele vor grâi desigur aceluși cuvinte, chiar și celor înrudiți după sânge dacă aceia nu li se vor udi apropiat prin virtute.

13. Deci dacă cineva ar spune „Eu sunt copilul tău”, sau „Același tată avem”, sau „Eu sunt frate cu tine” atunci acel cineva ar auzi, vai, că frațele nu este răscumpărat și izbăvit [doar pentru că este rudă de sânge] și că tatăl nu e nimeni altul decât Unul Dumnezeu! Dacă ai fi copil al meu, nu ai urma mie acum însă ești al celui ai cărui ale căi tu porți le lucrezi, pleacă și tălălu cu el în veacul veacurilor, căci eu nu te cunosc pe tine, pentru că toate ale lui Dumnezeu sunt ale mele, însă tu nu ești al lui Dumnezeu! Aceste vorbe „ale mele” și „ale tale”, sunt răspunsuri dintru cele de aci: iar noi le-am urât pentru tot restul vieții, drept care am și devenit mopeșnici ai împărtășiei acestora. Deoarece acest fel de a vorbi, după părerea dumnezeieștilor Părinți, este rece, lipsat de legătura dragostei, ca unul din care Hristos a fost răscumpărat și celor strălăniți de păcătoșia aceasta [a posesiei], ea le pricinuia atunci iubirea de sine, iubirea de arginți, una față de frap și tot sond de alie răstăp, iar acum îi dă de rugine.

14. Să ne temem, fraților, rogu-vă, de asemenea fapte, căci sunți cu adevărat înfricoșătoare! Să ne îngrijim de cele ale noastre după cum este plăcut lui Dumnezeu: să le păstrăm, ca să fim ierap, să fim milostivi, ca însuși să fim miluiți. Căci Acela Care pentru noi a sârbici până la capăt, primind milostivi-

rea pentru Sine, fiind El plin de cele mai mari daruri, a înmulțit mult darul hărlizor nouă ca răsplătă. Așadar să fie cineva sincer precum a fost El și să întruace împreună cu El: sau să se facă părtaș cu sine, ca cei pentru El și să se mântuiască prin aceea. Să dobândim milostivirea, dănd de bună voie și de la noi semn și mărturie de dragoste frățească și de mulțumire față de Tatăl nostru și Sfântul nostru obșesc. Căci nu va plăi nimeni un răstăp mai potrivit decât zilele acestora de post pentru asemenea mulțumiri. Căci legând milostivirea, sa de post, tot plăcutul va fi pier, creștinul se va închina de bună voie pașimilor celor ordonătoare ale Domnului și se va bucura împreună cu toți de învierea lui Hristos, și va avea parte de izbăvirea cea veșnică.

15. Pe care fie ca noi toți să o dobândim întru Hristos întru. Dumnezeu nostru, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel făt de început și cu Prea Sfântul și bunul și de viață fătătorul Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

La Bursa Vestire a Maicii Domnului

I Proorocul alchilator al *Psalmilor*, numărând cu
 gnă chipurile flăcări zide și contemplând înțelep-
 ciunea lui Dumnezeu din ea, s-a minunat neșpus de
 mult și în vreme ce scria, a scris: „Că s-au min-
 tuiturile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai
 făcut!” (*Psalmi* 103, 25) Mie, acum, ce cuvântare
 mi-ai fi pe poartă spre a înțeca să vestesc, după
 puterea mea, ca într-un om, venirea și arătarea cu
 trupul a Cuvântului Care pe toate le-a zidit? Dacă
 flăcările se arată pline de minunițe, iar înțecarea de
 la nașterea la ființă este un fapt dumnezeiesc și demn
 de nenumărate laude, fapt cu atât mai minunat, și
 mai dumnezeiesc, și mai vrednic de laudele noastre
 este ca Dumnezeu să devină una dintre flăcări –
 Dumnezeu, sau, mai bine zis, Dumnezeul cel ade-
 vărat. Ba mai mult, El devine firea noastră, în vreme
 ce aceasta n-a putut sau n-a vrut să se păzească pe
 sine în acea stare în care dintr-o fuziune adună la exis-
 tență la existență, apungând ea până acolo încât să
 fie alungată în cele mai de jos ale pământului. Căci
 este un lucru mare și dumnezeiesc, cu nepușcă de
 roșii și de cugetat, ca firea noastră să fie îndum-

nezeată și că prin ea să ne fie dată, prin har, înălțarea la cele mai de sus, astfel încât, pentru sfîrșit înșel, pentru oameni indecizi și chiar pentru prooroci, care totuși vedeau în Duhul, acest lucru a rămas cu adevărat de neînțeles, fiind vorba despre o taină ascunsă încă de la începutul veacurilor. Și ce spun eu a rămas pînă la urmă cel mai mare mister. Iar cînd s-a săvîrșit, încă s-a rămas o taină, nu în ce privește împlinirea ei, ci în ce privește chipul în care s-a împlinit. Taina este creștină, dar nu este cunoscută, ea primește înțelegere și încredințare doar prin Duhul Sfînt. „... nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, – decît în Duhul Sfînt” (I Corinteni 12, 3). Căci Duhul Sfînt este Acela prin Care noi ne închinăm și ne rugăm, după spusa Apostolului (Romani 8, 26).

2. Cum că taina aceasta este de neînțeles nu numai pentru oameni, ci și pentru înger și arhanghel, aceasta se vede limpede și din scrierile pe care noi o prițim astăzi. Căci arhanghelul a venit Feocastei întru înțelegerea ei, ci căutînd ea să afle felul acestei sarcini și grînd către arhanghel: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?” (Luca 1, 34); acela, neputînd să-i răspundă și să-i înțeleasă această, a găsit scăpare la Dumnezeu, zicînd: „Duhul Sfînt Se va pogori peste tine și Puterea Celui Prea Înalt te va umbră” (Luca 1, 35). Este ca și cum cineva ar fi grăit către Moise: „Cum se poate năște din pîmînt un om? Cum se născ din lui oase

și vine și trup, cum au fost nașterea timpului din cele lipsite de timp, cum s-a născut om dintr-o coastă, cum s-a împărțit și s-a mîlădat și s-a legat osul, cum s-au născut din os mădularile și felurile omului și toate celelalte?” Așadar, precum Moise, dacă cineva l-ar fi înșelat despre acestea, nu ar fi spus nimic altceva decît că Dumnezeu este Cel ce a luat lui din pîmînt și l-a făcut pe Adam, apoi a luat una din coastele lui Adam și a făcut-o pe Eva, Scriptura spunînd că cineva a făcut acestea, dar nu și chipul în care au fost făcute, tot astfel și Gavril a spus că Duhul Sfînt și puterea Celui Prea Înalt vor stăruia pruncului cel fînt de sîmîntă, dar cum și în ce fel – nu a spus. Că dacă amîndouă mai înainte de Elzeveta că născătoare grea, deși era înaintea în vîrstă și simplă, nu a mai avut nimic de spus decît că nu-i ceva cu nepuință lui Dumnezeu, atunci cum ar fi putut arhanghelul să grăiască despre chipul și felul sarcinii și nașterii feocastice?

3. Era totuși mai puțin de spus de către arhanghel Feocastei, dar era un cuvînt cuprînzînd o taină în care și mai mare. El spune: „Duhul Sfînt Se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbră”. Pentru care pruncii care? Pentru că Cel ce se naște (din ea) nu este prooroc, nici om simplu, ca Adam, ci se va numi Fiul Celui Prea Înalt și Mîntuitor și izbăvitor al neamului omenesc și veșnic împărat. Precum pruncii ce cad de pe crește și se rostogolesc pînă la cele mai îndepărtate poale ale munților –

multe prăpastii le primesc, voi astfel și noi oameni care am căzut de la porunea dumnezeiască dată nouă în noi și de la chipul feroc al vieții de acolo, am fost coborâți până în iad și multe nenorociri cumplite am primit. Căci pământul, după blestemul aruncat asupra strămoșului nostru din rău, nu a odrăslit numai spinii și mălăcinii ce încep sub singuri, ci am fost noi înșiși și mai mult înșămânați cu frânturile soarelui de mălăcinii și patimilor celor rele și cu spinii cei peste măsură de răi ai păcatului. Dar nu numai înșămânarea aceasta a avut-o neamul nostru omenească, pe care străbuna noastră [Eva] a moștenit-o prin blestemul acela dat ei, fiind osândită să nască în chinuri și dureri. Ei aproape toată viața noastră s-a petrecut în chin și durere.

4. Din iubirea Sa de oameni, Dumnezeu, Cel ce ne-a plăsmuit pe noi, prin milostivirea Sa, apăsând cerurile, a coborât la noi, și luând de la Sfânta Fecioară firea noastră omenească, a reînnoit-o și a adus-o înapoi [la starea cea bună]. Ea chiar a înălțat-o la cîrmă. Ea cea dumnezeiască și cerească. Și voind El să săvârșască aceasta, și voind să aducă la îndeplinire astfel sfatul Său cel de mai înainte de tot veac, a trimis pe arhanghelul Gavril, precum spune evanghelistul Luca, „în Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat ce se chema Iosif, din casa lui David, iar numele fecioarei era Maria” [Luca 1, 27].

5. Deci Dumnezeu trimite pe arhanghel la Fecioară, făcând-o numită doar pentru un cuvânt, după ea rămânând Fecioară. Căci, dacă ar fi rămas însărcinată prin sămânța omenească, nu ar fi fost [Cel născut din ea] om nou, nici fiu de păcat, nici Mântuitor al păcătoșilor. Fundul măcară spre naștere a trupului, fiind neapăsător minții așezate de Dumnezeu în noi spre a ne călăuzi, nu este într-un totuși fiu de păcat. Din propria această și David a spus: „Că uită, întru fiii de lege m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea” [Psalm 50, 7]. Dacă ar fi fost din sămânța [omenească] împreunarea dată de Dumnezeu, nu ar fi fost [zămislit] om nou, nici începător al vieții celei noi și călăuzi de puțin supuse vremii. Căci fiind mădular și parte veche și moștenitor al acelui păcat [al lui Adam], nu ar fi putut să poarte în sine plîntarea Dumnezeirii celei fiu de preșent și nu ar fi putut să facă din trupul Său dinvor de sfîrșit neîmpușcat. Astfel înălță să spele prin cîrmuirea, puterii Sale înnoirea acelor strămoși și să fie îndreptarea celor după aceea, născuți spre sfîrșirea tuturor. De aceea nu a venit inger, nici om, ci însuși Domnul S-a pogorât și ne-a mîntuit pe noi, întrupîndu-Se și fiind cuprins în mîna Fecioarei, și călmîcînd neînchisurat Dumnezeu.

6. Era de trebuință ca Fecioara să aibă marior al sîrșirii sale celei fiu de sămînță și ajutor întru cele săvîrșite după dumnezeiasca economie. Care și cine a fost acesta? Drumul către Betleem, unde prim-

cui fusese venit și slăvea de către îngeri din ceruri, venirea la Templu, unde pruncul a fost mărturisit de către Simeon și de către Ana ca Domn al veștii și al morții. Apoi fuga în Egipt de frica lui Irod și întoarcerea din Egipt, potrivit poruncilor și toate celelalte pe care nu este lesne a le îngrăi și a le arăta acum. De aceea Iosif a fost primit ca logodnic și îngurul a fost înmănat către o Fecioară logodită cu un bărbat care se cheamă Iosif. Pe amândoi îi vei socoti că erau din casa și din patria lui David, fiindcă neamul amândurora al Fecioarei și al lui Iosif, se urcă până la David.

7 Și ne spune Scriptura, că „numele Fecioarei era Maria”, aceasta se înțelegă Stăpână (Doamnă), ceea ce se vădește prin vrednicia Fecioarei, și adevăratea fecioriei, prin vaza ei aleasă, prin desăvârșirea ei în toate și, ca să spun altfel, prin deplina ei neprihănire. Căci fiind ea Fecioară și având acest nume, întru totul potrivit ei, avea înțelega și deplina curăție, fiind Fecioară și cu trupul, și cu sufletul, cu toate puterile sufletului și cu toate simțurile trupului său, care aveau semne neamului mai presus de orice înțelepciune. Și era ea așa de bine ășezată și nedăvinită și întru totul neamurată de nimic și necoruptă, precum o poartă ferocă păstrează cele tănuite în vâie și o carte peccatului – senen pe care ochiul nu le-a văzut. Căci cu privire la Fecioară s-a scris: „Aceasta este carnea peccatului, și poarta aceasta va

fi închisă, și nici un om nu va intra pe ea” (Ieremie 24 2).

8. Dar și în alt chip Fecioara este Stăpână – după vrednicia ei – ca una ce este mai presus toată, căci a purces ghea și a născut în chip dumnezeiesc, în deplină fecorie, pe Stăpânul înnegrii Firi. Și încă este Stăpână ca una ce nu stă sub nici o robie și a primit stăpânire dumnezeiască, dar este Stăpână și ea izvor și rădăcină a dobosării neamului omeneșc, iar aceasta mai cu seamă după nașterea cea de negrăi și aducătoare de multă bucurie. Pentru că chiar cea unită cu un bărbat este mai degrabă stăpână decât stăpână, și mai cu seamă după nașterea cea înțeleasă și dureroasă, potrivit blestemului aceluia roșit asupra Evei: „În dureri vei naște copii, strâșii vei fi către bărbatul tău și el te va stăpâni” (Facerea 3, 16). De aceea blestem Marica Fecioară eliberând neamul omeneșc, a primit în schimb, prin inger, bucuria și binecuvântarea. Căci spune Scriptura că îngurul, înfrind, a grăi către Fecioară: „Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei.” (Luca 1, 28). Arhanghelul nu îți vestește ei vizorul spulăndur: „Domnul este cu tine”, ci vestește că a văzut în chip nevăzut că s-a împlinit atunci. Și cunoscând arhanghelul că ea este un locaș al harismelor dumnezeiești, și al virtuților omenești, și că este împodobită cu toate darurile Duhului Sfânt, o numește cea cu adevărat plină de har, ca pe una ce a primit să se stăpânească în

ea toate aceste comori. Și el vede mai dinainte sarcina ei cea fără de mînbire și nașterea ei cea fără de durere. El îi binevestește mai dinainte să se bucure și el susține eu tîrziu că Fecioara singură este binecuvîntată și slăvită, pe bună dreptate – pentru femei. Căci covîrșirea slavei datei Fecioarei, Măică a lui Dumnezeu, nu se află la alta, eluar dacă este și aceea slăvită.

9. Dar Fecioara, vizîndu-l pe înger și remîndu-se să nu fie acela vreun înger îngălitor, care să preia cuvintele de spîrnie grîite către Eva, nu a primit salutul acela ală să o cîntărească eu toată luarea amînie. Căci Fecioara necunosînd încă bine legătura cu Dumnezeu, pe care arhanghelul tocmai i-o vestea ei, s-a tulburat, spuse Scriptura, pentru cuvîntul acela al lui, dar a stat nedîmînt în fecioria ei „și cugera în sine. Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta?” [Luca 1. 29]. Din această pricină și arhanghelul a deslegat îndată reama plăcută lui Dumnezeu a Fecioarei celei pline de har, gîlînd către ea „Nu te teme, Mare, căci ai aflat har la Dumnezeu!” [Luca 1. 30]. Ce har anume? Harul acela care este eu putință de aflat doar la Cel ce poate să le slăvească pe cele eu neputință de slăvîrit și care-i plăcut doar pentru tine de mai înainte de toți veci. „Și iată, vei lua în pîntece” [Luca 1. 31]. Dar – spune arhanghelul – auzind tu de sarcină, să nu eogeghi contra la vreo încălcare a fecioriei tale. Pentru aceasta, nu fi mînbrită și nu te tulbura, căci aceasta

înceamnă „Iată, vei purcede grea”, cuvînt grîit atunci către ea care era fecioară și prin care se arată apoi în chip încă mai deslușit că sarcina ei se însoțește de feciune.

10. „Iată, vei lua în pîntece” – zice arhanghelul – „și vei naște fiu” pentru că, fiind tu așa precum ești acum și rămînd fecioara ta nevîrșimată, vei zîmși prunc și vei naște pe Fiul Celui Prea Înalt. Căci și Isăia, vizînd mai dinainte actiunea, spusese înăl de demult „Iată, Fecioara va lua în pîntece și va naște un fiu” [Isaia 7. 14] și „[avunci] m-am apropiat de proorocii” [Isaia 8. 3]. Cum s-a apropiat proorocul de proorocii? Încotru cum arhanghelul s-a apropiat acum de ea. Fîndu-i cea-ace acesta a vizînt acum, acela vizînt și grîite mai dinainte. Iar cum că Fecioara era proorocii, auzînd ea har de prooroc, aceasta deslușe o arată, același ce ar voi [i-o gîti], rugămintea se din Evanghelie, cea către Dumnezeu [Luca 1. 46-55].

11. S-a apropiat – zice Scriptura – Isăia de proorocii, iar ea a primit duh de mai înainte vedere și a luat în pîntece, mai înainte să vină suferința durenților, și a plecat și a născut prunc de parte blestăiească. Iar arhanghelul a grîit atunci către ea „Vei naște un fiu și vei chema numele lui Iosif (cîna ce se slăvește, Mînuitor)” Acesta va fi mare” [Luca 1. 31-32]. Spune însă Isăia urîși „Sfeinic mînuitor, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al plăcii. Plîmte al veacului ce va să fie” [Isaia 9. 5]. Dar acum și arhan-

ghelul vestește deopotrivă că „Acesta va fi mare, și Fiul al Celui Prea Înalt se va chema”. Cum de nu spune „este mare și Fiul al Celui Prea Înalt”, ci zice „va fi mare” și „se va numi”? Aceasta întrucât cu precădere vrea să vorbească despre conștientizarea lui Hristos, pentru a vădi, totodată, că El va fi cunoscut tuturor oamenilor și că va fi recunoscut de către ei ca Hristos, după cuvîntul de mai dintru al lui Pavel: „Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a propovădușit între neamuri, a fost crezut în lume” (1 Timotei 3, 16). Dar el (arhanghelul) mai adaugă „și Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, pînțele Său” și va împăra peste casa lui Iacov în veci și împăra. Lui nu va avea sfîrșit” (Luca 1, 32-33). Însă Acela a Cărui împăra este în veci fără de sfîrșit, Acela este Însuși Dumnezeu. Dar avîndu-l totuși drept părinte pe David, El este și om, ca să fie Dumnezeu înîscut și om în același timp: fiu al omului și Fiul al lui Dumnezeu, primind ca om de la Dumnezeu Titlul împăra cea veșnică, așa cum a văzut și a vestit mai dinainte Daniel: „Am privit pînă cînd au fost așezate scaune, și S-a așezat Cel vechi de zile. Și sată pe nori cerului venea Cineva ca Fiul Omului, și El a înaintat pînă la Cel vechi de zile, și a fost dus în fața Lui. Și Lui I s-a dat stăpînirea, slava și împăra. Stăpînirea Lui este veșnică, iar împăra Lui nu va fi nimicîl în nicodată” (Daniel 7, 9, 13-14).

12. El va sta așezat pe tronul lui David și va împăra peste casa lui Iacov. Căci Iacov este pașar-

hul tuturor celor preacurcior, iar David este cel dintră dintră 12-ii cei înălțați și totodată pilcuzul lui Dumnezeu, și el a împăra ca primchepure a lui Hristos, Cel Care a adus într-o singură stăpînire vrednicia de Pașarh și de împăra, stăpînire cerească și veșnică. Iar Fecioara cea plină de haruri, de îndată ce a auzit grînie către ea cuvintele acelea ale de nemămură și dumnezeiești ale arhanghelului, anume „Domnul este cu tine” și „Iată, vei lua în pînțe și vei naște fiu”. Acesta va fi mare și Fiul al Celui Prea Înalt se va chema”, a spus „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbați?”. Căci chiar dacă nu îți aduci o bună vestire, duhovnicească și așeză mai presus de pașmăle cele trupești, totuși nu îți vorbești de o sarcină și de o luare în pînțe și de un prunc, și adăugi cuvîntul „Iată” pe cele cu privire la sarcină. „Dar cum va aceasta”, zice ea, „de vreme ce eu nu știu de bărbați?”

13. Aceasta o spune Fecioara nu fiindcă nu credea, ci căușind să cunoască, pe cine cu pușină, cum va să fie faptul acesta. De aceea și arhanghelul spune către ea: „Duhul Sfînt Se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri, pentru aceea și Sfîntul Care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema”. Pentru că tu ești sfîntă și o Fecioară plină de har, Duhul Sfînt hară și va veni asupra ta, și El va părăsi și va orlîndu, prin adăugarea unei sfînteni și mai înalte, lucrarea dumnezeiască din tine. Și puterea lui Dumnezeu te va umbri pe

ține, înșurind și totodată alcătuiind chipul omenității prin umbrirea sa și prin unirea cu tine, astfel încât Cel născut să fie Sfînt, Fiul al lui Dumnezeu și putere a Celui Prea Înalt, luînd așeva chip omenesc față și Fisavetă, nuda sa, care s-a așat totă viața ei steapă, acum, la bălărinje, întracîi Dumnezeu a binevoit, a sînsat grea în chip umitor, fiindcă la Dumnezeu toate sînt cu putință.

14 Ce face apadai după acesta? Fecioara cea plină de har, care era dumnezeiască prin proceputa ei și care nu are pe nimeni deopotrivă cu ea? Aceasta așeași urlă la Dumnezeu și prin rugătoare îi așrește pe El, prin mijlocirea arhanghelului „Dacă Duhul Sfînt – precum spui tu – va veni peste mine – ca să mă cîșțesească mai mult și ca să-mi dea putere spre a primi pruncul cel așeașor de măritime, dacă puterea Celui Prea Înalt mă va umbră, alcătuiindu-L în mine și dîndu-L chip de om Acela Care este de o ființă cu Dumnezeu, izvodind astfel o naștere fîră de sîmînță, dacă Cel ce se va naște va fi Sfînt și Fiul al lui Dumnezeu și veșnic împărat, pentru că la Dumnezeu toate sînt cu putință, atunci [zice ea:] «Iată roaba Domnului». Fie mie după cuvîntul tău! [Luca 1, 38].” Și a plecat de la ea îngurul, luînd în pînecetea ei, una cu trupul, pe Ziditorul întregi Firii, iar din pricina legăturii acestora – căreia cu smerență i s-a supus – a dîruit limă întregi mîntuirea. Tot așa și Isava a scris mai detaliat împede și deslăș, cele de care s-a învrednicit în

chip fenei să pămesească. Căci el nu l-a văzut amedai pe serafim luînd cărbunile [aprove] de pe duhovnicescul jertfelnic cel din cer. Pentru că serafimul l-a luat pe acesta cu un clește, cu care s-a atins și de buzele sale, dîuindu-i cîșpire. Acesta era așeași cu acea mare aridare ce i s-a fîcut lui Moise, cînd el a văzut un rug cuprins de foc și care ardea fîră să se mistuiască.

15 Cine nu știe că Marica Fecioară este chiar acest rug și acest clește, ca una ce a prins în ea focul cel dumnezeiesc fîră să o ardă și să o mistuiască, iar aici arhanghelul a mijloc și a slujit aceluia luînd în pînecete, care a legat laolaltă pe Cel a indicat pîcatul lumii prin Fecioară cu tot neamul omenesc și Care, prin această unire de neagra ne-a mîinii pe noi? Apadai Marica Fecioară este ea singură, hotărîntă firea creștă și cea necreștă, și tot chip îl cunoscor și că în ea S-a sălășluit Cel fîră de sălăș și tot cer ce-L laudă pe Domnul, după Domnul o vor lauda pe ea. Și ea este dăruitoare a bunătăților celor viitoare și este pricină a darurilor date înainte de ea și a marilor bunătăți date după ea. Ea este temela Proorocilor, ea este căpetenie a Apostolilor, ea este șeful Mîntuitorilor, ea este temela învîgătorilor. Ea este slava celor de pe pămînt, ea este bucuria și deslășirea cerurilor, ea este podoaba întregi zidin. Ea este începutul și zăvorul și rădăcina nădejda păstare nouă în ceruri.

16 Și fie ca de ea noi toți să avem parte ca de o măpocitoare a noastră întru slava lui Iisus Hristos Domnul nostru, Cel ce s-a născut din Tatăl mai înainte de toți veșii și Care S-a întrupat din ea în vremea cete din urmă. Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, acum și pururea și în veșii vecilor. Amin

Canta 15

La Duminica Florilor

1. Prin proorocul Isaia, Domnul a grăit: „În vremea milostivirii Te voi asculta și în vremea mântuirii Te voi ajuta” (Isaia 49, 8). Așadar este binevenit cuvântul acela apostolic care a grăit evlaviei voastre: „La vreme potrivită te-am ascultat și în ziua mântuirii te-am ajutat. Să lepădăm dar lucrurile înșănătosului și să ne înbrăcăm cu armele lumii. Să umblăm cumințos, ca zrua...” (II Corinteni 6, 2; Romani 13, 12), căci se apropie pomenirea Plămâdei celor mântuitori ale lui Hristos și marele Paște cel duhovnicesc și nou: răsplătit a neplătimii poartă a veacului ce va să vină. Și se vestește aceeași prin Lazăr care se întoarce din străfundurile Iadului, scutându-se el din morți după patru zile: doar prin cuvântul și porunca lui Dumnezeu, Cel ce are stăpânire și putere asupra vieții și morții. Și copii cîntă mîntuiri înaintea Lui, iar poporul cel lipsit de răutate îl cîntă, prin însuflarea Duhului Sfînt, pe Cel ce izbăvește din moarte, pe cel ce înalță suferințele din iad, pe cel ce hărăzește viața veșnică suferințelor și tîrului deopotrivă.

2. Așadar, dacă cineva vrea să îndrăgească viața spre a vedea zile bune, să facă să înțeteze limba sa de la rău și pe buzele sale să nu mai fie viclenie. Să se depărteze de la rău și să facă binele. Deci fapătă rea este lăcomia pântecelui, și beția și desfrîul. Fapătă rea este iubirea de arginț, lăcomia și pofta de avere și nedreptatea. Fapătă rea este slava deșartă, cucerirea și semeția. Să se depărteze deci tot omul de la asemenea rele și să le împlinească pe cele bune. Care sunt acestea? Înfrînarea poftii înțelepciunii, dreptatea, milostenia, îndelunga răbdare, dragostea, smerenia – prin care îți dobândești în schimb, cu vrednicie, pe Mielul lui Dumnezeu cel jertfit pentru noi, și laudă de auz zillogul neînclătinării și pătură în noi, cu deplină încredințare, omogenirea cea făgăduită nouă în ceruri. Dar este oare binele greu de îndeplinit și virtuțile sunt oare mai anevoioase decât răutățile? Eu nu văd că lucrurile ar sta astfel. Căci cel bețiv suferă mai multe necazuri din beție și cel neînfrânat mai mult îndură decât cel înfrânat, și cel lipsit de sălăvire decât cel înțelept, și cel ce cauză cu ardor să se îmbogățească decât cel ce trăiește cu cele ce îi sunt îndăurate, și cel ce caută să se încumăre pe sine de slavă (suferă mai multe) decât cel ce își duce viața în umbră. Însă, din pricina vieții noastre pline de desfrături, virtuțile ne apar nouă ca îndestul de anevoioase. Dar să ne simțim pe noi înșine pentru că spune Domnul „împărțita cerurilor

lor se ia prin strîdumță și cei ce se sîlesc pun mîna pe ea” [Matei 11, 12].

3. De aceea este nevoie pentru noi toți de răvnă și de luare aminte, noi cei slăviți sau cei lipsiți de slavă, cîrmușorii sau sălăviți, bogăți și săraci, ca să înlăturăm aceste patimi rele din sufletul nostru și să înțelegem în el alaiul virtuților. Întrucați și plîngători, și răbdători, și zădăriți ce face ease, și cîrmușori și jertitori, și îndrăgitori tot omul care își procură cele de trebuință vieții și în ostenele sale și prin lucrarea mîinii lui, dacă înfrînă și jăgonește din sufletul lor pofta și dorința bogăției, a slavei și a moloșurii, sunt cu adevărat fenechi. Căci aceștia sunt săraci, călora le aparține împărțita cerurilor, și de aceea pentru acest fel de oameni spune Domnul „Fenechi cei săraci cu duhul” – [Matei 5, 3]. Sunt săraci cu duhul aceia care, pentru smerenia și neîmbirea de slavă și neaplerarea spre plăcere a duhului lor sau a sufletului lor, au sărăcit din afară de bună-voință, sau sufereți cu bărbăție sărăcia, chiar dacă este firea voastră în săi cei bogăți și cei ce viețuiesc în desfrături și plăceri, și cei care se bucură de slavă vremelnică și în chip simplu aceia care doresc și capătă asemenea lucruri, nimeresc și ajung în patimi îndestul de grozave și vor eldea în căsuțele cele multe și mari și greu de suferit ale diavolului. Pentru că cel ce s-a îmbogățit nu înfrînă din sine dorința de a fi bogat, ci aceasta mai degrabă sporește și se întinde la mai multe decât la început. Tot astfel și iubitorul de plăcere și

este deosebit de Acela, ci minunile le săvârșește după voința Tatălui Său, de aceea El Și-a ridicat dinaintea tuturor ochii Săi către Tatăl, și a grăit acele cuvinte către Tatăl cel Prea Înalt și cerească Precum la început, urmând să fie plăsmuit omul, mai înainte o hotărâre [dumnezeiască] l-a precedat, tot astfel și acum cu Lazăr, omul urmând să fie făcut din nou, un sfârșit l-a precedat. Dar atunci și acolo, la început, Tatăl a grăit către Fiul, când urma să fie plăsmuit omul „Să facem un om.” [Facerea I, 26], iar în-sus Fiul L-a ascultat pe Tatăl, și astfel omul a fost adus la existență, iar aici și acum, Tatăl îl ascultă pe Fiul Care grăiește, și astfel Lazăr a fost înviat.

6. Privim împreună-originea și împreună-vorrea, ce mai sunt ele! Pentru că înfăptuirea era ca de rugăciune din partea mulțimii ce stătea împrejur dar cuvintele nu erau ale unei rugăciuni, ci ale unei săl-pirni împărțite: „Lazăre, revă!”, și îndată cel mort de patru zile s-a înfăptuit viu dinaintea Lui. Dar care s-a făcut aceasta prin porunca Celui viu sau prin rugăciunea Celui ce dă viață? Căci El a strigat cu glas mare și aceasta a făcut-o pentru cei ce se aflau și stăteau în jurul Lui. Pentru că ar fi putut săvârșescă această înviere numai cu un glas sculțut, ba putea doar prin voința Sa să-l învie, așa precum putea să facă aceasta și dacă s-ar fi aflat departe de mormânt sau dacă piatra ar fi fost peșculită deasupra. Însă El Și-a dus la mormânt și a grăit celor ce se aflau în jurul lui. Și ei au ridicat piatra și au simțit mi-

rosul neplăcut [și putezimi], iar El a strigat cu glas mare și l-a chemat pe Lazăr, și în felul acesta l-a sculat [din mormânt]. Aceasta s-a făcut oarecum chiar în văzul lor (căci ei l-au văzut pe Lazăr întins în mormânt) și sub naul lor (căci ei au simțit mirosul cel rău al hoșului, fiindcă era de patru zile mort) și la îndemâna lor (căci ei s-au folosit de mâinile lor, mai înalt ridicând piatra de pe mormânt, apoi des-ligând legăturile de pe trupul celui mort și des-făcând gergarul de pe fața lui). Când glasul Domnului a umplut urechile și a spurs la auzul tuturor au înțeles tot și au crezut că El este Cel ce le cheamă pe cele ce nu sunt să fie, Cel ce le gine toate la porunca puieni Sale, Cel ce a făcut toate la început, doar prin cuvântul Său, aducându-le de la neexistență la existență.

7. Poporul lipsit de răutate a crezut în El prin toate acestea, așa înclini nu numai în tăcere să aibă credință, ci devenind chiar enimer prin fapte și prin cuvinte ai dumnezeirii Sale. După scularea din mormânt a lui Lazăr, cea după patru zile, Domnul, gândind un semn care fusese pregătit mai dinainte precum spune Evanghelistul Matei [21, 1-11], s-a așezat pe el, și a intrat în Ierusalim potrivit proorociei lui Zaharia, care a spus mai demult „Bucură-te foarte, fiica Sionului, vesdește-te, fiica Ierusalimului, căci iată, Împăratul tău vine la tine drept și biruător, înmormântat pe asin, pe măzul asinei” [Zaharia 9, 9]. Proorocul a arătat prin aceste cuvinte că

Împăratul acela proorocii este El singur împărat al Sionului. Căci spune Scriptura: Împăratul Tău nu este înspăimântător pentru cei ce-L văd pe El și nu este de temut sau fricător de rele. El nu aduce cu sine purtători de lance și scutieri, înfrâng după sine mulțime de pedestrași și de călăreți, trăind în prosperitate și cerind dăru și biruri, ca și slujni și înrobini de la cei de jos și mai de rând. Dar ce este mai de seamă la El este smerenia. Să și sărăcie și simplitate. Făcând El intră călărind pe un asin, neaducând cu sine nici o pompă și slăvire omenească. De aceea El singur este împăratul drept și trăind într-o dreptate, și El este blând, având blândețe în chip deosebit, căci Domnul însuși grăiește despre Sine și spune: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima.” (Matei 11, 29).

B. Împăratul care a sculat din morți pe Lilzar a intrat atunci în Ierusalim călare pe asin, iar toți poporul, aproape îndăit, copii, bărbați, bătrâni, întinzând pe jos veștile lor, au luat numin de bine, care încheiea oblinda. Întrucât ei îl înalțau pe Cel ce era de viață fclător și birator al morții, cădeau înaintea Lui închinându-se și îl înrogeau în ale călărind împreună cu toți cu numin în afara, ei și înălțau îngrădimentul Templului. Osana Fiului lui David, Osana întru cei de sus. Osana este un imn care se înalță către Dumnezeu, iar înălțarea înseamnă „Măltărește-ne pe noi” iar adăugirea „întru cei de sus” îl arată pe El slăvit nu numai pe

pământ și numai de către oameni, ci și întru cele prea înalte, fiind înălțat de către îngeri cerești.

9. Nu numai că îl slăveau prin asermentarea laude și grăiau drept despre Dumnezeu, dar ei se împotriveau voinței răscumătoare și ungeri de Dumnezeu a călătorilor și a familiilor și se opuneau astfel socotelilor mltărește ale acestora. Căci aceia grăiau în chip nebușesc despre El: „Omul acesta face multe minuri. Dacă-L lăsam așa, tot vor crede în El și vor veni romani și ne vor lua și țara și neamul” (Ioan 11, 47). Dar poporul ce spune? „Bine este cuvântul Cel ce vine întru numele Domnului. Binecuvântat este împăratul ce vine a pământului nostru David!” (Marcu 11, 10). Prin aceea că ei spuneau: „Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului” arătau că El este de la Dumnezeu și Tatăl și că vine în numele Tatălui, așa precum și Domnul spune despre Sine însuși: „Pentru că Eu am venit în numele Tatălui Meu, căci de la Dumnezeu am ieșit și am venit” (Ioan 8, 42). Prin aceea că ei spuneau: „Binecuvântat este împăratul pământului nostru David, care va veni” ei arătau că aceasta este împăratul în care vor crede după spusa proorocii și neamurile cele păgâne, mai cu seamă romani. Căci acest împărat nu este numai nădejdea lui Israel, ci este și așteptarea neamurilor după proorocirea lui Iacov: „Acela își va lega de vișț asinul Său” (Facerea 49, 11), adică legând poporul cel supus Lui dintre iudei și legând de coarda de vișț de vie mltăzului asinei

Sale" [îndrept]. Dar coarda voiei de voi sună ucenica Domnului, către care a grăit Acela: „Eu sunt voia, voi sunteți mîndrelele” [Ioan 15, 5]. De fapt, de aceea-i coardă a legii Domnul pe mînzul asinei Lui, adică pe noul Israel cel născut din neamurile păgâne, care, după har s-au făcut fi ai lui Avraam. Dacă acea împărție este nădăjdea neamurilor păgâne, cum de spun ei că noi, creștind în ea, ne vom ține de rămani?

10. Astfel, cei ce erau prunci cu judecata, dar și cu răsunet, fiind înșuflați de către Duhul cel Sfînt, au înălțat către Domnul un cântec deslăviri: aducînd mănuie că El, ca un Dumnezeu, a dat viață lui Lazăr cel mort de patru zile, iar cîrmușarii și farseii, vă zînd aceste minuni așa de mari, și pe alții, copii singlînd în Templu și spunînd „Osana fiului lui David”, s-au înfrînt și au grăit către Domnul: „Nu auzi Tu care ce spun aceștia?” Ca mai degrabă se cuvenea, ca Domnul să le spună aceloră atunci: „Nu vedeți și nu auziți, nu înțelegeți?” De aceea și El, întorcîndu-Se către cei care îi doyenau că îngădure cîntarea de laude în chip cuvînt numai lui Dumnezeu, a spus: „Da, îi aud pe cei care au fost făcuți înțelepți de către Mine în chip nevăzut, și cele pe care le rostesc ei despre Mine”, dar „dacă voi ținea aceștia pietrele vor zinga” [Luca 19, 40]. Voi nu ați citi niciodată cuvîntul acela prorocesc „că din gura copiilor și a celor ce sug Ți-au preglău laudă” [Mater 21, 16]? Cîci și aceasta jinea de o mare minune, și

anume copii neputuți și nevălăși să teologhească în chip deslăviri cu privire la Dumnezeu. Cel ce S-a făcut om pentru noi, înălțînd în noi îngeresii din gurile lor. Întrucît, așa precum îngruși la nașterea Domnului au psalmodiat „Slăvi întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace” [Luca 2, 14], tot așa și aceștia de acum la înțararea Lui [în Ierusalim], au cîntat înălțînd același cântec: „Osana Fiului lui David, osana întru cei de sus!” [Mater 21, 9].

11. Dar să fim și noi, frăploc, ca prunci țuși de rău, întru și bălîni, cîrmușori și cîrmuși, ca să căpătăm putere de la Dumnezeu, să înălțăm trofeii și să purtăm înfrîntele victoriei, nu numai împotriva paunilor celor rele, ci și împotriva vrămașilor celor văzuți și nevăzuți, astfel încît să dobîndim ajutorul la vremea potrivită. Căci mînzul cel nou, pe care l-a învrednicit Domnul să-l călărească penarul noi, chiar dacă este unul singur, a închipuit supunerea neamurilor păgâne față de El, din care neamuri noi toți ne tragem: cîrmușori și cîrmuși deopotrivă.

12. Așadar, după cum în Iesus nu este nici parte bărbătească, nici parte femească, nici elin, nici iudeu, ci una suntem cu toți după cuvîntul dumnezeiescului Apostol [Galateni 3, 28], tot așa în El nu este cîrmușor, nici cîrmuș, ci toți întru harul Lui suntem una prin credința în El, și într-un singur Trup al Bisericii Sale ne deslăvîrim, avîndu-L pe El drept cap: și noi am luat un singur duh prin harul Duhului Prea Sfînt, și am primit un singur Botez, și

una singură este rădăcea noastră și Unul este Dumnezeu pentru noi. Cel ce este peste tot și pentru tot și în tot. Să ne iubim, deci, una pe alta, și să ne răbdăm una pe alta, și să ne îngrijim una pe alta întru cât suntem mădulare unei alături. Căci semnul uceniciei noastre la El, așa precum însuși Domnul a spus, este dragostea. Și moștenirea pălăntiească pe care ne-a lăsat-o El nouă, când a plecat din lumea aceasta, este dragostea, iar ultima rugăciune pe care ne-a dat-o nouă, când S-a înălțat la Tatăl Său, întru rește dragostea noastră întruolaltă.

13. Să ne grăbim să dobândim împlinirea rugăciunii Sale către Tatăl și să nu ne lepădăm de moștenirea Sa, nici de semnul pe care ne l-a dat El nouă, ca să nu fim lepădați și înălțurați de la vrednicia de fiu, de la binecuvântarea Sa, și de la rangul de ucenic al Său, și să nu cădem curma, pierzând rădăcea pe care o avem și fenoaa apropiere de Mirele cel duhovnicesc. Așa precum, înainte de patima Sa cea mântuitoare, nu numai poporul își agierna veșmintele înaintea Domnului. Care intra în Ierusalimul cel de jos, dar și cei ce erau cu adevărat căpetenii ale neamurilor, adică Apostolii Domnului, tot astfel și noi, cărmuitori și cărmuți, să agiernem veșmintele noastre înăscute, adică trupul nostru și donățele acestuia, înaintea Duhului. Iar acestia nu numai ca să ne învrednirăm să vedem și să ne închinăm palamii Sale celei aducătoare de mântuire și sfinte Sale înven, ci să ne bucurăm și de împlăcirea deplină

eu El. Căci Apostolul spune: „Dacă am fost alorți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtăși și ai învenii Lui” [Romani 6, 5].

14. Pe care fie ea noi tot să o dobândim, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Căruia l Se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel fără de început și cu Duhul Său cel de viață făcitor, acum și pururea și în veac vecilor. Amin.

Despre economia cea după trup a Domnului și Mântuitorului nostru Iesus Hristos

I. Cuvîntul și Fiul lui Dumnezeu Cel de mai înainte de veacuri, Cel necuprins și Cel neîmpuier-
nic, Atoptătorul, putea desigur și ființă întruparea Sa
să-l izbăvească pe om de moarte și de robia diavo-
lului. Pentru că pe toate le poate și le susține cu
Cuvîntul puterni Sale și toate sunt supuse scăpării
Sale celui dumnezeiesc și pe toate poate să le săvîr-
șească, după cuvîntul lui Iov [37, 38], nimic nefor-
du-l Lui cu nepuință. Căci tîrziu și puterea făpturi
zidește nu poate să se împotrivească puterii Zădărnului
ei și nimic nu este mai puternic decît Atoptătorul-
cul. Dar lucrul cel mai potnit cu firea și slăbiciunea
noastră, și care se poate cel mai bine și Celui cel-
lucra, era întruparea Cuvîntului lui Dumnezeu.
Aceasta era și după dreptate, căci nimic nedrept nu
săvîrșește Dumnezeu. „Că drept este Domnul și
dreptatea a sub și faza Lui spre cel drept privește”,
după cum Proorocul a cântat în Psalm [10, 7]. Deci
pe bună dreptate a fost pînă la început omul de

către Dumnezeu, întrucât omul L-a pălâsat mai întâi pe Dumnezeu și de bună voie sa a fugi la cel vădînd și încrezându-se în cel care-l sfătuisă cu vicleșug cele pînă încoace, pe drept a fost lăsat și pălâsat același. Astfel, prin poma celui rău și cu desăvîrșit îngăduință a Celui Bun, moartea a intrat în lume. Iar moartea, prin răsturnarea cea nespūs de mare a diavolului, s-a făcut îndomî. Căci nu numai moartea a biruit (natură), ci și cea veșnică s-a săvîrșit prin lucrarea celui rău.

2. Întrucît cu dreptate am fost dați noi robiei diavolului și morții, este neapărat de trebuință să se împlinească de către Dumnezeu, cu dreptate, și răsturnarea neamului omeneșc spre slobozenie și viață. Dar nu numai omul a fost dat de către dreptatea dumnezeiască zăvîrnitoului, ci diavolul însuși a lepădat de la sine dreptatea. În chip nedrept apăsîndu-se el spre stăpînirea și puterea cea mai înaltă, ca un asupritor lupăndu-se cu dreptatea, și puterea sa folosind-o împotriva omului. Tocmai de aceea a voit Dumnezeu ca diavolul să fie răpus, mai întâi prin dreptatea împotriva căreia el se lupta întru una, iar mai apoi prin puterea întru una și judecîndu-l vinovat. Căci aceasta era ordinea cea mai bună, ca dreptatea să precedă și să arate calea puterii; și era aceasta lucrarea stăpînirii dumnezeiești celei cu adevărat bune, iar nicidecum o făcîndu-i asupritoare, ca puterea să urmeze dreptății.

3. Căci, așa precum cel ce a fost dintru început ucigător de oameni s-a ridicat cu pămînt și uță împotriva noastră, tot așa Cărmătorul și Stăpînul vieții a intervenit pentru noi din preasplînul subit al Sale de oameni și al bunăstării Sale. Și așa precum diavolul a unelut prin nedreptate și vicleșug obișnuit să și cădere omului, tot astfel izbăvitorul prin dreptate și înțelepciune a împlinit, în cele din urmă, biruința asupra începătorului a toată răsturnarea și înnoirea zidirii Sale. Căci Dumnezeu a pălâsat la început ceea ce putea să facă, pentru ca să lucreze mai mult ceea ce trebuia să facă. Iar aici dreptatea s-a vădit foarte împedecă, ca una ce s-a fost mai înaltă aleasă de Cel a Cărui putere este de nebirat. Se cuvenea ca oamenii să învețe de aici dreptatea, vădînd-o prin fapte în această vreme a morții pentru ca în vremea nemurii, luînd putere, să o păstreze în chip necurmat.

4. Apoi, pe deasupra, se cuvenea ca baunul să fie biruit de către firea cea biruită și ca îngălătiorul să fie îngelat. Pentru aceasta se cuvenea și era de trebuință să existe un om care să nu fi gînat din păcat. Dar aceasta era dintr-o cale cu neputință, căci Scriptura spune „Nimeni nu este fără de păcat, chiar dacă o singură zi ar fi văzută la pe pămînt” (Iov 14, 4, după Septuaginta) și „Cine poate spune curții-amirului meu, cum e curtea de păcat?” (Ps 143, 2) și „Nimeni nu este bun [fără de păcat] decît unul Dumnezeu” (Marcu 10, 18). Din această pricină Curvîntul cel născut din Dumnezeu, fiind din El din veci,

dar fiind și în El, pentru că nu este cu putință să cugetăm că Dumnezeu a fost vreodată fără de Cuvânt, iar Cuvântul este cu Tatăl un singur Dumnezeu (căci scribucarea soarelui nu este altă lumină decât soarele însuși; nici raza soarelui nu este alt soare decât soarele cel unul), pentru aceasta, deci, singurul Fiu și Cuvânt al lui Dumnezeu, împreună cu totul de păcat, Se face și Fiul omului, fiind ne schimbător după dumnezeirea Sa, iar după omenețirea Sa, fiind fără de prihană, după cum de mai înainte mărturisise laia, zicând: „... nu săvârșise nici o nedreptate și nici înșelăciune nu fusese în gura lui” (Isaia 53, 9, vezi și I Petru 2, 22). Și nu numai aceasta, dar singur El n-a fost zămisliț întru strădelegi și n-a fost născut în plăcine, după cum mărturisește David despre tine însuși și chiar despre tot omul, în Psalmi (50, 6): „Căci răcoala trupului nostru fiind fiul de voi, noștrii și împotrindu-se pe fași și cu putere legi mure” (vezi Romani 7, 23) chiar dacă răcoala aceasta a fost supusă prin înfrânare de către cei înțelepți și nu a fost slobozită decât spre zămisirea de prunc, totuși ea primește oclinda cea de la început, fiindcă este născută stălcăciune a firei și naștere întru stălcăciune și este supusă patimilor, mai ales pentru cel ce nedându-și seama de cineva pe care a dobândit-o firea noastră de la Dumnezeu, se acamă-nă prin aceasta doborâcelor (vezi Psalmi 48, 12).

5 Din această pricină, Dumnezeu nu numai că ia trup omenească, ci El se naște din Sfânta Fecioară,

care este mai presus de toate pricina cea trup-ească, după cuvântul proorocilor: Unirea Sfântului Duh a venit purcederea grea a Fecioarei, dar nu s-a adăugat poftă trupului și buna vestire și încredințarea verității lui Dumnezeu, iar nu înghețarea și gustarea vreunei pofte plămate cu stăpînire pe ea. Căci orice pomire plămată a fost într-o totul în-lăturare, printr-o rugăciune și o bucurie duhov-nicească. „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvân-tul tău” (Luca 1, 38) – a gră Fecioara cea fără de prihană către îngerul cel binevestitor. Luând în plă-nete ea a zămisliț în chip sânt pe Cel ce-a fost bu-rător al diavolului, Care era Dumnezeu și om totodău, alăsat pe rădăcina neamului omenească, nu însă și pe cea a păcatului. Singur dintre toți n-a fost ză-misliț în strădelegi, nici n-a fost născut în plăcine, adică din poftă și năpescă și din patimi și din cuget-ile învinate ale firei omenești celei căzute prin neascultare. Căci El era prin deplinătatea harurilor Lui, într-o totul curat și neprihănit, neavînd nici o trebu-riță de a Se curăți, ci pe toate le-a purtat pentru noi cu înțelepciune, făcîndu-Se și stălmăzînd asfalul un nou Adam adevărat și preaputernic și împreună cu toate imboldăciune. Iar pe vechiul Adam l-a întemeiat din nou, în Sine și prin Sine, plăzîndu-l punerea în-lăci și învrednicîndu-l să ia într-o totul locul vechiului Adam. Căci și Adam cel dinlăun fusese zidit de către Dum-nezeu fără de prihană și fusese nou, până când, de bună voie, amăgi de către dușul și înscălcăndu-se

spre plăcinte trupului, a căzut, întinzându-se cu ro-bia păcatului, și s-a învechit, luncând spre cele po-sivnice fiii omenești

6. Din această pricină Domnul l-a înnon în chip amrunat pe el, nu numai cu mâna Sa, ci l-a jnui lângă Sine, nu doar luind firea omenească, pe care a ridicat-o din cădere, ci și jntrîbrîpînd-o în chip negric, și umdo-Se cu ea strîns și de nedes-părți, fiind totodată Dumnezeu și om, născut din fe-meie, ca să fie după firea zidiri Sale, și din Fecioara aceea, ca să-L facă om nou. Căci dacă ar fi fost din sîmîrghi (hărbăriească), nu ar fi fost un om nou, nu ar fi fost Sîmpînătorul și Începătorul vieții celei noi și nemurîvitoare vneodată, nici nu ar fi putut, fiind El dint-un petec vechi, să vîdească în Sine plîntarea Dumnezeirii de mai presus de vreme și să facă din trupul Său un neseat zvor de sfîrșime, astfel încît să spele învîlcirea strămoșilor acelor, prin prăso-ul punem Sale și să fie îndestulător tuturor celor ce vor veni după El, spre sfîrșire lor. De aceea nu un înger, nu un om, ci însuși Domnul a binevoit astfel, din mare mila Sa, să ne mîntuiască pe noi și să ne zidească din nou, rîmînînd Dumnezeu neschim-bat, dar venînd și ca om într-u totul asemenea noui, afară de păcu

7. S-a născut, așadar, din Fecioara cea sfînită singurul om Care din veac era fîr de păcat, singu-rul care era vrednic să nu fie pîrșit de către Dum-nezeu. Și mai înainte să cunoască El răul, a ales bi-

nele, după cuvîntul prorocii [Isaia 7, 16], și a trăi-t o viață cu totul lipsită de păcat, și nu s-a putut găsi în El temei sau pricină să fie pîrșit de către Dum-nezeu. Întrucît El nu L-a pîrșit pe Dumnezeu cal-cînd porunca, precum cel dintr-Adam, ci a împlinit toată hotărîrea lui Dumnezeu și toată legea cea dumnezeiască, de aceea, pe drept, nu a fost robu de vicleșugul diavolului. Și astfel a fost biruit de că-tre om diavolul care, la început, îl biruse pe om, iar cel ce biruse firea cea făcută după chipul lui Dum-nezeu, și care se sfîrșe cu aceasta, a fost scoborît din mîndria sa, iar omul a fost izbîvit de la moartea sufletului de la acea moarte de care a murit îndată, ce a gustat din pomul opit: moarte asupra căreia Adam și Eva fuseseră prevenți, pînă să calce po-runca lui Dumnezeu, de Tatăl Care le grăise lor: „în ziua în care vei mîncă din pom, vei muri negre-gi” [Facerea 2, 17]. Căci noi am fost cîndîp după călcarea porunci la moartea trupului, întrucît Dumnezeu a grăit atunci către Adam: „căci pămînt egi și în pămînt te vei întoarce” [Facerea 3, 19]. Tot așa precum pîrșirea trupului de către suflet și despărțirea sa de el este moarte a trupului, tot așa pîrșirea sufletului de către Dumnezeu și despărțirea sa de El este moarte a sufletului, chiar dacă într-un alt chip rîmîne nemuritor. Sufletul devine hădos și respingător dacă se desparte de Dumnezeu, mai mult chiar decât trupul cel mort. Pentru că [sufletul] nu se iesepe și nu se desfăce [în cele din care este

alcătuit) precum trupul după moarte, deoarece el nu-și trage existența din împreunarea a mai multe (elemente alcătuitoare).

8. Se poate vedea aceasta și la corpurile întru totul neînsuflețite: pentru că cele mai simple dintre ele sunt și cele mai stabile. De aceea sufletul cuprinsilor nu suferă numai de nemurțare, atunci când este desprins de lucrarea cea de bine și răuătoare a lui Dumnezeu: ci devine prin sine însuși lucrător al rețelilor lui apăsător, vieșind, nenorocitul de el, lipsit de cămăși, acum desprins de trup, iar în vremea și decăși pus împreună cu trupul în lanțurile de ne desfăcut și de neîndurări ale osândelor celor veșnice pe care Dumnezeu a pregătit-o diavolului și îngerilor lui. Deoarece aceștia, cu toți sunt morți, chiar dacă sunt lucrători ai faptelor rele, pentru care fapt re, pe bună dreptate, Dumnezeu i-a lipsit de viața cea adevărată. Acest fel de moarte și de poarte l-a suferit cel dintâi satana, fiind el cu drepti cuvânti pășitor de Dumnezeu, din pricina necredinței lui. După aceea satana ne-a lăsat pe noi să-i fim părtași, trădându-ne spre necredință prin stăutul său cel iluător. Dar Hristos a izbăvit firea noastră de moartea aceea, arătându-și pe Sine, în viața omenească, prin fapte, a fi întru totul ascuțitor.

9. Pentru că era de neapăsător trebuință nu numai ca El să ia asupra-și firea omenească, ci și și făcând nemuritor neamul omeneșc, călăuzindu-l spre împărțirea din cea veșnică în măsuri să hărăzească

și trupului, cândva viața cea veșnică, după cum aceea moarte a sufletului adusese apoi și moartea cea după trup. De aceea era foarte de trebuință și de folos să se vâdească iconomia aceasta și să ni se ofere nouă, spre a-L urma întru asemănare, chipul petrecerii Sale în viață [pământească]. Căci a fost o vreme când, acia de către omi cli și de către îngerii cei buni, Dumnezeu putea fi văzut: spre a fi urma întru asemănare. Dar întrucât noi am căzut și am pierdut aceeași vedere, lepădându-ne de ea, Dumnezeu, din președintele răbăi Sale de oameni, a coborât din slava Sa, fără să-și părăsească nici o clipă dumnezeirea, și a trăi petrecând printre noi, ca pădă vră a înmăncării noastre la viață.

10. Și nu numai aceasta: dar și s-a făcut nouă și înviător, arătându-ne prin cuvânti calea spre viață [adevărată], iar cuvântului înviătorului Sale i s-a dat crezare și prin covârșitoarele minuni pe care le-a săvârșit. Și firea cea omenească a devenit astfel îndreptățită [justificată], ca una ce nu prin sine și de la sine a avut răstăruș, dar a fost îndreptățită [justificată] și Dumnezeu: ca Unul ce nu a fost proni și făcător al răului. Fîndcă, dacă nu S-ar fi întrupat în om, Cuvântul Care este de-a pururi cu Tatăl, s-ar fi crezut că păcșul există prin firea sa în om, căci din veșni nu a fost niciodată vreun om fără de păcș și s-ar fi putut împlini să se strămure asupra Ziditorului osândirea, ca și cum nu ar fi fost El un Ziditor al celor bune, nici El însuși bun, ci chiar un Judecător ne-

drept, întruclă nu a osândă, și pe bună dreptate, pe omul cel vrednic de osândă.

11. Din această pricină a luat Dumnezeu firea omenească, ca să o arate pe ea îndăgănat de nepăcătoasă și de curată, încât să se poată uni cu El prin ipostas și să dăruiască împreună cu El în vezi. Și în felul acesta s-a vestit tuturor oamenilor că Dumnezeu este bun și drept, și plătitor al celor bune, și mai marele judecări celor drepte. Căci, după ce a căzut satana și ingerii cei apostaz împreună cu el din cer era cu putință să se înțeleagă de la ingerii ce-și primeau răstăvârșirea, că răul nu se află în inger prin firea lor, ci mai curând binele se găsea în el, iar Cel ce s-a zăd pe ei este prin firea Sa bun, drept care și satana a fost osândă cu dreaptă osândă la întruclă cel veșnic: ce unul ce s-a făcut pe sine întruclă al răului, prin lepădarea sa de bine. Deoarece Adam a căzut de la aplecarea sa spre bine, îndreptându-se spre rău, nu a rămas nimeni care să nu fie aplecă spre rău, și nici după Adam nu s-a arătat nimeni (neaplecă spre rău).

12. Pentru aceasta S-a ivit Hristos, ce un nou Adam, Care, după isus, n-a sălășit, nici n-a cugetat, nici n-a grăi păcat, și nu s-a aflat întruclă în gura Sa. Nu a spus isus (Isus 53, 9) „din gura Sa”, ci a spus: „în gura Sa”, ce să dea de înțeles lipsa din El a oricărui gând viciat, așa cum tot isus a mai spus și în alți parte [7, 16 după Septuaginta] că înainte să cunoască răul, El a ales binele, și astfel a fost aflat

drept Dumnezeu precum s-a spus, și S-a arătat, cu adevărat, bun și plătitor al lucrărilor celor bune. După ce S-a făcut El om fără de păcat și s-a vădit în Hristos neprihănit. Lui, El a înnot firea omenească.

13. Întruclă se cuvenea să se înfăpșeze de-a dreptul și să se arate deslușit economia aceasta negrăită, a fost trimis Ioan din puste: cel ce a primit de la Dumnezeu numele de Înaintemergătorul, botezând pe cei ce veneau la el și vestindu-i să fie pregătiți să creadă în Cel ce va veni. Care, spunea Botezătorul, avea să-i boteze pe ei cu Duh Sfânt și cu foc, fiind Acela cu așteptare mai mare decât el, cu el Duhul întrece și covârșește apa, căci Botezătorul aduce mărturie că Domnul este Ștăpân și Împlinitor a toate și căpetenă a ingerilor și a oamenilor, apoi că oamenii sunt cu toți până întruclă întruclă Celui ce are în mână și în stăpânirea Sa lopata, adică puterea celor slujitoare. Înaintemergătorul Domnului aduce mărturie prin sine că Cel ce va veni va fi astfel, dar el arată că și isus L-a văzut mai înainte ca Domn [vezi Isus 10, 3-4] și că el însuși este slujitor trimis să vestească mai din vreme venirea Domnului și să-i îndemne pe cei credincioși să fie pregătiți pentru primirea Aceluia, spunând: „Este glasul celui ce stă în puste: Găsiți calea Domnului.” [Isus 3, 4]

14. Aduce mărturie despre Domnul, cum că înainte să fie el zălmăș și să se nască, era Acela despre Care spune el: „Cel care vine după mine a fost

înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era” [Ioan 1, 15] - cu toate că zămislirea și nașterea Domnului a fost mai târziu - după aceea a lui Ioan Botezătorul. Căci dacă Domnul a fost mai întâi, a fost nu după trup, fiindcă Domnul a fost înainte de trup. Botezătorul aduce mărturie că Domnul este de mai înainte și că este Mielul lui Dumnezeu, Cel ce îndală păcatul lumii [Ioan 1, 29], venind dinaintea jertfa și uciderea Sa, pentru iertarea păcătelor noastre. Pe de altă parte, Botezătorul aduce mărturie că El este Cel Prea Înalț și că El a coborât din cer și este nepus de puternic, căci El nu primește de la Tatăl Duhul cu măsură, iar celor ce cred în El le făgăduiește viață veșnică, și pe cei necredincioși îi amenință cu mânia cea fără de scăpare a lui Dumnezeu. Pentru că Botezătorul, întrebând de către proprii săi ucenici despre cine însuși răspunde „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” [Ioan 3, 30]. Și el a arătat din care pricină nu numai el (Botezătorul), dar și toate sunt mai mici decât Acela, în măsura în care și pășitulul e mai mic decât Cel mai presus de ceruri. „Cel ce vine de sus este deasupra tuturor” [Ioan 3, 31]. Căci El este mai înălț decât toți - având în Sine plinătatea Părintelui Său, ca Fiul al Lui preasfințit și spune iarăși: „Tatăl rubesce pe Fiul și toată lumea dai în mâna Lui. Cel ce crede în Fiul are viață veșnică, iar cel ce nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el” [Ioan 3, 35].

15. Așadar Hinos merge la Botez, și aceasta mai întâi pentru ascultarea Celui ce l-a trimis pe Ioan, așa precum El însuși a spus: „... așa se cumine nouă să împlinim toate dreptatea” [Mare 3, 15], iar pe de altă parte, ca să Se facă pe Sine învedereat și să-și însoară călătoria cea aducătoare de mântuire și să fie creșut de cei ce-L urmau și se botezaseră, așa precum El însuși a arătat și a ordonat, cum că a fost dau Duhul cel Sfânt pentru ca prin El să se preajănuască botezul ca leac curățitor al înimicunilor noastre pricinuite de o naștere și o viață păcătoasă. Chiar dacă El în ordonarea Lui nu avea nevoie de curățire, întrucât era născut dintr-o Fecioară neprihănită și a trăit o viață fără de păcat - dar întrucât S-a născut pentru noi, El pentru noi S-a curățit.

16. Deci El a fost botezat de către Ioan și, când a ieșit din apă, I s-au deschis Lui cerurile și s-a auzit glasul Tatălui Său: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit” [Mare 3, 17]. Iar Duhul lui Dumnezeu S-a pogorât peste El în chip de porumbel, arătând celor ce erau de față pe Cel mărturisit de Sus. Și s-a vădit astfel cu toată înțelesimea, că este Fiul adevărat și că Tatăl cel din ceruri îi este Tatăl cu adevărat. Și S-a făcut cunoscut și Duhul cel Sfânt. Care poruncește din Tatăl venind să Se odihnească pe Fiul cel adevărat al Tatălui. Se sălăduiește în apa botezului harul Său, și al Tatălui, și al Duhului Sfânt. Căci harul, crescând apoi în cei botezați după pilda Lui, îi înnoiește pe aceștia, născându-i din

nou întru Dumnezeu, și să plămândește din nou în chip nou, astfel încât nemăfîind ei din Adam cel vechi, să fie scoși de sub blestem. Și avînd aceea nașterea din Adam cel nou, să capete binecuvîntarea ce se trage de aici, nemăfîind ei copii ai trupului, ci copii ai lui Dumnezeu, „care nu din sînge, nici din poftă împescă, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut” [Ioan I, 13], prin Iisus Hristos.

17. Cîci chiar dacă spre deprindere, spre încredințare, spre îndreptare și spre înțelegerea abscurmului veacului de acum, ei [fiu lui Dumnezeu] sunt îngreunați de povara care îi ține în jos a trupului de sinclonime, totuși în chip nevăzut ei se loveșcă înțelegătoare [în neînclonare], pentru că, ostentându-se și străduindu-se să se poată împlîniși încă de aici de felul Său de viață și să aibă parte, după sfîrșitul vieții lor plămîntești de fericirea, de strălucirea și de neînclonarea. Să. Așa cum prin unul singur, prin Adam, osîndu-moșii a trecut la cei născuți după el, ca o moștenire, tot astfel, de la noi om dumnezeiesc, de la Cuvîntul a trecut harul vieții celei veșnice și cerești la toți cei născuți din el. Din această pricină cerul se deschide înaintea lor primindu-i pe ei la vremea potrivită, dacă se întorc la credința întru-înălț și la dreptatea cea după credință, învednindu-se a fi moștenitori ai lui Dumnezeu, așa precum au primit putere deplină și s-au făcut împreună moștenitori cu Hristos, devenind părtășii ai vieții celei veșnice și ai

nemurii, unindu-se cu El în chip nedespărțit și desfrîindu-se într-o slavă. Lui. Căci cerul a fost închis mai întîi pentru noi, și apusesem în ai mîinii, care este dreptul pînă la parte din partea lui Dumnezeu, pentru păcatul și necredința noastră. Dar prin nepăcătoarea întru Hristos a fini noastre omenești și prin ascultarea de poruncile lui Dumnezeu, am deveni fi ai bunăvoinței, noi, cei ce ne-am lepă de Hristos, și fii iubii ai Lui. Și cerul ni s-a deschis nouă, astfel că Duhul lui Dumnezeu a pogorît peste noi și a rămas în noi, ai prin El, osîndu-ne, vom fi înălțați în ceruri, atunci cînd Cel ce L-a sculat din morți pe Hristos va da viață și trupurilor noastre moarte, pentru că Duhul Sfînt, Cel ce locuiește în noi, va prefăce trupul întregului nostru, învednindu-l să fie asemenea cu trupul slavei lui Hristos, prin care ne-am îmbogățit noi cu nemurirea și am fost chemați să mergem în ceruri, mai presus de toată strălucirea și de toată puterea, firea noastră omenească este aşezată pe un tron, în ceruri, la dreapta Celui Prea Înălț.

18. O, ce adînc de bogăție și de înțelepciune și iubire de oameni se află la Dumnezeul Așfel, Dumnezeu, prin înțelepciunea, prin puterea și prin iubirea. Să de oameni a juii să schimbă și să îndrepte spre bine alunecările cele din voia noastră neascultare. Dacă n-ar fi coborît din ceruri Fiul lui Dumnezeu, am fi rămas fîlci de nădejdea urcării noastre la cer. Dacă El nu S-ar fi întrupat și dacă n-ar fi plămînt cu trupul și n-ar fi învîl, și nu S-ar fi întors pentru

noi în ceruri, nu am fi cunoscut preaplinii dragostei lui Dumnezeu pentru noi. Dacă fiind noi încă necredincioși, nu S-ar fi întrupat El pentru noi și nu ar fi îndurat patimile Sale, nu ne-am fi îndepărtat de clădirea în semetpe, deși ne-am înălțat alături de sursă prin El. Căci acum, întru care ne-am înălțat fiind să fi dai nimic de la noi, rămânem în smerența noastră și, privind cu înțelepciune la milnimea făgăduinței și a buniei slujbei, ne facem meren mai smeriți, căci din această vine milnoul.

19. Agadar, Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, ca să arate la ce înălțime ne-a indicat pe noi, astfel încât să nu ne trufim că am fi biruit clădirea înălțându-ne noi singuri, ci că El este adevăratul Milocitor, având două firi și desvârșiri potrivindu-le întruolalt. De asemenea, S-a făcut om ca să dezlege legătura păcătoșului, să emitească înmăciunea cea după trup, să vâdească dragostea lui Dumnezeu pentru noi, să arate până la ce adâncime ne-am înfundat în păcatul rețelilor, încă a fost nevoie de întruparea lui Dumnezeu, să Se facă nouă pridi a smerenței care cuprinde trupul și pălăntarea lui și care este leac semetpei, să arate că este bună firea noastră zădă de Dumnezeu, să Se facă începător și chează al înmării și al vieții celei veșnice, stingd deznădădea noastră, făcându-Se Fiul al omului și înălțat apoi în schimb moarte, spre a-i face pe oameni fii ai lui Dumnezeu și părtaci la nemurirea cea dinnezească, să arate cum firea omenească, oșpe de toate făpturile

zidite, a fost creată după chipul lui Dumnezeu. Prin această întruparea ei cu Dumnezeu a apna stăt de mare, încă ea a putut să se unească cu El într-un ipostas nru, pentru că El și dea creșterea trupului și începă firi nemuritoare, astfel încât duhnurile cele cerești să nu se creadă mai de curie decât omul și să nu se socotească dinnezeștești din pricina lipsei lor de trup și a pălăntei lor nemurii, să lege și să unească cele prin firea lor desvârșită, pe oameni și pe Dumnezeu, făcându-Se Milocitor El, Cel cu îndor și fire. Și ce s-ar cuveni să spun eu mai mulți? Dacă nu S-ar fi întrupat Cuvântul lui Dumnezeu, nu S-ar fi arătat Tatăl ca Tatăl adevărat, nici Fiul cu adevărat. Fiu, nici Duhul Sfânt că este din Tatăl, nu ar fi fost un Dumnezeu în fapte și ipostasuri, ci făpturile zidite. L-ar fi cunoscut doar prin înțeparea Sa, precum spuneau înțelepții cei fără de minte, pe vremea, și aceia care, acum, în timpurile noastre, ongiți precum Vurlaam și Achindin.

20. Pentru toate acestea S-a arătat Domnul după iconomia Sa, așa cum am și desvârșit-o pe cili cu puterți, L-a scris, de asemenea, drept Tatăl adevărat pe Tatăl cel de sus, a arătat celor din vremea Sa, ca și celor de după aceea, cădea către El îndemînându-i și chemându-i și călăuzându-i prin viața și învățătura Sa, prin facerea de minuri și prin proorociile Sale, mai abar prin înțelepciunea și cunoașterea Sa cea cu adevărat dinnezească și mai presus de fire, căreia nimic nu-i este îndoielnic, nici din cele ce vor fi,

noi din cele ce acum sunt ascunse în străfundul inimilor zbuciumate. Trebuia întru-adevăr ca aceia să se vor asculta de El să fie scosi de sub robia diavolului, căci omul, prin pedespra mâinii lui Dumnezeu, ajunsese în adevărată robie și, deși eu drept cuvânt pedespră de mânia divină, din pricina abaterii lui de la bine, se cuvenea ca omul să fie slobozit din acea robie.

21 Așadar era nevoie de o gență care să ne împacă pe noi cu Tatăl cel de sus, să ne dea slobozenie și să ne sfîrșească, fiind noi înșinași de pătăla noastră întru cel rău. Era nevoie de o gență curată și curățitoare, dar și de un preot care să fie curat și fără de păcat. Pe de altă parte, aveam nevoie de o învoire nu numai a audienței, ci și a trupului, și aceasta nu doar pentru noi, ci și pentru cei ce vor veni după noi. Prin urmare trebuia să se înălțasească nu numai această slobozenie și această învoire, ci și încredințarea deplină a dobândirii lor, iar peste toate înălțarea noastră și petrecerea cea fără de sfârșit în ceruri. De toate acestea era nevoie, și nu numai pentru cei de față, ci și pentru cei ce vor veni, ba mai mult încă, și pentru cei care trăiseră căutând și se mutaseră la iad, fiind aceștia mai numeroși decât cei ce vor fi în viitor și vor crede și se vor mântui. De aceea acordăm cu că Hristos vine la împănarea vechiunilor și că se cuvenea să fie vestită Evanghelia și celor din iad, să li se arate lămurit și aceluia marea înțelegere a lui Dumnezeu și să fie și ei în sfârșit sloboziți din ghearele demonilor care-i înrobiseră. În-

ălțându-li-se și lor sfîrșirea și făgăduința bunurilor viitoare. De aceea se cuvenea eu tot dinadinsul ca Hristos să Se pogore la iad, fiind toate acestea după dreptatea fiilor de care nume nu se săvârșește de către Dumnezeu.

22 Pe deasupra tuturor acestora, se cuvenea să fie îngelat, pe bună dreptate, Îngelătorul, și să părăsească boala cea dobândită prin cădere și îngelăciune, iar prin înțelepciune să fie surpată viclenia cu care se făcuse înșelătorul a toată creatura. Dar n-ar fi lepădat această îngălmire a lui, dacă n-ar fi fost copleșit de puterea lui Dumnezeu, dacă n-ar fi fost surpat și înălțatului sălășluirii sa, prin înțelepciune și prin dreptate. Și întruocă tot oamenii s-au îndreptat spre rău cu făpta, cu gândul său eu cuvîntul (fie numai cu un sau două dintre acestea, fie cu toate la un loc), au prăvălit curățenia dată de Dumnezeu fiii omenești și deci aveau nevoie de sfîrșit, care nu se împlinește întru decît prin prinosul și închinarea către Dumnezeu, se trebuie să fie neprihănit, așa cum noi nu eram în stare să le aducem lui Dumnezeu. Din această pricină, Hristos, Cel singur fără de prihană, S-a arătat și S-a adus pe Sine prinos și jertfă, Tatălui pentru noi, astfel încît cei ce căutăm spre El și credem întru-Insul să ne lipsim de El prin ascultarea poruncilor și să ne înălțăm prin El înaintea feței lui Dumnezeu, dobîndind iertare și mîndruire spre sfîrșirea viitoare. Și aceasta este ceea ce spune Domnul în Evanghelie: „Pentru ei Eu Mă sfîr-

jeze pe Mine Însuși, ca și ei să fie sfîșii într-o ade-
văr' [Ioan 17, 19] Nu era de trebuință ca numai
pînoul să fie curat, ci și Arhiereul care-l aducea se
cuvenea să fie neprihănit și fără de păcat, după cum
spune și Apostolul: „Un astfel de Arhiereu se cuve-
nea să avem: sfînt, fără de rîușare, fără de pată, ose-
bit de cei păcătoși și fiind mai prețios decît cerurile”
[Evrei 7, 26]

23 Pentru unele ca acestea, Cuvîntul lui Dum-
nezeu nu numai că S-a făcut trup și S-a stălightat în-
tre noi [Ioan 1, 14], arătîndu-Se pe pămînt și pe-
treclînd împreună cu oamenii, ci a luat trup la fel cu
al nostru, chiar dacăs preacurât: corupți supus morții și
pămînt. Cu acest trup [ierfă pe Crucă] l-a ademe-
nit pe țărpe, începutul răului, printr-o moarte
vrednică de înțelepciunea cea dumnezeiască, și a
adus slobozenie întregului neam omenesc, care se
afă sub robia acestuia. Căci dacă a căzut trupul, tot
neamul supus urîmii sale a fost slobozit. Și acesta
este cuvîntul pe Care Însuși Domnul l-a spus în
Evanghelie: „...a fost legat cel tare și toate ale lui au
fost prîdute” [vezi Matei 12, 29]. A fost prîdat de
către Hristos. Care ne-a slobozit pe noi și ne-a îndre-
pățit și ne-a umplut de lumină și ne-a îmbogățit
cu dumnezeieștile Sale haruri. De aceea cîntă și
David: „Sunt-Te-ai înălțat, robii-ai mulțime, luat-ai
darul de la oameni” [Psalm 67, 19], desigur la
înălțimea Crucii, sau la cer

24 El astfel l-a înfrînt pe diavol prin trupul și
prin ierfă. S-a aducîndu-Se pe Sine prinos sfînt și
ierfă neprihănită. Tatăl și Dumnezeuul Său – o,
ce dar mîreț și de negrăit! – și această ierfă ne-a
împăcat cu Tatăl pe noi, cei de un neam cu El. În-
trucît, plîndu hotărîrea Tatălui, a îndurat pămînt
pînă la moarte, S-a făcut pîdă pentru noi, cei ce
eram pierduți prin neascultare, dar care prin ascu-
tare am fost mîntuiți. O, pînă unde se poate întin-
de ascultarea! Pe de altă parte, El a arătat și că
moartea aceasta este mai de preț și mai de cîștig
decît nemurirea cea legată de diavol, întrucît o asi-
fel de moarte aduce cu adevărat viața cea fără de
moarte, căci nu mai avem de-a face cu a doua și
veșnica moarte, cea mai rea decît o moe de mort,
în iadul că va să vie, ci cu petrecerea cea întru Hris-
tos, din cereștile înălțimi. Fîndă Hristos, după ce a
înviat a treia zi din mort și după ce S-a înălțat viu
dinaintea ochilor Săi, S-a înălțat la ceruri și sîmî-
ne nemurții, hărăzindu-ne și chemîndu-ne nouă
învierea și nemurirea și viața cea neînclătoasă din
ceruri, cu adevărat ferocă și fără de sfîșie. El a în-
mădurat îndona noastră moarte printr-o singură
moarte, cea a trupului Său, și printr-o singură învie-
re, cea a trupului Său, și ne-a slobozit din îndona
noastră robie, cea după suflet și cea după trup.

25 Cu adevărat duh mori s-a făcut cel rău, o
dată ce a fost pășit, pe drept cuvînt, de către
Dumnezeul vieții celei adevărate. Fînd acela plînd-

tare a răului, patimilor și amărilor începător a toată
 slăvirea, el nu a suferit să-l vadă pe oare petrecându-
 du-și viața în locul cel de desfășurare, adică în viața
 amăgindu-l cu acei sfar pierzător, l-a făcut părtăș
 păcatului și morții celei sufletești. Dar acești morți
 sufletești, adică după duh, s-a umplut cu neapăsare
 neînvingătoare moartea trupului, iar în felul acesta cel
 rău, printr-o singură moarte a sa, ne-a adus nouă
 îndoulă moarte și după ce ne-a slăbit în prispășie en
 el, ba chiar mai jos încă, s-a scos pe sine mare și
 înălțat. Slăbind-se a ne fi amăgiți cu scuturări și a ne fi
 înrobii fără înșoarcere. Și s-a crezut a fi chiar dum-
 nezeu, via închipuindu-se nemuritor și după moar-
 te, și s-a făcut el și moștenitor al sufleteilor noastre
 plătute de Dumnezeu, trăgându-le în via și zăvo-
 rându-le acolo, în tempe ce s se păreau a fi fără de
 scăpare.

26. Însă Dumnezeu, Ziditorul nostru, milostiv-
 du-Șe de o nenorocire atât de mare, a binevoit să
 pogore acolo unde fușesem așvârligi, pentru ca să
 ne cheme afară. El, Cel ce singur S-a arătat slobod
 înine cei morți, înscut a pogorât acolo cu duh viu,
 și nu numai atât, ci a strălucit de via împreună, cu
 puterea Sa cea de viață făcătoare, ca să-i lumineze
 pe cei ce jădeau în întinere și să-i facă via după
 dnh pe cei ce credeau acolo în El, și scote și să
 aducă la viață trupurile turoor în ziua pe care a sta-
 tornica-o spre învierea și îndecata întregului neam
 omeneș, după cum ne învață frântul Apostolilor

spunând, „Că spre această s-a binevestit morțioș,
 ca să fie îndecăci ca oameni, după trup, dar să vieze
 după Dumnezeu cu dnhul” [I Petru 4, 6]. Și puțin
 mu sus, în aceeași epistolă, arată Căne este Cel ce a
 dnh vestea cea bună și morțioș din via, căci spune
 „Hmăos a înfere o dată moartea pentru păcatele
 noastre, El cel diapi pentru cei nedrepi, ca să ne
 aducă pe noi la Dumnezeu, omorât fiind cu trupul,
 dar viu fiind cu duhul” Cu care S-a coborât și a pro-
 povădit și dnhunilor înine în înșoarcă”, adică su-
 fleteilor celor morți de veacuri [I Petru 3, 18-19].

27. După cum cel rău, prin singura lui moarte,
 cea după Duh, ne-a adus nouă moartea cea îndoulă,
 tot așa Cel Bun, printr-o singură moarte a Sa, cea
 cu trupul, ne-a slăbit de moartea cea îndoulă, și
 printr-o singură înviere a trupului Său, ne-a dăruit
 îndoulă înviere, răsucind astfel, prin moartea Sa im-
 peșcă, pe cel ce avea sălăpărire peste moartea su-
 fletei și a trupului, pe amândouă izbăvindu-le din
 robia celui rău. S-a înmăncat în șurpe cel viclean, ca
 astfel să înșele pe om, dar Cuvântul lui Dumnezeu a
 înat fire omenească, ca prin ea să-l înșele pe înșelă-
 tor. Însă El a înat o fire omenească de neînșelă și ne-
 pînărită și cu gnat a pășit-o astfel până la sfârșit,
 aducând-o Tatălui Său ca primos spre sfingrea noas-
 tră. Cuvântul lui Dumnezeu, dacă ar fi luat un trup
 nemuritor și fără putăni să pătimească, cum ar fi
 putut pare să fie înșelat diavolul? Cum ar fi putut

oare cel videau să-și îndrepte înșirava. Domnul potna și necredința lui?

28 Din această pricină, diavolul nici nu L-a atacat până ce n-a băgat de seamă că Domnul potna un trup supus suferinței de vreme ce, postind El în pustie, potrivit Evangheliei, părăsise de zile fite să flămânzească (căci, chiar dacă era îmbrăcat în trup plămănit, lucră și plămăne cu trupul numai întruca încredința aceasta așteptuierii dăruite din El), totuși mai dăruia să flămânze. Abia atunci, pentru înțeles oare, începătorul răului a îndrăznit și l-a atacat. El a primit oprimă, dar degrabă a găsit o cale de izbăvire prin duș. Diavolul a fost respins cu tărie pentru că, apoi, ascuțind urgi, prin cele ale plăcerii, să fie biruit cu putere și alungat și dat de rușine. Deci, din ce pricină a fost biruit cu putere diavolul, deși potna să-lăză lucrător în pământul trupului? Pentru că diavolul a înțeles să facă loc plăcerii în Cel lipsit de păcat. Și diavolul a fugit rușinat, văzându-se biruit, dar Hristos nu încetează să urmărească, căci îl scoate din cei ce erau demonaizați, slăbindu-i pe cei prigoniți de el cu nepuțințe și învins morții, nu numai pe cei de puțină vreme, ci și pe cei ce potna să-lăză deși [vezi Ioan 11, 39], și nu numai cu cuvântul făcând aceasta, ci mai mult, lăzându-l de-a dreptul din suferință, predând poală și arătând că îmbrăcându-l oare cărească se apropie călăuzind suferințele către credință și către o viață de luptă cu cel potrivnic, primind și

preschimbând pe cei păcătoși, ba chiar dând și ucenicilor Său putere asupra demonilor. Dar oare era cu putință să suferă acestea toată și înțelegi cei călăuzi demprieună cu el?

29 Oare e de crezut că era cu putință ca diavolul să nu caute să respingă și să înăduie o putere atât de mare îndreptată împotriva lui? Oare nu era un lucru neașteptat pentru diavol să-l vadă urzind printre oameni pe Acela Care-l alunga pe el din mijlocul oamenilor și abolea acea tălmăcire urăscă ce mla de îndelungată vreme îl urgise pe oameni? Din această pricină era furor foarte împotriva lui Hristos, întruca el și-a dat seama, din cele văzute, că suferința acela teandă era mai prețioasă de toate pământurile, al căror începător fusese el [diavolul], și că acel suflet nu putea cu nici un chip să primească moartea, pe care el însuși [diavolul] a strecurat-o printre oameni. Și chiar dacă trupul era supus morții și patimilor, diavolul singur nu avea putere să aducă o astfel de moarte. De aceea a putut el spre uciderea lui Hristos gândul necredincioșilor iudei, cei dovediri făgărniți de Domnul și îndepărtați de El. Drept care diavolul îi agită și îi urnește pe aceștia spre uciderea Lui, și încă ucidere de necinste, potna numai necredincioșilor și răsfățaților, amăgindu-se că în felul acesta va izbăvi să-l alunge de aici și să-l întineze numele pe pământ. Diavolul era încredințat și socotea că dacă Hristos va muri, va

zilor în iad și suferință. Aceștia - asemenea tuturor celorlalte suflete făcute de acela de vescon

30. În felul acesta Îngelătorul a fost îngelat atunci când a ascat trupul cel plămîntor și muritor al lui Hraos, și, ființă de viață lui, a adus Lumina în ascunzătorii cele întunecate și înfricoșătoare ale iadului, așezînd pe Dăltătorul vegii printr-o suferință (prute de el în robie prin moartea cea cu duhul). Și nu numai aceasta, ci a amestecat cu cei morți trupul care hărăzește înviere și nemurire, grăbindu-se să-L așeze pe El și să-L încredințeze mîinilor și morții. Iar Domnul putea să respingă și acente unelui ale diavolului, dar nu a vrut, ci voia Lui a fost să îndure patimile Sale pentru noi, pentru care S-a și ființat Dumnezeu și Om. Dacă n-ai fi fost El și Om, nu ar fi putut să plătească, iar dacă nu era și Dumnezeu rămînînd neplămîntor după dumnezeire, nu ar fi suferit în trup moartea pentru noi, aducîndu-ne nouă prin această înviere și nemurire. De asemenea, noi nu s-ar fi creat că El putea să nu plătească, și că El a ales să plătească de bună voie, și că amena Lui avea să ne izbăvească pe noi și să ne înalțe înviîndu-ne că se cade cu fapta să ne osîmîm spre dreapta și, de va fi nevoie, noi moartea să n-o presupunem. Și a făgăduit celor credincioși, prin învierea Sa, puterea nemuririi, și nu numai că ei vor rămîne nemuritori, ci și depăne de chinul cel veșnic al iadului, petrecînd cu îngeri și desfătîndu-se într-o împărăție cea veșnică și nestîmăcătoare.

31. De aceea a îndurat El pentru noi moartea, căci nu-i era dăru, ea să ne scape pe noi, cei ce ne-am ființat dăruim Lui și să ne izbăvească din robia diavolului și de la moarte. Vreau să spun de la moartea trupului și de la cea a suferinței, de la cea vremelnică și de la cea veșnică. Căci El a dat ca preț de răscumpărare pentru noi, cei dăruim, propriul Sîm sînge nevinoat și fără de păcare, izbăvindu-ne de vinovăție, scutîndu-ne păcatele și rupînd pe crucea Sa zăpădul acestora, și scoțîndu-ne astfel de sub robia diavolului. Căci acesta a fost momentul să înghițim și să vedem răscumpărarea noastră, adică sîngele aceluia al Sîm pînă la cap, care nu numai că era nevinoat, dar și plin de putere dumnezească. Diavolul nu s-a îmbogățit cu acest sînge, ci el a fost legat cu putere și peceșul prin crucea lui Hraos. Și în felul acesta noi am fost izbăviți de împălăre diavolului și ne-am mutat în împărăția Fiului lui Dumnezeu, mai înaltă fiind noi vase ale mîinii (lui Dumnezeu), dar prin El făcîndu-ne vase ale mîinii Sale. El l-a legat pe ori ce avea putere asupra noastră și a prădat de la el toate ale lui. Căci El cu dreptate împărătește peste noi, dar cu nădreptate a fost dat morții, prin unelura celui rău. Și după ce l-a bătut în chip uimic pe înepătorul a toată răutatea, El a arătat în chip lămurit puterea Sa cea nemărginită, înfrîngînd moartea cea în trup și scutîndu-Se din morț după trei zile înviîndu-Se la cei și așezîndu-Se El la dreapta Tatălui, împreună cu trupul pe care L-a

purtat pentru noi și cu care a murit. Iar noi am fost încredințați de învierea Sa din morți și de primirea în ceruri și de mărirea împărăției Sale, în măsura în care, urmându-L pe El, fiecare după putință vom birui cu dreptate pe începătorul păcatului, și trăind prepește cu sine asăvurilor lui și ademenind către paumele cele rele și răbdând cu bărbăție multe la ispiun.

32 De aceea, deși Domnul ne-a născut din nou prin dumnezeiescul Botez și ne-a pus pe calea prin harul Duhului Sfânt în ziua răscumprării noastre totuși El a lăsat ca trupul nostru să fie muritor și păinimos, arzându-l însă din adâncurile sufletului nostru pe învățitorul cel rău. El s-a îngălbenit în schimb să ne apăsască din afară, pentru ca omul cel înnoș după Noul Legământ, adică după Evanghelia lui Hristos, trăind în poeză și în slăvirea de fapte bune, disprețuind desfructele din viața aceasta, îndurând el durerile și ostentindu-se cu asăvurile celui poimnac, să fie pregătit pentru primirea nestricăciunii și a bunătăților vesacului cel nou.

33 Se cuvine, așadar, ca omul credincios să se bucore într-o nădejde, și întrucât viața aceasta a noastră va avea un sfârșit, să se veselească în chip înțelept, așteptând cu credință necurmată fericire a vieții celei veșnice. Trebuie, de asemenea, să îndurăm cu răbdare prin înțelegerea dată de credință, nenorocirea la care viața aceasta a fost osândită pe bună dreptate. Și prin răbdarea față de păcat și de

începătorul păcatului și de toți lucrătorii acestuia, să ne împotrivim dacă este nevoie până la jertfă. Pentru că, în afara de păcat, nimic din cele ce există în lumea aceasta nu este cu adevărat rău, chiar dacă este aducător de răutate, nici măcar moartea. De aceea și oșta celor cuceritori de bunăvoie s-a făcut plămnoare după trup, iar mucenicii au făcut ca și-nuca moarte cinria și au fost supuși să fie preamăriți și aducători de viață veșnică și de slavă și de înfrățire cerească, folosindu-se ei de moarte într-un chip bineplăcut lui Dumnezeu. Din această pricină, chiar și după ce moartea a fost nimodă prin învierea lui Hristos, El a lăsat-o să rămână și pe mai departe în mijlocul alor Lui, împreună cu celelalte rele și vălându-le lumii, astfel încât cel ce trăiește după Hristos și se luptă cu acestea, în mințile adevărate și al credinței, să fie pregătit pentru vesacul acela pururea nou al Noului Legământ.

34 Deci rețelele acestea vălânditoare sunt de folos pentru cei credincioși, care le rabdă spre îndreptarea păcatelor spre lucrarea înfrânării spre încrețire, spre înțelegerea zbucnului acestei vieți de acum, spre îndemnul la stăruințarea dintr-o măntuire și a înfricții, care dăinuiește de-a pururi, a vieții cu adevărat noi și a fericirii adevărate. Înfricția și încrețirea noastră într-o Hristos a felurite forme: au adică un început, și un mijloc, și o slăvire, începutul îl face în noi harul boleziei, aducând ertarea păcatelor și a vinovăției din vechiul blestem, drept care

botezul este numai „baptă a naşterii din nou” iar în-
vierea este rădădurnă de cei credincioşi şi fidele din-
tr-un veacului ce va să vină la este slăvirea. Iar ceea
ce se află între început şi sfârşit este viaţa cea după
Evangelia lui Hristos, prin care se înfrânge şi creş-
te şi se reînnoieşte. Zi de zi, omul ce învântează spre
cunoaşterea lui Dumnezeu, spre dreptate şi spre
sfîşiere, începînd începutul cu începutul şi alina de la sine
toată apăsarea spre cele de jos, strimutându-şi
într-o singură nădărnici de la cele trupeşti, văzute şi ne-
văzute, la cele duhovniceşti, nevăzute şi veşnice.

35 Învăţîndu-ne această înfrînătoare scură într-un
Hristos, vîscătorul negrăşilor taine ale Duhului, ma-
rele Pavel, vasul cel ales, scrie în *Epistola către Ro-
mani* „... toţi clii în Hristos Iisus ne-am botezat, într-un
moarte. Lui ne-am botezat. Deci ne-am îngropat cu
El, în moarte, prin botez.” [*Romani* 6, 3-4]. Ace-
sta este începutul înnoii noastre, clii Hristos, prin
Crucea Lui, a năstosirii zărilor păcatelor noastre şi a
ridicării vinovăţiei celor ce, prin botez, s-au îngropat
împreună cu El. Ascultă acum şi partea cea de la
mîloc, după acest început, clii spune „care pre-
cum s-a sculat Hristos din moarte, aşa şi noi să petre-
cem într-o înnoire veşni” [*Romani* 6, 4], şi el adăugă
şi deslăşirea acestei înnoii, arătînd că „dacă am
fost aliori pe El, prin asemănarea morţii Lui, atunci
vom fi şi părtaşi şi a învierii Lui” [*Romani* 6, 5]. În con-
tinuare, [Apostolul] arată şi mai împede începutul şi
sfîrşitul înnoii şi înfrînătoare noastre, zicînd „... ci şi

noi, care avem pălăa Duhului şi noi înfrînă suspi-
năm în noi, aşteptînd înfrînerea.” [*Romani* 8, 23].
Numesc „pălăa Duhului” sfîşierea şi harul Duhului,
pe care le primim la dumnezeiescul botez, abluvin-
du-ne toate păcatele şi învîndu-ne şi îndreptîndu-ne
în darul harului lui Hristos, ceea ce este începutul
bunurilor viitoare. Spunînd însă „aşteptăm înfrîn-
rea”, nu pomenesc de înfrînerea pe care o căpătăm
la botez, ci vorbeşte de înfrînerea aceea viitoare şi de
slăvirea şi neînfrînare, adăugînd „împlinirea
trupului nostru” [*Romani* 8, 23] adică abluirea lui
de toate patimile şi amălcunirea, clii din înfrînerea cea
de acum poate să se clatine şi să cadă, dar cea care
vine prin înfrînerea morţilor este cu adevărat temeră-
că şi deslăşirea.

36 Acelaşi, scriind filipenilor, înfrînăză mai
împede slăvirea acestei înnoii, zicînd „... aşteptăm
Mîntuitor, pe Domnul Iisus Hristos, Care va
schimba la înfrînare trupul smerenţei noastre, ca să
fie asemenea trupului slavei Sale.” [*Filipeni* 3, 20].
Aşa precum Hristos a murit în slăbiciune, şi neînfrîn-
rea trupului, dar a înviat într-o putere şi slavă dum-
nezească, tot aşa şi cei ce-şi trăiesc viaţa lor după
Hristos sunt semănări spre moarte, cum însuşi spune
Pavel, într-o slăbiciune şi neînfrînare, dar se vor scula
într-o putere şi slavă [vezi I *Corinteni* 15, 43], primind
un trup slăvit şi înfrînare, aşa cum a avut Hristos
după înviere, cînd a devenit „întîiul născut din
moarte” [*Coloseni* 1, 18] şi „începătura (a învierii) ce-

lor adormi” [I Corinteni 15, 20]. Dar această înnoire în trup este acum văzută prin credință, nu și cu ochii trupei, prin nădejde, dar încă neîmplinită, pe când cea a sufletului își trage începutul, cum s-a spus, din dumnezeiescul Botez: prin iertarea păcatelor, hălându-se și crescând prin credință și dreptate și înnoindu-se de-a puru prin cunoașterea lui Dumnezeu și prin virtuțile acestuia. Și va călășa și deslăvirăne prin acea vitoare vedere a lui Dumnezeu față către față, pentru că acum nu vedem decât „ca printr-o oglindă, în ghicisuri” [I Corinteni 13, 12].

37 Din această pricină și Ioan [Iuvenicul] cel preasfânt [al Domnului], cuprins de aceste două înnoiri, cea a sufletului și cea a trupului, spune „Acum mine fi ai lui Dumnezeu” [I Ioan 3, 2]. arătând prin aceasta începutul înfieri, dar adăugă îndată: „... și ce vom fi nu s-a arătat până acum. Știm că dacă El Se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea așa cum este” [ibidem]. Este vorba aici de deslăvirăne înfieri și a înnoii celei după Dumnezeu datorite nouii prin Hristos. Cu privire la aceasta, se spune și în Evanghelie că: „... cei care cred în numele Lui, le s-a dat putere ca să se facă fi ai lui Dumnezeu” [Ioan 1, 12].

38 Unii ca aceștia nu s-au născut din sînge, nici din dorință trupei sau bărbătească, cum sînt scris [Ioan 1, 13], ci de la Dumnezeu. Dar zicînd că noi nu ne-am născut din trup, ci de la Dumnezeu, el lămură rește și arată nașterea din nou și înfieriă prin dum-

nezeiescul Botez și prin care suntem fi ai lui Dumnezeu. Și spunînd că ne s-a dat putere deplină să ne numim fi ai lui Dumnezeu, dar că încă nu suntem, arată prin aceasta că nu avem deslăvirăne înfieri. Căci așa precum pruncul de stîn născut are din fire puterea să devină înțelept și poate fi astfel, întințind în vîrstă și sporind în cele folositoare, tot astfel va fi în lucrarea sa și cel născut din nou prin dumnezeiescul Botez: fiindcă acela a fost putere să devină asemenea trupului de slavă al Fiului lui Dumnezeu. Într-adevăr, dacă el va umbla într-o înnoire vieții, slăbind după învățătura lui Hristos și după Evanghelia Lui, atunci cînd puterea aceasta prin înviere va deveni aievea, nu în credință sau în nădejde va avea el trup slăvit și înveșnicit, ci în adevăr și aievea, ca și cel al Domnului după înviere. Și dacă astfel îi va fi trupul, cu atît mai mult duhul. Însă vor învia și trupurile cele moarte ale necredincioșilor, dar nu într-o slavă cerească, pentru că nu vor fi asemenea cu trupul slavei lui Hristos și nu vor avea parte de vederea lui Dumnezeu făcîndu-și celor credințioși care se și numesc „împărăția lui Dumnezeu”. Căci Scriptura spune „Să nu mai fie pe pămînt cei fără de lege și să nu mai vadă slava Celui Preaînalt” [Ier. 26, 10]. Iar cei născuți și creștuți după Hristos și care au ajuns la mîntuire pînă la sfîrșitul vieții lui Hristos, după putință, aceia vor dobîndi în chip fenn și urîlucirea dumnezeiască și așa precum este

ecns. „vor străluci ca soarele în împărăția Tătilor” [Matei 13 : 43]

39. Întâi și Adam a avut parte de această strălucire și lumină dumnezeiască înainte de călcarea poruncii, căci gol fiind, era îmbrăcat în veșmânt de slavă, și nu se rupe de golăciunea lui, ci era el cu mult mai frumos împodobit decât acuma care poartă acum diademe de aur și pietre prețioase. Iar Cuvântul lui Dumnezeu, milostivindu-Se de firea noastră dezgolită și lipsită de acea dumnezeiască strălucire dintr-un pincare călcăm porunca, a luat-o asupra Sa și a arătat-o El încă mai minunat înveșmântat pe Muntele Taborului, ucenicilor pe care îi alegea, vădindu-le totuși că erau odinioară și ce vor fi prin El în veacul viitor noi, cei ce credem și cei ce vom dobândi desăvârșirea deplină întru El

40. Așa se va așlozui desăvârșirea acestora, a celor ce trăiesc după Hristos, deși în chip lumini încă de aci după cum s-a spus: bunătatea veacului viitor. Și Moise a arătat această mai dinainte, prin strălucirea feței sale, la care fiu lui Israel nu se puteau uita [vezi Iezech 34 : 30] iar în chip și mai minunat a arătat-o însuși Domnul pe munte [Taborul, unde Iisus S-a schimbat la față] strălucind în jur cu o lumină dumnezeiască atât de strălucitoare, încât ucenicii cei aleși de El, cu toate că primiseră o atâta de mare putere duhovnicească, nu au putut îndura să o privească [vezi Matei 17, 2]. După cum

este scris, și fața lui Ștefan s-a arătat ca o față de înger [vezi Faptele Apostolilor 6, 15], iar el inaugurează ochii aprinși de pe pământ spre cer, unde Hristos strălucea de-o dreapta, într-o slava cea mai presus de ceruri a lui Dumnezeu. Dar ar fi prea lung să-i îngrijim și să-i cuprindem acum pe toți cliși cu primii aoi eruvine bunătăților celor viitoare și cu dobândă în chip feroc lor mai aceea dumnezeiască și toată splendoarea ei

41. Pe care fie ce și noi să o dobândim, prin harul și iubirea de oameni a Celui ce S-a întrupat pentru noi, și a pălămit și S-a îngropat și e înviaț, înălțând la ceruri firea noastră cea căzută, pe care prin împreună jertărie cu Tatăl Său a constituit-o Domnul nostru Iisus Hristos. Căciă l se covine toată slava creștiei și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel ființ de început și cu Prea Sfântul și de viață fi-cătorul Său Duh, acum și puterea și în veac veacilor Amen

La Evanghelia Duminică celei noi, despre taina Sămbetei și a Duminică

1. Astăzi prăznuim Duminică cel nouă - sau, mai degrabă, sărbătorim sfîrșirea Duminică celei noi. Așadar, cuvințul nostru vrea, ca puțin mai sus, să descopere evlaviei voastre taina Duminică celei noi, în măsura în care timpul ne-o îngăduie. Chiar dacă acesta este un lucru mare și înalt, și din această pricină nu este la îndemîna tuturor să fie înțeles, ire-buie să aducem mulțumiri Domnului și Stăpînului tuturor, a Căruia zi poartă același nume și Care, prin arătarea Sa cu trupul, a hărăzit tuturor celor ce vin la El, prin credință, cele ce sînt greu de minte și cu mintea, și cu cuvințul fie și puțin din ele.

2. Lușap însă atenție cu toți la titlul celor grînie. Căci, chiar dacă omul nu va putea să le cuprindă pe toate, va înțelege totuși întreg titlul din pagine cu-vrîre, fiindcă învălgiura Duhului are un înțeles lumi-nos. Căci Dumnezeu a zidit și a înfrumusețat, în șase zile, nu numai toată lumea, cunoscută cu simțurile și și făptura cea ascunsă din simțuri și minte înțele-gătoare, adică pe om, dîndu-i viață și făcîndu-l stă-pîn peste viețuitoare și plante. Iar în a șaptea zi S-a

odihni Dumnezeu după lucrul Său, așa precum ne-a învățat pe noi Moise, cel care, după născut mai târziu, a văzut însemnarea lumii cea petrecută cu mulți înainte de el, sau, mai curând, Duhul cel Sfânt, cu robirea Sa de oameni, a grăit toate acestea prin gura lui Moise, în auzul și pentru sufletul nostru. Căci, spune Scriptura, Dumnezeu a binecuvântat ziua a șaptea și a sfârși-o pe ea. De ce tocmai această zi, în care nu a săvârșit nimic, a binecuvântat-o și a sfârși-o El ca fiind cea mai aleasă (drepti care și Moise o numește „una”), și nu a binecuvântat El ziua dintr-una, cea în care a scos din neființă lumea în întregime, și și a luminat-o cu o lumină nouă și, chiar neordindund-o însă în toate ale ei, a hărăzit fiecărui lucru locul și chipul său adevărat? De ce pare tocmai această zi (a fost sfârșitul) și nu cea următoare, în care a înălțat și a înșes în jur scoperământului cel mare, vreau să spun eel dintru cei din jurul nostru, și pe cel de-al doilea, ce se află peste cel dintr-una? De ce nu ziua, care n-a urmat, sau vreuna dintre zilele următoare, cea în care a fost așezat pământul și, retrăgându-te aple, acesta și-a primit ordindurea sa firească, cea în care cerul a căpătat pe cei doi mari luminoși, ce erau ca regie ochi, ori cea în care Dumnezeu a scos din ape, prin porunca Sa, păsările zburătoare și înșătoare, după spui lui?

3. Dar, lăsându-le la o parte pe acestea, de ce Dumnezeu nu a binecuvântat mai degrabă ziua a șasea, cea în care a scos din pământ nu numai su-

fleul viu al târșoarelor și al celor cu patru picioare, ci a arătat o lucrare vrednică de voința Sa, lucrare care înșipuit pe scuti lumea întreagă, care unea umplea și menea înșelegătoare într-o singură ființă și care era cea mai mare, înșucă prin dumnezeiescul Său har Său, adus pe Sine înșap în ea, așezându-l pe om în lume ca ființă în stare să-l cunoască pe El, ființă după chipul și asemănarea Sa? De ce, oare, nu a binecuvântat și nu a sfârși această zi – ci pe cea de-a șaptea, care era o zi a neșivirșirii? Vădind eu să vă arăt temerul unui mare lucru și să desleg apona aceasta, este mai înșile de înșurșă să aflăm cuvântul cel mai vrednic pentru a-l respinge pe cei ce aduc lămuriri neînșemate. Căci sunt une care laudă în chip oșeb numărul (șapte) – Iosif (Flavius) și Filon (din Alexandria) și toți cei asemenea lor – ca pe (un număr) neșăcut și, în plus, feciorelnic, înșucă nu dă naștere tot astfel fiind, după socotința lor, și divinitatea. Căci ei nu au putut înșelege că Dumnezeu, chiar și dând naștere, nu pierde fecioria, înșucă El dă naștere fără unire, fără emanare și fără pămire. Aceia care sursin că doar din această pricină a căpătat ziua a șaptea binecuvântarea lui Dumnezeu, nu numai că grăiesc minșura împotriva lui Dumnezeu, dar defăimează puterea lui zădășore, și înșăp cifre șapte. Căci tot numărul se naște din monadă, drepti care nici numărul șapte nu este neșăcut. Dar spun ei, el nu provine din multiplicarea altui număr dintr-o cede de după monadă, însă nu es-

se necreia numărul născut din multe altele, ci necreia este acela care nu se naște din nici un alt număr, însușire pe care numărul șapte nu o posedă.

4. Apoi, dacă din pricina unui astfel de număr a fost binecuvântată ziua [a șaptea], cu atât mai mult trebuie să primească binecuvântarea ziua cea dintâi mai cu seamă că Moise a numit-o pe ea „luna”. Căci moneda este într-însul totuși nenăscută. Dar acest număr unu – spun acesta – este născut și multiplu al fiecărui număr dintre cele ce se află înălăturul unei decade, în vreme ce numărul șapte nu este născut din nici un număr dinălăturul decadei, și de aceea este feciorelnic. Fie dar feciorelnic acest număr șapte, întrucât nu naște deloc, cu toate că nu trebuie neapărat să fie așa, dar fie, totuși, însă numărul care nu naște puține, ci multe [alte numere], cu cât naște mai multe, cu atât este mai departe de feciore. Iar numărul șapte, înmulți și compus, nu dă naștere nici unui număr dintre cele ce se află înălăturul decadei, dar dă naștere, în schimb, multora dintre cele ce sunt mai mari decât decadea. Așa că în ce fel este numărul șapte feciorelnic? Încercând însă potrivirea mea să scape de judecățile cu care i-am prins, se înalță la lună și la ochul ei, arătând că acesta se întemeiază pe numărul șapte, fiecare plătăr având câte șapte zile, că tot șapte zile este lună plină și unghi șapte zile lună nouă. Însă aici camerei nu știu că, dacă din această pricină este vrednic de cinste numărul șapte, apoi și celelalte numere sunt nu mai

potrivite vrednice de cinste, și mai cu seamă, dintre toate, începătura tuturor acestor numere. Căci una singură este lumea cunoscută, cu simpurile și unul singur este cerul întreg, nu două sau mai multe, și este un singur soare în lume și o singură lună este ea să nu spun că toate de un singur Zădărnă au fost făcute. Cel ce este Dumnezeu înainte de toate și prin toate și peste toate. Și El este providentul celor bine și pe deplin înțelegători ca fiind cu adevărat Unul singur.

5. Dacă rotund este fiecare dintre astre și rotunde sunt și orbitele lor, această lume fiind circulară, la rândul ei cerul [este alcătuit] din două elemente: punctul și linia, iar în afară de acestea două nu poate exista. Între cele cunoscute cu simpurile, nimic mai însemnat, apăsător numărul doi este cel mai folositor și cel mai trebuincios pentru firea întreagă. Dar întrucât nu numai linia, ci și suprafața face parte din lumea creștă, de aceea și numărul trei se bucură de înălțare printre numere, și așa fiind să mai înălțăm toate celelalte versuri ale acestui număr. Și dacă fiecare dintre numerele care au fost arătate mai înainte nu este numai rotund, dar și cubic și sféric, această este cu neputință lină numărul patru. Căci aceste numere au trebuință, cu tot dinadinsul, și de o altă dimensiune. De ce nu s-ar găsi și numărul patru, deopotrivă, printre numerele ce se bucură de înălțare? Însă și numărul cinci este însemnat prin înșușire asemănătoare, și, încă mai mult decât celelalte nu-

niere, numărul șase. Pentru că numărul șase înaintea celorlalte numere, cel dintâi se află printre numerele perfecte prin părțile sale proprii, de aceea și lumea a fost deslăvârșită potrivit cu acest număr.

6. Așadar, cei care preamăresc numărul șapte au dat uitării nu numai acest număr, ci pur și simplu orice alt număr. Căci fiecare număr, cu drept cuvânt, se bucură de îndesatul temerilor de laudă și de înălțare. Întrucât numărul a fost creat de Dumnezeu împreună cu toate celelalte, iar cele create de Dumnezeu sînt toate frumoase și bune foarte, așa precum însuși Ziditorul a măslinit prin Moise. Și dacă cineva, luînd o parte a unei numiri, o va cerceta cu luare-amînte, va găsi că este bună, ba chiar foarte bună, și că se potrivește de minune cu analogiile ce se pot face cu el și cu celelalte principii. Fiindcă, o zi nu se deosebește de celelalte zile printr-un număr; întrucât Moise nu spune că Dumnezeu S-a făcut proslăvitor al numărului vreunei zile, ci Moise arată că Dumnezeu a lăudat cele slăvite de El în fiecare zi. Deci nici cea de-a șaptea zi nu este lăudată, între celelalte zile, din pricina numărului ei. Așadar, vom spune din ce pricină Dumnezeu a lăudat și a sfințit ziua a șaptea, oareba de celelalte, luînd chiar din cuvintele lui Moise temeiurile acestei lămuriri. Căci zice Scriptura: „Iar în ziua a șaptea S-a odihnit Dumnezeu de toate lucrările Sale, pe care le-a făcut” [Facerea 2, 2]. Apoi zice că „a binecuvîntat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o”, și în-

dacă adaugă și temerul binecuvîntării, spunînd iarăși că „întîrînsa S-a odihnit de toate lucrările Sale pe care începuse să le slăvească” [Facerea 2, 2-3, după Septuaginta]. Prin urmare, această lucrare ale lui Dumnezeu pe care El nu a început să le facă, nici nu a încetat să le slăvească, așa precum însuși Domnul ne-a deslăuit nouă, spunînd: „Tată! Meu pînă acum lucrează, și Eu lucrez” [Ioan 5, 17].

7. Așadar, vînd Dumnezeu să ne înfăptuiască cunoașterea deplină a unor sacramente fapte și să arate că unele ca acestea trebuie cîntate mai mult decît toate cele ce sînt cunoscute cu simțurile: a binecuvîntat și a sfințit ziua a șaptea, în care s-a oprit din lucrarea celor ce încep sub timp, întrucât acea zi era, prin slăvire și răgaz, ca o înălțare de la cele de jos și de puțin preț, către cele ce erau mai bune și mai presus de lume. Căci, ca să grămăscăm marele Dumnezeu [Areopagitul], Dumnezeu a ieși din Sine dăruind preaplinului bunătății Sale [Despre numele divine 4, 13]. Fiindcă El coboară din starea care le întrece pe toate spre starea obștească a celor ce sînt, prin puterea Sa cea mai presus de fire și nedespărțită de El. Ca un subor de oameni coborînd Dumnezeu, pe cîți vrea și trebuia, a zădărnici în șase zile această lume a noastră ce începe sub timp, iar în a șaptea zi s-a reîntors în chip dumnezeiesc la înălțimea Sa, pe care de altfel nu o părăsise și a arătat că este binecuvîntată, odihna din ziua a șaptea. El ne învață a căuta și mirări, în mlașuri în care este cu putere, în

acea odihnă, care este vedere duhovnicească a minii noastre și înălțare spre Dumnezeu. Dar și Apostolul ne îndeamnă în cuvinte desluite, la această odihnă. Căci, înfrângând cuvântul grăi de Dumnezeu prin Psalmist cu privire la neamul iudeilor: „M-am jucat într-o mină Mea. «Nu vor mira într-o odihnă Mea»” [Psalm 94, 12], Apostolul adaugă: „căci undeva, despre ziua a șaptea, a zis astfel: «Și s-a odihnit Dumnezeu în ziua a șaptea de toate lucrările Sale»” [Evrei 4, 4], iar după puțin alte cuvinte, scrie: „Să ne alim, deci, ca să intrăm în acea odihnă.” [Evrei 4, 11] fiindcă cel ce se miră întru-Dns se odihnește și el de toate lucrările lui, precum și Dumnezeu de ale Sale.

8. Dar deopț voi să aflăți în chip mai deslucit ce este această odihnă și cum putem să intrăm și noi în ea? Dacă am cunoaște noi lucrările pe care Dumnezeu nu le-a început, întrucât ele sunt fără de început, încă și mai mult am înțelege această odihnă și intrarea în ea. Deci care sunt lucrările acestea? Să ne desă și nouă răspuns, pentru început, Psalmistul și Proorocul, cel ce scrie cu privire la Dumnezeu: „Lucrările mâinilor Lui, adevăr și judecată” [Psalm 110, 7]. Apoi lucrarea cea fără de început a lui Dumnezeu este cunoașterea celor ce există și preșimțarea celor ce vor fi în viitor: despre care de va vorbi cineva, nu se va îndepărta de la adevăr. Și această lucrare dumnezeiască fără de început și fără de sfârșit stă în judecată și preșimțare întrucât cele ce exis-

tă aveau trebuință încă dinainte de existența lor, de judecată și de preșimțare. Știerea de trebuință stă cauze această și după aceea lor, ca nu cumva ele să dispare, căcărând, unele pentru folosul lor, altele pentru folosul cel de obște, trebuiau să se revadă din nou, renăscând după o vreme, iar altele să i simină ne-schimbare. Lucrarea cea fără de început a lui Dumnezeu înseamnă înțelegerea în Sine, căci El Se mișcă, fără de început, întru contemplarea de Sine.

9. Căci când cu lucrare aminte, multe s-au putut vedea din cele asemenea lucrărilor acestora. Dacă fiecare dintre noi, fragilul, ar pălăsi grăile care îi jn legat de cele de jos și-i pricinuesc multe suferințe, ca și osteneala întru acestea, plecându-și urechile și supunându-se învățării Duhului Sfânt, cu încredințare și fi laudați de către Domnul, Care nu încuvintează grăia de multe a Maiei, cu toate că osteneala acestora era pentru El. Mai însă, spune Evanghelia, stănd așezată lângă El și ascultând cuvântul învățării Lui, s-a încredințat de partea cea bună, care nu se va lua de la ea [vezi Luca 38, 42].

10. Vezi lucrarea cea fără de sfârșit și fără de odihnă? După aceea, luând în mână cuvintele învățării Duhului Sfânt și ascultându-le cu ele, apoi dând înțelegerii acestor cuvinte în cugetul sufletului mai degrabă decât oricărui alt gând pălămaș și pălmănesc, dobândind prin aceste cuvinte o preșimțare a vieții tale proprii spre mântuirea ta, vei avea drept lucrare adevărul și judecata în inima ta, după Psal-

mistul și Proorocul care grăiește adevărul. Dacă vei îndeplini mintea ta de la orice cugulare – chiar dacă este ea bună – și dacă te vei întoarce în înțelegere spre tine însuși prin-o rugăciune stăruitoare și necurmată, cu adevărul vei între atunci și tu în odina dumnezeiască și vei dobândi binecuvântarea celei de-a șaptea zile, contemplându-te tu pe tine însuși și prin tine înălțându-te spre vederea lui Dumnezeu, căci scopul rugăciunii – zice Scriptura – este răpirea către Domnul. Căci una singură este pricina binecuvântării zilei a șaptea, pe care și Moise, prin Lege a arătat-o și a înarmat-o spre odihnă, însă odihna numai pentru lucrările cele de falos trupului, căci pentru cele cuvenite sufletului Moise a poruncit să se lucreze.

11. Însă Cel ce a făcut în șase zile Fieea întreagă a vădit mai înainte și aplecarea omului spre rău și întoarcerea lui, din această pricină spre plânt, și pierzarea lui plânt în răd, și robia lui, și învecherea și deșertăciunea întregi lumi din pricina omului, dar și înmarea acestei lumi, care avea să se vină prin intruparea Sa ca om. Această reînnoire se va împlini prin pozorirea în lăd a lui Dumnezeu Care S-a făcut om, prin moarte și prin rechemarea de către El a sufletelor răgădinate. Sămbăta, la lucrarea aceasta a zilei de Sămbăta a văzut-o El mai înainte, pentru că, pe bună dreptate, El a învrednicit de binecuvântarea aceasta doar ziua de Sămbăta. Dar s-a pregătit aceasta în taină, în ziua a șaptea, adică în ziua de

Sămbăta, și s-a petrecut totul și s-a stăruit într-o curățenie. Iar omul a fost chemat la starea de nestricăciune în ziua a opta, prin învierea Domnului, de aceea a și fost numită acea zi de către noi cu un nume pe potrivă. Ziua Domnului. Astfel, ceea ce este ziua de Vinen pentru cea de Sămbăta, aceasta este ziua de Sămbăta pentru cea de Duminică, fiind, în chip vădit, mai presus Duminica decât Sămbăta. Pe căi împlinirea și adevărul sunt deasupra ei și mai presus de început, de simbol și de umbră pe alți demnitari și înălțarea Duminicii este mai prețioasă prin scopul binecuvântat pe care îl are și prin obținerea înviere din morți nădăjduită în ea, și prin intrarea deplină a celor vrednici în odihna veșnică a lui Dumnezeu, și prin readucerea lumii întregi la starea ei dinăi.

12. Așadar, toate cliie le-ar găti cineva spre lauda zilei a șaptea privesc și ziua a opta, cu o adăugire: anume că această zi a opta este împlinirea celei de a șaptea. Căci Moise a adus cinstirea celei de-a opta zile, adică Duminici, în chip tunc. Fundea anul jubileu (al cincizecelea) este socotit de Moise ca an al vinării și el îl numește astfel (vezi Leviticul 25), și nu este numărat cu săptămînțele anilor socotit după Lege, ci este, după toți anii aceștia, al optulea an după ce a trecut ultima săptămînă alătoasă din an, atunci se revine el. Lucrul acesta îl face Moise și în sămbetele sămbetelor, după zile. Nu numai că Legiuitorul introduce astfel, în chip tunc, cinstirea

celelalte a opta zile - pe care noi o numim Duminică, fiind o zi închinată întru noi Domnului nostru, dar și în sărbătoarea pe care a numit-o „a întâmplărilor” numește această zi de sărbătoare „regre” - adică sfârșit și împlinire a tuturor sărbătorilor. Deci despre această zi ei spune, în chip împede: că și ziua a opta va fi numită sfârșit de către noi - oarecum vestind mai din nouă dumnezeirea Duminică și că este proastă și vrednică de cinste - după ce toate sărbătorile nașterii de Legea cea Veche vor fi trecut.

13. Întruclă și Moise, prin această - a dai cinste zilei a șaptea, ca înțea ce cu adevărat poartă cinstea căine ziua a opta. Și precum Legea dată prin Moise este vrednică de cinste, înăl în chip de călăuză către Hristos, tot astfel și ziua a șaptea este vrednică de cinste. Întruclă ea duce către ziua a opta, în care s-a petrecut întru noi Domnului, căci și această este în a opta zi. Fundcă așa cum se scoate pe că ziua a opta vine după cea de-a șaptea dintr-o zi: tot astfel și tu, cercetând, vei găsi că întru noi Domnului s-a petrecut în a ziua a opta, după cea de-a șaptea a întru noi din morți povestire în tot veacul [?]. Nu numai fundcă întru noi s-a împlinit în ziua a opta, dar și fundcă era a opta zi făcut de cele numărate înainte de ea, ziua a opta era și cea dintr-o pentru întru noi născutură de tot cei care credeau în Hristos. Și mai degrabă ea era o întâmplare din morți, prin care Hristos este proclamat pășă a celor adormiți și cel dintr-o născut dintre morți. În același chip, și Du-

minica nu este numai a opta dintr-o zi, între cele numărate înainte de ea, dar ea este și cea dintr-o dintre zilele ce vin după ea. Întruclă ea însăși este ziua nouă a reînnoirii neîncetate a zilelor și ea este cea dintr-o dintr-o zi - pe care noi o numim Duminică, iar Moise nu o numește cea dintr-o ci „una”, ca mai întâi decât celelalte, fiind ea o preînchipuire a veacului viitor și unică și neîncetată.

14. Veți înțelege, deci și din cele ce urmează, întruclă ziua de Duminică a supă ahoi sărbătorii Căci, anul învățându-se în ea, aduce o singură dată once altă zi de sărbătoare, dar ziua de Duminică ne-o aduce fiecare lună de patru ori. Din această reînnoire la alți de dese născutură once an ni se înfăpșează nouă, cu adevărat, ca un an al iertării, și este un an primii de Domnul. De aceea și Domnul ne-a învățat să prănuim această zi cu fapta în fiecare săptămână. Întruclă S-a arătat mai întâi ucenicilor Săi într-o casă - pe când Toma nu era de față, și S-a înfăpșat pe Sine viu, urându-le Pace, iar prin suflarea Sa propne le-a reînnoit suflarea ce le fusese dată lor la începutul învățându-le acestora harul Duhului Sfânt și dăruindu-le puterea dumnezeiască de a lega și dezlega păcatele. Astfel s-a făcut pe ei să fie împreună-lucrători cu stăpânina celor cerești - grând către dânga - „Luși Duh Sfânt, cărora veștirea păcatele, le vor fi iertate și cărora le veștirea, vor fi păcate” [Ioan 20, 23].

15. Această putere și acest har li le-a dăruit Domnul, aștându-Se în ziua aceea a Înverii Sale, care era ziua Domnului, Duminica cea deplină. Apoi, lipșind El în zilele săptămânii, în a opta zi – pe care noi o știm drept Duminică – a venit iarși în aceeași casă, ca să înnoască sărbătoarea. Și, și-l aducă la credință pe Toma, care se îndoa. Căci, după spusele evanghelistului și ucenicului celuiului de Măntuitorul „Și după opt zile, ucenicii lui erau iarși înăuntru, și Toma, împreună cu ei. Și a venit lauz, uile fiind închise și a stat în mijloc și a zis: Puce vouă!” (Ioan 20, 26)

16. Vedea, dar, cum în ziua de Duminică au loc și adunarea ucenicilor lui Hristos și venirea Domnului la ei? Căci era o Duminică când El a stat mai întâi cu ei, adunap la un loc, iar după opt zile, înor-cându-Se El a stat iarși cu ei adunap împreună. Și Biserica lui Hristos închipuie în chip necuimat aceste adunări, stăruindu-le mai cu seamă în ziua de Duminică, iar noi, aștându-ne stătuion în mijlocul vostru și grăind cele de folos pentru obșteasca mântuire, vă îndemnăm spre evlavie și spre o viață cu-cernă.

17. Așadar, nimeni, din neștiință de seamă sau din ghea de fecare oas pentru cele pământești, să nu părăsească adunările acestor sfinte din ziua de Duminică, ce ne-au fost lăuate nouă de către Dum-nezeu pentru ca nu cumva, părăsă fiind acela, cu drept cuvânt, de către Dumnezeu, să părăsească

ceva asemenea celor pe care le-a avut de întâmpina-t pe Toma, care nu a venit la timpul potrivit, la dacă cineva, copleșit de griji, lăpșie o dată (de la Biser-că), să vină în ziua următoare, aducându-se pe sine în biserică lui Hristos pentru ca nu cumva să rămâ-nă nevredecat, bolind cu sufletul său de necredință, prin cuvintele și faptele sale. Fiți și fie dus în locu-l de stătuire al lui Hristos și fiți și promitească asemenea dumnezeiescului Toma, leacul cel stătu-dor. Fiindcă există nu numai cuvinte și judecăți, dar și fapte și lucrări ale credinței (celelalte Scriptura spune „Așați-mă credința în faptele tale” [Iacov 2, 18]), de la care, dacă va cădea careva pe deplin, în-depărtându-se de biserică lui Hristos și dedându-se pe sine, în întregime, unor îndelestnicii deșarte, va avea o credință moartă, fiind ndu-se pe sine moart prin păcat.

18. Dar una sameni vor fi nelămurit aștând că, fiind închise uile, a intrat prin ele Hristos. Care era înveșmântat în trup. Pe căi se pare, aceștia nu pot să judece cele duhovnicești prin cugetări duhovnicești și să le recunoască pe unele prin celelalte, după cum spune dumnezeiescui Apostol. Fiindcă, dacă nu s-a vălămat într-o fecoare care L-a născut pe El după trup, într-o născă simțându-se, ci păstrând neșuine în timpul nașterii semnele fecoriei sale, cu toate că în acea vreme (Măca Domnului) era înveșmântat într-un trup moart și pălămit, ce este de mirare dacă, devenind Hristos nemuritor cu trupul, deci

dobândind acum un înveliş omenesc nemuritor, a intrat prin uşile cele închise? Dar de vreme ce El a avut pe deplin trupul său nemuritor şi nepălmitor, cum de avea rănile şi împunşturile în mână şi în coaste? Căci Evanghelistul spune că Domnul s-a grăit lui Toma: „Adu degetul tău încoace şi vei mătura Mele şi adu mâna ta şi o pune în coasta Mea, şi nu fi necredincios, ci credincios” [Ioan 20, 27]. Cum de avea atunci rănile acestea? Într-adevăr, un trup muritor şi în sare de pălmare nu ar fi putut să ariate rani şi împunşături şi să rămână în viaţă şi sănătos. Dar un trup nepălmitor şi nemuritor putea să ariate şi rănile, şi împunşturile pe care le-a cîmpănit şi pe care le-a îndurată, putînd nu mai punga să rămână nepălmitor şi nemuritor.

19. Mie tocmai aceasta îmi dă putinţa de a înţelege că cei ce suferă pentru Hristos poartă, ca pe o podoabă veşnică, rănile. Precum cei ce fac caselor ferestre, ca să intre lumina, nu se împotrivesc cu nimic buniei paze a zidului, nedăruindu-i locaşului o înfrîngere unică, ci o împodobire foarte folositoare, aducînd lumina înăuntrul şi înlesnind celor ce se află în case vederea către cele din afară, în acelaşi chip suni şi pămintele în trup şi rănile cele pentru Hristos. Căci acestea sînt, în chip exact, însemnate punătoare şi aducătoare ale lumii celei veşnicate. Însă ele sînt recunoscute mai ales din frumuseţea dumnezeiască şi din strălucirea lor, în vremea nuntii acestei lumii, iar nu din urcimea lor. Şi nefînd vătămăte

prin nepălmirea lor, ele sînt aducătoare şi dăruitoare de nemurire.

20. Trupul lui Hristos, care are înălţimîndul său revărsat lumini, strălucînd el de acolo, îl luminează în chip duhovnicesc pe cel ce se îndoaieşte, ca să se uinge acela asemenea Toma, cu o deplină înţelegere a celor dumnezeieşti: „Domnul Meu şi Dumnezeul Meu” [Ioan 20, 28]. Iar Domnul îi spune lui: „Pentru că M-ai văzut, ai crezut. Ferice! cei ce n-au văzut şi au crezut!” [Ioan 20, 29], arătînd că cei ce văd cu ochii lor nu au mai mult drept la a fi laudat decît cei pe care ei îi călăuzesc spre credinţa în Domnul. Dacă Domnul nu spune „cei ce vor crede”, ci „cei ce au crezut”, El le grăieşte astfel prin puterea Sa cea dumnezeiască şi mai dinainte ştiutoare. Care pe toate le cunoaşte înainte ca ele să fi fost, căci cele viitoare sînt pentru El asemenea celor ce s-au petrecut deja.

21. Ceea ce mie mi-a venit în cuget, aceasta o voi grăi către evlavia voastră. Căci văzînd eu pe Toma, care nu era de faţă, că a fost necredincios, însă atunci cînd s-a întâlnit cu acei ce au crezut nu s-a lăsat deloc de la credinţa sa, mi-am socotit în mintea mea că şi omul păcătoş, dacă s-ar îndepărta doar de petrecerile împreună cu cei răi şi dacă ar avea legătură viitoare cu oamenii dreşti, necredinţa nu s-ar îngheaţa asupra dreptăţii şi a mănuirii sufletului prin acea dreptate. Faptul acesta cred eu că şi Paul, mistul şi Proterocul îl arată în chip învîlmă, fiindcă

pe cei ce se îndepărtează de adunarea celor răi și violenți, precum și de călătoriile împreună cu aceștia. [Psalmi 1, 1] Iar alt prooroc spune să nu te uiți după cei mulți, ca să faci rău [Isaia 23, 2] Iar înțeleptul spune „Iată adunarea păcătoșilor se va așeza foc” [înțelepciunea lui Iov Sirah 16, 7], pe când cel ce merge altundă cu cei înțelepți va fi înțelept.

22. Prin urmare, fraților să ne unim și să ne apropiem unii de Biserica lui Dumnezeu, căci de ea tot omul cu adevărat evlavios se ține aproape și în ea răscăine fără să se îndepărteze. Și, când fiecare dintre noi intră în ea, să povească luând seama la cei mai cuceritori, căci este cu punții să îi cunoști pe aceștia doar prin vederea jedeni lor în tăcere și rugăciune. Deci povește cu atenție pe cei mai evlavioși, și mai cu seamă pe cei care se tem de Dumnezeu, și ducându-se la ei, alături-te lor și dimpreună cu ei înfrigează-te înaintea lui Dumnezeu Iar dacă vei ieși de aici după semănarea [sărbătorii], când este Duminică, încetează și abate-te de la lucrările cele pămânești pentru Domnul, al Cărui nume îl poartă și Duminică. Să cercetezi cu osâdie dacă mergi pe urmele acelor Apostoli, înfrânându-te și opnându-te de la multele îndestălat, prin rugăciunea în lingie și prin cântări de psalmi și prin pusecarea cea potrivită, dănd pe Domnul. Să te apropi de El și să intri cu credință în odăia Sa, ca într-un loc cereșc, care are înălțarea puterea cea sfîșietoare a Duhului Sfînt. Apoi țezi altundă de Cel ce locuiește în

ea, rămîi cu El pe cît poți și grăiește cu El despre Dumnezeu și despre lucrurile cele dumnezeiești, punînd întrebări și învățînd cu smerenie, cerînd prin rugăciune ajutorul Său. Căci, de vei face așa, va veni și la tine Hristos, o știi bine și El va aduce pacea înălțării egerii sufletului tău și va spon credința ta, și îți va da pe tăie și te va așeza pe tine la vremea potrivită, dimpreună cu cei aleși, în împărăția cerurilor.

23. De care fiecea noi toți să avem parte, prin Cel ce acum a murit și a înviat pentru noi, iar mai apoi va veni cu slavă. Cel ce este împăratul veacurilor Hristos. Căci Lui I se cuvine slava în veac veacilor Amin.

La Duminica Mironosicilor

1. Înnoirea Domnului este înnoirea firii omenești și plămădirea din nou a lui Adam cel dinlă care fusese înghiț de moarte prin păcat și reînviat prin moarte în plămădul din care a fost plămădit. Este întoarcerea omului la viața cea firească de moarte. Nimeni dintre oameni nu l-a văzut pe Adam, la început, cum a fost plămădit și dăruit cu viață, elci în acel ceas nu exista încă nici un om, însă după ce a luat duh de viață prin însuflarea dumnezeiască, cea dinlă din care toate ființele omenești l-a văzut o femeie, elci Eva a fost cea dinlă firească omenească creată după Adam, tot astfel, pe cel de al doilea Adam Care este Domnul, n-a fost om să-L vadă înviind din moarte, elci nimeni dintre cei apropiați Lui nu se afla de lângă, iar ostajii care păzeau mormântul, tulburat de frică, erau ca și morți. Or, după ce a înviat El, cea dinlă care L-a văzut a fost o femeie, precum am auzit astăzi din Evanghelia cea după Marcu „Și înviind dimeseaja în ziua, cea dinlă a săptămânii, El S-a arătat întâi Mariei Magdalene.” (Marcu 16, 9)

2. S-ar părea, că Evanghelistul spune deslușit că ceasul în care a înviat Domnul era dimeseaja în zori.

și că mai întâi s-a înfăptuit Mariei Magdalena, și că această arhitectură s-a săvârșit în chiar ceasul învierii Sale. Însă Evanghelistul nu spune așa, după cum vezi că el dăcilor arhiepiscop un drum de răbdare: căci cu puțin mai înainte și Marcu, la fel cu toți ceilalți evangheliști, spune că acea Marie a venit dimpreună cu celelalte pustiitoare de mormânt și că, văzându-l pe acelaș gel, au plecat. De unde se vede că, chiar cu mult înainte de ceasul zărilor, când ea L-a văzut, Domnul învase deja. Iar pentru a arăta acel ceas, Marcu nu a spus simplu dimineața, ca mai jos, ci *dis-de-dimineață*: *agadur*, el vorbește aici despre ceasul în care, la orizont, zăua se îngălăbește cu noaptea, după cum arată și Ioan când știe că Maria Magdalena a venit la mormânt *dis-de-dimineață*, pe când era încă întuneric, și a văzut piatra ridicată de pe mormânt (Ioan 20, 1).

3. *Agadur*, după Ioan, nu numai că ea a venit la mormânt în acel ceas, dar a și plecat de acolo fără să-L fi văzut pe Domnul. Căci a fugi să-și caute pe Petru și pe Ioan, dându-le de veste nu că Domnul învase, ci că fusese luat din mormânt, ceea ce dovedește că ea nu știa încă de învierea Sa. Prin urmare, Domnul nu S-a arătat Mariei în primul ceas al zilei, ci ea L-a văzut după marea zilei depline. Toți evangheliștii au venit în chip ascuns un fapt pe care îl voi descoperi evlaviei voastre, căci cea dintâi dintre toți oamenii care a primit vestea cea bună a învierii Domnului – așa cum se cuvenea și era drept – a fost

Născătoarea de Domnezeu, iar ea a primit vestea chiar de la Domnul. Ea a fost cea care, înainte tuturor, a știut că El învase, cea care s-a bucurat de cuvântul Său domnezește și nu doar că L-a văzut cu ochii și L-a auzit cu urechile, dar tot ea a fost cea dintâi și singura care L-a atins cu mâinile ei pioare-le neprihănite, deg evangheliștii nu spun în chip împedat toate acestea, nevăd că tocmai Mama să fie adusă drept martor, spre a nu da prilej de bănușă celor necredincioși. Însă întruclă noi, acum, prin harul Celui învial, grăm cuvântul nostru către cei credincioși, iar prilejul sărbătorii de astăzi ne îndeamnă să cercetăm cu luare aminte toate cele privitoare la Mironosaje, luând încredinșare de la Cel ce a spus că „nu este nimic ascuns, care să nu se dea pe față” (Luca 8, 17), voi fi dezvăluite de noi și acestea.

4. *Agadur*, Mironosajele sunt femeile care au însoțit-o pe Mama Domnului și au rămas alături de ea în vremea plămănirii celei măntuitoare (a Domnului), apoi s-au așezat să ungi cu mir trupul Măntuitorului. Căci, atunci când Iosif și Nicodem au cerut și au primit de la Fiul trupul învelișului, l-au pogorât de pe Cruce, l-au învelit în pânză de mătase îmbibată cu mirrone, l-au așezat într-un mormânt săpat în stâncă și au pus o piatră mare la gura acestuia, Maria Magdalena și celelalte Marie – spune Marcu – erau de față, dinaintea mormântului. Iar spunând „și celelalte Marie” Marcu o arată în chip deslușit pe Mara

Domnului. Și dacă ea este numită mamă a lui Iacov și a lui Iosif, e pentru că aceștia erau frații lui Iosif (logodnicul Maicii Domnului). Aceștia n-au fost singurele care erau de față la punerea Domnului în mormânt: mai erau și alte femei, după cum arată Luca: „Și urmându-L femeile, care veniseră cu El din Galileea, au privit mormântul și cum a fost pus trupul Lui. Iar ele erau: Maria Magdalena și Ioana și Maria, lui Iacov și celelalte împreună cu ele.” (Luca 23, 55, 24, 10).

5. Acestea, săl scris, s-au întors ca să cumpere mirese și mir (vezi Luca 23, 56): căci încă nu cunoșteau, în chip înspede, că El este cu adevărat miresma vieții pentru cei ce vin la El cu credință, precum mironul morților este hărăzit celor ce rămân până la capăt necredincioși iar miresma vișmintelor Sale, adică a trupului Său, este mai presus decât toate miresele, și numele Său este mir revărsat prin care lumea întreagă s-a umplut de bunul mireasmă a Dumnezeui. Totuși, dacă Ele au prețuit mirul și miresele au făcut-o, pe de o parte în omnia Celui ce zăcea în mormânt și pe de altă parte spre acoperirea mirosului greu al trupului ce urma să putrezească, fiindcă socoteau că astfel, mulțumită ungerii lor, cei care vor don se vor putea apropia de trup.

6. Apădar după ce au prețuit mirul și miresele, s-au odihnit Sămbăta, după poruncă. Căci, într-adevăr încă nu înțeleseseră care era adevăratul

Sabat, nici nu cunoscuseră acea Sămbătă binecuvântată mai presus de toate, care a strămutat firea noastră din străfundurile adâncii ale lădului către înălțurile cele prealuminatoase: cerești și dumnezeiești. Precum spune Luca, „Iar în prima zi de după Sămbătă (duminică), foarte de dimineață, au venit ele la mormânt, aducând miresele pe care le pregătiseră” (24, 1). Iar Maiei scrie: „După ce a trecut Sămbăta, când se lumina de ziua întâi a săptămânii (Duminică)” (28, 1), și zice că erau două femeile care veniseră: „Iar Ioana scrie: „de-de-dimineață, fiind încă întunec” (Ioan 20, 1) și spune că Maria Magdalena era singura care a venit. În sfârșit, Marcu grăbește: „Și de-de-dimineață, în prima zi a săptămânii (Duminică)” (Marcu 16, 2) și arată că trei erau femeile ce veniseră. Apădar toți evangheliștii vorbesc despre ziua întâi a săptămânii: despre Duminică. „După Sămbăta”, „când se lumina”, „foarte de dimineață”, „de-de-dimineață, fiind încă întunec”: toate acestea înseamnă: în ceasul din preajma zorilor, când se îngemănează lumina cu întunericul, e ceasul în care risăritul începe să strălucească la orizont, vestind ziua. Privind de departe, se poate vedea că o gerăni de lumină colorează cerul în preajma ceasului al nouălea al nopții, astfel încât mai rămân trei ore până să se facă lumină deplină.

7. Doar că evangheliștii par să nu fie într-o totul de acord asupra acestui ceas și asupra numărului femeilor. Precum am spus: Maronastele erau multe,

iar ele nu au venit la mormânt o singură dată, ci în doi și sau trei rînduri, mai multe împreună - nu același de fiecare dată, însă toate de demnește. Așadar, n-au venit toate la același ceas - doar Maria Magdalena, singură dintre celelalte, a revenit și a rămas mai mult. Deci fiecare dintre evangheliști, spunînd că n-au venit împreună decît o singură dată, trece sub tăcere celelalte venituri. Dar pentru mine, care am pus laolaltă spusele tuturor evangheliștilor, după cum v-am arătat la început, Maica Domnului este aceea care a venit mai înălți dintre toate la mormîntul Fiului și Dumnezeuului ei, luînd-o înainte-a Mariei Magdalena. Aceasta mi-o arată mai cu seamă Evanghelistul Matei, care spune: „... au venit Maria Magdalena și cealaltă Marie” - adică, fără îndoielă: Maica Domnului - „ca să vadă mormîntul. Și iată s-a făcut cutremur mare, că Ingerul Domnului, coborînd din cer și venind a prăvăli piatra și ședea deasupra ei. Și înfrîșarea lui era ca fulgerul și înbrăcămîntul lui alba ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat cei ce păzeau și s-au făcut ca morți” [Matei 28, 1-4].

8 Așadar, toate celelalte femei au venit după cutremurul de pămînt și după fuga păzitorilor, ele au găsit mormîntul deschis și piatra rostogolită. Maica Fecioară era de față cînd a fost cutremurul, cînd a fost rostogolită piatra, cînd a fost deschis mormîntul, fiind de față și paznicii lui, chiar dacă erau căzuți la pămînt de frică. De aceea, după cutremur,

de îndată ce s-au ridicat - nu s-au gândit decît la fugă. Însă Maica Domnului se deslășea cu această prilejitate. Fără a le împărtăși teama, iar nău se pare că pentru ea, în primul rînd, s-a deschis acel mormînt dător de viață. Făcînd pentru ea, înainte de toate, și apoi prin ea - toate cînte sunt sus în cer și jos pe pămînt s-au deschis nouă, pentru ea a străfulgerat sufletul Ingerului înclă - dep ceasul acela era încă învîlul în beznă - a putui vedea nu numai mormîntul gol, dar și cele din mormînt [gulgurile și malmul] așezate de o parte, ca tot alături mîntum ale treziri din morți a Celui ce fusese înmormîntat.

9 Desigur, Ingerul vestitor era însuși Gavril. Căci, de îndată ce a văzut-o pe Maica lui Dumnezeu grîbind către mormînt - el, care odinioară îi grăise: „Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu” [Lucă 1, 30] - se grăbește [la rîndul ei] să coboare și în acela zi, ca să-i grăiască din nou același cuvînt celor de-a pururea Fecioare, venindu-i învierea din morți a Celui Născut din ea. Fără de stărnire, să n-dice piatra și să scute mormîntul gol și gulgul, înălînd sufletul, pentru ea, vestea cea bună. Căci vă scrii: „Iar Ingerul, stăpînuind a zis femeilor: Nu vă temeți, căci știu că pe Iosif cel răstignit îl căutați. Nu este aici, căci s-a sculat precum a zis, venit de vedea locul unde a căcut” [Matei 28, 5-6]. El spune: „Chiar dacă îi vedeți pe paznici, cutremurați de frică, nu vă temeți - căci eu știu că voi îi căutați pe Iosif cel răstignit, dar El S-a înviat, nu mai este aici. Nu

numai că închiziunile, zăvoarele, pecețile saduki, ale morți și ale mormântului nu-L pot ține – ci, mai mult, El este Domnul nostru, al înșenilor celor nemuritori și cerești, singur Domn al lumii întreg: «Veniți de vedeți locul unde a zăcut. Și degrabă mergând, spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți» [Matei 28, 6-7].

10. Și s-au dus ele degrabă, „cu frică și cu bucurie mare” [Matei 28, 8]. Iar mie îmi pare că Mariei Magdalena, ca și celorlalte femei care au mers atunci împreună la mormânt, le era întruclivă teamă. Căci ele nu înțeleseră încă puterea celor grăite de către inger și nu-i auzburiseră să promeară în întregime lumina, că să o vadă și să o înțeleagă pe deplin. Iată Maria Domnului a simțit marea bucurie despre care vorbește Matei, înțelegând evangheliile ingerului și fiind cuprinsă teamă de lumină – ea, care era pe deplin curată și plină de dumnezeiescul har, ea, care dăduse crezare arhanghelului, intrucât acesta se arătase deja de multă vreme vrednic de încredere, prin faptele sale – cum oare, fiind de față la toate aceste împliniri, ar fi putut Fecioara cea plină de dumnezeiască înțelepciune să nu fi înțeles ceea ce s-a împlinit? Căci a văzut cutremurul de pământ, acel mare cutremur de pământ pe ingerul cel din cer, un pogoritor, acel inger stăruitor ca fulgerul, spuma de munte a pământului, rostogolirea pietrei, mormântul cel gol, minunea cea mare a gulgului care nu fusese dezlegat – ci era încă înrobuit de

mur și de alce, arătându-se însă gol de trupul pe care-L înfășurase, dar mai cu seamă, a auzit Maria Domnului vesela dumnezeiești bucurii pe care ingerul i-a adus-o. Iar după auzirea veseli celei bune ele au plecat, iar Maria Magdalena, ca și cum nu ar fi ascultat cele grăite de inger (care, de altfel, nici nu glăsuie pentru ea), nu a seamă decărit la mormântul cel gol, nu și la gulgul – și alcară să-i caute pe Simon Petru și pe ceilalți ucenici, precum spune Ioan (20, 2).

11. Dar Fecioara Maică a lui Dumnezeu însoțită de celelalte femei s-a întors acolo de unde venise și, precum spune Matei, „au început să-l înălțăminte” zicând: „Bucurați-vă!” [28, 9]. Vedeți apăsător, că mulțimea Mariei Magdalena, Maica lui Dumnezeu L-a văzut pe Acela Care pentru a noastră mântuire noastră a pământului S-a îngropat și a înviat cu trupul? Căci spune Evanghelistul: „Iar ele, apropiindu-se, au cuprins proorociile Lui și i s-au închinat” [Matei 28, 9]. Așa precum aflându-se în toată înțelegerea Mariei Magdalena, Maica Domnului a fost singura care a auzit vesela cea bună și învenit și a înțeles puterea acelor cuvinte, tot astfel, aflându-se în toată înțelegerea celorlalte femei, ea a reșit în înălțăminte. Fiului și Dumnezeului ei, ea cea dintră dintră toate L-a văzut și L-a recunoscut pe Cel înviat și, căzând la picioarele Lui, le-a înmăbrăcat, devenind Apostol pe lângă Apostoli. Și, iar faptul că Maria Magdalena nu era împreună cu Maria Domnului când aceasta s-a întors de la mormânt și când Domnul i S-a arătat și a grăit cu ea,

îl aflăm de la Ioan, care spune „Deci ea s-a alergat și s-a venit la Simon Petru și la ceilalți ucenici, pe care-i iubea Iisus și le-a zis „Au luat pe Domnul din mormânt și noi nu știm unde L-au pus” [Ioan 20, 2]. Dar dacă L-a văzut, dacă L-a atins cu mâinile ei, dacă L-a înălțat și L-a ascultat, cum a putut spune cuvinte ca acestea: „L-au luat” și „nu știm unde”? Înalt, după ce Petru și Ioan au alergat la mormânt, după ce și ei au văzut pulgul și după ce s-au înțors de acolo, „Mama stătea afară lângă mormânt plângând” [Ioan 20, 11].

12 Vedem, dar, că nu numai că ea (Mama Magdalena) nu-L văzuse încă, dar nici măcar o-avusese parte de copleșirea bucuriei de a-L auzi? Iar când ingeru care erau de față au întrebat-o „Femeie, de ce plângi?” [Ioan 20, 15], ea nu le vorbește, în răspunsul ei, decât despre Cel mort. Și când întorcându-se ea, L-a văzut pe Iisus, tot n-a înțeles, ci fiind întrebată de El: „De ce plângi?”, a răspuns în cuvinte asemănătoare, până când Domnul, chemând-o cu numele ei, a arătat că este viu. Atunci, căzând și ea înăuntru. Lui și clătind să-l îmbrățișeze prioarele, L-a auzi spunându-i: „Nu te atinge de Mine!” [Ioan 20, 17], iar prin acest cuvânt aflăm că, atunci când, pentru înalta oară, s-a arătat Mariei Sale și femeilor care o însoțeau, El i-a îngăduit doar ei să se atנגă de prioarele Lui, chiar dacă Maria face ca această atנגere să fie împărtășită și de celelalte femei, nevoind Evanghelistul, din pricina pe care

am pomenit-o la început, să vorbească desluși despre rolul pe care Maria Domnului l-a avut în acele împrejurări.

14 Căci, după ce Maria cea pururea Fecioară s-a venit cea dintâi la mormânt și ea cea dintâi a primit vestea Învierii Lui, multe au fost cele care au venit și au văzut paura rostogolită, s-au auzit pe înghiț și întorcându-se după ce priviseră și ascultaseră, s-au despărțit. Iar unele, precum spune Marcus, „au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau” [Marcus 16, 8]. Celelalte, care o urmau pe Maria Domnului, au avut parte să-L vadă și să-L asculte pe Domnul. Mama Magdalena, însă, s-a dus la Petru și la Ioan, cu care uriaș s-a întors singură la mormânt, o dată pleacă accepta, ea a rămas și s-a întredrăcit la rândul de vederea înviatului, fiind apoi înmăști către Apostoli și ducându-se la ei, le-a vestit tuturor, precum arăță Ioan, că „a văzut pe Domnul și acestea s-a spus ei” [20, 18]. Așadar, după spusa lui Marcus, această întâlnire s-a petrecut dintr-o dată, deci când se luminase de ziua pe deplin, soarele fiind înscut, dar tot Marcus susține că dină că învierii Domnului și înălț. Să arătăm nu s-au petrecut atunci.

15 De asemenea, am cunoscut cele privitoare la Mironosie și la felul în care cele patru Evanghelii se potrivește înțeleasă. Dar ucenicii, auzind în ziua aceea a Învierii, de la mironosie, de la Petru, de la

Lucă și de la Cleopa, că Domnul trăiește și că a fost văzut de către ei, nu le-au dat crezare, din această pricină au fost cenăși de către El mai târziu, când S-a arătat lor și erau adunați toți la un loc. După ce El S-a înfipțat viu fapt de multe și de multe ori, nu numai că au crezut cu toți în inima lor. Să, dar au și venit-o printrundea, căci, în toi pământului a sege vestirea lor, și la marginea lumii cuvintele lor" [Psalm 18: 4] și „Domnul lucră cu ei și înlăna cuvântul, prin semnele care urmau" [Marcu 16, 20]. Se vede că minunile erau nesplăni de izbucniri, pînă ce Cuvîntul a fost vestit în întreaga lume. Căci, totuși este nevoie de și de semne, și de minuni pentru a înlăna adevărul vestit, dai este nevoie (numai) de semne, nu și de minuni, pentru a-i ajuta pe cei ce au primit Cuvîntul, dacă l-au crezut și cu înle. Și cine dare sunt accepta? Cei care-și arată credința prin fapte. Căci săi tens „arătă-mi credința ta după fapte și eu îți voi arăta, din faptele mele, credința mea." [Iacov 2, 18] și „Cine este, înle voi înlelept și prncepu? Săi ante, din bunu-punare, faptele lui." [Iacov 3, 13]. Căci cine va putea crede că nunește glîndun mari, înalte dumnezeiești și, precum se spune, cerești (precum sunt glîndunile evlaviei), dacă slăvărțește fapte rele și este pîntuit de pămînt și de cele pămîntești?

16. Nu este, deci, de nici un folos, frăilor, dacăi spune careva că are credință în Dumnezeu, dar nu are și faptele potrivite credinței sale. Căci spre ce

folos le-au fost fecioarelor nebușe candelile lor flirite de undelele mari, adică [fără de] faptele dragostei și ale milosteniei [vezi Matei 25, 1-13]? Ce folos a avut acel om bogat care se cocca în focul nestina din pricină că fusese nemilos cu Lazăr, arunci când l-a chemat pe pămîntele său Avraam [vezi Luca 16, 19-31]? Iar celui ce nu a dobînda, prin faptele sale bune, un veșmînt potrivit cu nunea cea dumnezeiască și cu acea cămășă a neputrecerii, la ce i-a folosit că va fi răspuns chemării la nuntă [vezi Matei 22, 12]? Căci el a fost chemat și s-a dus avînd credința înleleptă și a fost chemat dimpreună cu acei oșpeți sfîni, dar a fost alungat și pîntuit de rușine, ca unul ce era înveșmîntat în joșnicia obiceiurilor și faptelor sale, și fiind fără de milă, legat de mîini și de picioare, a fost aruncat în gheena focului, unde este plîngeret și scrișuirea dîșilor.

17. De care fie să nu se facă pîntăș nimeni dintre cei chemați de către Hristos, ci cu toți săi ante prin credința lor o viață potrivită acestei credințe, și săi intre în cămășă de nuntă, a bucuriei celei fără de sfîrșit, petrecînd în veșe vecilor dimpreună cu sfîni, în lășăpunde prefăcîșicilor Amin.

La istoria evanghelică despre femeia samaritană

I. În timpul tuturor acestor zile care au trecut, ce sunt în număr de cincizeci, prietenii mei învinerea din morți a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, gândind-o noi pe această mai presus de celelalte scribișori pe temeiul însemnărilor ei. Numărul acesta de zile cuprinde pomenirea din fiecare an a Înnoirilor Sale în cer, iar această pomenire arată deosebirea între Domnul Care a înviat din morți și robi care cândva vor trăi din nou. Fiindcă toți aceia care s-au sculat din morți, au fost sculați de către alții, iar, murind ei din nou, s-au întors în pământ, însă Hristos, când S-a sculat din morți, moartea nu L-a sălășuit deloc și El singur S-a sculat pe Sine după trei zile. Iar El nu S-a întors în pământ, ci S-a dus întărându-Se în cer, făcând El ca frământătura din care suntem făcuți să fie așezată pe același tron cu Tatăl și să fie asemenea lui Dumnezeu. Din această pricină, El Singur S-a făcut începutul al viitoare noastre învieri și jertfa de păcat a celor adormiți. Cel dintru născut dintre morți și Părinte al veacului ce va să vină. Căci, precum în Adam

roșu au murit, fie păcătoși, fie drepți, tot astfel prin Hristos roșii vor primi viață, și drepții, și păcătoși.¹ Dar fiecare în dădul cerii sale. Hristos începîndu-l, apoi cei ai lui Hristos, la venirea Lui, după aceea, sfârșitul, când Domnul va pedici împărăția lui Dumnezeu și Tîrâului, când va desființa orice domnie și orice stăpînire și orice putere. Căci El trebuie să împărățească pînă ce va pune pe toți vrîmăși. Săi sub picioarele Sale. Vrîmășul cel din urmă care va fi nimic este moartea.” (I Corinteni 15, 23-26). la învierea cea obișnuită, la ultimul sunet de trâmbiță, „Că trebuie ca acest trup stîmbeos să se îmbrace cu nestricăciune și acest trup muritor să se îmbrace în nemurire” (I Corinteni 15, 53).

2 Învierea Domnului ne este nouă aducătoare de un alt de mare dar încă de aceea noi o prilemuim numai pe ea într-un ritm de zile alți de îndelungat, ca pe una ce este nemuritoare și nepieritoare și veșnică. Noi prînzîm prin aceste zile și fetea sfîrșitului, care este dincolo de orice suferință și înținare și suspin: veselie și sărbătoare se află în ea, dumnezeiască bucurie necurată și neschimbătoare. Căci acolo se află stăpînii celor ce se bucură cu adevărat. De aceea și mai înainte de aceste zile harul Duhului Sfînt a dăruit să petrecem noi Păresimile în post, în veghe, în rugăciune și în nevoia deplină cu toate virgile. Pentru că prin aceste patruzeci de zile se arată viața celor mîntuiți în veacul acesta, care nu este altceva decît poezia și viața

de Dumnezeu subțioare, iar prin ceea ce urmează la capîtul acestor patruzeci de zile, pe care l-am ajuns de-acum, se arată odihna și desfășurarea pe care le vor primi cei ce stînesc aici pentru Dumnezeu, ostentindu-se din răstuden.

3 Din această pricină sîm Păresimile, avînd legată de ele pomenirea pămîntului celor aducătoare de mîntuire ale Domnului, iar postul și se pune capît după a pătora sălășimînă. Fundei această a cincizeci și cuprînde și îmbrășțiază, în chip simbolic, și mutarea de pe pămînt în cer, și poșonirea și dăruirea dumnezeiescului Duh. Întruca veacul acesta este început și este alături din patru epoci și pîrș și stîna, și aduce sărbătoarea Cincizecimii pentru ceea care, în el, se fac pe sine pîrș și prin fapte și pămîntului lui Hristos. Această sărbătoare a Cincizecimii începe în sălășimînă a opta și se sfîrșește întru-a opta sălășimînă și în sălășimînă cea vrednică de mîltă cinste, cea care înțere numărul perfect*, prin învierea Domnului și prin înălțarea ce urmează după ea, care înălțează învierea neamului omenească și ridicarea o dată cu ea a celor vrednici în viață, spre înălțarea cea dumnezeiască și pe-

* În original, *quaternarius* – termen tehnic al doctrinei gregoriene, referitor la ansamblul numerelor 1, 2, 3, 4, care, însumate, au drept rezultat numărul 10, considerat de această doctrină drept numărul desăvîrșit, întrucît cuprînde perfecțiunea.

inercerea și odihna altuiun de Dumnezeu, în veciunile cele de apoi.

4. Însă aceasta va fi la vremea ei. Iar Domnul, înainte de pămurea și de înmarea Sa, a venit Evanghelia împărășiei, arătând ucenicilor că nu numai dinire iudei se va face alegerea celor vrednici de credință și de moperirea cea veșnică și glăvună de El, ci alegerea se va face și dintre neamurile păgâne, după glăvuirea Evangheliei care azi în anul tuturor „Deci a venit la o cetate a Samariei, numită Sihar, aproape de locul pe care Iacov l-a dat lui Iosif, fiul său, și era acolo fântâna lui Iacov” (Ioan 4, 5-6). Fântâna numește Evangheliștii un izvor, căci apa era de izvor, precum se vedește din cele ce urmează. Și ea (fântâna) era a lui Iacov, pentru că el o săpase, iar locul pe care Iacov i-l dăduse lui Iosif este Sicheumul. Pentru că Iacov, dându-i uloma suflare în Egipt, a spus lui Iosif și a rânduit: „Iată eu mor; dar Dumnezeu va fi cu voi și vă va întoarce în țara pământilor voștri. Deci eu ăi dau ăe, peste ceea ce au frăpi ăia, Sicheumul, pe care l-am luat eu cu saba mea și cu arcul meu din mările Amoreilor” (Facerea 48, 21-22). De aceea Sicheumul a fost locul mai târziu de către semința lui Efraim, care a fost fiul întâi născut al lui Iosif, și în jurul locului acestuia s-au sălăgluit cele zece semințe ale lui Israel, pe care le-a cîrmuit Ieroboam apostatul.

5. Acepta, înălțându-L și mîndu-L deșon pe Dumnezeu și nu o dată fiind pîrlisat de El, mai cîn-

zeu au fost prinși robii în război, astfel încât în locul lor căpetenia simeonilor a adus felumie neamuri păgâne spre a se așeza în locul acela, numindu-i pe ei samariteni, după numele (săpăturii) muntelui Șemmer (vezi III Regi 16, 24). Așa precum Iacov trecînd pe acolo – cum povestește moisa – a supus Sicheumul, tot astfel Hnatos, în trecere pe acolo, a supus Samara. Dar Iacov – după cum el însuși spune – l-a supus cu saba și cu arcul lui, adică spre nimicirea și pierrea celor dinăla locuitorii ai ăia, pe cînd Hnatos a supus Samara cu învăștirea și cuvîntul Său, spre mîntuirea ei. Căci spune Evangheliștii că „Iisus, fiind ostenit de călătorie, S-a așezat lîngă fântînă, și era cala al șaselea ceas” (Ioan 4, 6).

6. Și ceasul, și locul, și truda L-au făcut să Se așeze pe cel înveșmîntat în trup omeneșc, adoma trupului nostru. Deci vînd să se creadă aceasta și cugînd la călăpuzul viitor, uită că S-a așezat – zice Evangheliștii – astfel lîngă fântînă, adică pur și simplu S-a așezat jos, El singur, precum unul dintre călători cu mulț. Căci ucenicii Lui se dușeseră în cetate, să cumpere merinde. Și găsind Hnatos singur lîngă fântînă, a venit o femeie din Samara să scoată apă. Domnul, ca om, fiind însetat și vînzînd că e roș și-și potolească omeneșca sete cu ajutorul ei, iar pe de altă parte, ca Dumnezeu, străvînzînd că inima acelei femei era însetată de apa mîntuirii, depăna nu-L cunoștea pe Cel ce n-o putea da, S-a grăbe să Se descopere pe Sine aceluia sufletului ce

dorea [mântuirea]. Căci, așa precum este scris, El însuși dorește pe cei ce doresc [mântuirea], și de aceea începe de acolo de unde va fi bine pentru, înclinând către femeia aceea. „Dă-mi să beau apă!” [Ioan 4, 7]. Ea însă, înțeleaptă fiind și băgând de seamă că El este iudeu și pălitor al poruncilor Legii, după veșminte, după înfățișare și după buna-cuviință pe care El o arăta, a grăit: „Mă minunez cum de cei ce băut de la o samarineancă!” (vezi Ioan 4, 9). Pentru că iudeii nu aveau nici un amestec cu samarineenii, ca și cum [accepta] din urmă [ar fi] fost păgân. Domnul însă, binevoind să Se descopere pe Sine, prinde a grăi către ea: „Dacă ai fi știut darul lui Dumnezeu și Cine este Cel ce-ți zice: «Dă-mi să beau apă», tu ai fi cerut de la El, și ți-ar fi dat apă vie” [Ioan 4, 10].

7. Vedem că Hristos mănușește despre acea femeie, cum pe dată a cerut și s-a făcut pînăși la apa cu adevărul vie: așa precum a făcut după ce a aflat-o și s-a desfiat cu ea mai târziu. Simedrul nădelor, și în schimb, după ce a întrebat și a auzit în mod limpede cuvinte asemănătoare, L-a răstăguit pe Domnul Slăvit. Dar care este darul lui Dumnezeu, căci El spune: „Dacă ai fi știut darul lui Dumnezeu”. Lăsînd noi deoparte pe ceilalți, [să băgăm de seamă că] Dumnezeul cel intrupat în om nu are scîrbă de cei pe care iudeii îi socotesc spurcați, iar aceasta pînă la chiar dăruirea apei de băut. Căci de ce dar însemnat și de ce har mare nu-i învrednicește pe ei?

Pentru că El atîta îi are de vrednic de subîncă să primească nu numai cele ale iudeilor, ci și ale dea lor o parte din harnimele Sale dumnezeiești. (Dar ce zic ei „harnimele Sale”? El Se dăruiește chiar pe Sine însuși și îi face pe cei credincioși să fie vase vrednice a primi dumnezeirea Sa. Căci, așa precum mai înainte vestește, n-ar fi altfel cu putință să subînc în ei un izvor de apă curgătoare spre viața veșnică). Ce minte va înțelege, ce cuvînt va putea să cuprindă un dar atât de covârșitor?

8. Samarineanca, neînțelegînd încă mîreția și însemnătatea aprin celui va mai înțeli s-a arătat nedumescă, de unde și cum cel ce grăiește asemenea va găsi apa pe care o făgăduiește, neavînd El găleată, iar flămînda fiind adîncă?! Apoi ea se apucă să-L pună pe Domnul în balanță cu iacov, pe care-l numește și pînînte [Ioan 4, 12], aducînd laudă neamului ei prin locul acela și dînd ea să scoată apă din flămînda ca și cum El nu ar fi pusut așa nicînde o apă mai bună. Când L-a auzit însă pe Domnul spunînd: „Apa pe care o voi de Eu se va face, pentru cel ce o primește, izvor curgător spre viața cea veșnică”, ea a lăsat să-i scape un cuvînt ce arăta puseful ei doritor și aplecat spre credință. Dar ea nu putea să privească încă de-a dreptul spre lumină și de aceea a zis: „Doamne, dă-mi această apă, ea să nu mă înșeleze, nici să mă vină nici să scot” [Ioan 4, 15]. Domnul însă, voind să Se dezvăluie pe Sine doar încetul cu încetul, îi poruncește să-L cheme pe bărbatul ei

[vezi Ioan 4, 16 și urm.] Întruclă aceea, ascultând sunetele vâjei ei și grăbindu-se să primească darul, a grăit „N-am bărbat”, și fu dat să audă că și bărbap avușese din înțeleptele ei și muștară că acum ginea pe unul care nu-i era bărbat. Ea nu se arătă supărată pentru muștară aceasta, ci, cunoscând pe dată că era prooroc Cel ce-i grăia astfel, primea a-L ascuți despre lucruri mai însemnate.

9. Vedep răbdarea și dragostea de învățtură a acestei femei, cât de mare sunt ele? Căci ea spune „Plângei noștri s-au închinat pe aceste munte, iar voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm” [Ioan 4, 20]. Vedep ce mare purtare de griji nutreă în cugetul ei și cât de mare cunoaștere a Scripturii avea? Căp dintre cei care acum sunt credincioși din naștere, și care au fost hrăniți la sânul Bisericii, habar n-au ceea samarineanca aceea cunoștea atât de bine, anume că plângea noștri – Iacov și deșgur, și patriarhu căcurep din el – în muntele acela se închinaseră lui Dumnezeu? Hristos, primind întru miros de bună mireasmă această cunoaștere și purtare de griji față de Scriptura cea de Dumnezeu însoflăit, a rămas bucuros a mai zăbăvi cu samarineanca. Așa precum, dacă ai așeza pe cărbuni o substanță dintre cele bine mirosoare, ai întoarce și ai reține pe cei ce se apropie, însă dacă ai pune pe cărbuni o substanță din cele cu miros greu și neplăcut, aceasta se respinge pe cei ce se apropie și i-ar îndepărta, tot astfel și cu privire la cugetul

noștru – dacă ai purtare de griji și răvnă pentru cele sfinte, te faci pe tine vrednic de cercetarea lui Dumnezeu. Căci acestea sunt mirosul de bună mireasmă pe care îl simte Domnul. Dacă nu însă hrănești înăuntru alui cugetări rele și înșinate și pălmănești, vei fi departe de cercetarea și grija cea dumnezeiască, făcându-te pe tine – vei – vrednic de îndepărtarea și întoarcerea lui Dumnezeu de la tine. Fieclă Proorocul palmus grăiește către Dumnezeu, „Nu vor sta călcători de lege în preajma ochilor Tăi” [Psalm 5, 5]. Pe de altă parte, Legea poruncește „Să-ți aduci aminte înainte de toate de Domnul Dumnezeu Tău, când ești în casa ta, când mergi pe cale, când te culci și când te scoli” [Deuteronomul 6, 7]. Dar și Evanghelia spune „Căcurep Scripturile, că voroce că în ele aveți viață veșnică” [Ioan 5, 39], iar Apostolul „Rugă-vă neînceta” [1 Tesaloniceni 5, 17]. Acela care se oprește și îndrăse în cugetări pălmănești este nelegiuit întru totul, iar cel care se oprește și îndrăse în cugetări rele și necurate – cu cât este el mai nelegiuit încă?

10. Dar când care s-au închinat plângei noștri lui Dumnezeu în muntele acela? Pe când patriarhu Iacov – după ce a fugit lașu, frațele său, care îl primise, și ascultând de sfăvorie tatălui său Isaac, a plecat în Mesopotamia – s-a întors de acolo împreună cu soarele și cu copiii lui, iar la întoarcerea sa, Iacov și-a așezat corturile aproape de locul acela în care Domnul vorbește cu samarineanca, după împlinirea cu

Dina și după cucerirea casei lui Sichem, a grău Dumnezeu lui Iacov, așa precum este scris în Cartea Facerii „Scoală și du-te la Betel și locuiește acolo; fi acolo jertfelnic Dumnezeului Celui ce ți s-a arătat, când fugeau tu de la fața lui Izaak, fraatele tău” [35, 1]. Și după cuvântul acesta, plecând Iacov, s-a urcat pe muntele apropiat și a clădit acolo – zice Scriptura – un jertfelnic, și a chemat numele locușii aceluia Betel, căci acolo i s-a arătat Dumnezeu. Din această pricină, spune samaritanca, „părinți noștri în muntele acesta s-au închinat”, urmând ea pe acopții din vechime pentru că cele ale Templului din Ierusalim au fost legate mai târziu, și intrucât locul acela a fost numit de către Iacov casa lui Dumnezeu⁴, căci aceasta înseamnă *Beit el* în iărudire. Însă ea era nedumită, dorind să afle „cum de nu aici, mai degrabă decât în Ierusalim, spunem voi că este casa lui Dumnezeu, în care socotim să aducem jertfă și să vă închinăm lui Dumnezeu”. Dar Domnul, auzind și zetul propriilor Sale cuvinte, și grăind totodată proorocii cu privire la acea femeie – cum că ea este din rândul acelor pe care Dumnezeu îi caută și îi primește, răspunzând cuvintelor ei, zice „Femeie crede-Mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici la Ierusalim nu vă veți închina

Tărilor”, și după alte puține cuvinte zice „căci Tatăl așfel de închină în și dorește” [Ioan 4, 21, 23].

11. Prinț cum El înțerepe cu privire la acea femeie cum că așfel sunt cele pe care Dumnezeu le caută, arătând că ea se va închina Tatălui celui Prea înalt, nu într-un anumit loc, ci în felul poruncii de Evangheliu (căci ei i se adresează cuvântul „nici la Ierusalim nu vă veți închina Tatălui”) în același timp, El și vedepe mai dinaintea, în chip limpede și deslușe, schimbarea Legii. Pentru că, de vreme ce se schimbă închinarea, neapărat se va schimba și Legea.

12. Dar și ceea ce este scris între aceste cuvinte – „Voi vă închinați căruia nu știu, noi ne închinăm Căruia știm, pentru că măntuirea din Iudei este” [Ioan 4, 22] – este ca un răspuns la spusile acelei femei și în același timp, o întregire a propriilor Sale cuvinte. Căci spune acestea intrucât noi, iudei, ne închinăm așfel (El se socotește pe Sine înșuș laolaltă cu iudeii, fiind născut din ei după trup) – deci noi – spune El – nu știm o minciună asupra numelui [lui Dumnezeu], ci recunoaștem cele ce sunt ale noastre. Iar noi ne deosebim în această privință a închinării, de samaritani, pentru că noi cunoaștem că închinarea se săvârșește în Iudeea, deoarece de la iudei este măntuirea kuma întregi, adică dintr-o iudei va veni Hristos. Intrucât El nu spune că măntuirea va fi de la Iudei (căci ea nu va fi în viitor deoarece măntuirea este El înșuș), ci zice că este acum de la

⁴ *Beit el* sau *Beit el* are în ebraică înțeles de „casa lui Dumnezeu”, dar *Beit el* „casă” și *El* „Dumnezeu”

iudei „Dar vine ceasul și el este acum...” – spune El iar aceste cuvinte sunt proorocești, căci termenul „vine” înseamnă că încă nu s-a împlinit, ci se va împlini. Și expresia „el este acum” o folosește intrucila vede acel ceas în care iudeii încă nu cred, și nu se schimbă duhovnicesc și cu adevărat. El spune „Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr” (Ioan 4, 23). Fiindcă Tatăl cel preamărit și închinat este Tatăl Adevăratului Înșuș, adică este Tatăl al Fiului Său cel Unul Născut, și are Duhul Adevăratului, Duhul cel Sfânt; iar aceia care l se închină Lui săvârșesc aceasta intrucilă cred astfel și sunt îndemnați de Acepșă. Căci și Apostolul spune că Duhul este Acela prin Care ne închinăm și ne rugăm, și „Nișteri nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine” (Ioan 14, 6), spune Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu.

13. Astfel, cei care în Duh și în adevăr l se închină Tatălui celui Prea Înalt, aceștia sunt adevărații închinători. El respinge și cele ce pînă de Ierusalim și Samaria, pentru că nu cumva să se creadă că se va săvârșici un alt loc de rugăciune, iar prin cuvintele pe care le roșiește mai departe îl respinge pe cei care vor da ascultare oricărui cugătin asupra vreunui loc al închinării trupesti. „Duh este Dumnezeu și cei ce l se închină trebuie să l se închine în Duh și în adevăr” (Ioan 4, 24), adică să-l cugete întru totul pe Cel fără de trup ca fiind în afara trupurilor. Pentru că astfel, cu adevărat, îl vor vedea pe El deplin

în Duhul și în adevărul Său. Căci fiind Dumnezeu Duh este fără de trup, iar Cel netrupesc nu se află într-un loc și nici nu este circumscris de limite spațiale. Astfel, cel care afirmă că nu numai în hotarele Ierusalimului sau ale Samariei, dar în oricare altul dintre locurile de pe pămînt sau din cer, trebuie să se aducă închinări lui Dumnezeu, nu grîbește adevărat, noi nu se închină adevărat. Căci intrucila nu are trup, Dumnezeu nu se află undeva, iar intrucila este Dumnezeu, El se află pretutindeni. Căci dacă este vreun loc sau vreme săpîtură zidită în care nu este Dumnezeu, atunci iatăți îi vom afla că este determinat de ceva. Dacă Dumnezeu este pretutindeni și în toate circumstancile nu de pămînt Săle, ci de lumea aceasta? Nu, căci de pămînt nu este așa. Căci în acest caz El va fi iatăți trup. Prin urmare, El este Cel ce reunește și Cel ce cuprinde lumea, El este în Sine Înșuș pretutindeni și este mai prețut de lume, aducîndu-l se închinare, de către închinători cei adevărați, în Duhul și în adevărul Său.

14. Așadar Dumnezeu este pretutindeni, nu numai pe pămînt, dar și în cele mai presus de pămînt, și El va primi închinările de la cei ce astfel cred în Dumnezeu, cu adevărat și în chip corect. El este Tatăl netrupesc, nedeterminat de timp și de loc, în Duhul cel Sfânt și veșnic, avînd cu Sine pe Fiul și Cuvîntul Său cel fără de început, Care este Înșuș Adevărul empostac al Tatălui. Dar nici un suflet

sau un inger, deci fără de trup, nu se află într-un loc anume, înăi nici nu sunt pretutindeni. Căci ei nu re-unesc și nu cuprind lumea, ei sunt leptși de cuprindere. Deci și ei se află în ceea ce reunește și cuprinde lumea, fiind circumscrisi pe măsuri aceluia. Pe de altă parte, suferul cel una cu trupul împreună cu care a fost zidit, aparține pretutinderii aceluia trup, nu ca și cum ar fi într-un loc, nici ca și cum ar fi cuprins, ci întrucât el reunește și cuprinde trupul, fiind suferul după chipul lui Dumnezeu.

15 Dar samarineanca, după ce a auzit de la Hristos cuvintele acestora neasemuit de însemnate și vrednice de dumnezeire, anume că Dumnezeu nu poate primi în alt chip închinări devotate, decât în Duhul și în Adevărul Său, așa precum face în Cântarea Cântărilor suferul cel unul cu Dumnezeu, îndemnat și imboldat de glasul Marelui nepuțezări, Cel așteptat și Cel domi. Iar samarineanca, în chip tainic, amintește de Mire pe când încă era El de față, spunând „Știu că va veni Mesia Care se cheamă Hristos, când va veni. Acela ne va vesti nouă toate” [Ioan 4: 25]. Vedea, dar, că de prelungă era ea pentru credință, întrucât era deja aproape de Cel așteptat și plin de multă nădejde. Oare nu s-ar cuveni să spunem împreună cu David „Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea! Cânta-va-voi și voi lăuda slava Ta.” [Psalm 136: 10]?

16 Oare de unde găta aceasta cu atâtea încredințări, și de unde avea aplecarea sufletului său spre

acasta, dacă n-ar fi cercetat cu cea mai mare luare aminte și înțelegere cărțile proorocilor? De aici avea ea și cugetul atât de înălțat, fiind atât de plin de înspărațe dumnezeiască încât mie, care văd născuța duhovnicească așa de puternică a acestei samarineence către Hristos, îmi vine în minte să spun arăp cu privire la ea cele din Cântarea Cântărilor „Cine-i aceasta care ca zarea strălucire și ca luna-i de frumoasă, ca soarele-i de luminosă?” [Cântarea Cântărilor 6, 10]. Căci ea vedește că nu după multă vreme Se va arăta Hristos, Soarele cel duhovnicesc al Dreptății, arătând că se va înfriga neamurilor, ce începe chiar cu ea însăși. Bineci însemnat de Mântuitorul și izvorâtă din fântâna lângă care trăiește această femeie. Eu o văd pe această femeie arătându-se ca o auroră mult îndrăguită. Fundcă ea este frumoasă, precum este luna, întrucât își vedește strălucirea, anuci când încă strălucire noaptea neleguim, ea este luminosă ca soarele, și de aceea este arătată de către Mire ca fiind plină de lumină. Ea a ajuns la propria deslăvire în înfrarea celor ce vor fi în viitor, ca să strălucescă precum soarele după Evanghelie, întrucât va fi ea cea luminosă din viitor va fi pecetluită cu un înălțat neput de ferici și de mucenicesc, iar acum ea știe că Hristos este Dumnezeu cel adevărat. Care pe deplin își arată dumnezeirea, iar ceea ce El grăia mai înainte ucenicilor Său cu privire la Duhul cel de-o-funție și deopotrivă cinstit, anume că, anuci când Acela va veni, îi va învâja

ici adevărul, faptei acesta și ea. luând-o înăunse, îl găsește. „Când va veni Acela ne va vesti nouăi roaze”

17. Dar îndată ce a văzut Hristos, Marele cel duhovnicesc, că ea este astfel, a spus către dânsa în chip neascopent: „Eu sunt. Cel ce vorbește cu tine” [Ioan 4:26] Iar ea: „ca o binevestitoare cu adevărat aleasă, și-a lăsat ulciorul și a alergat către orăș. îndemnând pe toți cu cuvintele sale și aducându-i către credința în Cel văzut de ea. „Veniți de vedeți un om care mi-a spus mie toate câte le-am făcut, nu cumva acesta este Hristosul?” [Ioan 4:29] Ea întreabă așa nu ca să ipe vrea îndoaială, ci ca să se încredințeze și mai mult, din vederea Domnului și din vorbirea cu El, și ca mai lesne să-i convingă și pe ceilalți, după cum s-a și împlinit

18. Eu mă voi slăvi de cele spuse mai înainte în chip mai larg, și voi lăsa deoparte acum cuvintele Evangheliei ce vin la dând, văzând că vă alegea ocazul la nevoile trupului vostru și la lucrurile vieții. Însă voi să luăm seama la samarineanca aceasta: de cum a auzit ea cuvintele evanghelice: pe care și noi le venim evlaviei voastre, pe dată a disprețuit lucrurile cele mai trebuincioase trupului ei. Căci a lăsat îndată și ulciorul, și casa ei și, dădând fuga în oraș, s-a chemat pe samarineeni, însoțindu-se cu ei la Hristos. Căci prin acele cuvinte, „Veniți de vedeți”, ea le spune de-a dreptul: „Însuși-mă pe mine și eu vă voi călăuzi și vă voi arăta acum vouă pe Măsurătorul Cel din cer. Care a venit în lume!”

19. Astfel ea îndată s-a mârnat pe ei și s-a înfășurat la Hristos. Iar ea ne învață pe noi, prin aceea că a părăsit și casa ei și ulciorul, socotind mai de cinste decât cele de neamplăci trebuință plăgii dobândii din învățături, pe care și Domnul, în Evanghelie, l-a numit către Marta, cu privire la Maria care asculta cuvântul Său: „partea cea bună” [Luca 10:42]. Dacă trebuie să disprețuim cele neamplăci trebuincioase nouă, cu cât mai mult trebuie să disprețuim noi celelalte lucruri? Căci ce te slăjește pe tine și pe ce te îndepărtează de la învățăturile cele de folos pentru suflet? Grăd de casa ta, de copii și de soție? Tristețea ori bucuria pentru viața sau rudele tale? Cumpărarea bunurilor sau vânzarea lor? Folosirea tuturor celor pe care le ai la îndemână, sau mai degrabă resursa lor folosire? Ascultă însă cu înțelegere învățăturile apostolice: „Și aceasta v-o spun, fraților: că vremea s-a scurtat de acum, așa încât și cei ce au femei să fie ca și cum nu ar avea. Și cei ce plâng să fie ca și cum n-ar plânger, și cei ce se bucură, ca și cum nu s-ar bucura, și cei ce cumpără, ca și cum n-ar plădăni, și cei ce se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi deplin de ea. Căci chipul acestei lumi trece” [I Corinteni 7:29-31].

20. Ce înseamnă „vremea s-a scurtat”? Viața este scurtă, moartea este aproape, lumea aceasta este trecătoare. Cel ce rămâne de-a pururi este altfel, iar disprețuirea lumii de acum ne trimite pe noi către El, în deplină siguranță. Pregătirea pentru acea lu-

me ce va să vie înseamnă să trăiești îndepărtându-te, după puișii, de cele lumesci, de petrecerea de aici, și, pe cât ești în stare, să te păzești de înclăcarea vieții de acum. Apa precum, când se întâmplă un atac puternic asupra pășilor din afara ale unei cetăți, noi avem ogoarele noastre ca și cum nu le-am avea și vreme îndelungată, păzindu-ne de acest vrămaș, stăm înăuntrul cetății, în siguranță, iar dacă pateru o vreme dușmanii se retrag, îndepărtându-se, ne folosim în acel răstimp de locurile de plumbare de dinăru cetății, dar nu ne înțindem prea mult și nu le folosim fără măsură, având în vedere că răstimpul acela este drămuț, tot astfel Apostolul ne îndeamnă să folosim bine lumea aceasta, dar să nu ne știm de ea fără măsură. Să luăm aminte la dușmanii cei nevăzuți care ne atacă în chip cumpă și la puzreziunile care ne așteaptă. Fiindcă Apostolul spune: „chipul acestei lumi trece” (I Corinteni 7, 31), vezi și II Corinteni 4, 18 etc.] Pentru că cele de față și de acum n-au plătirea fînței adevărate, ci, după cum arată Apostolul, nu sunt decât amăgiri [aparențe], fiind ele trecătoare [în devenire], iar nu stăruiește [eternale], arătându-se pentru puțină vreme, pentru ca apoi să se petreacă, iar dacă cineva ar voi să le țină în loc, nu va putea nicodată, așa cum nu poate fi privită în loc umbra unui nor de vară secetos, purtat de vânt, în goana trecător. Căci de ar voi cineva să le oprească, cele de față și de acum nu pot fi reținute cu nici un chip, iar aceasta din două

pricina. Nu numai că lumea aceasta trece, dar și fiecare dintre noi, cei care ne folosim de ea, ne petrecem din lume, uneori chiar înaintea celor ce ne sunt nouă familiare și apropiate. E tot așa cum fiecare om scribise un drum oarecare, feluri pășind și mișcându-se de-a lungul lui, dar se întâmplă una din două: fie omul, mergând pe drum, ajunge mai înainte și cele ale drumului nu le poate păstra la sine, fie omul acela ajunge la urmă, scribăndu-și drumul vieții aceluia, și nu poate să pășină și jine cu sine cele ce sunt în viața aceasta. Căci omul fiind muritor este legat de cele din viața aceasta, care sunt și acestea schimbătoare. Așadar omul se schimbă în multe feluri, fiind legat de cele schimbătoare, și pierde cele pe care le posedă, bogăția poate stricăturea, voroșă, sau murind el ajunge să-și aducă stăpânirea cea mai însemnată, și pleacă gol pășind cele ce sunt acum și nădeștile pentru acestea. Poate pentru copii? Dar ce plăcere va avea el din aceasta? Căci el nu mai are simțire pentru cele de aici, iar copiii săi vor stăru în același fel, sau în altul.

21. Sărutul celor ce sunt scrisi legați de lumea aceasta este totdeauna, așadar nenorocire. Întrucât în cele din urmă [cămene muritor] vor fugi goi și vor plăti aici toate cele ce le-au fost dragi. Dar pentru cei care dăpănesc cele ale lumii acestora și se codesc tanele lumii ce va să fie, pentru cei ce se ostenesc să silvrăsească cele de folos pentru mărirea lumii acestora, moartea, când vine, nu aduce

La Evanghelia după Ioan 20, 11-18, care se citește în Duminica Orbului

străduindu-se p pagubă, ci îi mută mai degrabă pe acei oameni de la cele deșarte și treclitoare către zina cea fără de apăs, către viața cea fără de moarte, către bogăția cea de neclintuit, către desfructarea cea necurmată, către slava cea veșnică, către cele ce există cu adevărat și dăinuiesc neclintite.

22 De care fie ca noi tot să avem parte, cu harul și cu iubirea de oameni a Celui ce a aplesat cerul și a coborât pentru noi, și nu numai pînă la noi, ci și pînă la sufletele cele zăvoiaie în beznă, și Care de acolo, învîlcindu-Se prin slăbia Sa învîre și ridicare din morți, ne-a adus nouă lumina și cunoașterea și rădădrea celor veșnice și cerești, întru care El este preaslăvit în veci vecilor Amin

1. Ioan cel feciorelnic este cel ce s-a îmbogățit după har cu o Maică ea singură Fecioară între mame, și cel subit mai cu seamă de către Hristos, și cel ce mai mult decât ceilalți Evangheliști s-a făcut fiu al sunetului, pe care Domnul l-a pus la cîrmă ca să tîne cu poartă. De aceea el mai tîrziu a singur vestirea sa, înfrîngîndu-ne nouă împede învîrea Celui ce ca un împărat a călcat peste moarte și chipul arătîndu-Sale de după învîre. Ascultaj cuvîntul Evanghelistului este în baserici duminica trecută. Zice el „Iar în ziua în ziua a săptămîinii (duminica), Maria Magdalena a venit la mormînt dis-de-dimineață fiind încă întunec, și a văzut piatra ridicată de pe mormînt. Deci a alergat și a venit la Simon-Petru și la celălalt ucenic pe care-l numea Ieșus” (Ioan 20, 1-2) arătîndu-se apoi pe sine.

2 Iar acum l-am auzit pe el spunînd: „Iar Maria știea afară lângă mormînt plîngînd” (Ioan 20, 11). Dar Ieșus Ioan, împreună cu Petru, auzind (verse) de la ea și dînd fuga la mormîntul cel de viață născător au văzut cele ce au văzut și încredințan-

du-se prin mormuri, și măsurându-se foarte, s-au întors la ale lor. Maria însă a rămas și a jesis lângă mormânt, afară, plângând. Este evident că încă nu putuse nici o încredințare despre învierea Domnului, cu toate că merse de două ori la mormânt, împreună cu celelalte femei, iar întâia dată chiar cu Maria Domnului, precum urăsc Maiei scriind: „Și după ce a trecut slăbăta, când se lumina de ziua întâi a săptămânii (Duminică), au venit Maria Magdalena și celelalte Marie, ca să vadă mormântul. Și iată, s-a făcut cutremur mare.” [Maria 28, 1-2] și celelalte. Apoi ea vine acum împreună cu Petru și cu Ioan, care au crezut prin cele ce au văzut și, măsurându-se, au plecat. Deci venind ea de două ori împreună cu altele la mormânt, tot cliș au venit cu ea au crezut, deplin încredințag asupra învierii, dar ea plânge totuși, ea și cum nu ar fi căpătat nici o veste arătându-se cu neputință de convins prin cuvinte.

3 Se poate vedea aceeași p-n luptele cele pentru virtute. Căci harul îndrăgine îndată pe cei ce se nevoiesc și le aduce lor încredințare, dându-le să guste în arvună din răsplățile slăbătaute, înținând parcă o mână rubioare de cameră și primindu-i pe aceeași și mărindu-i pentru cele ce au să fie. Harul așteaptă sfârșitul nevoiilor lor și neapărat le pregătește curățile răbdării, așa precum spune unul din tre Sfinți Părinți purtători de Dumnezeu. Unu le promite înainte de ostenele și nevoiile lor, alți le

promite în timpul nevoiilor lor iar alți promite acestea afine răsplăți la ieșirea lor [din viață].

4 Acestea se petrec pentru că promia cea preînțeleaptă a lui Dumnezeu ordonă pe toate ale noastre în felurile chipuri și hărăzește fiecarei ce se cuvine și ce este de folos, atât în ceea ce privește lucrurile venite, cât și în ceea ce privește tările credinței. Așadar Domnul, ordonând astfel, cu înțelepciune și cu iubire de oameni, faptele și plindurile Mariei Magdalena, a judecat că este drept să nu i se vadească ei chiar auzii învierea Sa, în același timp aducând și îndemnând la răbdare, prin ea și pe cei de după ea. Să luăm aminte de ce vizăm a învrednică-o. El după aceea, din pricina răbdării și a răvnii ei, cliș spune Evanghelistul: „Și pe când plângea, s-a aplecat spre mormânt. Și a văzut doi îngeri în veșminte albe zădind, unul către cap și alul către picioare, unde stăcune trupul lui Iesus” (Ioan 20, 11-12).

5. Dar a se apleca și a-i întoarce ochii cu prinos de dragoste spre mormânt este faptă a unui suflet plin de virtute. Trebuie să cercetăm însă mai înali următorul lucru: cum se putea, dacă era încă învrednică (precum spunea mai sus Evanghelistul), ea să vadă cu de-amănuntul toate și pe fiecare în parte, ba chiar zădind din afară toate cliș erau înălțurii peșteri. Este lămurit că în afară era întunec, cliș încă nu se arătase pe deplin nua cea cunoscută prin simpan, dar peștera aceea plină de lumina învierii, care a fost vizată în chip dumnezeiesc de către

Mana, a înțeles dorul ei după Hristos și a hărăzit ochilor ei să se învrednicească de o vedere îngerească, și nu numai să vadă, ci chiar să poată grăi cu îngeri. Căci astfel era lumina aceea.

6. Ea s-a văzut pe îngeri aceia îmbrăcați în veșminte albe, nu numai din pricina curățeniei și arăturii firei îngerești, ci și pentru că ei făceau să arde în toată strălucirea Taina învierii. Apoi, pentru că prin lucrare prănușeau, împreună cu noi, ziua aceea, cu adevărul dădătoare de lumină, a învierii Domnului. Ea s-a văzut așezată, ca să știe că îngeri nu veniseră atunci, ci ei erau de față și înainte, chiar dacă nu se arătau ei mai devreme. Și astfel să priceapă demnitatea lor, socotind în minte cine erau aceia care, deși fiind de față, nu erau văzuți. Eu cred că s-a făcut pe îngeri să se așeze și doborâca de a fi mai aproape de locul în care mai înainte se aflase zilnic trupul Domnului. Căci într-un fel ei erau așezați prin dragostea lor de mormânt și stăteau unul la cap și celălalt la picioare, arătând mai cu seamă că dumnezeirea lui Hristos este veșnică și cinstită de către îngeri, simbol al ei fiind locul capului. Sau, iar al înnoierii Lui – locul picioarelor Sale. Și uita că îngeri s-au grăit ei. „Femeie, de ce plângi?” [Ioan 20, 13].

7. Iată că peștera se arată cerească, ba mai degrabă ea este un templu cerească decât un mormânt pământesc și o terență, plină de îngeri cerești în loc de paznici pământești, iar îngeri o cinstesc mai cu seamă ca pe un loc al Dumnezeuului celui de viață

dător. Și chiar goală fiind această peșteră, îngeri o cinstesc cu bucurie. Cui îi fermește, care de ce plângi? Ei o întreabă nu fiindcă nu știu starea ei întru viață, ci spre a pune capăt doliului ei, spre a o face stăpână peste propriile gânduri și spre a-i îndeplini lucrarea lor. Iar lucrarea înginerilor așezată lângă mormântul Dădătorului de viață era să vestească slava învierii Sale. Și atunci când îngeri au întrebat-o din ce pricină plângea, ea spuse: „Că au luat pe Domnul meu și nu știu unde L-au pus. Zicând acestea, ea s-a întors cu față...” [Ioan 20, 13-14]. Care era pricina ce a făcut-o pe Mana să se întoarcă înapoi dintr-o dată? Desigur, apăsarea smintii și luarea aminte a înginerilor spre Domnul lor care se arăta. Căci Mana îi numește pe El Domn numai al ei, și ea blănușește un furt sau o strămutare a trupului. Sau, vădind suferința, apăsare spre El, însă nu cugetă nimic vrednic de dumnezeire cu privire la El. Dar îngeri, prin cele salvărite, vedeau că El este Domn al inginerilor lui Dumnezeu, fiindcă ei se așezaseră lângă mormânt încă dinainte de învia Lui. Atunci când Domnul S-a arătat în fața lor, ei s-au îndreptat îndată și cu evlavie și admirație se apropiau de El, plecap auzind vocea slăvită.

8. Mana, înmormântându-se să vadă ce putea fi aceea care doar prin arătarea sa îi mișcase pe îngeri, a văzut pe lași că stătea în picioare, dar ea nu știa că este în viață, fiindcă învierii Sa era greu de primit și [femeia] nu era încă pregătită să audă despre ea. În-

trusă lumina zilei era afară încă tulbură și frivă, iar Domnul nu arătase atunci dumnezeiasca Sa strălucire, ca să fie recunoscut că El este Întreg Ciel ce a pătimit, Măna nu L-a cunoscut, ci din prona lumină (pușine) i s-a părut că este grădinarul – El, semănătorul și de grăd pământului suferitor, Zădărnul întreg. Fără Gând El a strigat-o și a chemat-o pe numele ei (Ioan 20: 16), abia atunci L-a recunoscut pe El. Spunând El „Măna”, ea i răspunde, tulburată lauminc, și a zis „Rabbuni” adică „Învățătorule”, fără că să-i vină în minte – chiar văzându-L așa, vesel și viu – vreun gând dumnezeiesc, ci socotindu-L doar ca pe un om al lui Dumnezeu, pur și simplu, și ca pe un învățător al celor dumnezeiești. De aceea ea a fost îndemnată de dragostea ei nu numai să I se închine – ci să se și atingă de picioarele Lui, dar îndată L-a auzit spunându-i „Nu te atinge de Mine!”. Intrucât, spune El, cugețul tău nu se va atinge de înălțimea ianței Mele, căci fiind Eu Dumnezeu, Mă arăți acum în trup pentru tine, dar o faci în chip dumnezeiesc, de aceea, nu Mă atinge!

9. Trebuia să se păstreze și acest privilegiu Măna lui Dumnezeu, adică de a se atinge, ea atingeră dintre femei, de trupul cel de după înviere al Dumnezeului Ce S-a intrupat ca om din ea pentru noi, așa cum povestește Evanghelistul Matei. Căci pentru ea spune că, apropiindu-se, s-a atins de picioarele Sale, dar Mariei (Magdalenei) îi grăiește „Nu te atinge de Mine” căci încă nu M-am suit la Tatăl

Meu” (Ioan 20: 17). Aceasta se cuvine să se pună în legătură cu cuvintele Sale de mai târziu către ucenicii Săi, că Mă voi înălța către Tatăl Meu, fiindcă încă nu Se înălțase. El spune aceasta ca să-i facă pe ucenici să fie greșiti și plini de dumă și să-i îndemne spre înălțarea și căutarea vederii Sale. Aceste cuvinte vor să spună ceva anume Mariei Magdalene. El spune „Nu te atinge de Mine!”, pentru că trupul în care sunt îmbrăcat acum este de așa fel încă e mai apt să se înalțe în sus decât focul și plin nu numai de sărăcuțe de a se înălța spre cer și pe spre Întregul Tatăl cel mai prețios de ceruri. Încă nu M-am suit la Tatăl Meu”, pentru că după învierea Sa din moarte nu Se arătase încă ucenicilor Săi.

10. Mergi, ajadar către frați Mei acei: fiindcă suntem ai Unui Singur Tatăl cu toții, chiar dacă nu suntem în același fel. Căci Eu sunt Fiul adevărat al Aceluia și de aceeași fire cu El, acela însă s-a născut prin Mine ca nege fiu adoptiv al Lui. „Mergi la frații Mei și le spune: Mă su la Tatăl Meu și Tatăl vostru și la Dumnezeul Meu și Dumnezeul vostru” (Ioan 20: 17). Căci așa precum este El Tatăl al nostru după har, prin înfierea Duhului Sfânt, El este Tatăl al Lui, însă după dumnezeire și așa cum este El Dumnezeuul nostru, ce Zădărn al Firi este Dumnezeu al Lui, prin iconomia mântuirii oamenilor. De aceea El grăiește în două chipuri, pentru ca noi să înțelegem cuvenita osărire. Apoi El i-a încredințat și pe aceea arătându-le că se va sui la Tatăl spre a-i face să în-

peleagă că trupul Său este astfel încă, întorcându-se înapoi și înapoi ca și mai înainte, rămânând cu ei de-a pururea.

11. Dar Maria Magdalena, căreia îi întâlim leu-de ca una dinore purtătoare de mir ale lui Hristos, este cea din care au fost scoase de către Hristos cele șapte duhuri ale răutății; și în ea s-a sălășluit, în locul acelor, harul dumnezeesc al Duhului Sfânt, ce lucrează în chip început în ea. Așadar Maria Magdalena, prin slava ei, prin vederea îngerilor și prin vorbirea cu accepta, s-a învrednicit, de asemenea, să-L vadă pe Însuși Domnul, devenind ea trimisă al Său către apostoli, și de înlăpă gura cea dumnezească fiind învățată și pe deplin încredințată, s-a dus către apostoli vestindu-le acelorora că-L văzuse pe Domnul și că-i spusese ei acele cuvinte.

12. Noi însă, fraților, să luăm seama că de departe și de osebită era Maria Magdalena față de vrednicia lui Petru, fruntașul apostolicilor, și de cea a lui Ioan, cuvântătorul de Dumnezeu, cel subit de Hristos, și căce vrednicii mai mari a dobândi ea atunci prin asemănare cu accepta. Căci accepta, dănd fuga la morți, au văzut doar gulgurile și mahnima, ea însă, prin răbdarea statometrică a sufletului ei, care a făcut-o să rămână până la sfârșit și să se lăpească de intrarea peșterii, a văzut mai înainte de apostoli nu numai pe înger, dar și pe Domnul îngerilor născut din măr, în trup; și ea cu urechile ei L-a

audea grăd, făcându-se apoi slăvoare a poruncilor date de către gura Lui cea dumnezească.

13. Dar Biserica aceasta, unde ne aflăm acum, este chip al peșterii, ba chiar este ceva mai mult decât chip al ei, pentru că este aproape o altă peșteră. Căci ea are locul în care se află trupul Domnului, adică parca de dincolo de cataprestasii, cu masa cea preasfințită din ea. Deci acela care fuge cu bună conștiință către peștera aceasta, peșteră ce este cu adevărat dumnezească și care a primit în ea dumnezeu, deci cel ce stă în ea și rămâne în ea până la capăt, adunându-și și îndreptându-și către dumnezeu marea sa, nu numai că va cunoaște cuvintele Scripturii celei înfățișate de către Dumnezeu din ea, ea pe naște înger care vestesc despre dumnezeu și omenirea Celui ce S-a făcut om pentru noi, Dumnezeu-Cuvântul, dar îl va vedea desigur și pe Însuși Domnul, cu ochii minții sale, ba chiar, ea stă cu grăd mai mult, și cu ochii trupului. Punctul acela care privește cu credință masa cea tunică și plină vește care este înfățișată pe ea, vede pe Însuși Cuvântul cel empostat al lui Dumnezeu. Care S-a făcut trup pentru noi și S-a sălășluit în noi. Iar cel ce s-a făcut vrednic pe sine pentru primirea Lui, nu numai că îl vede pe El, ci se face și plătă cu El și îl capătă pe El ca locutor al său [vezi Galateni 2, 20] și se umple de harul cel dumnezeesc hărtăit de El. Precum Maria a văzut cele pe care apostolii atunci au dorit să le vadă, tot astfel cel ce s-a făcut vrednic

pe sine de primirea Lui se încredințează să aibă acele vederi și să se bucure desfășându-se de cele pe care au doni – după cuvîntul Apostolului – îngeri să le privească bine și, prin vederea acestora și împlîntirea de ele, acel om în încredințe se face asemenea lui Dumnezeu.

14 Așadar frăgilor, înălțînd mîinile voastre cele slăbănogate pentru slăvirea dreptății și îndreptap genunchii voștri, faceți călări dreptie pentru picioarele voastre mergînd pe căile Domnului cele neocotate, adică dreptatea, înțelepciunea, dragostea, smerenia și adevărul. Căci sunt drumuri de tot slăbime și învîrtcoșie: ura, mînciuna, viciul, puzma, lăcomia, trufia și cele înrudite și asemănătoare acestora, care nu doar dăună sunt strălăzuite, dar și dacă sunt fie și numai îndrăgite și răsfățate în minte. Îi fac pe om să-și stragă mîna lui Dumnezeu asupra lui, întrucît omul privește la fața și obrazul curva, pe cînd Dumnezeu ia seama la inima acestuia, fiind El Cel ce cercetează inimile și rîrunchii (Apocalipsa 2, 23).

15 Însă voi, frăgilor, adunați în Biserica lui Dumnezeu, învingînd înșoacele cugetului vostru – după cuvîntul fruntașului Apostolilor, Petru –, încredințați-vă, nădărdind deslăziri în harul care vi se va da vouă, la arătarea lui Iesus Hristos” (I Petru 1, 13). Căci nu este cu putință, ca unul ce nu începe în Sfînta Biserică a lui Dumnezeu, și care își adună cugetul său, și care năzuiește spre Dumnezeu, și care

cugetă și se apropie de sfîrșite călîriri de la început până la sfîrșit, să nu fie schimbat prin prefacerea cea dumnezeiască, pe măsura înălțării cugetului său către Dumnezeu și către cuvintele cele dumnezeiești. Căci omul capătă o inimă fierbinte prin această osteneală, ea izgonind gîndurile rele ca pe niște mușchi și înălțînd pace duhovnicească și mîngîiere în suflet, apoi aducînd sfîrșit în trup, după cuvîntul celui ce a spus: „Înferibăntatut-a seama mea în lăuntrul meu și în cugetul meu se va aprinde foc” (Psalmi 38, 4). Este și ceea ce unul dintre Părinți pînă la Dumnezeu ne-a învățat pe noi, grînd: „Toată osteneala ta să-o așezi încă de ene în lăuntrul tău să fie după porunca lui Dumnezeu, iar atunci o să ierui și paștele cele din afară”. Către aceasta și marele Pavel ne-a îndemnat: „În Duhul să umblap și să nu împlinș pofta trupului” (Galateni 5, 16).

16 Din această pricină și în alii locuri scrie: „Șap deci iari, avînd mulocul vostru încins cu adevărul” (Efeseni 6, 14). Căci atunci cînd cugetarea noastră se întoarce la cele dumnezeiești și rămîrce la adevărul cel arătat de Dumnezeu, strîmînd și călăzînd parea, pofîncare a sufletului, și slungînd totodată pofiele trupei, atunci cugetările cele după trup vor înceta în noi, iar harul Duhului Sfînt va lua în slăvire sufletul pustit și îl va umple cu bunătățile acelea viitoare și de negrăi, pe care ochiul unui om pătîș și nepăcitor nu le-a văzut, și urechea lui nu le-a auzit, și la inima unui asemenea om nu s-au

sus, iar pregătirea lor este zălog al acestora și a urma care a primit arvuna acestora devine duhovnicească și capătă încredințarea măneurs sale. Așadar, dacă vreun om vrea să dobândească această încredințare și să se lămurească pe îndelete despre aceste arvuri duhovnicești atunci să se poarte unul ca acela după cum Cuvântul ne-a învățat și ne-a călăuzit. Căci astfel va fi laolaltă tritor cu sfîngu lui Dumnezeu și pînză al bunătăților celor veșnice și de negrîni răgădute aciora.

17 Pe care fie ca noi toți să le dobîndim, prin harul și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine toată slava, puterea, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl Său cel fără de început și cu Duhul Său cel de viață făcitor, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Notă bio-bibliografică

Sf. Grigorie Palama s-a născut în anul 1296, la Constantinopol, într-o familie evlavioasă și aleasă (tatăl său era consilier imperial). Copilăria trebuie să-i fi fost nu lipsită de tristețe, fiind el văduvit de dragostea părințească, căci la vârsta de șapte ani a rămas orfan de tată. La palatul imperial a primit o educație înaltă, printre altele familiarizându-se cu noțiunile aristotelice, sprijinit și ajutat de însuși împăratul Andronic II Paleologul, în care a văzut probabil imaginea tatălui pierdut.

Înclinația către o viață ascetică a manifestat-o încă din vremea adolescenței, petrecînd mult timp în rugăciune și priveghere și înfrînându-se de la poftă și vici. Tor de pe acum caută să viețuiască printre monahi, aflându-l ca învățător pe Teolipt, ajuns mitropolit al Filadelfiei, care l-a introdus în disciplina rugăcunii minge. Gîndurile tînrului Grigorie se îndreptară către Athos, unde și ajunsese împreună cu alți doi frați ai săi, după ce se îngri ca mama și cele două surori ale sale să rămîină într-o mănăstire din Constantinopol. Avea douăzeci și unu de ani cînd îl aflăm ucenic al monahului Nicodim, ce viețuia pe lângă mănăstirea Vatoped și care îl tinea în curînd în monahism. Prin anul 1321 se retrase în lavra „Sf.

Atanasie", continuându-și viața de ascet și după moartea bădănelui Nicodim. În anul 1324 ajunsese într-un loc retras, numit Glava, alăturându-se unui grup de isihaiști condus de monahul Grgorie, care trădeau în sucești și în rușcrușnea mănăstirii. Împreună cu un grup de 12 monahi isihaiști se mutaseră, prin anul 1326, la Salonic, unde este înmormântat preot, retrăgându-se apoi într-un schi de pe muntele Verna. De aici ajunge iarși la Athos, în schitul „Sf. Sava”, moment în care încep să prilească predici și să scrie, cum pe la 1330-1331. Împreună cu cei 12 monahi isihaiști dori să plece din Salonic către Ierusalim, dar fură opriți de o vizuire a sa. Peregrinările într-o Salonic și Athos au fost determinate și de desele incursiuni ale turcilor și slăbilor, căci sfântul Grgorie căuta acele locuri lipsite de război și tumultul vremurilor, unde să-și împlinească vocația ascetică.

În anul 1334 începe disputa cu Varlaam, care venise nu cu mult timp în urmă din Calabria la Căstărinopol unde și devenise monah, și unde scrisese mai multe tratate despre purcederea Duhului Sfânt, susținând că în Sfânta Scriptură nu poate fi găsită o dovadă pentru poziția ortodoxă sau catolică, drept care propunea o metodă neortodoxă, dialectică, pentru împăcarea celor două poziții.

Răspunsul Sfântului Grgorie Palama nu se lăsa așteptat, așa încât, la insistențele preșterilor săi din Salonic, care îi cereau să le lămurească teza lui Varlaam, purcede la scrie și prin anul 1335, apar cîte-

va tratate prin care susține că în Sfânta Scriptură și în scrierile Sfîșilor Părinți sunt dovezi grîmoare în favoarea poziției ortodoxe cu privire la purcederea Sfîșului Duh. Urmează să urmeze apoi această chestiune în două scrisori, către Achindin (în anul 1336) și către Varlaam (în anul 1337). Atacurile lui Varlaam se îndreptau de această dată contra isihaiștilor împotriva cărora, pe la 1337, scrisese trei tratate, la care Sfîșul Grgorie Palama avea să răspundă tot prin trei tratate, nu an mai tîrziu. Evenimentele încep să se precizie și Sfîșul Grgorie Palama prevede că faptele vor ajunge în fața Sinodului, obținînd, pe la anul 1341, aprobarea întîistărilor monahismului de la Athos și Salonic, a preșterilor To-maș aghioric cu care urma să se prezinte înaintea Sinodului. Căm prin scapă an, Palama și Varlaam au avut mai multe întîlniri la Salonic, una, chiar în fața guvernatorului orașului, dar evenimentele nu se s-au oprit aici.

La 11 iunie 1341 se întruni un Sinod, care a dat dreptate lui Palama și isihaiștilor. Varlaam și-a cerut scuzare, pentru a evita condamnarea și a plecat defoziv în Occident.

În anul 1343 Sfîșul Grgorie Palama este închis în urma acuzațiilor lui Achindin, susținut la rândul său de patriarhul Caloca, acesta din urmă duce o campanie împotriva isihaiștilor pe care-i prezintă ca susținători ai lui Ioan Cantacuzino, care tocmai fusese depus din demnitatea de regeți de către împă-

riteasa Ana de Savoia. Este eliberat patru ani mai târziu, răsărind în care monahii și poporul credincios au cerut cu insistență eliberarea sa și confirmarea învâșleurii sale.

La 2 februarie 1347 este convocat un Sinod solemn, care îl depune din patriarhat pe Caleca, îl condamnă pe Achindin și reconfirmă învâșleurii lui Palama.

La îndemnul lui Nichifor Gregoras, Ioan Cantacuzino a convocat un nou sinod, la 27 mai 1351, care s-a în discupe deosebirii pe care o făcea Palama între firea și energiile necreate ale lui Dumnezeu, pentru a înlătura calomniile răspândite de sus-prătorii lui Achindin, potrivit cărora Cantacuzino ar surzine o erezie. În august 1351 este redactat tomul sinodal prin care învâșleurii Sfântului Grigorie Palama este adoptată ca doctrină a Bisericii.

Sfântul Grigorie Palama nu a fost scutit nici de alte încercări. Pe la sfârșitul anului 1352 s-a îmbolnăvit grav și, după o grea suferință care a durat și tot anul următor, încă nerefăcută complet, a căzut pe moarte la tura în drum spre Constantinopol pe mare. După un an este eliberat și, înmormântându-se la Constantinopol, l-a găsit înmormântat împăratul pe Ioan V Paleologul.

Sfântul Grigorie Palama, una dintre cele mai luminoase figuri ale teologiei răsăritene și poartă unul dintre cei mai contestati teologi răsăriteni de către istoricii catolici, s-a stins din viață la 13 noiembrie

1359, iar la 3 august 1368 a fost canonizat în urma unui sinod convocat de către patriarhul Filotei.

Din bogata operă scrisă a Sfântului Grigorie Palama se cunosc menționate aici, pe lângă versulul *Tom aghioritic*, și alte titluri de căpătenie: *Logoi apodexitici dyo peri exporentes tou Hagou pneumatos* (Două cuvinte doveditoare despre purcederea Sfântului Duh), *Epistolai pros Achindynon kai Varlaam* (Scrisori către Achindin și Varlaam), *Logoi anamenikai pros Achindynon* (Anamenicile contra lui Achindin - I-VII), *Herakon pemektonta Kephalaia* (Cele 150 de capete) și corpul celor 63 de Ortoli, din care primele 20 figurează în volumul de față.

În România, cel care a scris pagini remarcabile despre Sfântul Grigorie Palama și a tradus substanțial din opera acestuia a fost Filințele Dumitru Stăniloae, care a publicat lucrarea de referință, *Viața și învâșleurii Sfântului Grigorie Palama* (Sibiu, 1938, reed. Scripta, București, 1993), însoțită de traducerea a patru tratate palamite: *Tratatul al doilea din trada întâi contra lui Varlaam*, *Tratatul al treilea din trada întâi contra lui Varlaam*, *Apologie mai extinsă* și *Anamenicul al cincilea contra lui Achindin*. O amplă selecție din scrierile Sfântului Grigorie Palama a fost inclusă de Filințele Dumitru Stăniloae în volumul VII al *Filocaliei românești* (București, 1977, reed. Humanitas, București, 1999), „Despre rugăciune” (ed. 1999, pp. 229-265); „Despre Sfânta Lumină” (ed. cit., pp. 266-370), „Despre înălțimea dum-

nezească și îndumnezeitoare sau despre simplitatea dumnezească și mai presus de fire" (ed. cit., pp. 373-408). „Tomul aghiontic" (ed. cit., pp. 409-516)

Laura PĂTRAȘCU

Referințe bibliografice

- Armstrong, A. M., *Die Goteschau im palamischen Hesychasmus*, Weisburg, 1938
- Fahy, Michael A., *Trinitarian theology East and West: St. Thomas Aquinas-St. Gregory Palamas*, Brookline, Mass., Holy Cross Orthodox Press, 1977
- Flogaus, Reinhard, *Theosis bei Palamas und Luther: ein Beitrag zum ökumenischen Gespräch*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1997
- Garnier, Jean-Michel, „L'énergie divine et la grâce chez Maxime le Confesseur", *Isis*, nr. 3, 1974, pp. 272-296
- Guchard, Sébastien, *Le problème de la simplicité divine en Orient et en Occident aux XIVe et XVe siècles: Grégoire Palamas, Duns Scot, Georges de Scharnes, étude de théologie comparée*, Lyon, Legendre, 1993
- Halleux, A., „Palamisme et Scolastique", *Revue Théologique de Louvain*, tom III, 1973, pp. 409-442
- Halleux, A., „Palamisme et Tradition", *Irenikon*, 4, 1975, pp. 479-494
- Hammann, A., *Dictionnaire des Pères de l'Eglise*, Paris: Desclée de Brouwer, 1977
- Hausheer, J., *Hésychasme et Prière* [étude et article], Rome, 1966

- Hausheer, J., „Penitens. La doctrine de la composition dans l'Onens chrétien”, *Orientalia Christiana*, 132, 1944
- Hussey, M. Edmund, *The doctrine of the Trinity in the theology of Gregory Palamas*, 1972
- Hussey, M.E., „The person-energy Structure in the Theology of St. Gregory Palamas”, *St. Vladimir's Theological Quarterly*, 18(1974), pp. 22-43
- Jugie, M., „Palamas et palamisme (controverse)”, in *Dictionnaire de théologie catholique*, XI, col. 1759 p. urm.
- [Kern], Kiprian, Arturs, *Antropologia Sfântului Grigorie Palama* [în lb. rusă], Paris, YMCA Press, 1950
- Krivojein, Vasile, *L'enseignement ascétique et mystique de Grégoire Palamas*, Seron, Kondakianum, 1936
- [Krivojein]-Vasil, Archiep., „The Ascetic and Theological Teaching of Gregory Palamas”, *The Eastern Churches Quarterly*, 4, 1938
- Kuhlmann Jürgen, „Gregor Palamas (1296-1359)”, in G. Ruthbach, J. Sudbrack, *Grosse Mystiker. Leben und Wirken*, München, 1984, pp. 142-155
- Lossky, Vladimir, *Essai sur la Théologie mystique de l'Eglise orientale*, Paris, Aubier, 1944, trad. rom. *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, București, Anastasia, [1993]
- Lossky Vladimir, *Vision de Dieu*, Neuchâtel, 1962; trad. rom. : *Vedereea lui Dumnezeu*, Sibiu, Delta, 1995
- Manzandris, Georgios I., *The deification of man. St. Gregory Palamas and the Orthodox tradition*, Crestwood, New York, Vladimir's Seminary Press, 1984
- Meyendorff, J., *Introduction à l'étude de Grégoire Palamas*, Paris, Seuil, 1959
- Meyendorff, J., *Introduction à la théologie byzantine. L'histoire et doctrine*, Paris, 1975
- Meyendorff, J., *St. Grégoire Palamas et la mystique orthodoxe*, Paris, Seuil, 1959, trad. engl., St. Vladimir's Seminary Press, 1974, trad. rom., Sfântul Grigorie Palamas și mistica ortodoxă, București, Editura Enciclopedică, 1995
- Meyendorff, J., *The Holy Trinity in Palamite Theology*, *Trinitarian Theology East and West*, Brookline, Massachusetts, Holy Press, 1977, pp. 25-43
- Meyendorff, J., *Byzantine theology*, New York, 1974
- Meyendorff, J., *Byzantine Hesychnisme, historical, theological and social problem*, London, 1974
- Meyendorff, J., „L'origine de la controverse palamite”, *Theologia*, 25, 1954, pp. 602-630
- Meyendorff, J., „Les débuts de la controverse hésychaste”, *Byzantion*, 23, 1953, pp. 87-120
- Nadal J. S., „La critique par Akondynos de l'hérémétique patristique de Palamas” *Isis*, 3, 1974, pp. 297-328
- Papademetriou, George C., *Introduction to Saint Gregory Palamas*, New York, Philosophical Library, 1973

- Papademetriou, George C., *Martirionides and Palamas on God*, Brookline, Mass., Holy Cross Orthodox Press, 1994
- Pelikan, Jaroslav, *The Christian Tradition. A History of the Development of Doctrine, I The Emergence of the Catholic Tradition, II The Spirit of Eastern Christendom (600-1700)*, Chicago University Press, 1971, 1974
- Quasten, J., *Initiation aux Pères de l'Eglise*, 3 vols., Paris, Cerf, 1957-1962
- Radovich, A., *To Mystrion ses hagias Trados kam ion hagion Gregorion Palaman*, Tesealonik, 1973
- Rămureanu, Ioan, Milan Șesan, Teodor Bodoșag, *Israea bisențenarii universali*, vol. 2, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1993, pp. 63-67
- Săniloae, Dumitru, *Viața și învățătură Sf. Grigorie Palama*, Sibiu, 1938, ed. a doua revizuită de autor *Viața și învățătură Sf. Grigorie Palama (cu patru tratate inedite)*, București, Scripta, 1993
- Williams, A. N., *The ground of union: deification in Aquinas and Palamas*, New York, Oxford University Press, 1999
- Wunderlin, G., „La technique psychologique de l'hésychasme byzantin”, *Études Carméliennes*, oct. 1938, pp. 61-67

CUPRINS

Cartea Ieremia (P.S. Nicolae Gheorghiu)	V
Scutură introductivă (Pătrăcel Galen)	IX
Numele scrierilor selectate	XXXVIII
OMELIA 1	
Despre pacea oligarhiei	3
OMELIA 2	
La parabola evanghelică a vameșului și fariseului	13
OMELIA 3	
La parabola evanghelică a fetei nupțial	29
OMELIA 4	
Despre a doua venire a lui Hristos	47
OMELIA 5	
La întâmpinarea Domnului și Măntuitorului nostru Iisus Hristos	67
OMELIA 6	
Îndemnul la pace, caile se schimbă pe scurt și despre facerea lumii	81
OMELIA 7	
Despre buna rânduielă a postului	95
OMELIA 8	
Despre credință	105
OMELIA 9	
Despre puterea postului și a rugăcunii	117
OMELIA 10	
La a doua duminică a Părcimilor, despre vredearea slăbănogului	127

Opusla 11	
La catedrala și de viață făcătoare Cruce	143
Opusla 12	
La Duminică a pașii a Păreanilor, despre scurta demorație	167
Opusla 13	
La a cincea Duminică a Păreanilor, despre mlaștină	183
Opusla 14	
La Buna Vestire a Maicii Domnului	193
Opusla 15	
La Duminică Florilor	207
Opusla 16	
Despre iconomia cea după trup a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos	221
Opusla 17	
La Evanghelia Duminică celei nouă, despre Iana, Sâmbătă și a Duminică	257
Opusla 18	
La Duminică Mironosicilor	277
Opusla 19	
La atena evanghelică a sâmbărilor	291
Opusla 20	
La Evanghelia după Ioan 20 11-18 care se citește în Duminică Ortodoxă	311
Nați bio-bibliografice	323
Referințe bibliografice	329

Redactor
Răvan CODRESCU

Tehtoredactor
Valentin DAN